

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ МОН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
AFYON KOCATERE UNIVERSITY (ТУРЕЧЧИНА)
АКАДЕМІЯ ІМЕНІ ЯНА ДЛУГОША В ЧЕНСТОХОВІ (РЕСПУБЛІКА
ПОЛЬЩА)
ВИЩА ШКОЛА В РЕЗЕКНІ (ЛАТВІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА)
РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
(РЕСПУБЛІКА БІЛОРУСЬ)
МОЗИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. П. ШАМЯКІНА (РЕСПУБЛІКА БІЛОРУСЬ)**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції**

22 – 23 травня 2018 р.

Глухів – 2018

Друкується за рішенням ученої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
(протокол № 11 від 30 травня 2018 року)

Відповідальні за випуск:

Зінченко Володимир Павлович – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Курок Віра Панасівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Ігнатенко Ганна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Самусь Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Вовк Богдан Іванович – асистент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

ПЗ2 Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 22 – 23 травня 2018 р. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2018. 227 с.

Тексти тез подано в авторській редакціїє

У збірнику вміщено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти».

Для учителів трудового навчання, технології, викладачів професійного навчання, майстрів виробничого навчання, студентів, аспірантів, науковців та всіх тих, хто цікавиться проблемами сучасної технологічної і професійної освіти України.

ЗМІСТ

Курок Віра Панасівна ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
Радкевич Валентина Олександрівна МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	
Михайлишин Галина Йосипівна, Варварук Мар'яна Мирославівна ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ.....	
Цина Андрій Юрійови, Іманова Севіндж Фазир Кизи ТЕХНОЛОГІЯ ІНТЕГРОВАНОГО ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ВЕЛИКИМИ ЗМІСТОВИМИ БЛОКАМИ.....	
Абильтарова Эльвиза Нуриевна ПУТИ МОДЕРНІЗАЦІИ ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ПОДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТОВ ПО ОХРАНЕ ТРУДА	
Андрійчук Іванна Петрівна ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	
Білевич Світлана Вікторівна КОНЦЕПЦІЯ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	
Білоусова Надія Валентинівна, Гордієнко Тетяна Володимирівна, ВИКОРИСТАННЯ КАРТ РОЗУМУ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	
Благосмилов Олександр Сергійович ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ НАУКОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
Бондар Наталія Олександрівна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ГРАФІЧНИХ ЗОБРАЖЕНЬ.....	
Букатова Оксана Михайлівна ФОРМУВАННЯ ЕРГОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВК....	
Внукова Ольга Миколаївна РОЛЬ МОДУЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ	
Галушак Ірина Євгенівна ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ.....	
Генсерук Галина Романівна	

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ДОШОК В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....

Горбунова Каріне Маркарівна, Курепін В'ячеслав Миколайович
ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН БЕЗПЕКИ.....

Зозуляк-Случик Роксоляна Василівна
ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ.....

Івашенко Микола Володимирович, Бикова Тетяна Борисівна
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....

Ігнатенко Ганна Володимирівна
ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....

Ігнатенко Сергій Віталійович
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ШКОЛІ.....

Киричок Інна Іванівна
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ.....

Кіктенко Алевтина Ізосимівна
МОЖЛИВОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ.....

Кушнірук Світлана Анатоліївна
СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ.....

Мегем Євген Іванович
СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ.....

Мороз Олена Олександрівна
ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ІЗ ЗАЙВОЮ ВАГОЮ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ.....

Парфілова Світлана Леонідівна
ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....

Повстин Оксана Вікторівна
ЕТАПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ.....

Попадич Олена Олександрівна
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-СИСТЕМОТЕХНІКІВ, ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....

Росновський Микола Григорович	
РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КОМПЛЕКСНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	
Третякова Людмила Робертівна	
СОДЕРЖАНИЕ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ НА ФАКУЛЬТЕТЕ ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА ИРКУТСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА	
Турянця Зоя Василівна	
ВИКОРИСТАННЯ ГРУПОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	
Федорова Ольга Василівна	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ – МАГІСТРАНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ».....	
Фоломєєва Наталія Аркадіївна	
НАРОДНІ ПІСНІ У СУЧАСНИХ ОБРОБКАХ ЯК ЗАСІБ МИСТЕЦЬКОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ЕСТРАДНИХ СПІВАКІВ.....	
Хоруженко Тетяна Анатоліївна	
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО КОНСТРУЮВАННЯ І МОДЕЛЮВАННЯ ПОЯСНИХ ВИРОБІВ.....	
Яренчук Людмила Григорівна	
ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
Білевич Ігор Володимирович	
РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У САМОСТІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ	
Борисенко Надія Анатоліївна	
НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ОФОРМЛЕННЯ ПРЯНИКІВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ СТИЛІ.....	
Драгієва Людмила Василівна	
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	
Ігнатенко Олександр Володимирович	
ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ.....	
Карловас Олена Адасівна	
СИСТЕМНА ТРІАДА ОСВІТИ.....	
Кобижча Наталія Іванівна	
СИНЕРГЕТИЧНИЙ ДИСКУРС ПРОБЛЕМАТИКИ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ	
Марченко Станіслав Сергійович	
КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ	
Опанасенко Віталій Петрович	

ПРОБЛЕМНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ТА МЕЛІОРАТИВНІ МАШИНИ»	
Пашенко Тетяна Миколаївна ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ	
Самусь Тетяна Володимирівна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОГО ЗВО	
Радкевич Олександр Петрович ФІНАНСУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ В ШВЕЦІЇ	
Гауряк Олена Дмитрівна ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗІ СТУДЕНТАМИ ЗВО.....	
Кожокар Марина Василівна ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СТУДЕНТІВ БУКОВИНИ (1875-1939)	
Курнишев Юрій Альбертович, Курнишев Олександр Юрійович ЗАГАРТОВУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ.....	
Савош Валентин Олексійович ТЕМАТИЧНЕ ФІН-МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ НАВЧАТИСЯ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	
Філоненко Марина Вячеславівна ПРОФЕСІЯ ЛІКАРЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ, ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОГЛЯД.....	
Богуща Юлія Михайлівна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	
Бутенко Віта Григорівна ГРУПИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ЗНАТЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ВІДПОВІДНОСТІ ЗІ СТРУКТУРНИМИ КОМПОНЕНТАМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ	
Вовк Богдан Іванович ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	
Войтенко Ірина Олександрівна ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	
Годун Володимир Петрович РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ В КОЛЕДЖАХ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	
Горелий Руслан Петрович	

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ШЛЯХОМ САМООСВІТИ.....

Гулей Ольга Володимирівна НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ
– ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ) В ІСТОРІОГРАФІЇ ДОРАДЯНСЬКОГО ЧАСУ

Дворянова Тетяна Олександрівна
СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ
РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-СПРЯМОВАНОГО ІНШОМОВНОГО
МОВЛЕННЯ

Дехтярьова Світлана Василівна
ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА НА
ЗАНЯТТЯХ ЗІ СПЕЦДИСЦИПЛІН.....

Ковальова Ольга Іванівна
ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ «МАТЕМАТИЧНА
СТАТИСТИКА» У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ

Ковжун Андрій Володимирович
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО
НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК

Колтакова Мілана Юрївна
ЕКОНОМІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Кононенко Андрій Геннадійови
ВИКОРИСТАННЯ SMART-КОМПЛЕКСІВ У СУЧАСНОМУ
ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Кочережченко Микола Вікторович
НАВЧАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ОЗИМОЇ
ПШЕНИЦІ

Крученко Світлана Володимирівна
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО
ПЕДАГОГА.....

Кулинич Олена Анатоліївна
ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЗМІШАНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ В
ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....

Приходько Наталія Анатоліївна
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Саванчук Оксана Андріївна
МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ.....

Сєврюкова Валентина Єгорівна
ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

Сидоренко Оксана Миколаївна ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ КРАСЗНАВСТВА.....	
Синиця Ніна Олексіївна ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ У СТУДЕНТІВ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ З РОЗДІЛУ «МАТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ».....	
Сорока Оксана Леонідівна ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ І ПРИЙОМІВ ВИКЛАДАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ СЛОВЕСНОСТІ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ	
Скрипник Ірина Вікторівна ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПЕДАГОГА В УМОВАХ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ.....	
Федотенко Людмила Григорівна ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	
Шамралуk Олена Леонідівна ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	
Яблуновська Катерина Олександрівна ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ІНЖЕНЕРІВ – ПЕДАГОГІВ В АГРАРНІЙ ГАЛУЗІ	
Бугакова Оксана Володимирівна ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧИТЕЛІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	
Гулик Володимир Михайлович МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОРГАНІЗАТОРІВ ПОДОРОЖЕЙ (ЕКСКУРСІЙ) В КОЛЕДЖАХ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	
Єрмоленко Євген Ігорович ПОКАЗНИКИ ТА КРИТЕРІЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНОЇ НАОЧНОСТІ	
Зайчко Антоніна Сергіївна ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ ДО ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕРАПІЇ	
Ісасва Олена Олексіївна ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ ДЛЯ СФЕРИ АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Крившенко Ліна Миколаївна ТЕХНОЛОГІЇ ЕВРИСТИЧНОЇ ОСВІТИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	

Малишева Махира Хайдарівна

ТУРИНСЬКИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ І ТУРЕЧЧИНІ:

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Маринченко Євгеній Олегович

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО
НАВЧАННЯ.....

Нагорна Наталія Олександрівна

РОЗКРИТТЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТА ТВОРЧИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ДЕРЖАВНИХ ОСВІТНІХ СТАНДАРТАХ
УКРАЇНИ.....

Осадчук Наталія Петрівна

АКМЕОЛОГІЧНА МОДЕЛЬ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ.....

Прохорчук Поліна Сергіївна

SMART КОМПЛЕКСИ – СУЧАСНИЙ ТРЕНД У ОСВІТІ

Разенкова Наталія Володимирівна

ЕТАПИ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
БАКАЛАВРІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сеньків Мар'ян Іванович

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ З ТУРИСТИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ.....

Сікорінський Олег Богданович

ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....

Цісарук Ірина Василівна

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО
НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Шкарупа Ганна Миколаївна

ВАРІАТИВНІСТЬ ТРАЕКТОРІЙ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-
КОНСТРУКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ В
УМОВАХ МИСТЕЦЬКОГО КОЛЕДЖУ.....

Якименко Аліна Вікторівна

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ
ПРОЦЕСІ

Дарменко Олексій Миколайович

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ
ПІДГОТОВКИ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....

Залюбивець Юрій Миколайович

РОЛЬ І МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СВІТОВЕ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ВИРОБНИЦТВО» В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ.....

Ігнатенко Ганна Володимирівна, Кебець Артем Євгенович

ТЕОРЕТИКО-НАУКОВІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ ПОЗАНАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....

Ігнатенко Ганна Володимирівна, Коваль Олександр Олександрович
ДО ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....

Нечипоренко Максим Олександрович, Самусь Тетяна Володимирівна

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....

Лущик Євгеній Вікторович, Маринченко Євгеній Олегович
КУЛЬТУРА КОНОПЕЛЬ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГАЛУЗІ..

Максимович Олександр Миколайович
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЙ МЕХАНІЗОВАНОГО ЗБИРАННЯ ЛЬОНУ – ДОВГУНЦЯ.....

Можевенко Володимир Володимирович, Самусь Тетяна Володимирівна

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....

Пилипенко Артем Іванович
ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АВТОМОБІЛІ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ТЕХНІКА» ДЛЯ НЕІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....

Півницький Павло Володимирович
ОСОБЛИВОСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....

Прилепа Іван Миколайович, Самусь Тетяна Володимирівна
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....

Зайцева Ольга Миколаївна, Рибець Руслан Миколайович
ТАПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....

Зайцева Ольга Миколаївна, Щастливцева Вікторія Русланівна
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПЕДАГОГА У ПРОЦЕСІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....

Раковець Олександр Іванович, Самусь Тетяна Володимирівна
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....

Удовиченко Андрій Вікторович
ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МАЙБУТНІМИ ВИКЛАДАЧАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ АГРОНОМІЇ».....

Упир Світлана Олександрівна

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ТЕХНІКИ ЗМІШАНОГО
В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ І СПИЦЯМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ.....

Чорнобай Богдан Володимирович

УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ
ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТРАКТОРИ ТА АВТОМОБІЛІ».....

Ярошевич Олександр Анатолійович

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ 3D МОДЕЛЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З
ДИСЦИПЛІНИ «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ТА МЕЛІОРАТИВНІ
МАШИНИ».....

Курок Віра Панасівна,
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
технологічної і професійної освіти Глухівського національного
педагогічного університету імені Олександра Довженка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Глобальні соціальні, інформаційні та технологічні зміни, що відбуваються в суспільстві на сучасному етапі його розвитку, потребують нових концептуальних підходів до розвитку освіти. Нещодавно прийнятий Закон України «Про освіту», концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» визначили компетентнісний підхід провідним в освітянській галузі. Школа покликана сформувати в учнів десять ключових компетентностей (спілкування державною та іноземними мовами, математичну, інформаційно-цифрову, природничо-технологічну, екологічну, соціальну та громадянську компетентності, уміння вчитись протягом життя, підприємливість, обізнаність у сфері культури), що взаємопов'язані й мають набуватися на всіх етапах освіти впродовж вивчення різних навчальних предметів, зокрема трудового навчання та технологій [1].

Унікальність цього предмета полягає в тому, що він єдиний у навчальному плані середньої школи, що повністю базується на перетворювальній практичній діяльності учнів. Остання відповідно до формули нової української школи має наповнюватись інтелектуальним змістом, забезпечувати реалізацію індивідуальних здібностей і можливостей учнів.

У зв'язку із цим учитель трудового навчання та технологій покликаний навчити учнів не тільки й не стільки виконання технологічних операцій та вправного користування різальними інструментами, пристосуваннями та обладнанням, а сформувати творчу, технічно освічену особистість, обізнану з різноманітними видами перетворювальної діяльності людини, загальними закономірностями будови й використання техніки, перспективами подальшого її розвитку.

Приймаючи виклики часу, варто визнати такі стратегічні напрями розвитку технологічної освіти:

- реформування системи технологічної освіти на засадах принципів науковості та пріоритетності людини;
- оновлення згідно з вимогами часу та нормативною базою технологічної освіти;
- виховання молодого покоління із новою технологічною культурою і новим технічним мисленням;
- модернізація змісту технологічної освіти на засадах компетентнісного підходу;
- створення сучасної матеріально-технічної бази технологічної освіти;

- розвиток міжнародних зв'язків у галузі технологічної освіти з метою її інтеграції до європейського та світового освітніх просторів.

Професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій у ЗВО є тим підґрунтям, що спонукатиме до вирішення окреслених проблем, забезпечить інноваційне розв'язання професійних завдань, сприятиме розвитку їхньої професійної компетентності.

У процесі реформування системи вищої освіти в Україні актуалізується проблема оновлення змісту, технологій, методів навчання. Вагомим у цьому аспекті є аргумент щодо відповідності змісту освіти сучасним досягненням науки і техніки.

Таким чином, перед закладами вищої освіти постає нагальне завдання щодо підготовки висококваліфікованого вчителя трудового навчання та технологій, спроможного успішно вирішувати окреслені проблеми. Лише креативний учитель зможе виховати інноватора, особистість і патріота.

Список бібліографічних посилань

1. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. Львів, 2016. 64 с.

Радкевич Валентина Олександрівна,

доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, дійсний член НАПН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Приведення освітньої сфери у відповідність до потреб сталого розвитку суспільства зумовлено глобалізаційними викликами (демографічний спад, зростання робочої міграції, доступність здобуття освіти в зарубіжних країнах тощо), сучасними економічними та освітніми трендами (зміна технологічного укладу, перехід до енергетичної й екологічної парадигм, цифрової економіки, інтелектуалізація праці, інтернаціоналізація та персоналізація освіти, соціальна справедливість тощо).

Про необхідність модернізації національної освіти наголошується в Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. (2013), Концепції «Нова українська школа» (2016), Середньостроковому плані пріоритетних дій уряду на період до 2020 року (2017), а також у матеріалах Туринського процесу (2010), Брюгського комюніке про зміцнення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання на період до 2020 р. (2010), Стратегії для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання «Європа – 2020» (2010). Згідно з означеною Стратегією передбачається: розвиток економіки, що ґрунтується на знаннях та інноваціях й забезпечує конкурентоспроможність суспільного поступу; стимулювання

економіки з високим рівнем зайнятості, соціальної та територіальної згуртованості тощо [1].

В Україні, яка активно долучилася до процесів інтеграції з європейським та світовим товариством, відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна 2020», рух уперед відбувається за чотирма векторами здійснення реформ, особливо в частині зростання інтелектуального професійного потенціалу, підготовки громадян до розв'язання проблем сталого розвитку суспільства [2].

Причому, термін «сталий розвиток» слід розуміти як динамічно стійке та випереджувально кероване вдосконалення суспільних відносин, згідно з якими у світі підвищується довіра до України як європейської держави зі сприятливим бізнес-кліматом, унікальним місцем у світовому розподілі праці [3].

Для реалізації цих завдань потрібні фахівці з системним мисленням, екологічною свідомістю, творчим потенціалом, високим рівнем професійної мобільності на національному та регіональних ринках праці. Відтак, актуалізується значущість підготовки фахівців інноваційного типу, здатних працювати в технологічно змінених умовах і в різних сферах зайнятості. На це націлена і мета професійної освіти, зокрема: формування і розвиток професійних компетентностей, необхідних для професійної діяльності у межах конкретного фаху відповідної галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку, мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя [4].

У цьому контексті модернізація професійної освіти покликана перетворити її на важливий чинник сталого зростання інноваційного потенціалу національної промисловості і суспільства в цілому, створити передумови для розбудови «економіки знань», а також професійної реалізації особистості. У зв'язку з цим зумовлюється необхідність здійснення структурних і змістових змін у професійній освіті. Йдеться, насамперед, про створення ефективної структури професійної освіти, оновлення її змісту на основі професійних стандартів, здійснення компетентісно орієнтованого освітнього процесу, формування сучасного освітнього середовища.

Ураховуючи галузеву специфіку діяльності закладів професійної освіти, їх територіальне розташування та наповнюваність груп, оптимізація освітньої мережі має відбуватися згідно з принципом: у містах обласного значення поряд з багатопрофільними можуть створюватися спеціалізовані однопрофільні професійні коледжі, ліцеї, а в містах районного значення, селища міського типу, селах – тільки багатопрофільні задля забезпечення рівного і якісного доступу до професійної освіти.

З метою оволодіння сучасними виробничими технологіями при професійних коледжах і ліцеях створюються навчально-практичні центри, а для визнання результатів навчання – кваліфікаційні центри. До важливих структурних підрозділів закладів професійної освіти слід віднести: маркетингові служби, центри консультування з професійної кар'єри. Це дасть

зможу здійснювати прогнозування майбутніх потреб ринку праці у кваліфікаціях, консультування молоді й дорослих із вибору та побудови стратегій професійної кар'єри.

Оновлення змісту професійної освіти передбачає розроблення професійних і освітніх стандартів на компетентнісній основі, галузевих і регіональних особливостях. Зокрема, професійні компетентності визначаються для виконання особою певних видів робіт або професійної діяльності. Відповідно, загальнопрофесійні компетентності формуються з урахуванням певного галузевого та професійного спрямування, а ключові – для самореалізації особистості, розвитку її активної громадянської позиції, забезпечення соціальної інклюзії, адаптації на ринку праці.

Перехід до екологічної, низьковуглецевої економіки обумовлює появу значної кількості «зелених» робочих місць, а отже, потребує розроблення нових кваліфікацій та освітніх програм із метою формування додаткових трудових навичок, зорієнтованих на використання «зелених технологій» у професійній діяльності. Оволодіння такими компетентностями дає змогу здобувачам професійної освіти розширювати сферу особистісної та професійної самореалізації кар'єрного зростання впродовж життя.

Компетентнісно орієнтований освітній процес ґрунтується на засадах продуктивної діяльності умотивованих здобувачів кваліфікацій, збільшення питомої ваги виробничого навчання і виробничої практики, з метою формування професійних компетентностей, підвищення спроможності особи кваліфіковано виконувати певні роботи або здійснювати професійну діяльність.

Сучасне освітнє середовище закладів професійної освіти має бути спрямоване на формування особистості професіонала – інноватора та громадянина здатного до професійної діяльності на рівні національних та європейських стандартів. Зміні підлягають соціальне та фізично-просторове оточення, програми, технології, методики й засоби навчання. Відбуватиметься перехід до системного запровадження ІКТ у всі види діяльності закладів професійної освіти. Заохочуватиметься інклюзивна професійна освіта. Для учнів із особливими потребами створюватимуться більш сприятливі умови для здобуття професії. Розроблятимуться спеціальні програми професійної підготовки, корекційно-реабілітаційні заходи та забезпечуватиметься відповідний психолого-педагогічний супровід тощо.

У реалізації окреслених завдань важлива роль відводиться педагогам професійної школи, з високим рівнем підготовленості до інноваційної професійної педагогічної діяльності, здатності здійснювати теоретичну і практичну професійну підготовку та виховання майбутніх фахівців, розробляти й обирати освітні програми, авторські методики, дидактичні засоби навчання, вмотивованих до особистісного та професійного розвитку впродовж життя.

Отже, модернізація професійної освіти сприятиме зростанню її доступності, відкритості, якості, що в кінцевому підсумку позначиться на

збільшенні інноваційного потенціалу майбутніх фахівців, їхньої здатності змінювати національну економіку та суспільство.

Список бібліографічних посилань

1. Europe 2020. A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth. [Електронний ресурс]. URL: <http://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
2. Указ Президента України № 5/2015 Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>
3. Радкевич В. Модернізація професійної освіти і навчання в контексті євроінтеграції: науковий супровід // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: збірник матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), присвяченої 25-річчю НАПН України (м. Київ, 29 березня – 13 квітня 2017р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України/ за заг. ред. В.О. Радкевич. Київ : ІПТО НАПН України, 2017. С. 27–32.
4. Закон України «Про освіту» від 05. 09. 2017. № 2145 – VIII [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

Михайлишин Галина Йосипівна,

доктор філософських наук, професор, проректор
науково-педагогічної роботи ДВНЗ Прикарпатського
національного університету ім. В. Стефаника

Варварук Мар'яна Мирославівна,

аспірант ДВНЗ Прикарпатського національного
університету ім. В. Стефаника

ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Розглянуті основні аспекти використання інтерактивних засобів навчання в освітньому процесі та обґрунтовано необхідність їх використання в навчальній діяльності. Визначено особливості формування діалогічного мовлення учнів з використанням інноваційних методів і форм роботи, що поєднуються із традиційними.

Вимоги до освітнього рівня у світовому просторі невпинно зростають, в тому числі й перед шкільною освітою постає нагальне питання визначення нових пріоритетних напрямків розвитку інтерактивних методів та засобів навчання. На сучасному етапі інтенсивного і глибинного розвитку суспільства головною задачею в освітньому процесі є питання отримання та опрацювання знань для набуття фахових компетенцій вчителів початкових класів. Основною та необхідною умовою формування основних засад

діалогічного мовлення молодших школярів є активне використання інтерактивних засобів у навчальному процесі для набуття пізнавального інтересу, цілісності в мовленнєвій діяльності, що на наступних етапах навчання стане фундаментальною ознакою сформованості й готовності дітей до сприйняття навчального матеріалу.

Визначення особливих здібностей діалогічного мовлення молодших школярів яскраво відбувається в процесі використання інтерактивних засобів:

- забезпечення позитивних емоцій під час навчання з інтерактивними засобами;
- усвідомлення учнем рівних можливостей з однолітками;
- формування позитивної атмосфери у групі (колективі) для виконання спільних завдань;
- здатність вільно формувати та висловлювати свою думку і прислуховуватись до своїх товаришів;
- учитель у сучасних умовах інформатизації суспільства постає порадиником або старшим наставником в освітньому процесі.

Викладені особливості відповідають методам та засобам використання інтерактивних технологій, що забезпечують необхідний потенціал для формування когнітивної компетентності та інтенсивного розвитку діалогічного мовлення школярів з відповідною шкалою цінностей. Унікальність використання інтерактивного навчання полягає в тому, що учні набувають навичок ефективної роботи у групі (колективі). Використання інтерактивних методів та засобів у сучасному навчальному процесі створює особистісно-орієнтовані компетентності, оскільки вони сприяють соціалізації підліткової особистості та забезпечують усвідомлення його як частини колективу [1, с. 5].

Формування нових тенденцій у розвитку початкової освіти тісно пов'язане з вирішенням актуальних проблем діалогічного мовлення школярів, що має міждисциплінарний характер. Підтримка діалогічного мовлення засобами інтерактивних технологій – це стратегічно важливий компонент у підвищенні інтелектуального (фахового) потенціалу нації, усестороннього розвитку молодших школярів та їх соціальної активності [2, с. 7].

Проблема розвитку діалогічного мовлення школярів з використанням методів та засобів інтерактивних технологій є на часі та надзвичайно актуальною. Отже, необхідно забезпечувати комфортні умови в навчальній діяльності та активізувати педагогічні процеси результати навчання діалогічного мовлення учнів будуть очевидними.

Актуальність дослідження визначається також Державними актами про освіту (Закон України «Про освіту», Закон України «Про загальну середню освіту»), де визначається «основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави» [3, с. 1]. Запровадження методів та засобів використання інтерактивного навчання

забезпечує реалізацію мети освіти, а саме «...всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства...» [3, с. 1].

Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі створюють комфортні умови навчання, що забезпечують високий рівень набуття освітньої компетентності діалогічного мовлення молодших школярів. Отже, використання цих технологій на уроках, учень сприяє тому, що одержує якісний рівень пізнавальних знань, удосконалює свої навички з культури спілкування, вчиться вільно формулювати та висловлювати свої думки, а також максимально бути задіяним у навчальному процесі.

Список бібліографічних посилань

1. Каракай Н.І. Технології на уроках природознавства для активізації пізнавальної діяльності молодшого школяра: методичний посібник. Умань, 2015. 88с.
2. Денисюк Л. І. Формування читацьких інтересів сучасних учнів в умовах інформаційно-комунікаційної експансії. Спецкурс. Черкаси, 2012. 76 с.
3. Закон України «Про освіту». URL: www.osvita.ua/leqis/ation/law/223.

Цина Андрій Юрійович,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Іманова Севіндж Фазир Кизи,

аспірант кафедри теорії та методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ТЕХНОЛОГІЯ ІНТЕГРОВАНОГО ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ВЕЛИКИМИ ЗМІСТОВИМИ БЛОКАМИ

Одним із головних питань, що гостро нині вчителів трудового навчання, є таке: як досягти мети вивчення тем навчальної програми учнями 5-9-х класів за 1-2 уроки на тиждень? Усвідомлення неможливості збільшення щотижневих годин на вивчення предмета «Трудове навчання» в 5-9 класах загальноосвітньої школи повинно сприяти концентрації уваги вчителів на застосуванні засобів підвищення продуктивності навчання в умовах обмеженого часу на вивчення тем і розділів навчальної програми.

Пошук шляхів удосконалення тих складових змісту та організації сучасного трудового навчання, що поки реалізуються недостатньо ефективно в межах вимог чинного Державного освітнього стандарту, ми спрямовуємо в напрямі розв'язання проблеми інтенсифікації навчання в умовах обмеженого часу засобами укрупнення навчальної інформації.

Однією з технологій організації навчального процесу або його частини в ущільненому, інтегрованому, прискореному варіанті є технологія інтегрованого навчання, що передбачає засвоєння учнями більшої кількості навчальної інформації без збільшення часу навчання за рахунок зміни прийомів її засвоєння, структури інформації, форм її подання. Технологія інтеграції навчання може здійснюватися з допомогою знаково-символічних структур. Ідеографічна (образно-знакова) основа цієї технології полягає в можливості вираження цілого поняття засобами умовного зображення або рисунка. Розкриття смислу навчального матеріалу забезпечується усвідомленням учнем внутрішньо-конкретизованого знаково-символічного його значення в зіставленні з навчальною ситуацією [2, с. 496].

Ідея викладання змісту навчання великими блоками дозволяє суттєво збільшувати обсяг вивченого при суттєвому зниженні навантаження на учня, коли за один урок може бути вивчений матеріал декількох уроків. Способи викладання великими блоками розроблені П. Ерднієвим [1]. Засвоєння головної ідеї блоку робить учня більш упевненим при подальшому опануванні способів її застосування в різних навчальних ситуаціях.

Головною особливістю уроків трудового навчання з використанням укрупнених дидактичних одиниць є закріплення і застосування нових знань і вмінь на практиці на тому ж уроці, де ці знання і вміння вперше були сформовані. Під час проведення уроків головна увага приділяється аналізу ущільненої інформації, навчанням учнів умінь розгортати і згортати інформацію, що містить навчальний матеріал.

Гнучкість технології навчання за укрупненими дидактичними одиницями забезпечується поставленими перед учнями завданнями, що об'єктивуються в системних, усвідомлених і міцних знаннях та вміннях. На *початку уроку* під час формування нових знань він постає в ролі авторитарного керівника процесу засвоєння матеріалу, що подається однаково для всіх учнів як недиференційоване ціле в його першому наближенні згідно з мінімальними вимогами державних освітніх стандартів і програм. На наступному *етапі закріплення знань* учитель постає як партнер учня, допомагаючи, полегшуючи його працю при виконанні диференційованих за рівнями навчальних досягнень завдань із виділення учнями в цілому елементів та їх взаємовідносин шляхом перетворення знань, їх укрупнення, нарощування нової інформації на раніше засвоєну. У процесі повторення учням доцільно самостійно складати трудові завдання, подібні до щойно вивчених у рамках проектування виробу. На *етапі застосування знань і вмінь на практиці* в ході проектно-технологічної діяльності в школярів формується на базі засвоєних елементів та їх взаємовідносин більш досконалий і точний цілісний образ. Під час виконання власноруч складеного завдання здійснюється аналіз залежностей у завданні через синтез, складається циклічна повнота знань: складання – виконання – складання.

Принциповим для інтегрованого навчання за укрупненими дидактичними одиницями є не просте повторення щойно вивченого матеріалу, а його

негайне перетворення після першого ознайомлення, щоб вивчити об'єкт усебічно, в різних видозмінах. Принцип розведення рівнів закріплення навчального матеріалу забезпечує реалізацію прогресивної форми контролю успішності учнів, коли замість порівняння школярів одне з одним у даний момент часу (усі гарні по-різному) кожен учень порівнюється із самим собою в різні моменти часу (порівнюємо учня сьогоднішнього з тим, яким він був учора). Задаючи домашнє завдання, вчитель може надати учням можливість вільного вибору видів, складності й обсягу завдань. Вибір конкретних способів і механізмів виконання дій (з числа розглянутих нами загальних особливостей організації трудового навчання в ситуаціях обмеженого часу на його здійснення) визначається індивідуальними конкретними умовами освітнього закладу, змістом тем і розділів навчальної програми, професіоналізмом учителя.

Список бібліографічних посилань

1. Эрдниев П. М. Укрупнение дидактических единиц в обучении математике: книга для учителя Москва, 1986. 255 с.
2. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : I в 2 т. Москва, 2006. 816 с. Т.1.

Абильтарова Эльвиза Нуриевна,

кандидат педагогических наук, доцент кафедры охраны труда в машиностроении и социальной сфере Крымского инженерно-педагогического университета

ПУТИ МОДЕРНИЗАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ОХРАНЕ ТРУДА

Конвенцией о службах гигиены труда № 161, принятой Международной организацией труда в Женеве в 1985 г., установлены широкие обязанности специалистов по охране труда (статья 5): выявление и оценивание риска от воздействия опасных для здоровья факторов, возникающих на рабочем месте; наблюдение за факторами производственной среды и производственных операций, которые могут неблагоприятно влиять на здоровье трудящихся; консультирование по вопросам планирования и организации работ; участие в анализе несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний и др. [1]. Ввиду этого к специалистам по охране труда, несущим ответственность за сохранение жизни и здоровья работников, предъявляются повышенные требования. Так, сегодня специалист по охране труда должен обладать профессионализмом, ответственностью, коммуникабельностью, моральной стойкостью, самоорганизацией, беспристрастностью. С учетом вышеизложенного, совершенствование профессиональной подготовки специалистов по охране труда имеет особую актуальность.

Следует отметить, что в Крымском инженерно-педагогическом университете с 1997 г. ведётся подготовка инженеров-педагогов по направлению 6.010104, 8.01010401 «Профессиональное образование» профилю «Охрана труда». За десять лет существования профилирующей кафедры было выпущено 312 бакалавров, 319 специалистов, 35 магистров [2, с. 6]. Обращаем внимание, что учебные планы по данным направлениям были составлены с учетом направленности в сторону профессионально-инженерной подготовки [3]. Таким образом, выпускник мог реализовать себя полноценно в производственной сфере и параллельно с этим вести педагогическую деятельность. Однако ситуация резко поменялась в 2014 г. С учетом наступивших крымских реалий, с целью сохранения подготовки специалистов по охране труда для Крыма кафедра охраны труда в машиностроении и социальной сфере стала реализовывать основную профессиональную образовательную программу по направлению подготовки 44.03.04 Профессиональное обучение (по отраслям) профилю подготовки «Машиностроение и материалобработка» профилизации «Безопасность технологических процессов и производств» (уровень бакалаврат); 44.04.04 Профессиональное обучение (по отраслям) программе подготовки «Охрана труда и безопасность в техносфере» (уровень магистратуры). Следует отметить, что обозначенные образовательные профессиональные программы были разработаны на основании федерального государственного образовательного стандарта высшего образования (ФГОС ВО) по направлению подготовки 44.03.03 Профессиональное обучение (по отраслям) № 1085 от 01.10.2015 г., федерального государственного образовательного стандарта высшего образования по направлению подготовки 44.03.03 Профессиональное обучение (по отраслям) № 1409 от 03.12.2015 г. Так, в соответствии с ФГОС ВО № 1085 область профессиональной деятельности выпускников, освоивших программу бакалаврата, включает подготовку обучающихся по специальностям в образовательных учреждениях, реализующих образовательные программы профессионального, среднего профессионального и дополнительного профессионального образования, учебно-курсовой сети предприятий и организаций, в центрах по подготовке, переподготовке и повышению квалификации рабочих, служащих и специалистов среднего звена, а также в службе занятости населения [4]. Такая формулировка в стандарте ограничивает трудоустройство выпускников данного направления, лишает возможности реализоваться в инженерной отрасли. Кроме того, стандарт направлен на формирование компетенций, ориентированных на педагогическую деятельность. В результате при разработке учебных планов инженерная составляющая резко снижается, что негативно влияет на результат подготовки специалистов по охране труда.

Учитывая вышеизложенные положения, считаем, что для совершенствования подготовки специалистов по охране труда в Крымском инженерно-педагогическом университете имеет особую актуальность переход

на инженерные рельсы. Кроме того, необходимо обратить внимание на личностный аспект подготовки специалиста, на развитие личности безопасного типа с высокой степенью ответственности и самоорганизации. Ввиду сказанного, вторым аспектом совершенствования подготовки специалистов по охране труда является формирование у них культуры безопасности профессиональной деятельности. Третий аспект – пересмотр концептуальных подходов к подготовке специалистов по охране труда, который должен осуществляться в рамках системного, культурологического, гуманистического, компетентностного, аксиологического, личностно-деятельностного подходов.

Список использованных источников

1. Конвенция о службах гигиены труда № 161 от 7 июня 1985 г./ Международная организация труда. URL: (Дата обращения: 27.04.2018)
2. Бекиров Р. Н. 10 лет подготовки инженеров по охране труда. *Актуальные проблемы подготовки инженеров по охране труда*: сб. науч. статей. Симферополь, 2011. С. 6–7.
3. Обґрунтування змісту фахової підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі охорони праці. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія: Педагогічні та історичні науки. 2010. Вип. 89. С. 3–13.
4. Федеральный государственный образовательный стандарт высшего образования по направлению подготовки 44.03.04 Профессиональное обучение (по отраслям) (уровень бакалавриата) / Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 01.10.2015 г. № 1085. URL: <http://fgosvo.ru/uploadfiles/fgosvob/440304.pdf>. - (Дата обращения: 27.04.2018).

Андрійчук Іванна Петрівна,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Побудова сучасної системи освіти в Україні передбачає новий підхід до професійної підготовки нової генерації педагогів, психологів і науковців, здатних позитивно впливати на оновлення навчально-виховного процесу, удосконалення програм, навчальних планів, методик, посібників тощо.

Одну з найважливіших ролей у формуванні, розвитку й реалізації інтелектуального капіталу відіграє вищий навчальний заклад, який безпосередньо формує людський капітал суспільства. Його головне завдання – підготувати фахівців, здатних створювати й сприяти зміни й нововведення. Саме здатність ефективно продукувати нові найсучасніші

знання і доносити їх до споживачів (студентів та слухачів), формувати нові генерації висококваліфікованих фахівців та адаптувати їх до мінливих вимог ринку визначають конкурентоспроможність національної системи освіти і конкретних вищих навчальних закладів.

Особливу роль у трансформаціях в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства відіграють психологи, пріоритетним завданням у підготовці яких має бути активізація їхньої суб'єктної позиції, яка передбачає вмотивованість та здатність до саморозвитку. Саме тому дедалі більшу увагу як зарубіжних, так і вітчизняних науковців привертає проблема професійної мотивації як міри розвитку суб'єктності майбутніх психологів.

Дослідження проблеми мотивації й мотивів поведінки в діяльності – одне із базових у психології. Тому й не дивно, що ця проблема давно вже цікавить учених, їй присвячена велика публікацій і серед них – монографії вітчизняних та закордонних дослідників: Є. П. Ільїна, В. Г. Асєєва, П. М. Якобсона,

І. А. Васильова, О. М. Леонтьєва, В. І. Ковальова, П. В. Симонова, А. Маслоу, Дж. Аткинсона, Х. Хекхаузена та ін.

На думку зору А. Г. Бугріменко, професійна і пізнавальна мотивація в студентів «є взаємодоповнювальними компонентами і утворюють свого роду синергію – професійно-пізнавальну мотивацію» [2, с. 8]. Саме тому посилення професійних мотивів самоосвіти та самовиховання створює умови для розкриття можливостей особистості студента, його професійного зростання. А формування пізнавальної активності до обраного фаху, стійкої навчальної мотивації є психологічною умовою успішності професійної підготовки студентів.

Інтерес до проблеми мотивації студентів як рушійної сили в процесі їхнього навчання у виші, пов'язаний насамперед із пошуком факторів впливу на особистість, з виявленням динамічних, енергетичних і смислоутворювальних закономірностей відношення, співвідношення між її активізувальними і змістовими детермінантами.

За результатами проведеного нами експериментального дослідження з метою вивчення особливостей мотиваційної сфери студентів I та IV курсів спеціальностей «Психологія» та «Практична психологія» в кількості 65 обстежуваних спільними для всієї вибірки є мотиви навчальної діяльності (стати висококваліфікованими спеціалістами, набути глибоких і міцних знань, отримати диплом, забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності та отримати інтелектуальне задоволення), прагнення до співпраці та спрямованість на самоствердження в праці. Це все становить потенційну можливість саморозвитку особистості майбутнього психолога. Студентам-психологам першого курсу характерними є мотиви соціальної ідентифікації, соціальної значущості праці, комунікативні та науково-пізнавальні мотиви, проте професійна мотивація в них поступається у своїй вираженості вмотивованості майбутніх фахівців, що навчаються на випускному курсі.

Як зазначає І. Бех, для сучасної освітньої сфери характерним є небувалий розвій ідей, позицій та підходів. Це стосується і теорії, і педагогічної практики. Простір освіти дедалі інтенсивніше заповнюється імперативом гуманізму і демократизації. Тому розвиток особистості, якій властиві висока духовність й інтелектуально-творчий потенціал, є головною метою педагогічної діяльності [1].

Таким чином, структура мотивів студента, що формується в період навчання, є стрижнем особистості майбутнього фахівця. Нині всі наукові концепції (за всіх їх ідейних розходжень) розглядають підрастаючу особистість як суб'єкта різних видів діяльності та життєдіяльності загалом, оскільки лише в цій іпостасі можливий її різнобічний розвиток, який не тотожний конкретним знанням, умінням та навичкам. Відтак постає проблема пошуку найбільш оптимальних форм навчальної діяльності з позиції успішного досягнення цієї мети. А це вже прямий вихід на особливості змісту і форм навчальної взаємодії, принципи побудови навчального процесу, що буде перспективою наших подальших наукових розвідок.

Список бібліографічних посилань

1. Бех І. Принципи інноваційної освіти. *Освіта та управління*. 2005. № 3–4. С. 7–21.
2. Бургименко А. Г. Соотношение образа «Я» и внутренней учебной мотивации студентов : автореф. дисс... канд. психол. наук: Москва, 2007. 24 с.

Білевич Світлана Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

КОНЦЕПЦІЯ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогодні дизайн проникає у всі сфери людської діяльності, де людина прагне до гармонії. За останні 10–15 років у європейському баченні дизайну відбулось істотне зрушення в бік стратегічного розуміння процесів дизайну і розгляду його в ролі основного інструменту нової економіки, орієнтованої на споживача [1]. Саме тому дизайн уже не обмежується художньо-проектною діяльністю. У зв'язку із цим з'являються такі поняття, як «дизайн відносин», «дизайн-менеджмент», «дизайн-мислення». Таким чином, дизайн виходить за межі художньо-проектної діяльності та стає організаційним методом.

На сьогодні дедалі більшої популярності набуває концепція дизайн-мислення як стратегія пошуку оригінальних проектних рішень. Можна сказати, що це технологія проектування нового продукту з метою

задоволення конкретних потреб людини, причому економічно виправданого, з використанням наявних ресурсів.

Професійна діяльність учителя технологій пов'язана з навчанням учнів проектування та виготовлення виробів із різноманітних матеріалів. Цей процес потребує нестандартного мислення, креативності, володіння методами дизайнерської творчості. Тому навчання технології дизайн-мислення є одним із найважливіших завдань фахової підготовки майбутніх учителів технологій.

У Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка студенти, що навчаються за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології), вивчають основи дизайну. Незважаючи на досить обмежену кількість аудиторних занять, відведених на вивчення дисципліни, вкрай важливо навчати студентів сучасних методів пошуку проектних рішень, одним із яких є дизайн-мислення.

У західних країнах пік цієї інноваційної технології вже минув – вона впроваджена та підтримується більшістю компаній-виробників. В основу концепції дизайнерського мислення покладено п'ять етапів: розуміння, фокус, ідеї, прототип, тестування. Тім Браун у своїй книзі «Дизайн-мислення в бізнесі» розкриває сутність цього методу і супроводжує свої слова цікавими прикладами з досвіду компанії [2]. Запропоновані автором етапи можна співвіднести з класичними етапами дизайн-проектування і використовувати в якості базового алгоритму розв'язання навчальних творчих завдань.

На заняттях з основ дизайну варто постійно підтримувати мислительну активність студентів, адже пасивний стан, відсутність мотивації є суттєвою перешкодою в процесі генерування ідей. Важливо налаштувати мозок на творчу діяльність. Для «розминки» доцільно виконувати кілька вправ на розвиток креативності на кожному занятті. Ці вправи можуть бути як вербального характеру, так і графічного. Як правило, вони спрямовані на розвиток асоціативного, образного мислення.

Активізувати творчі ресурси особистості допомагають графічні завдання, пов'язані з вираженням емоцій у абстрактних композиціях, або завдання на пошук метафоричних зв'язків між різними об'єктами.

Виконання творчих проектів – важлива складова фахової підготовки майбутніх учителів технологій. У процесі правильно організованої проектно-технологічної діяльності створюються оптимальні умови для розвитку дизайнерського мислення. Однак ця робота часто зводиться до вдосконалення наявних в Інтернеті ідей, тому новизна таких студентських художньо-конструкторських пропозицій узагалі стає сумнівною. За таких обставин проектно-технологічна діяльність як розвивальний чинник утрачає сенс. Викладач має стежити за тим, щоб у процесі цієї діяльності студент прагнув до пошуку власного оригінального рішення.

У процесі художньо-проектної діяльності в студентів виявляється індивідуальний стиль, пов'язаний з психофізіологічними особливостями кожного. Викладач має це враховувати ув процесі добору навчальних

завдань. Для одних більше підходять проектні задачі стратегічного характеру, в інших краще виходить деталізація, вдосконалення наявних дизайнерських рішень. Ці індивідуальні відмінності найкраще проявляються в колективній роботі над проектом, коли кожен виконує притаманну йому функцію. Але варто пам'ятати, що групові форми організації навчальної діяльності потрібно застосовувати тоді, коли це дійсно результативно і не провокує міжособистісні конфлікти. Адже на практиці емоційна несумісність членів групи може перешкоджати створенню сприятливої творчої атмосфери.

Страх помилитися дуже обмежує творчість людини. На жаль, вітчизняна система освіти з початкових класів культивує це почуття, породжуючи невпевненість у своїх силах. Історія свідчить, що найвідоміші винахідники проходили через сотні помилок, перш ніж їм вдавалося знайти правильне рішення. Тому фахівці, що займаються дослідженням творчої діяльності, радять уникати різкої критики учнів, знаходити раціональне зерно в кожній, навіть дуже недосконалій ідеї. Адже будь-яка, навіть абсурдна на перший погляд ідея, може надихнути на пошук нового, оригінального рішення. Зокрема, на цьому базується відомий метод мозкового штурму. Краще, щоб учень чи студент самостійно виявив недоліки власного проектного рішення і знайшов шляхи їх усунення. У процесі макетування чи виготовлення дослідного зразка для цього створюються найкращі умови. Тому варто надати можливості для втілення художньо-конструкторських рішень – це важливо для розвитку навичок самоаналізу, самокритики як компонента дизайн-мислення.

Таким чином, залучення студентів до творчої проектної діяльності є важливим засобом їхнього особистісного зростання. Однак формальне ставлення викладача до впровадження прогресивних методів навчання не приведе до бажаного результату. Найкращі педагогічні ідеї спотворюються, якщо їх неправильно застосовувати. Пошук оригінальних проектних рішень може підмінюватися репродуктивною діяльністю, копіюванням чужих ідей. Тому викладачі мають розуміти психологічну сутність дизайн-мислення і створювати умови для його розвитку в процесі виконання учнями навчальних завдань творчого характеру.

Список бібліографічних посилань

1. Удріс Н. С. Дизайн-мислення та дизайн-менеджмент (нові парадигми інноваційного ведення бізнесу). *Упаковка*. 2012. № 6. С. 57–60.
2. Браун Т. Дизайн-мышление в бизнесе. От разработки новых продуктов до проектирования бизнес-моделей. URL: <http://www.management.com.ua/books/view-books.php?id=1229>

Білоусова Надія Валентинівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Гордієнко Тетяна Володимирівна,

ВИКОРИСТАННЯ КАРТ РОЗУМУ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Застосовувати метод інтелект-карт (mindmapping) у початковій школі почали у 70–80-х роках минулого століття у Великій Британії. Сама назва інноваційного педагогічного інструменту є спробою перекладу словосполучення «MindMaps», котре використовував у своїх бестселерах її творець Тоні Бьюзен.

Інтелект-карти по-іншому називають картами асоціацій, картами розуму, картами думок, картами пам'яті, ментальними картами.

Усі ці назви відображають основну ідею – побудувати «дерево асоціацій», у якому в центрі розміщено ключовий образ, від якого відходять кілька товстих гілок – рішення, безпосередньо пов'язані з базовим образом. Від них може відходити нескінченна кількість малих тоненьких гілочок, які відносно ключового слова є вторинними, третинними і т. п.

Як правило, карти дітей кольорові, яскраві, позитивні, а образи – несподівані й оригінальні.

Засвоєння нового матеріалу відбувається завдяки тому, що дитина кожне нове для себе поняття запам'ятовує крізь призму вже відомих для себе образів, записів, у вигляді деревовидних схем.

Педагоги стверджують, що створення інтелект-карт підходить для дитини з будь-яким типом сприйняття: аудіалам, візуалам та кінестетикам.

У процесі складання інтелект-карти працюють обидві півкулі головного мозку. Коли ми працюємо зі схемами, аналізуємо інформацію, – в нас працює ліва півкуля, що відповідає за логіку. Якщо починаємо добирати відповідно до слів малюнки (графічні образи), які розміщуємо на гілках інтелект-карти, то активізуються нові розумові процеси, що до цього моменту не були задіяні. До роботи лівої півкулі мозку підключається права півкуля, що відповідає за художнє сприйняття.

Добирання малюнків до ключових слів сприятиме кращому запам'ятовуванню змісту теми, дозволить дитині виразити своє емоційне (позитивне або негативне) ставлення до досліджуваного об'єкта.

Інтелект-карти дають змогу в стислій, вербально-образній формі глибоко й міцно засвоювати навчальний матеріал, тому користуватися цією стратегією в початкових класах можна на різних етапах уроку при вивченні всіх навчальних предметів.

Так, під час вивчення нового матеріалу (подаючи його блоком) інтелект-карту створюють на дошці протягом року, додаючи нові «гілки», малюнки або ж символи.

Під час закріплення матеріалу учням можна запропонувати створити інтелект-карту із готових елементів, дібраних заздалегідь учителем. Також ментальні карти бажано використовувати під час перевірки знань з теми, під час самостійних робіт, даючи завдання сильнішим учням зобразити вивчений матеріал у вигляді наочної схеми з доріжками різної товщини та кольору.

Благосмислов Александр Сергійович,
кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри
технологічної та професійної освіти Глухівського НПУ
ім. О. Довженка

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ НАУКОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Реалізація методологічних основ наукового аналізу явищ і процесів здійснюється за допомогою застосування методологічних підходів. Вони є тією науковою основою, методологічними засобами, що сприяють розв'язанню визначених теоретичних, методичних та практичних проблем. Отже, перед кожним дослідником, який вивчає педагогічні, соціальні або особистісні процеси, постає завдання концептуального обґрунтування та вибору методологічного підходу, на основі якого ці процеси будуть вивчатися.

Ураховуючи вищезазначене, вважаємо за доцільне встановити значення поняття «методологічний підхід» та окреслити умови вибору методологічних підходів у процесі проведення наукового педагогічного дослідження.

Установлено, що поняття «підхід» є загальноживаним у наукових дослідженнях і часто ототожнюється науковцями з поняттями «дослідницький підхід», «науковий підхід», «методологічний підхід». Значну увагу трактуванню цього поняття у своїх працях приділили І. Блауберг, Б. Гершунський, Н. Дюшеева, А. Новіков, О. Отич, А. Петров, В. Розін, Н. Стефанов, Г. Щедровицький, Е. Юдін та інші науковці.

У загальному розумінні під словом «підхід» розуміють сукупність прийомів ставлення до кого-чого-небудь, розгляду чогось або впливу на кого-що-небудь (словник).

У новітньому філософському словнику «підхід» визначено як комплекс парадигматичних, синтагматичних і прагматичних структур та механізмів у пізнанні й / або практиці, що характеризує конкуруючі між собою (або історично змінюють один одного) стратегії і програми у філософії, науці, політиці або в організації життя і діяльності людей.

Розглядаючи «підхід» з позиції методології як систему принципів і способів організації та побудови теоретичної і практичної діяльності, а також учення про цю систему, Е. Юдін та І. Блауберг методологічний підхід розглядають як принципову методологічну орієнтацію дослідника, як точку зору, з якої розглядається об'єкт дослідження (спосіб визначення об'єкта), як поняття або принцип, що керує загальною стратегією дослідника.

Н. Стефанов методологічний підхід визначає як «сукупність (систему) принципів, які визначають загальну мету і стратегію відповідної діяльності».

На думку А. Петрова, методологічний підхід як загальнонаукова категорія має два значення:

- 1) вихідний принцип, вихідна позиція, основне положення або переконання, що становить основу пошукової діяльності;
- 2) напрям вивчення об'єкта (предмета) дослідження.

Погоджуючись із визначенням Н. Іполітової, ми будемо користуватися терміном «методологічний підхід», під яким розумітимемо принципову методологічну орієнтацію дослідження, засновану на сукупності принципів, що визначають загальну мету і стратегію відповідної діяльності дослідника.

Бондар Наталія Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін та креслення Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ГРАФІЧНИХ ЗОБРАЖЕНЬ

Успішність розв'язання будь-якого графічного завдання залежить від якості сприйняття та розуміння включених графічних зображень.

Для того щоб уявити предмет за його ортогональними проєкціями, потрібна складна розумова аналітико-синтезувальна діяльність. Уявлення про предмет складається не в результаті безпосереднього впізнання чи згадування, а як наслідок певної послідовності розумових дій, спрямованих на перетворення даних сприйняття та мислене відтворення форми. На основі знання і розуміння цих процесів учитель може сформувати в учнів продуктивні навички сприйняття графічних зображень.

Проблемою сприйняття різних видів наочності займалися Б. Ф. Ломов, І. С. Якиманська, Т. В. Кудрявцев, О. М. Кабанова-Меллер, Н. О. Менчинська, С. Л. Рубінштейн та ін. Окремі питання створення об'ємного образу об'єкта на основі читання кресленника розглядалися в роботах В.В.Васенка, Н. П. Щетини, І. С. Голіяд та ін.

У процесі створення образу деталі за кресленником необхідно вміти подумки поєднувати окремі зображення, «переводити» площинне зображення в об'ємне.

Особливістю креслень є те, що об'єкти на них зображуються однаково віддаленими від спостерігача, незалежно від того, як вони насправді розміщені в просторі. На кресленнях завжди відсутній адекватний реальному образу ракурс, тому що в зображеного об'єкта віддалені частини не мають зменшених розмірів. Іноді буває так, що пропорції елементів контуру зображення не відповідають зображенню реального предмета [1, с. 232].

Дослідники виділяють наступну послідовність створення образу за кресленником: спочатку з'ясовують кількість зображень та їх призначення, потім визначають загальну форму предмета; потім предмет подумки розчленовують на частини і розглядають форму кожної з них; далі встановлюють розміри предмета і метричні співвідношення елементів.

Під час порівняння уявлених об'єктів розумові образи предметів ніби накладаються один на одного. За допомогою розумових дій ми виділяємо в уявлених об'єктах окремі їх сторони, ознаки, властивості, зіставляємо їх між собою і робимо висновки про схожість і відмінність, тотожність і протилежність [2, с. 208].

У процесі читання кресленника в трьох видах образ об'єкта, що виникає, не є простим синтезом сприйняття цих зображень. Він виникає в результаті складної діяльності, спрямованої на мислене наповнення кожного виду третім виміром, встановлення взаємовідносин між елементами креслення на основі знань проєкційного зв'язку шляхом утримання в пам'яті вже створених конструкцій, їх мисленого перетворення, доповнення недостатніми елементами і т.п.

Психологічні дослідження показують, що формування чуттєвого образу предмета не є одномоментним актом, а має фазовий характер. Можна виділити п'ять фаз: перша – грубе, недостатньо точно розрізнення меж предмета, його загальних пропорцій і розміщення в просторі; друга – форма предмета здається нестійкою, мінливою; третя – виділяються різкі перепади контуру предмета і його найбільші деталі, причому насамперед сприймаються ті з них, що розташовані зверху і праворуч; четверта – глобальне адекватне сприйняття форми предмета, однак дрібні деталі розрізняються нечітко; п'ята – адекватне і диференційоване сприйняття, предмет відбивається у всій повноті його деталей.

Залежно від ступеня сформованості навички читання ортогональних проєкцій процес створення об'ємного образу деталі за її проєкціями набуває різного психологічного змісту. У людини, яка ще тільки оволодіває нею,

побудова об'ємного образу має розгорнутий, розподілений характер і ґрунтується на свідомому застосуванні операцій логічного мислення. Спочатку аналізуються контур і пропорції кожної окремої проєкції. На основі такого аналізу здійснюється синтез (об'єднання) цих елементів в об'ємний образ загальної форми предмета. Потім на цій базі аналізуються вже окремі деталі.

Коли навичка повністю сформована, замість розгорнутої розумової побудови об'ємного образу відбувається майже миттєвий автоматичний його синтез. Поглянувши на площинне зображення предмета на кресленнику, людина неначе безпосередньо бачить цей предмет у природі, причому, на відміну від натурального сприйняття, вона отримує одночасно й точну інформацію про його розміри.

Можна зробити висновок, що вміння швидко і правильно сприймати ортогональні зображення формується поступово на основі складної розумової діяльності. Велике значення має розуміння вчителем структури і особливостей визначеної послідовності сприйняття, використання завдань оптимальної кількості та якості з метою формування відповідних просторових уявлень, необхідних для читання ортогональних проєкцій.

Список бібліографічних посилань

1. Сидоренко В. К. Інтеграція трудового навчання і креслення як засіб розвитку технічних здібностей школярів (дидактичний аспект) : дис. ... доктора пед. наук. Київ, 1995. 435 с.
2. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ, 1989. 608 с.

Букатова Оксана Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної і професійної освіти та загальнотехнічних дисциплін
Ізмаїльського державного гуманітарного університету

ФОРМУВАННЯ ЕРГОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Поняття «ергономічна культура» поширюється на всі види і форми діяльності педагога, і це поняття можна розглядати як складову його професійної культури, тому що вона передбачає відповідність робочого місця і всього робочого навчального середовища вимогам ергономіки, з одного боку, і розуміння і дотримання викладачем ергономічних вимог та розроблених на їх основі приписів і правил з охорони та безпеки праці, з іншого боку [1].

У процесі вивчення поняття та сутності ергономічної культури на основі аналізу науково-педагогічної літератури щодо проблем формування

ергономічної культури серед педагогів можна дійти висновку, що в педагогіки і ергономіки є спільні цілі—підвищення ефективності навчальної діяльності, збереження здоров'я (безпека), розвиток особистості (комфортність, задоволеність змістом, формами, результатами діяльності).

Ергономічна культура як структурна одиниця комплексної науки ергономіки вивчає можливості й особливості людини в процесі роботи в середовищі праці для того, щоб створити такі умови, методи і форми роботи, що сприятимуть продуктивній, надійній та безпечній праці для здоров'я людини і тим самим сприятиме всебічному розвитку особистості.

Об'єктом вивчення процесу формування ергономічної культури є функціональна структура системи «педагог – ті, що навчаються – засоби навчання – навчальне предметне середовище». Предметом же ергономічної культури як складової професійної культури педагога є освітньо-виховна діяльність викладача і пізнавальна діяльність тих, що навчаються в процесі взаємодії із засобами навчання і в умовах істотного впливу факторів зовнішнього середовища.

Зазначимо, що найважливішою ознакою ергономічної культури педагога є нерозривність людського фактора і факторів середовища навчання, а поняття особливостей цього процесу визначає сутність ергономічної культури педагога як складової педагогічної культури.

У сучасній педагогічній освіті формування ергономічної культури майбутнього викладача технологій у системі його професійної підготовки в умовах магістратури пов'язано з навчанням ергономіки та дисциплін ергономічного напрямку. Отже, ергономічна підготовка майбутніх викладачів технологій з метою вдосконалення навчальної діяльності студентів спрямована на підвищення рівня організації викладання.

Під ергономічною освітою розуміють сукупність знань та вмінь з ергономіки, володіння науковими основами та методикою проведення ергономічних досліджень, наявність спеціальних практичних умінь та навичок, психологічних та моральних якостей особистості, важливих для роботи в певній сфері людської діяльності [1].

Ергономічна підготовка майбутніх викладачів технологій повністю спирається на фундаментальну та технологічну освіту, вона може бути надбудовою або становити змістовий елемент професійного становлення педагога.

Щодо розгляду специфічних психолого-педагогічних знань і вмінь, що ними має володіти сучасний викладач технологій, то варто зауважити, що необхідний обсяг знань і вмінь з дисципліни визначається нормативними документами Міністерства освіти і науки України. До специфічних знань викладача технологій, особливо в контексті вимог до змісту сучасної програми з технологій, можна віднести знання сучасної техніки й виробничих технологій. Викладач сучасної формації повинен мати знання про рівень досягнень сучасної науки й техніки, склад, структуру й організацію різних видів виробництва, їх сучасний стан, тенденції й

перспективи розвитку, системи й засоби управління обладнанням, володіти знаннями про закономірності виробничих процесів, будову і принципи роботи обладнання, сучасні технології виробництва, принципи управління якістю продукції тощо [2].

Тому до програми підготовки викладачів технологій у вищих навчальних закладах в умовах магістратури необхідно вносити зміни, які б дозволили майбутнім педагогам оволодіти саме тими знаннями й уміннями, що їм будуть потрібні в професійній діяльності та дозволять більш творчо і майстерно виконувати завдання, що ставить перед ними зміст оновленої програми з трудового навчання й технологій. Кожен викладач вищого навчального закладу в рамках дисциплін, що він викладає, повинен побачити зміст своєї дисципліни в загальному процесі підготовки майбутнього викладача технологій і докласти всіх можливих зусиль для якісної підготовки цього фахівця [3].

Підсумовуючи, зазначимо, що формування ергономічної культури майбутнього викладача технологій в умовах магістратури є системою поглядів на його ергономічну підготовку, що повинна бути обов'язковою, бо є складовою професійної підготовки майбутніх викладачів технологій і повинна бути спрямована на вирішення актуального завдання – формування в них ергономічних знань і умінь, необхідних для якісної підготовки фахівців для різних сучасних виробництв.

Список бібліографічних посилань

1. Букатова О. М. Ергономічна готовність майбутніх учителів технологій до професійної діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць / Ред.кол.: Н.В. Гузій (відп. ред.). № 23(33). 2014. С. 6–10.
2. Сидорчук Л. А. Формування ергономічної культури як механізму особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка. 2008. № 8. С. 75–80.
3. Окулова Л. П. Методологические основы педагогической эргономики. *Проблемы и перспективы развития образования: материалы Междунар. заоч. науч. конф. (г. Пермь, апрель 2011 г.)*. Под общ. ред. Г. Д. Ахметовой. Пермь, 2011. С. 36–38.

Внукова Ольга Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти
в сфері технологій та дизайну Київського національного
університету технологій та дизайну

РОЛЬ МОДУЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ

Організація навчального процесу за кредитно-модульною системою передбачає домінування самостійної пізнавальної діяльності студента, його ініціативність у плануванні та режимі роботи над дидактичним матеріалом, відповідальність за виконання індивідуального навчального плану. Тому створення вищим закладом освіти власного інформаційно-освітнього середовища є необхідною умовою ефективності підготовки компетентних фахівців.

Проблемі використання інформаційних технологій в освіті присвячені дослідження Р. Гуревича, В. Бикова, Т. Шалкиної, А. Гуржія, Ю. Жидецького, М. Кадемії та інших; особливостям інформаційно-освітнього середовища – В. Андрущенко, А. Кудіна, І. Вакуленко, О. Падалки та інших. Досвідом щодо формування інформаційного освітнього середовища поділилися С. Костогряз,

Г. Красильникова; Ю. Триус, І. Герасименко, В. Франчук. Узагальнено охарактеризувала модульне середовище освітнього процесу (МСОП) Київського національного університету технологій та дизайну (КНУТД) Л. Богославець. Нами було досліджено використання МСОП для підготовки педагогів професійного навчання [1]. Але є необхідність проаналізувати ефективність використання МСОП у самостійній роботі студентів, що передбачає їхню навчальну діяльність без безпосередньої участі викладача.

МСОП як частина інформаційно-освітнього середовища у КНУТД було створено у 2012 р. МСОП – це веб-сервіс, який дає змогу авторизованим користувачам університету публікувати, зберігати, шукати і використовувати електронні освітні ресурси навчальних дисциплін університету. У МСОП розміщені електронні навчально-методичні комплекси дисциплін, що вміщують: навчальну та робочу програми, конспект лекцій, методичні матеріали, глосарій, презентації, нормативні акти, електронні підручники, посібники, комп'ютерні тести тощо.

В організації самостійної роботи не можна не враховувати, що сучасний студент орієнтований на електронні засоби навчання і друковані підручники використовує вкрай рідко; є активним користувачем таких технічних засобів, як мобільний телефон, ноутбук тощо; багато часу проводить в Інтернеті. Згідно з результатами проведеного опитування щодо можливостей МСОП найперше студентами відзначено: наявність методичної та навчальної інформації, способи контролю та самоконтролю, можливість працювати без прив'язки до часу та місця. За допомогою МСОП студенти різних форм навчання під час самостійної роботи можуть ознайомитися з навчальним матеріалом, зокрема методичними вказівками, виконати завдання та відправити його на перевірку, пройти електронне тестування, одержати оцінку. Також у студентів є можливість здійснити комунікацію з викладачем через форум, електронну пошту, чат тощо.

Досвід використання у КНУТД МСОП дозволив встановити підвищення ефективності самостійної роботи студентів та їхніх навчальних результатів.

МСОП забезпечує реалізацію необхідних умов для формування загальних та фахових компетентностей, самостійності, потреби в самоосвіті.

Список бібліографічних посилань

1. Внукова О. М. Використання модульного середовища освітнього процесу для підготовки педагогів професійного навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. Випуск 44. Київ–Вінниця, 2016. С. 207–211.

Галушак Ірина Євгенівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Питаннями технологічного підходу до навчання та використання в навчальному процесі займалися А. Алексюк, А. Андрощук, В. Галузинський,

М. Євтух, А. Нісімчук, І. Осадченко, О. Падалка, О. Пехота, Є. Полат, О. Пометун, Ю. Сенько, В. Сластьонін, Г. Селевко, Л. Столяренко та ін. Однак ця проблема не знайшла свого повного відображення в педагогічній літературі.

Насамперед необхідно виявити взаємозв'язки між схожими поняттями: «технологія», «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання».

Слово «технологія» (від грец. *techne* – майстерність, мистецтво і, *logos* – наука, вчення) у прямому перекладі означає «вчення про майстерність» [5].

Водночас педагогічна технологія може охоплювати інші різновиди, як, наприклад, інформаційні, електронні, поліграфічні й у зв'язку з цим попереднє визначення педагогічної технології буде неповним.

М. Кларін розглядає педагогічну технологію через систему, зокрема сукупність і послідовний порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методичних засобів, що використовують для досягнення навчальної мети [2].

Б. Лихачов під поняттям «педагогічна технологія» розуміє «сукупність психолого-педагогічних настанов, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів, вона є організаційно-методичним інструментарієм педагогічного процесу» [3, с. 242].

Поняття «педагогічна технологія» в психолого-педагогічній літературі живають у різних аспектах: як напрям у дидактиці; технологічно розроблену навчальну систему; систему методів і прийомів викладання; як модернізацію

дидактичної системи на основі вивчення і дослідження елементів, що її утворюють тощо.

Сутність сучасного розуміння технології навчання полягає у визначенні найбільш раціональних способів досягнення поставлених навчальних цілей. Істотною особливістю сучасних інноваційних процесів у професійній освіті є їх технологізація – неухильне дотримання змісту й послідовності етапів упровадження нововведень.

Останнім часом увійшов у вжиток термін «інноваційна педагогічна технологія». Одні дослідники тлумачать його як цілеспрямоване систематичне та послідовне впровадження в практику прийомів, способів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до одержання очікуваних результатів, інші – як комплексний, інтегрований процес, що охоплює суб'єктів, ідеї, способи організації інноваційної діяльності й забезпечує результативність нововведення. За іншими підходами до інновацій зараховують не просто створення нових засобів, а й істотні зміни, що виявляються в новому способі діяльності, стилі мислення. У цьому контексті вважають інноваційними підходи, що перетворюють характер навчання відповідно до його цільової орієнтації, взаємодії педагога і учнів, їх позиції в навчальному процесі [1].

У сучасній дидактиці представлені найрізноманітніші технології, оскільки кожен автор і виконавець додають до педагогічного процесу щось своє, індивідуальне. Проте більшість технологій можна класифікувати за цілями, змістом, методами й засобами, що застосовуються [4].

Технологічний підхід до освоєння економічного простору є основою для концептуального і проєктувального оволодіння різноманітними аспектами економічної діяльності, а також відіграє важливу роль у формуванні правової компетентності майбутніх економістів.

Список бібліографічних посилань

1. Дичківська М. І. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ, 2004. 352 с.
2. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе. Москва, 1989. 186 с.
3. Лихачев Б. Т. Педагогика: курс лекций. Москва, 2001. 607 с.
4. Романова Г. М. Теорія і практика підготовки викладачів вищих економічних навчальних закладів до проєктування навчальних технологій : дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2012. 543 с.
5. Селевко Г. К. Педагогические технологии на основе активизации, интенсификации и эффективного управления УВП. Москва, 2005. – 288 с.

Генсерук Галина Романівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики і методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ДОЩОК У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодні неможливо уявити освітній процес без використання інформаційних технологій. Щороку в Інтернеті з'являються нові онлайн сервіси, завдяки яким педагог може зробити цікавим і наочним навчальний процес. За допомогою таких сервісів можна створити багато різноманітних завдань, ігор, вправ, що сприяють розвитку інтересу до певного предмета [1].

Серед великого різноманіття онлайн сервісів окреме місце займають on-line дошки для створення навчальних матеріалів, на яких розміщується певна інформація у вигляді тексту, малюнків, графіків, фото, відео, інфографіки, а саме:

- Whiteboard;
- RealtimeBoard;
- Padlet;
- WikiWall;
- Dabbleboard;
- Popplet;
- learningApps.org (сервіс для створення різноманітних вправ і одна з його додатків – онлайн-дошка).

Зупинимось на більш детальному аналізі цих сервісів.

Whiteboard (White+board = біла дошка) – електронна панель, що виконує функції дошки для спільної роботи. Віртуальна дошка Whiteboard дозволяє не тільки спілкуватися в реальному часі, в режимі онлайн, а й робити запис проведеного заняття. Запис може бути здійснений як викладачем, так і студентами. Цей унікальний сервіс дозволяє також користуватися голосовим меню і відеочатом онлайн. Окрім цього на віртуальній дошці, так само, як і на її реальному аналозі, можна писати формули, будувати різні геометричні фігури, здійснювати передавання графічних зображень і текстових файлів з використанням спеціальних сервісів.

RealtimeBoard – віртуальна дошка з простором для творчості. На ній можна прикріплювати картинки і PDF-файли, клеїти стікери, малювати маркерами, залишати текстові замітки і коментарі до певних елементів, завантажувати і редагувати файли з GoogleDrive. По цьому сервісі за допомогою простих і зрозумілих інструментів можна наочно подати інформацію в схемах та малюнках. При виконанні проектних завдань командна робота є інтегрованою на одному майданчику. У RealtimeBoard зручно відстежувати як просувається проект у цілому та діяльність кожного учасника.

Padlet – інтерактивна дошка, що належить до категорії так званих «білих дощок», тобто інструментів для спільної роботи на певному

віртуальному просторі. Кожна сторінка-стіна має свою унікальну адресу, якою можна поділитися зі студентами для спільної роботи. Сервіс пропонує різні варіанти дизайну онлайн стіни: вибір фону, кольору сторінки, шаблону розміщення елементів. На стіні можна додавати текстові документи, фотографії, картинки, відео, аудіофайли, знімки з веб-камери, вказувати посилання на Інтернет-сторінки. Педагог може організувати процес виконання проєктів, а також ефективно контролювати хід діяльності: від ознайомлення з критеріями оцінювання проєкту, вибору теми, формування груп до результату проєкту. На віртуальній дошці всі учасники проєкту можуть створювати замітки, залишати коментарі, працювати з матеріалами проєкту, доповнювати і вносити до них зміни [2].

Віртуальну дошку Padlet можна використовувати також як майданчик для розміщення навчальної інформації, перевірки знань з певної теми.

Одним з плюсів цього сервісу є те, що Padlet зручно використовувати як систему зберігання документів, завантаживши на дошку матеріали, що будуть доступні в будь-який час. Сервіс безкоштовний і не має обмежень на кількість створюваних сторінок. Адресу дошки можна розмістити у блозі чи на сайті, усюціальних мережах, відправити електронною поштою учасникам навчального процесу.

Застосування в навчальному процесі інтерактивних дощок сприятиме формуванню критичного мислення сучасного фахівця та творчому вирішенню завдань.

Список бібліографічних посилань

1. Литвинова С. Г. Формування on-line навчального середовища в загальноосвітніх навчальних закладах. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2010. № 8. С. 2–26.

2. Хміль Н., Дяченко С. Соціальний сервіс Padlet як елемент педагогічної діяльності. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2014. № 2. С. 24–30.

Горбунова Каріне Маркарівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету

Курепін В'ячеслав Миколайович,

старший викладач кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН БЕЗПЕКИ

Культура безпеки як компонент загальної культури охоплює основні елементи життя суспільства.

1. Матеріальні продукти людської діяльності, спеціально призначені для профілактики травм, хвороб, заподіяння людині, суспільству збитків, шкоди. Основна функція таких предметів (вогнегасник, протигаз, газовий балончик, ремінь безпеки в автомобілі тощо) полягає в профілактиці й подоланні впливу на людину шкідливих і небезпечних факторів життєдіяльності.

2. Соціальні інститути, основна задача яких полягає в забезпеченні безпеки людини і суспільства: пожежна охорона, аварійно-рятувальні підрозділи, аварійна газова служба тощо.

3. Форми організації життя і діяльності людей, їхні взаємини, основна задача яких полягає в забезпеченні індивідуальної і колективної безпеки (взаємодопомога під час виникнення надзвичайних ситуацій).

4. Особистісне втілення культури безпеки в житті й діяльності професійних фахівців (міліціонер, охоронець, травматолог, рятувальник тощо), членів громадських організацій і об'єднань.

5. Галузі наукового знання, що досліджують закони безпечної життєдіяльності людини і суспільства, норми, значення, знання, що фіксують основні закономірності та правила безпечної життєдіяльності.

Ядро культури безпеки як компонента культури в її особистісному втіленні становлять загальнолюдські цілі й цінності: життя, здоров'я, безпека, добробут, особиста незалежність, воля, законність, благо, справедливість, взаємодопомога, порятунок тощо.

Незалежно від форми реалізації того чи іншого компонента культури безпеки спільною для них є їхня функція – подолання шкідливих і небезпечних факторів життєдіяльності людини і суспільства та формування предметних дій майбутньої діяльності й спеціальна підготовка до безпеки життєдіяльності.

У змісті вищої освіти культура безпеки представлена практично у всіх навчальних дисциплінах, насамперед у курсі «Безпека життєдіяльності». У педагогічній практиці, де реалізуються два основні варіанти введення культури безпеки в зміст викладання дисциплін: у вигляді спеціального навчального предмета і у формі інтегрованого навчання основ безпеки. Таким чином, існує два основні варіанти входження культури безпеки в зміст вищої освіти: інтегроване навчання безпеки життєдіяльності та навчання супутних дисциплін».

Вивчення проблем безпеки є природною складовою під час оволодіння конкретними способами діяльності, конкретними соціальними функціями, при вивченні конкретних теорій і творів мистецтва, одним з аспектів осмислення і застосування яких є проблема безпеки людини і суспільства.

Оскільки процес формування в студентів культури безпеки складний і передбачає розвиток знань про безпеку і формування вмінь та навичок безпечної поведінки в стандартних і нестандартних ситуаціях, охоплює мотиваційну сферу життєдіяльності, то зміст його в процесі вивчення природничих дисциплін відображає можливості цих навчальних предметів.

Вибір методів навчання повинен насамперед забезпечувати обґрунтоване підведення студентів для свідомого засвоєння правил та норм безпечної поведінки. Це може відбуватися як у процесі пояснення навчального матеріалу, так і в процесі його опанування самими студентами. З прийомів пояснення матеріалу найбільш оптимальними для цієї мети є ті, що ґрунтуються на логічних умовиводах, індукції й дедукції.

Водночас методи навчання, які викладач застосовує для формування знань з безпеки життєдіяльності під час вивчення навчального предмета «Безпека життєдіяльності», повинні забезпечувати активну пізнавальну діяльність студентів протягом усього процесу вивчення предмета. У зв'язку із цим належне місце у системі роботи викладача повинні посісти проблемно-пошукові методи.

Ураховуючи те, що в процесі навчання вказані методи не завжди доцільно використовувати, оскільки вони потребують високого рівня сформованості процесів мислення студентів, то можуть бути використані, наприклад, такі дослідницькі завдання, як передбачення результатів та наслідків впливу на людину та довкілля небезпечних та шкідливих факторів; осмислення певних конкретних ситуацій; пояснення нестандартної ситуації та можливих шляхів виходу з неї; вибір відповідних надійних засобів захисту; передбачення можливих наслідків своєї діяльності та діяльності інших людей тощо.

Таким чином, під час виховання культури безпеки методи навчання мають бути зорієнтованими на формування відповідальності особистості за свої дії та передбачати формування культури безпеки у студентів.

У поняття «відповідальність за безпеку» виділяють такі компоненти:

- чітке знання особистістю своїх конкретних обов'язків, що важливі для неї і для суспільства;
- прийняття цих обов'язків, позитивне переживання особистістю ставлення до них, намагання їх виконати;
- реалізація прийнятих обов'язків у конкретних діях і вчинках, здатність особистості контролювати свої дії, свою поведінку.

Зозуляк-Слущик Роксоляна Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ

Закон України «Про вищу освіту», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, реформаторські перетворення галузі спрямовують професорсько-викладацький склад вищих закладів освіти на індивідуалізацію навчально-виховного процесу, підвищення рівня

самостійності, професійне самовизначення. Студенти виступають суб'єктами на етапі сприйняття та засвоєння знань, застосовування їх на практиці. Перед ними постають завдання переосмислювати та закріплювати фахові вміння і навички, виходячи з перспектив своєї практичної діяльності.

Результативність формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної сфери залежить від освітнього середовища, в якому вони навчаються. Його базові риси проявляються в забезпеченні джерела знань та інформації, необхідних для подальшої роботи.

У наукових працях останніх років, присвячених середовищному підходу в освіті, він трактується дослідниками як сукупність принципів і способів використання можливостей середовища задля реалізації педагогічних цілей.

Так, учені вагомий потенціал освітнього середовища вбачають у створенні сприятливих умов для всебічного формування та саморозвитку особистості студента, збагачення їх морально-етичними цінностями, поширення нових професійних ідей; стимулювання взаємостосунків у студентській групі. Неабияка роль відводиться й засвоєнню етичного досвіду та набуттю моральних якостей, що відповідають нормам професійної деонтології. Окремі дослідники, як В. Козирев і М. Катуніна, акцентують на морально-духовній, виховній складовій освітнього середовища університету, а не тільки на його соціальних, навчальних, предметних компонентах. Зокрема, В. Козирев виокремлює такі підходи до внутрішнього середовища навчального закладу: логічний, у якому вбачає сукупність його елементів, їхні зв'язки та різні структури, та екстралогічний, що охоплює такі категорії: атмосферу, дух, комфортність [1]. Водночас М. Катуніна виділяє наочно-матеріальний, суб'єктивний, духовний (сукупність традицій, норм, правил) компоненти [2].

Детально окреслено сутність, роль та певне коло проблем залежності формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах від даних умов у ряді наукових досліджень. Тут виділимо таких учених, як Р. Гуревич, А. Коломієць, А. Литвин, О. Пехота, В. Радкевич, Л. Шевчук та інших. Вивчаючи педагогічні умови освітнього середовища університетів, дослідники поділяють їх на необхідні (умови, без яких система не може працювати повною мірою), достатні (умови, яких достатньо для нормальної системи). Такої позиції, зокрема, дотримується А. Литвин [3]; зовнішні (засоби й умови навчального середовища) і внутрішні (індивідуальні, особистісні).

Зважаючи на викладені дослідниками міркування, освітньо-виховне середовище в університеті має спрямовуватися на формування в майбутніх фахівців соціальної сфери етичної компетентності. Ця якість реалізується передусім у певних сферах: розумовій діяльності (шлях від сприйняття інформації про навколишнє до глибокого усвідомлення її сутності); морально-етичній діяльності, що виявляється в референції широкого спектру професійно-етичних норм.

Науковець О. Карпенко вважає, що успішне формування професійних якостей майбутнього соціального працівника передбачає взаємне його пристосування до освітнього середовища, яке за своєю структурою і варіативністю методів та форм впливу на особистість дозволяло б добирати адекватні форми роботи й активно впливати на них [5].

Отож, роль освітнього середовища в удосконаленні професійно-етичних знань і вмінь, створенні умов для формування професійної етики майбутніх соціальних працівників університетів полягає в сприянні набуттю ними особистісного професійного досвіду на основі рефлексивно-творчої діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Козырев В. А. Теоретические основы развития гуманитарной образовательной среды педагогического университета: автореф. дисс. ... д-ра пед. Наук. спец. Санкт-Петербург, 2000. 36 с.
2. Катунова М. Р. Формирование образовательной среды клуба-учреждения дополнительного образования детей: дисс. ... канд. пед. наук. Санкт-Петербург, 239 с.
3. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови»: на допомогу здобувачам наукового ступеня. Львів, 2014. 76 с.
4. Микитюк С. О. Теоретико-методичні засади ресурсного підходу до професійної підготовки майбутнього вчителя: дис. ... д-ра. пед. наук Харків, 2013. 425 с.
5. Карпенко О. Г. Мотивація в структурі діяльності соціального працівника. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика* : [наук.-метод. журнал]. Київ, 2011. № 3–4. С. 16–22.

Іващенко Микола Володимирович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Бикова Тетяна Борисівна,

викладач професійно-педагогічного коледжу Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Нормативно-правова база дистанційної форми навчання вимагає значних структурних змін навчального закладу та адміністративно-управлінських зрушень. У свою чергу, проблеми фінансування навчальних закладів ускладнюють повноцінне впровадження відповідної форми навчання. За цих умов можливим варіантом подолання фінансових, географічних та адміністративних перешкод є використання елементів дистанційного

навчання як цілеспрямованого інтерактивного процесу взаємодії суб'єктів і об'єктів навчання.

Останнім часом значно розширилися технічні можливості, рівень комп'ютерної грамотності та інформаційної компетентності учасників педагогічного процесу. Значна кількість доступних віртуальних навчальних середовищ надає можливість створювати та реалізовувати повнофункціональні дистанційні курси. Крім того, елементи дистанційного навчання дозволяють не тільки організувати процес навчання, а й надавати методичну, дидактичну, педагогічну підтримку самостійної роботи, контрольних заходів, навчальної, педагогічної та виробничої практики.

Сьогоденна ситуація вимагає поєднання навчальної та трудової діяльності майбутніх майстрів виробничого навчання швейного профілю (особливо студентів старших курсів, які навчаються за скороченим терміном навчання). Значна кількість годин на випускних курсах відводиться на опанування змісту навчальних дисциплін варіативного курсу, основна мета яких - реалізація міжпредметних зв'язків, поглиблення знань та розширення уявлень про можливості їх подальшого використання, підвищення рівня професійної компетентності в обраній галузі.

Для виявлення особливостей та можливостей використання елементів дистанційного навчання під час вивчення варіативних дисциплін у системі Moodle було розроблено та розміщено дистанційний курс «Основи композиції одягу» (<https://dlppk.moodlecloud.com/?redirect=0>). Частина лекційного матеріалу, завдання аудиторних практичних робіт переведено у формат дистанційного курсу. Передбачено, що студенти мають відвідувати лекційні заняття. Варіант виконання та захисту практичних робіт відповідно до своїх можливостей студенти обирають самостійно. За умови традиційного варіанту студенти виконують завдання практичних робіт у паперовому варіанті та захищають їх на аудиторних заняттях. За умови вибору дистанційного варіанту – студенти працюють над виконанням тижневих завдань, розміщених у дистанційному курсі, викладають результати роботи в тижневих форумах. Процес захисту робіт здійснюється шляхом групових обговорень результатів навчальної діяльності у відповідних форумах. Змішаний варіант уможливорює гнучкий вибір варіантів виконання завдань (паперовий чи електронний) та формату захисту робіт (аудиторний чи дистанційний). Причому електронний варіант виконання практичних робіт може бути захищений в аудиторії.

У межах курсу передбачена рейтингова система оцінювання – це система визначення якості виконання слухачем усіх видів аудиторної, дистанційної і самостійної навчальної роботи та рівня набутих ним знань та вмінь шляхом оцінювання в балах результатів цієї роботи.

Отже, підготовка майстрів виробничого навчання швейного профілю з використанням елементів дистанційного навчання забезпечує доступність професійної підготовки без втрати якісних характеристик педагогічної взаємодії.

Ігнатенко Ганна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
професійної освіти та технологій сільськогосподарського
виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

В умовах сьогодення здійснюється реформування професійної (професійно-технічної) освіти, детерміноване низкою чинників.

Одним із напрямів розв'язання проблеми є оновлення та підвищення ефективності системи підготовки викладачів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу, який є не тільки базовою ідеєю модернізації освіти в країнах Європейського Союзу, але й стрижневою конструктивною ідеєю неперервної освіти, що окреслено в нових законах України «Про освіту», «Про вищу освіту».

Формування компетентного педагога, який здатен мобілізувати отримані фахові знання в умовах освітнього процесу, здійснюється впродовж усього терміну професійного навчання.

У розвідках сучасних науковців професійну компетентність розглядають у динаміці як інтегративне явище.

Наше дослідження спрямоване на визначення педагогічних умов формування в майбутніх викладачів професійного навчання методичної компетентності.

Методична компетентність становить інтегративну систему, що вміщує знання з питань відповідної побудови навчання фахових дисциплін, особистих здібностей освітянина, готовності реалізовувати ці здібності в професійній педагогічній діяльності, наявність знань, отриманих під час навчання.

Таким чином, методичну компетентність викладача необхідно розглядати як інтегративну характеристику особистості. До складу цієї компетентності належить володіння методичними знаннями, вміннями та способами діяльності, досвідом вирішення методичних завдань, визнання їх необхідності для професійної діяльності, готовність до самоосвіти з питань методики навчальних дисциплін [1].

Несформованість будь-якого з компонентів методичної компетентності руйнує цю інтегровану систему та знижує ефективність діяльності викладача.

Формування кожного компонента потребує впровадження в освітній процес вищого педагогічного навчального закладу інноваційних педагогічних технологій [2].

У рамках дослідження нами розглядаються шляхи використання кейс-технології в процесі професійного навчання майбутніх викладачів :

– використання нетрадиційних лекцій, що побудовані на основі залучення студентів до розв’язання проблемних ситуацій: проблемна лекція; лекція прес-конференція; інтерактивна лекція тощо;

– включення в освітній процес під час практичних занять методу кейсів, що передбачає залучення студентів до розв’язання професійно важливих ситуацій;

– розроблення завдань для самостійної роботи за кейс-технологією.

Технологія case-study, або технологія конкретних ситуацій (від англійського case – випадок, ситуація), – технологія активного проблемно-ситуативного аналізу, заснована на навчанні шляхом вирішення конкретних задач – ситуацій (вирішення кейсів).

Безпосередня мета технології case-study – спільними зусиллями групи студентів проаналізувати ситуацію – case, що тісно пов’язана з педагогічною практикою, і виробити рішення щодо практичного її розв’язання; закінчення процесу за технологією case-study – оцінювання запропонованих алгоритмів і вибір кращого в контексті поставленої проблеми.

Компетентність студентів під час розв’язання кейса визначається через:

- уміння оцінити ситуацію;
- уміння вибрати і систематизувати ключову інформацію;
- уміння визначати проблеми і можливості;
- уміння прогнозувати шляхи розвитку ситуацій;
- уміння взаємодіяти з іншими;
- уміння приймати рішення в умовах невизначеності;
- уміння вміти критикувати;
- уміння конструктивно реагувати на критику тощо.

Педагогічна практика засвідчує важливість саме зазначених умінь для набуття методичної компетентності.

Методична компетентність – це поняття динамічне. У період навчання у вищих педагогічних закладах упровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій відіграє суттєву роль у її формуванні у майбутніх викладачів професійного навчання.

Систематичне самовдосконалення на основі досягнень теорії і передового педагогічного досвіду – основна умова набуття методичної компетентності.

Список бібліографічних посилань

1. Ігнатенко Г. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: навчальний посібник. Суми, 2017. 112 с.

2. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників : монографія за заг. ред. Г. М. Романової. Київ, 2014. 215 с.

Ігнатенко Сергій Віталійович,
кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету технологічної
і професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ШКОЛІ

Одна з найважчих проблем української вищої освіти – це відірваність від ринку праці. На сьогодні в країні ЗВО здійснюють випуск підготовлених до професійної діяльності, повністю сформованих згідно з освітніми програмами фахівців у різних галузях знань, але українські підприємства, установи та організації часто мають проблему добору кадрів – вони не можуть взяти випускника з дипломом бакалавра чи магістра, бо він, за їх оцінкою, просто не готовий до роботи. На цю проблему професійно-технічної та інженерної освіти звертає увагу перший заступник міністра освіти і науки України Володимир Ковтунець [1].

Термін «дуальна система» (від лат. dualis – подвійний) був уведений у педагогічну термінологію в середині 60-х років минулого століття у ФРН – як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання. В Україні останніх кілька років триває експеримент щодо впровадження елементів дуальної форми навчання в освітні процеси закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Основне його завдання – усунути основні недоліки традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників, подолати розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищити якість підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців [2].

У процесі впровадження такої форми навчання в професійно-технічній та інженерній освіті, як зазначає перший заступник міністра освіти і науки, однією з головних проблем для ЗО є формування бази підприємств, що готові не просто брати учнів/студентів на роботу, а навчати їх – організовувати на робочому місці навчальний процес.

Аналізуючи багатий європейський досвід з підготовки молодих професійних кадрів можна констатувати, що дуальна освіта може дозволити значною мірою позбутися зазначених вище недоліків вітчизняної системи професійно-педагогічної освіти. У цьому аспекті для педагогічних ЗВО, на нашу думку, вкрай важливо правильно розставити акценти щодо ефективної співпраці. Насамперед потрібно налагодити тісну та скоординовану взаємодію щодо добору кандидатур на здобуття педагогічної освіти, направлення/прийняття їх на навчання, двостороннього супроводу здобувачів освіти в процесі набуття ними професійних якостей і компетентностей, а також максимального сприяння в працевлаштуванні. Дуальна освіта передбачає узгоджену взаємодію освітньої та виробничої сфер з підготовки кадрів певного профілю в рамках організаційно-відмінних форм навчання [2].

Дуже важливо, і це є пріоритетом такої співпраці, щоб професійні якості та компетентності відповідали вимогам замовника і одночасно співучасника освітнього процесу в частині практичної підготовки. У якості замовника можуть виступати: заклади загальної середньої освіти (старша профільна школа), заклади професійної (професійно-технічної) освіти, професійно-педагогічні коледжі, інші коледжі аграрного, аграрно-технічного, будівельного, швейного, харчового тощо спрямувань.

Метою тез є окреслення процесу фахової підготовки майстрів виробничого навчання, викладачів професійного навчання та вчителів профільного навчання для старшої школи закладів загальної освіти з використанням елементів дуальної системи навчання.

«Суть дуальної освіти полягає в тому, що студент з якогось моменту частину навчання проводить на робочому місці, що відповідає фаху» [1]. Відмінними рисами від практики на робочому місці є те, що студент приймається на роботу з оформленням трудової книжки, з усією відповідальністю повноцінно виконує професійні обов'язки, за що отримує відповідну заробітну платню, але при цьому паралельно продовжує набувати фахові знання (навчання, яке студент проходить працюючи). Він має можливість набути досвід практичного застосування сформованих фахових компетентностей, а також пройти адаптацію в умовах реальної професійної діяльності ще в період навчання. Відповідальність ЗО полягає в наданні здобувачеві освіти адекватної роботи, пропонуванні відповідної посади, в якій буде зацікавлений передусім роботодавець, а разом із ним – здобувач освіти та педагогічний ЗВО.

Таке навчання передбачає і повне використання кредитно-модульної системи, і формулювання результатів навчання, і визначення критеріїв оцінювання. Результати навчання так само впливатимуть на отримання студентом стипендії або можливість його відрахування. З цією метою доцільно в навчальних планах передбачити проведення в аудиторному режимі більшої частини теоретичної підготовки, а практичної – в режимі навчання на виробництві.

Для системи ПТО схеми поділу навчального та практичного часу пропонуються різні. У цілому теоретичне навчання – від 30 до 50 %, практичне – від 50 до 70 %. Відповідно до блочно-модульної побудови навчального процесу: опанування базового модуля на базі закладу освіти, а потім чергування: модуль теорії (1 – 2 тижні) на базі закладу професійної (професійно-технічної) освіти / модуль практики (4 – 8 тижнів) на базі підприємств, установ, організацій; оцінювання результатів навчання – відповідно до реальних показників професійної підготовки, підтвердженої в умовах виробництва [2].

З урахуванням специфіки підготовки педагогічних кадрів, зокрема майстрів виробничого навчання, теоретична складова, наприклад, може тривати за ОС «бакалавр» три роки навчання для чотирирічного або один рік для скороченого (2 або 3 р.н.) терміну навчання. Практична, відповідно,

протягом четвертого (4 р.н.) або другого, чи другого та третього (2 або 3 р.н.) років навчання. За словами першого заступника міністра освіти і науки України, «плануємо, якщо будуть дуальні програми, то вони будуть мати від 25 % до 50 % навчання на робочому місці» [3]. За ОС «магістр» підготовка може здійснюватись з оформленням індивідуального плану навчання для працевлаштованих за фахом навіть у періоди теоретичного навчання.

Фахівці зазначають ряд позитивних показників застосування дуальної системи освіти, серед яких стосовно професійно-педагогічної освіти ми хочемо відзначити такі:

- навчання учнів/студентів під час трудової діяльності;
- залучення до педагогічної діяльності (в якості інструкторів, викладачів-наставників) кваліфікованого персоналу з виробництва/галузі, який має багатий практичний досвід;
- здійснення інституційних досліджень і консультування (моніторинг якості надання освітніх послуг у сфері професійної освіти, оновлення освітніх стандартів);
- урахування конкретних запитів роботодавців щодо змісту та якості професійно-педагогічної освіти, оскільки фахівці, що працюють у закладах освіти/на підприємствах, мають можливість узяти активну участь у формуванні переліку дисциплін та змісту і структури освітніх програм у ЗВО/ЗО [4].

Крім того, високий рівень працевлаштування – до 97 %, підвищення якості професійної підготовки на 12 – 17 %, додаткові фінансові надходження – до 50 тисяч гривень у кожному ПТНЗ (стосується системи ПТО), зменшення витрат на комунальні послуги та витратні матеріали, більш стійка та взаємовигідна співпраця з роботодавцями [2].

На нашу думку, використання матеріально-технічної оснащення баз закладів-партнерів у забезпеченні системи дуальної освіти спрощує вимоги щодо організації виробничих площ у ЗО, що безпосередньо надають вищу освіту. Легальна можливість заробляти гроші в період навчання та висока вірогідність працевлаштування за фахом однозначно сприятимуть утриманню перспективних робочих/педагогічних кадрів від виїзду за кордон або неофіційного перекваліфікування.

Таким чином, на основі вищезазначеного можна зробити висновок щодо доцільності й необхідності встановлення тісного партнерства та забезпечення на його основі ефективної взаємодії між закладами вищої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) освіти, роботодавцями та здобувачами освіти «з метою набуття останніми досвіду практичного застосування компетентностей, їх адаптації в умовах реальної професійної діяльності» [3] та обов'язковим врахуванням «вагомості досягнення тріади результативності в просторі ринку праці з координатами – зайнятість, якість освіти, фінансова ефективність» [4].

Список бібліографічних посилань

1. Незабаром в Україні стане можливим навчання на роботі. URL: <http://galych.com.ua/novyny/kultura/item/1106-stane-mozhlyvym-navchannia-na-roboti>
2. Дуальна освіта URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/dualna-osvita>
3. Дуальна освіта в Україні URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-prsshall/2390411-dualna-osvita-v-ukraini.html>
4. Касян С. Дуальна освіта як відповідь на виклики, що стоять перед сучасною системою української освіти URL: <http://www.dnu.dp.ua/news/1621>

Киричок Інна Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

В умовах переходу загальної середньої освіти до 12-річної школи особливої гостроти набуває проблема підготовки педагога нового типу, забезпечення реальних можливостей для залучення майбутніх фахівців до творчої професійної діяльності.

Усе це вимагає теоретичного осмислення і якісного оновлення системи професійної підготовки майбутнього вчителя. Однак наявна система навчання в закладі вищої освіти не може забезпечити досить активне застосування інновацій в навчальному процесі, не дозволяє сформувати в майбутніх учителів досить адекватне ставлення до них. Тому виникає необхідність проведення цілеспрямованої роботи, спрямованої на створення умов, що сприяють більш активній роботі педагогів щодо застосування інновацій у навчальній діяльності.

Необхідність застосування інновацій у професійній підготовці майбутніх учителів обумовлена також інноваційним характером їхньої майбутньої діяльності, роллю інновацій як інструментів забезпечення особистісно-творчого та індивідуального характеру педагогічної діяльності, підвищення її ефективності та продуктивності, формування інноваційного стилю професійного мислення.

Сучасні вчені М. Кларин, В. Монахов, В. Беспалько, Г. Селевко, І. Дичківська, І. Прокопенко [1], В. Шадріков, В. Андреев, Т. Прохорова, С. Сисоева та ін. досліджували проблему педагогічних інновацій.

Під педагогічними інноваціями ми розуміємо процес і результат створення, сприйняття, освоєння, відбору, оцінювання, застосування педагогічних нововведень, що полягають у радикальному, комбінаторному, модифікувальному характері впливу на педагогічний процес або його окремі компоненти [2, с. 32].

До інноваційних методів навчання належать методи активного навчання, що передбачають підвищення рівня професійної компетентності майбутнього вчителя. Методи активного навчання сприяють формуванню знань, професійних умінь і навичок майбутніх фахівців шляхом залучення їх до інтенсивної пізнавальної діяльності; активізації мислення учасників освітнього процесу; прояву активної позиції учнів; розвивають творчі здібності майбутніх учителів, уміння самостійного прийняття рішень в умовах підвищеної мотивації та ін.

Ураховуючи це, у процесі підготовки вчителя, на наш погляд, необхідно використовувати такі методи й прийоми: проведення інтерактивних лекцій, а саме використання методу «питання-відповідь» під час роботи зі студентами впродовж лекції; проведення коротких презентацій, підготовлених студентами, які розкривали б одне з питань теми; тестування; впровадження під час практичних занять таких форм роботи, як круглий стіл, майстерня, де студенти під час обговорення вирішують важливі проблеми спеціальності на основі власних самостійних напрацювань; проведення диспутів, дискусій, аналізу педагогічних ситуацій; перетворення самостійної роботи студента, виконання індивідуального науково-дослідного завдання як обов'язкової складової вивчення конкретної навчальної дисципліни; використання на заняттях презентацій, публікацій, web-сайтів, підготовлених студентами; використання рольових і ділових ігор, кейс-методів, мозкової атаки, що сприяють розвитку активності, творчості, креативності педагога; проведення майстер-класів, тренінгових занять, що сприяють формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя; широке використання мультимедійних засобів у процесі читання лекцій і проведення практичних занять, електронних і різних видів опорних конспектів лекцій, надання студентам навчальної інформації на електронних носіях, Інтернет-пошук тощо; використання елементів імітації, рефлексії, релаксації в ході окремих практичних занять; використання нових підходів до контролю і оцінювання досягнень студентів, що забезпечують об'єктивність і надійність.

Одним з інноваційних методів є навчальна дискусія. Наприклад, під час вивчення курсу «Сучасні педагогічні технології» зі студентами проводяться навчальні дискусії, під час яких вони обговорюють переваги й недоліки планів-конспектів уроків з фаху, підготовлених самими студентами. Майбутні вчителі об'єднуються в мікрогрупи, кожна проводить мікрОВикладання: за складеним конспектом проводить фрагмент уроку в аудиторії. Кожна мікрогрупа повинна захистити свій урок: підкреслити його переваги, відповісти на запитання студентів з інших мікрогруп (питання спрямовані на зниження переваг уроку). Після закінчення дискусії обов'язково повинен бути момент рефлексії, коли майбутні вчителі самі оцінюють свою діяльність і діяльність інших студентів під час дискусії.

Іншим інноваційним методом є метод проектів. Студенти в межах вивчення педагогічних дисциплін розробляють різні проекти (за вибором): проект програми з фаху, проект підручника з сучасних технологій навчання,

проект власної школи, проект освітньої технології в загальноосвітній школі тощо.

Доцільним, на наш погляд, буде також використання в сучасній вищій школі творчих завдань, серед яких складання кросвордів, оскільки в процесі підготовки кросворда студенту необхідно ретельно опрацювати теоретичний і практичний матеріал, звертатися не тільки до лекцій і підручників, а й до додаткової та довідкової літератури. Водночас нестандартна форма завдання стимулює нестандартний підхід до його виконання, отже, активізується не тільки пізнавальна діяльність, а й творче начало майбутніх фахівців.

Сприятиме розвитку творчих здібностей студентів, активізуватиме їхню пізнавальну активність, підвищить рівень професійної компетентності майбутніх учителів використання ділових ігор, імітацій, створення групових відеопроєктів уроків (наприклад, під час вивчення курсу «Сучасні педагогічні технології»).

Варто зауважити, що використання того чи іншого методу повинно визначатися педагогічною і психологічною доцільністю; відповідністю методів можливостям студентів, індивідуальним можливостям викладача; співвідношенням методів з характером змісту матеріалу, який вивчається; взаємозв'язком і взаємодією методів; ефективністю досягнення якісних результатів навчання і творчого використання знань, умінь і навичок.

Отже, багаторічний досвід підготовки вчителів дає змогу дійти висновку, що інноваційна педагогічна технологія: сприяє підвищенню якості та забезпечує дійсне наближення змісту підготовки фахівців до європейського рівня; відповідає базовим положенням ECTS; урахує всі наявні вимоги вітчизняної системи освіти; легко пристосовується до наявних відпрацьованих методів планування навчального процесу вищої школи.

Список бібліографічних посилань

1. Прокопенко І. Ф., Евдокимов В. І. Педагогические технологии: учебное пособие. Харьков, 2005. 224 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ, 2004. 352 с.

Кіктенко Алевтина Ізосимівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної підготовки ПВНЗ «Медико–природничий університет»

МОЖЛИВОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ

Багато педагогів відзначають високу ефективність застосування дослідницьких прийомів і методів у навчанні для поглиблення інтересу

учнів до пізнавальної та творчої діяльності, для формування в них відповідних знань, умінь, навичок і дослідницької позиції в сприйнятті й осмисленні світу, підготовки до майбутньої трудової діяльності. Використання дослідницьких методів у навчанні створює передумови для трансформування навчального досвіду, що має ученя, його вміння у дослідженнях навколишнього середовища у відповідні навчальні компетентності з орієнтацією на його майбутню життєдіяльність. Є всі підстави стверджувати, що використання цієї технології здатне забезпечити освіченість, розвиток, вихованість учнів відповідно до вимог, запропонованих сучасним рівнем розвитку науково-технічного і соціального прогресу до особистості, здатної і підготовленої до активного, позитивно-творчого осмислення і перетворення світу. Навчання як дослідження припускає, що особливістю навчально-дослідницької діяльності учня є суб'єктивне відкриття ним нових знань на основі індивідуальної актуалізації попередньо засвоєних ним же знань і умінь, уведення їх до простору особистісного життя.

Організацію навчально-виховного процесу школи на основі технології навчання як дослідження (дослідницької технології) ми розуміємо як забезпечення освітньої підготовки учнів в умовах систематизованого (за періодами навчання) комплексного впливу цих технологій на цілеспрямоване формування їхніх особистісних навчальних компетентнісних якостей, виховання майбутньої еліти у трудовій та науковій діяльності.

Під час орієнтування навчання на повномасштабне просування дослідницьких методів потрібно враховувати, що, як свідчить досвід педагогів, схильність учнів до дослідницької діяльності значною мірою індивідуальна. Вона виявляється у своєрідності розвитку їхніх пізнавальних інтересів, аналітичних здібностей, змісту й обсягу знань, спостережливості, пам'яті, уваги, гнучкості мислення, багатства уявлень, працьовитості, волі, спроможності до зосередженої й відповідальної праці. Це свідчить про особистісно-орієнтований характер цієї технології. Він виявляється в оптимальному впливі дослідницької діяльності на розвиток навчальних компетентностей учнів і на формування їхніх особистісних якостей.

Застосування дослідницького підходу в навчанні, що спрямоване на становлення в школярів досвіду самостійного пошуку нових знань і умінь, їх використання в умовах творчої діяльності, на формування нових пізнавальних цінностей і збагачення пізнавальної орієнтації учнів, має великі потенційні можливості для формування навчальних і творчих компетентностей у будь-який період навчання у школі (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнена модель навчання за допомогою дослідження

«Організація» зіткнення з проблемою
Збирання даних – «верифікація»
Одержання та аналіз результатів навчального експерименту
Аналіз ходу дослідження і побудова пояснень

Обговорення одержаних нових навчальних компетентностей
--

Практичне використання в навчальному процесі та на практиці результатів дослідження

Навчально-дослідницькі завдання і, отже, зумовлений ними навчальний процес повинні бути підпорядковані гарантованому досягненню результатів у формуванні компетентностей учнів. Тому в процесі реалізації дослідницької програми потрібно здійснювати постійний контроль поточних результатів, вносити вчасні корективи, що ведуть до більш упевненого досягнення поставленої мети.

Кушнірук Світлана Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії
педагогіки Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Сучасний етап розвитку педагогічної освіти підсилює вимоги до наукової компетентності фахівців з вищою освітою. Вони повинні творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання, вільно орієнтуватися в єдиному інформаційному просторі. Сьогодні, незважаючи на широкий спектр і різноманіття різного рівня досліджень, можна констатувати, що базові наукові підходи були закладені ще в 70-80-х роках ХХст.

Аналіз наукових розвідок вітчизняних (С.Гончаренко, Б.Коротяєва, В.Курила, М.Ржецького, О.Савченко, О.Сухомлинської) та зарубіжних (Б.Бім-Бада, С.Бобришова, Г. Воробйова, Б.Гершунського, В. Ільїна, С.Занько, В.Краєвського, А.Кочетова, Н. Нікандрова, А.Новікова, Д.Новікова, З.Равкіна, Ю. Тюнікова,

Г. Філонова, Н.Юсуфбекова) учених дозволив виділити складові наукової теорії та визначити сутнісні характеристики досліджуваного феномену. Так, *наукову теорію* ми визначаємо як систему суттєвих ідей, підходів та логічних принципів, за допомогою яких узагальнюється досвід, отримуються достовірні знання, відображається закономірний розвиток природи, суспільства, мислення (на основі зв'язків між її поняттями) [2, с.26–31].

Крім того, теорія завжди має об'єкт та предмет. *Об'єкт теорії* – це те, що описує теорія, тобто сукупність реальних явищ. *Предметом теорії* є те, що вона пояснює, тобто закономірні зв'язки та відношення, що функціонують у структурі об'єкта [1, с.9].

Таким чином, **педагогічну теорію** ми трактуємо як логічно впорядковану систему знань високого ступеня узагальненості, в яку входять терміни і поняття науки, які відображають сутнісні об'єктивні й закономірні властивості і зв'язки певної галузі педагогічної дійсності, дозволяють простежувати закономірності

функціонування і особливості розвитку онтологічно однорідних явищ, подій і фактів, що фіксуються в цій дійсності; пояснювати, перетворювати і прогнозувати явища і процеси в конкретній предметній галузі наукового пізнання.

Крім того, у науковій літературі доведено, що будь-яка теорія складається із сукупності структурних елементів: ідеї, вихідні положення (матеріал, що пов'язує); поняття (матеріал, що описує); закони, закономірності (матеріал, що пояснює); принципи, правила, рекомендації (матеріал, що приписує) [1, с.9].

Теорії можуть *класифікуватися за різними ознаками*: фундаментальні й прикладні; змістові та формалізовані; як розроблені наукові системи (знання отримуються у ході досліджень і викладені в різних публікаціях – у збірниках, монографіях, дисертаціях, статтях); теорії як складні дидактичні системи (знання, впорядковані та викладені з метою їх засвоєння в підручниках, посібниках та лекційних курсах) [1, с.7].

Наведемо приклади педагогічних теорій. У дидактиці – теорія методів навчання, теорія форм навчання; у теорії виховання – теорія методів виховання, теорія колективу та ін.; у школознавстві – теорія освітнього менеджменту тощо.

Грамотна організація наукових досліджень, розроблення й упровадження нових педагогічних теорій потребує глибокого розуміння сутності педагогічних явищ та володіння сукупністю базових методологічних знань.

Список бібліографічних посилань

1. Коротяев Б.И. Педагогика как совокупность педагогических теорий. Москва, 1986. 207 с.
2. Кушнірук С. А. Педагогіка. Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів педуніверситетів. Київ, 2011. 472 с.

Мегем Євген Іванович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Головна тенденція сучасного світу – поновлення знань – передбачає й розвиток іншої тенденції, що визначає спрямованість здебільшого на цілісність знань, а не на їх конкретний зміст, оскільки експоненціальний темп розвитку нашого надзвичайно динамічного світу приводить до того, що спеціалізовані знання втрачають свою прикладну цінність через 10 – 15 років. Усе це вимагає побудови такої педагогічної системи, яка б забезпечила впровадження в освітню галузь синтетичного знання, що формується на основі міждисциплінарних зв'язків. Синергетику – один із новітніх наукових напрямів – можна вважати провідною галуззю міждисциплінарних досліджень, що поширюються на всі сфери суспільного буття. Сучасні

наукові дослідження засвідчують, що синергетична парадигма сприяє глибокому пізнанню такої складної нелінійної відкритої системи, як суспільство, та різних його підсистем, зокрема й освіти [1].

Синергетика – це теорія самоорганізації в системах різноманітної природи. Вона має справу з явищами та процесами, в результаті яких у системі в цілому можуть з'явитися властивості, яких не має жодна з частин. Оскільки йдеться про виявлення та використання загальних закономірностей у різних галузях, то такий підхід передбачає міждисциплінарність. Останнє означає співробітництво в розробленні синергетики представників різних наукових дисциплін. Тому термін «синергетика» використовують як у природничих науках, так і в гуманітарній сфері.

З іншого боку, синергетика – це напрям міждисциплінарних досліджень процесів самоорганізації у відкритих системах (соціальної, фізичній, біологічній, екологічній та ін.).

На сучасному етапі розвитку вітчизняної освіти виконання соціального замовлення суспільства і підвищення якості освіти можливе лише творчим педагогом з високим рівнем професіоналізму, духовності, індивідуального стилю педагогічного мислення, мотивації та здатності до інноваційної діяльності, потребою у творчій самореалізації. У створенні прогресивних систем проектно-технологічної підготовки вчителя, що орієнтуються на інтелектуальний і креативний рівень розвитку особистості, значну роль відіграють процеси проектування і реалізації інтегрованих освітніх програм та педагогічних технологій, що ґрунтуються на наукових ідеях та універсальних методологічних підходах до організації освітнього процесу. Таким універсальним методологічним орієнтиром, що забезпечує цілеспрямованість і результативність проектно-технологічної діяльності є синергетичний підхід. У нашому дослідженні він виступає як інтегратор сучасних підходів до проектування проектно-технологічної підготовки майбутніх учителів технологій.

Використання системної синергетики в дослідженні систем теоретичної й методичної складових проектно-технологічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання пов'язано з їх біфуркаційністю, хаотичністю, нестійкістю, невизначеністю. Саме синергетика показала можливість розривів у педагогічному процесі у вигляді катастроф його еволюційного розвитку. Положення синергетики про природні шляхи розвитку складних систем – атракторів, якими є теоретична і методична підготовка студентів, стали одним із принципів системних досліджень педагогічного процесу. Синергетика поряд із закономірністю утвердила у педагогічному процесі мінливість, невизначеність, хаотичність, нестійкість, катастрофічність як природні характеристики й стани, а не прикрі непорозуміння, що докорінно змінило уявлення про педагогічну реальність, її організацію та управління нею. Синергетичний підхід, як і інші підходи, розширює уявлення про педагогічну реальність і дає змогу створити нові прикладні методології дослідження певних аспектів теоретичної та методичної складових проектно-

технологічної підготовки, однак не може бути панацеєю для розв'язання всіх проблем професійної підготовки майбутніх учителів технологій. Досліджувані системи настільки складні, що на основі одного підходу їх не можна повністю пояснити, дослідити й практично управляти ними.

Синергетичний підхід до педагогічного процесу теоретичної й методичної складових проектно-технологічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання повинен бути не єдиним, а використовуватись у комплексі з іншими методами дослідження, що дозволить отримати об'єктивні результати і обробити їх з використанням методів математичної статистики.

Зазначимо, що актуальною є ідея всебічного проектно-технологічного розвитку людини, що реалізується в такому психолого-педагогічному напрямі педагогічної думки, як акмеологія, що займається вивченням: закономірностей самореалізації творчого потенціалу людей у процесі творчої діяльності на шляху до вищих досягнень (вершин); об'єктивних та суб'єктивних чинників, що сприяють чи перешкоджають досягненню вершин; закономірностей навчання вершин життя і професіоналізму в проектній діяльності; самоосвіти, самоорганізації і самоконтролю; закономірностей самовдосконалення, самокорекції і самореорганізації діяльності під впливом нових вимог, що йдуть як ззовні, від професії і суспільства, розвитку науки, культури, техніки, так зсередини, від власних інтересів, потреб і установок, усвідомлення своїх здібностей і можливостей, переваг і недоліків власної діяльності [2].

Відтак, важливим є вирішення проблеми формування проектно-технологічної, творчої особистості з позиції синергетичної парадигми, що постає як обов'язкова складова загальної підготовки вчителя технологій.

Список бібліографічних посилань:

1. Вознюк О. В. Розвиток вітчизняної педагогічної думки: синергетичний підхід: монографія за ред. проф. П. Ю. Сауха. Житомир, 2009. 184 с.
2. Брянский В. П., Пожарский С. Д. Социальная синергетика и акмеология Санкт-Петербурга, 2001. 159 с.

Мороз Олена Олександрівна,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ФОРМУВАННЯ В СТУДЕНТІВ ІЗ ЗАЙВОЮ ВАГОЮ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

У сучасному світі ожиріння стало своєрідним «соціальним клеймом», що породжує негативне ставлення не тільки до зовнішності, а й до особистості огрядних людей [1, с. 85].

Люди, які страждають ожирінням, не тільки випробовують на собі його згубні фізіологічні наслідки, життя таких людей, як правило, менш цікаве і менш романтичне, оскільки огрядні люди часто стикаються із засудженням, насмішками та приниженнями зі сторони інших людей.

Справа в тому, що в сучасному українському суспільстві склалася практика, коли суспільство часто не помічає специфіки потреб і способів самореалізації людей з відхиленням у стані здоров'я, і тому певною мірою блокує канали їхньої соціального сходження.

Останнім часом дедалі частіше говорять про фізичну культуру, здоровий спосіб життя не тільки як про соціальний феномен, але й про стійку якість особистості. Тому освіта у виші орієнтована на формування студента як суб'єкта власної культури. Фізична культура, будучи однією із граней суспільної культури, багато в чому визначає поведінку людини в навчанні, на виробництві, в побуті, в спілкуванні, надає поштовх вирішенню соціально-економічних, виховних і оздоровчих завдань [2, с. 77].

Для збереження і зміцнення здоров'я, формування фізичної культури особистості, мотивації до занять фізичними вправами і можливості використовувати різноманітні засоби здорового способу життя (фізичну культуру, спорт і туризм) необхідно:

1. Розуміння соціальної ролі фізичної культури в розвитку особистості та її підготовці до професійної діяльності.

2. Знання науково-біологічних і практичних основ фізичної культури і здорового способу життя.

3. Формування мотиваційного ставлення до фізичної культури, установки на здоровий стиль життя, фізичного самовдосконалення і самовиховання, необхідності регулярних занять фізичними вправами і спортом.

4. Володіння системою практичних умінь і навичок, що забезпечують збереження і зміцнення фізичного здоров'я, психічного благополуччя, розвитку і вдосконалення психофізичних можливостей, якостей і властивостей, самовизначення у фізичній культурі [2, с. 77].

Навчальна програма з фізичного виховання у ЗВО становить орієнтир, на основі якого кафедри фізичного виховання розробляють робочі програми.

У цьому плані велике значення має зміст фізичного виховання студентів, віднесених за станом здоров'я до людей із зайвою вагою. Водночас існує програма фізичного виховання, яка недостатньо враховує специфіку освітньої діяльності з огляду на ожиріння деяких студентів.

Нині викладач має право вибору і конструювання навчальних програм, що відповідають місцевим умовам, індивідуальним потребам студентів, забезпечують задоволення їхніх конкретних запитів. Зараз запропонована і випробувана програма для занять зі студентами в умовах надлишкової ваги, мета якої – підвищення ефективності фізичного виховання молоді із різноманітними відхиленнями в стані здоров'я [3, с. 83].

Таким чином, за допомогою реалізації програми з фізичного виховання з урахуванням зайвої ваги студентів можна досягти не тільки значного збільшення, витривалості у студентів із ослабленим здоров'ям, але й сформувати стійку особистість.

Список бібліографічних посилань

1. Акишин Б.А. Формирование у студентов мотивационно-ценностного отношения к физической культуре. *Теория и практика физической культуры*. 2008. № 12, С. 77-79.
2. Байер К., Шейнберг Л. Здоровый образ жизни. Москва, 1997. 138 с.
3. Покровская Т. Ю. Социальные проблемы студентов с избыточным весом (на основе материалов конкретного социологического исследования). *Теория и практика физической культуры*. 2008. № 10. С. 85-89.

Парфілова Світлана Леонідівна,

кандидат педагогічних наук, доцент Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Пріоритетним завданням сучасної системи освіти є спрямування учнів на вироблення позитивної мотивації та підвищення інтересу до навчання. Теорія мотивації впливає з необхідності будувати педагогічний процес таким чином, щоб його методика орієнтувалася на якомога глибше проникнення у внутрішній світ дитини, мала на меті пробуджувати і розвивати в ній здібності й нахили. Основним у педагогічному мистецтві вчителя є вміння спонукати, а не примушувати. Для кращого переходу до нової системи освіти, спрямованої на формування в школярів бажання вчитись, досягати відповідних цілей, першочерговим завданням є розвивати в учнів інтерес та формувати позитивну мотивацію до навчання. Спонування дітей до досягнення успіху в навчальній діяльності з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей та створення відповідних виховних ситуацій сприятиме розвитку їхніх потенційних можливостей і бажання отримувати новий досвід у процесі навчання та формуватиме позитивну мотивацію навчання.

Формування в учня позитивної навчальної мотивації є основою ефективності навчального процесу. Керування процесом учіння потребує від учителя розуміння сутності мотивації навчальної діяльності, основних закономірностей її функціонування та розвитку. Для вирішення цього завдання потрібна раціональна організація навчально-виховного процесу, при якій школярі виступали б активними учасниками пізнавального процесу. У дітей з'являється внутрішня потреба до учіння, позитивне ставлення до навчального процесу в тому випадку, якщо вони мають можливість зайняти

активну позицію в навчально-пізнавальній діяльності. Із цією метою необхідно зрозуміло викладати матеріал, уміло організувати самостійну роботу для оволодіння знаннями, уміннями й навичками, показувати практичну значущість навчального матеріалу, добирати цікаві тексти з різних стилів рідної мови, формувати життєво важливі вміння (написати твір, скласти діловий документ, план прочитаного твору та ін.), вміло поєднувати різні методи, прийоми та способи навчальної роботи, створювати проблемні ситуації, використовувати елементи зацікавленості, вдаватися до гумору, викликати емоції, переживання подій.

Крім того, для формування позитивної навчальної мотивації велике значення має використання ситуацій пізнавальної новизни, пізнавальних ігор, навчальних дискусій, пізнавальних суперечностей, використання різноманітних аналогій, створення ситуацій успіху тощо. Методом мотивації є аналіз життєвих ситуацій. Цей метод безпосередньо мотивує навчання за рахунок максимально ймовірної конкретизації знань, тісного зв'язку з особистісною вагомістю для учня і його оточення.

Т. В. Бланк наголошує, що успіх навчальної діяльності залежить від того, як уміло вчитель формує позитивну мотивацію навчання. Для цього, крім використання відповідних методів стимулювання, вчитель має виконувати й інші завдання, а саме: вивчати мотиваційну сферу кожного учня; враховувати інтереси і нахили дітей; надавати їм шанс себе проявити; формувати нові мотиви, що підвищують інтерес до діяльності; спонукати до цілепокладання; створювати здорове суперництво, а також підтримувати успіх школярів та створювати для цього відповідні умови.

Отже, формуючи позитивну мотивацію, вчитель не лише розвиває інтерес чи відповідальне ставлення молодших школярів до навчання, але й сприяє формуванню бажання досягати високих результатів, почувати себе успішною особистістю.

Повстин Оксана Вікторівна,

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

ЕТАПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Педагогічна технологія формування управлінської компетентності в курсантів і студентів закладів вищої освіти Державної служби України з надзвичайних ситуацій розглядається нами як система методів, методик, засобів, способів, прийомів, етапів досягнення гарантованих результатів

підготовки фахівців та охоплює чотири складники: мотивувальний, інформаційно-знансвий, операційно-діяльнісний, функціональний. Їх мета – поетапне формування, розвиток та інтегрування компонентів управлінської компетентності. Кожен складник педагогічної технології підготовки майбутніх фахівців до управлінської діяльності має свою мету та завдання, розроблені засоби і методичні прийоми, а також передбачені практичні питання для опрацювання курсантами і студентами.

У нашому дослідженні управлінська компетентність фахівців у галузі безпеки людини розглядається як суттєва складова їхньої професійної компетентності та самореалізації у фаховій діяльності, тому закономірно, що їхня професійна підготовка до управлінської діяльності у ВНЗ ДСНС України має спрямовуватися на:

- вироблення в курсантів і студентів мотиваційно-ціннісного ставлення до управлінської діяльності, усвідомлення потреби вдосконалення власних управлінських якостей;

- озброєння майбутніх фахівців професійно значущими управлінськими знаннями, розвиток їхніх пізнавальних здібностей і потреб, а також здатності до ефективного сприймання й осмислення професійно важливої управлінської інформації;

- забезпечення практичної підготовленості випускників ВНЗ ДСНС виконання управлінської діяльності на основі цілеспрямованого комплексного застосування управлінських умінь і навичок, зокрема в екстремальних ситуаціях;

- формування управлінської компетентності майбутніх фахівців у галузі безпеки людини як цілісної інтегрованої характеристики особистості та здатності до її реалізації під час виконання професійно-управлінських функцій у навчальній і подальшій діяльності в підрозділах.

Відповідно до цього, у професійній підготовці майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності умовно виокремлюємо чотири логічно пов'язані *етапи*: пропедевтичний; теоретичної управлінської підготовки; практичної управлінської підготовки; інтегрування управлінської компетентності.

Перший етап триває від вступу до закладу вищої освіти і протягом першого року навчання. Він спрямований на формування аксіологічного компонента управлінської компетентності, який передбачає чітке уявлення першокурсників про управлінську діяльність та управлінську компетентність офіцера ДСНС України, позитивне ставлення та стійкий інтерес до неї, посилення мотивації щодо отримання професії в галузі безпеки людини, демонстрування ролі управлінських знань у професійній діяльності, сприяння усвідомленню необхідності їх здобуття, вироблення управлінських умінь і навичок роботи в команді тощо.

Другий етап – теоретичної управлінської підготовки – спрямований на формування когнітивного та діагностичного компонентів управлінської

компетентності курсантів і студентів, що відображають гнучкість мислення курсантів і студентів, їхню здатність до аналізу й синтезу, систематизації та узагальнення відповідної інформації, створення внутрішнього плану управлінських дій відповідно до конкретної ситуації, зокрема екстремальної, та передбачення наслідків прийняття управлінських рішень тощо.

Третій етап – практичної управлінської підготовки – полягає в розвитку праксеологічного компонента управлінської компетентності майбутніх фахівців у галузі безпеки людини і спрямований на вироблення в них професійно-управлінських умінь і навичок як системи засобів регуляції дій з управління.

Четвертий етап – інтегрування управлінської компетентності – спрямований на розвиток у курсантів і студентів її рефлексивного компонента як чинника, що інтегрує всі компоненти управлінської компетентності в цілісну характеристику особистості як суб'єкта управлінської діяльності в галузі безпеки людини і забезпечує функціональну придатність майбутніх керівників у всіх рольових позиціях і різноманітних аспектах управління в підрозділі ДСНС України.

Дотримання цих етапів у процесі організації та реалізації професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності забезпечує наступність, послідовність формування і розвитку в них належного рівня управлінської компетентності в подальшій роботі.

Попадич Олена Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-СИСТЕМОТЕХНІКІВ, УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Комунікація як важлива складова людського буття представлена у всіх видах людської діяльності. Однак у ряді професій, особливо в педагогічній, спілкування стає категорією професійно значущою.

Проблема розвитку комунікативної культури учнів та педагогів знайшла відображення в працях учених-педагогів О. Абдуліної, І. Зязюна, О. Киричука, В. Кан-Каліка, А. Макаренка, А. Мудрика, В. Сластьоніна, Л. Спіріна, В. Сухомлинського, П. Щербаня та ін., психологів Б. Ананьєва, О. Бодальова, Я. Коломийського, В. Леви, О. Леонтьєва, Б. Ломова, В. Мясіщева, Г. Сухобської, Т. Яценко та ін. Проте доводиться констатувати відсутність узагальнювальних досліджень щодо проблеми формування комунікативної культури майбутніх інженерів-системотехніків, учителів інформатики.

Готовність майбутніх інженерів-системотехніків, учителів інформатики до спілкування із учнями полягає в умінні знаходити розв'язок освітніх ситуацій, у здатності ефективно використовувати їх здобутки для підвищення комунікативної культури. Формування і підвищення комунікативної культури повинно бути спрямоване на розвиток професійних якостей педагога, його здібностей, на здатність уміло використовувати теоретичні знання при моделюванні педагогічних ситуацій, які є засобом підвищення комунікативної культури. На нашу думку, одним із засобів формування комунікативної культури майбутніх інженерів-системотехніків, учителів інформатики є моделювання педагогічних ситуацій, що потребує розроблення спеціальних критеріїв. Останні залежать, у свою чергу, від обсягу знань студентів про предмет, його сутність і від засобів виконання основних розумових, психологічних операцій. Теоретичні знання тут лише база, основа для володіння даним методом. Коли моделювання використовують у практичній діяльності педагога, то воно є засобом організації навчання і виховання, спрямоване на досягнення певних дидактичних або виховних цілей. Тут можна розглянути декілька випадків застосування моделювання відповідно до структури спілкування: по-перше, педагог використовує моделювання в процесі викладу нового матеріалу; по-друге, він будує модель спілкування згідно зі структурою теми, прогнозуючи її основні етапи; по-третє, модель – алгоритм будується для розв'язання навчальної або виховної ситуації, і педагог у процесі роботи керує діяльністю учнів, виходячи із даної моделі. При визначенні критеріїв уміння моделювати педагогічну ситуацію необхідно враховувати і теоретико-пізнавальну сторону (теоретичні основи, знання конкретних способів діяльності), і практичне застосування методу (впровадження в навчальний процес) [1, с. 87].

На нашу думку, можна виділити такі можливі критерії, що зможуть забезпечити оволодіння моделюванням педагогічних ситуацій як засобом формування комунікативної культури процесів спілкування та педагогічних ситуацій: уміння аналізувати педагогічні явища і факти (аналітична діяльність); проектування (чи конструювання) змісту і способів майбутнього педагогічного впливу; практичне застосування змодельованих педагогічних ситуацій.

Зазначимо, що рівень готовності до спілкування залежить від спрямованості тих умінь, що входять до структури спілкування.

Завдання закладу вищої освіти в навчанні комунікативної культури полягає в тому, щоб визначити основний об'єкт навчання, яким має бути мовна діяльність студента, яка, за визначенням Л. Паламар, «являє собою процес активної цілеспрямованої взаємодії людей між собою, опосередкований мовою і зумовлений ситуацією спілкування» [2, с. 7]. Для ефективного формування вищевказаних навичок мовлення необхідно дотримуватися певних науково обґрунтованих принципів, якими є: структурний; принцип комунікативної спрямованості; принцип ситуативності та принцип свідомості.

Не завжди однозначними є поняття, які також становить зміст і структуру дидактичного процесу формування комунікативної культури майбутніх інженерів-системотехніків, учителів інформатики («ділова мова», «ділове мовлення», «культура ділового мовлення», «комунікативна культура» тощо). Часто в науці спостерігаються розбіжності в їх трактуванні та вживанні. Паралельне вживання понять «ділова мова» і «ділове мовлення» свідчить про складний діалектичний зв'язок між ними і недостатню чіткість у їх характеристиці [3, с. 41].

Таким чином, підсумовуючи, зазначимо таке: навчальний процес майбутніх інженерів-системотехніків, учителів інформатики орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до самоосвіти, постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності тощо. Особливе місце в підготовці магістрів має бути відведено формуванню комунікативної культури. Ми визначаємо комунікативну культуру майбутнього інженера-системотехніка, вчителя інформатики як систему засобів і навичок органічної взаємодії педагога та вихованців, у зміст якої входить обмін інформацією, пізнання особистості, прояв виховного впливу, організація взаємовідносин за допомогою різних комунікативних засобів. Особлива увага у формуванні комунікативної культури відводиться: застосуванню методу вправ, ігор, тренінгів; умінню аналізувати педагогічні явища і факти, проектуванню змісту і способів майбутнього педагогічного впливу, практичному застосуванню змодельованих педагогічних ситуацій; науково обгрунтованих принципів, якими є: структурний; принцип комунікативної спрямованості; принцип ситуативності та принцип свідомості. Але формування комунікативної культури в майбутніх інженерів-системотехніків, учителів інформатики має творчий характер, тому й потрібні такі методи, що передбачають створення максимального наближення до умов навчання і виховання. Одним із таких методів є моделювання педагогічних ситуацій.

Вважаємо, що позитивна мотивація в студентів – майбутніх інженерів-системотехніків, учителів інформатики до оволодіння комунікативною культурою пояснюється: уміннями професійного спілкування з урахуванням його закономірностей, засобів регуляції відносин з індивідом та групою; формуванням інтелектуальної, творчої особистості, яка має свій оригінальний ораторський стиль, володіє мистецтвом переконуливого слова; знанням та вмінням грамотно використовувати у своїй діяльності професійну лексику.

Саме тому зміст і структура дидактичного процесу формування комунікативної культури майбутніх педагогів вищої школи складні, а одним з методів підвищення комунікативної культури вчителя є моделювання педагогічних ситуацій.

Список бібліографічних посилань

1. Березюк О. С. Моделювання педагогічних ситуацій як засіб підготовки майбутнього вчителя до спілкування з учнями: монографія. Житомир, 2011. 174 с.
2. Паламар Л. М. Проблеми функціонування української мови у вузі в період національного відродження. *Українська мова у вищих навчальних закладах України*. Київ, 1993. С.3–11.
3. Біляєв О. М. Культура мовлення вчителя-словесника. *Дивослово*. 2013. № 1. С.37–44.

Росновський Микола Григорович,

кандидат с/г наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій с/г виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КОМПЛЕКСНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У сучасних умовах оновлення та розвитку професійної освіти комплексні навчальні екскурсії є важливою складовою освітнього процесу. Саме вони передбачають створення умов для наближення змісту окремих навчальних предметів до реального життя, спостереження та дослідження майбутніми викладачами професійного навчання різних виробничих процесів, розширення світогляду студентів, формування у них необхідних компетентностей, посилення практичної та професійноорієнтаційної спрямованості навчально-виховного процесу.

На думку багатьох дослідників, основні завдання екскурсії полягають у збагаченні знань тих, що навчається, встановленні зв'язків теорії з практикою, життям; вихованні шанобливого ставлення до праці, природи; розвитку творчих здібностей, спостережливості, пам'яті, мислення студентів, їх самостійності; формуванні естетичних почуттів; активізації пізнавальної й практичної діяльності [1; 2; 3; 4].

Наші спостереження показують, що в нинішніх умовах комплексні навчальні екскурсії набувають вагомого колекційного значення, оскільки жодне майстерне слово чи найбільш точна наочність не замінять живого споглядання. Результати побаченого й одержані на екскурсіях відомості заповнюють можливі прогалини в знаннях студентів, пов'язані з вадами сприймання та уявлення; враження, отримані під час екскурсій, стимулюють їх до засвоєння навчального матеріалу з професійноорієнтованих дисциплін, пробуджують їхню допитливість та активність.

Ураховуючи значну вартість різних сільськогосподарських машин та агрегатів, приладів та устаткування та їх часткову або ж повну відсутність у навчальних закладах освіти, проведення комплексних навчальних екскурсій

нині під час при підготовки майбутніх викладачів професійного навчання є як ніколи актуальним заходом.

В останні роки студенти факультету технологічної та професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка спеціалізації «Професійна освіта. Технологія виробництва і переробка продукції сільського господарства» здійснили комплексні навчальні екскурсії до таких підприємств різної форми власності, як:

- сільськогосподарське підприємство «ТОВ Велетень», молочно-товарна ферма з виробництва молока на промисловій основі;
- підприємство з переробки конопель «Лінен оф Десна»;
- Глухівський хлібозавод;
- Глухівська контрольно-насінницька лабораторія;
- натуралістичний відділ Глухівської станції юних техніків;
- агропромисловий холдинг «Росток-Холдинг»;
- міжнародна сільськогосподарська виставка в м. Київ (травень 2017 р.).

На прикладі екскурсії студентів на тваринницьку ферму покажемо роль цього заходу в процесі підготовки майбутніх викладачів практичного навчання, які вивчають навчальну дисципліну «Технологія виробництва та переробка продуктів тваринництва».

За своїм змістом цю екскурсію варто вважати виробничою, оскільки ферма займається виробництвом молока на промисловій основі. За видом екскурсія є комплексною, тому що під час її проведення студенти отримують знання з декількох навчальних тем та предметів, зокрема з навчальної дисципліни «Технологія виробництва і переробка продуктів тваринництва». Студенти на фермі можуть детально ознайомитися з технологією утримання тварин, їх годівлею та напуванням, утилізацією гною, видами та способами підготовки кормів, доїнням корів та контролем якості молока, осіменінням тварин, доглядом за новонародженими телятами, ветеринарно-профілактичними заходами щодо збереження поголів'я і т.д.

Під час екскурсії на ферму майбутні фахівці отримали також певні знання з таких навчальних дисциплін, як «Машини та машиновикористання в тваринництві», «Охорона праці», «Основи стандартизації та управління якістю продукції сільського господарства», «Електропривод та автоматизація» та ін.

Обговорюючи в аудиторії після проведення екскурсії результати своїх спостережень, студенти не тільки поглиблюють і збагачують свої знання з певних навчальних дисциплін, але й вчать правильно коментувати побачене і почуте, розвивають уміння коректно відстоювати свої думки, комунікативну діяльність у цілому. Окрім цього, вдало проведена екскурсія збагачує студентів інтелектуально, виховує і розвиває їх. У ході проведення екскурсії студенти ознайомлюються також з діяльністю людей різних професій на різних етапах виробництва в аграрній галузі, одержують уявлення про певну професію.

Отже, екскурсії – це досить ефективний метод залучення студентів до сучасних аграрних технологій, до формування мотивації, навчальної та майбутньої фахової діяльності викладача практичного навчання. Вони ефективні передусім у тих випадках, коли в освітньому закладі недостатнє матеріально-технічне забезпечення навчального процесу.

Список бібліографічних посилань

1. Коваленко О. Е. Дидактичні основи професійно-методичної підготовки викладачів спеціальних дисциплін : дис.. доктора пед. наук. Київ, 1999. 407 с.
2. Лауш П. В. Основи педагогіки і організації практичного навчання: навч. посіб. Кіровоград, 2006. с. 404.
3. Педагогічний словник: за заг. ред. Ярмаченка М.Д. Київ, 2001. 514 с.
4. Харламов И. Ф. Педагогика: учеб. пособ. 4-е изд., перераб. и доп. Москва, 1999. 519 с.

Третьякова Людмила Робертовна,

кандидат педагогических наук, доцент ФГБОУ «Иркутский
государственный университет»

СОДЕРЖАНИЕ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ НА ФАКУЛЬТЕТЕ ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА ИРКУТСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

Факультет технологии и предпринимательства является структурным подразделением Педагогического института Иркутского государственного университета. В настоящее время на факультете ведется подготовка по двум направлениям: «Педагогическое образование» и «Профессиональное обучение». Оба направления относятся к укрупненной группе направлений «Образование и педагогические науки» и реализуются на двух уровнях – бакалаврат и магистратура.

В основе разработки содержания подготовки по названным направлениям лежат Федеральные государственные образовательные стандарты высшего образования (ФГОС ВО) с учетом требований недавно разработанных и утвержденных профессиональных стандартов.

Для реализации подготовки обучающихся разрабатывается основная профессиональная образовательная программа (ОПОП). Целью ОПОП по направлению 44.03.05 «Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)» и профилю «Технология – Дополнительное образование» является обеспечение качественной профессиональной подготовки бакалавров, развитие у них личностных качеств, способствующих развитию творческого мышления, ориентированного на самостоятельное получение и интерпретацию профессиональных знаний и т.д.

Выпускник профиля «Технология – Дополнительное образование», получивший квалификацию бакалавра, должен быть квалифицированным и конкурентоспособным специалистом в области технологического образования школьников, дополнительного образования детей и взрослых и быть востребованным системой образования в условиях ее инновационного развития.

Срок получения образования по программе бакалаврата «Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)», профиль «Технология – Дополнительное образование» по очной форме обучения составляет 5 лет.

В соответствии с ФГОС ВО трудоемкость освоения обучающимися ОПОП по направлению «Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)», профиль «Технология – Дополнительное образование» за весь период обучения составляет 300 зачетных единиц (одна единица – 36 академических часов); включает в себя все виды контактной и самостоятельной работы обучающегося, практики, научно-исследовательскую работу и время, отводимое на контроль качества освоения студентом ОПОП высшего образования.

В соответствии с ФГОС ВО по данному направлению все дисциплины учебного плана разбиты на три блока:

Блок 1. «Дисциплины (модули)», который включает дисциплины (модули), относящиеся к базовой части программы (Иностранный язык; Культура речи; Основы правовых знаний и нормативное обеспечение образования; Информационные технологии в образовании; Основы высшей математики; Естественнонаучная картина мира; Педагогика; Психология и др.), и дисциплины (модули), относящиеся к ее вариативной части (Конструирование и робототехника; Организация и технологии современного производства; Основы предпринимательской деятельности; Педагогика дополнительного образования; Психолого-педагогическая диагностика в дополнительном образовании; Социальное партнерство в дополнительном образовании; Психолого-педагогические особенности работы с одаренными детьми; Психолого-педагогические особенности работы с детьми с ограниченными возможностями здоровья; Методика обучения технологии; Профессиональная этика и имидж педагога и др.). Дисциплины по выбору обучающихся составляют не менее 30 % вариативной части Блока 1. Количество часов, отведенных на занятия лекционного типа, в целом по блоку Б1 составляет не более 40 % от общего количества аудиторных занятий, отведенных на реализацию данного блока.

Блок 2. «Практики», который в полном объеме относится к вариативной части программы (учебная и производственная, в том числе преддипломная, практики).

Блок 3. «Государственная итоговая аттестация», который в полном объеме относится к базовой части программы и завершается присвоением квалификации бакалавра.

К проведению государственной итоговой аттестации в обязательном порядке привлекаются представители работодателя и их объединений.

В процессе подготовки и защиты выпускной квалификационной работы обучающийся должен продемонстрировать способность и умение самостоятельно решать задачи своей профессиональной деятельности, профессионально излагать специальную информацию, научно аргументировать и защищать свою точку зрения.

На примере профиля «Технология – Дополнительное образование», реализуемого в рамках направления «Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)», мы рассмотрели основные положения основной профессиональной образовательной программы, включающей структуру и содержание подготовки обучающихся по данному направлению.

Туряниця Зоя Василівна,

кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчально-виховної роботи професійно-педагогічного коледжу Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ГРУПОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Сучасний освітній процес професійно-педагогічного коледжу має забезпечувати розвиток майбутнього майстра виробничого навчання як цілісної особистості, котра прагне до саморозвитку, самореалізації, самовиховання, самовдосконалення, що є необхідним для майбутньої професійної діяльності.

Виникає необхідність будувати процес оволодіння знаннями таким чином, щоб студенти не лише систематично отримували знання, уміння й навички, а й самі ставали повноцінними співавторами освітнього процесу, відчували потребу в особистісному розвитку. Вирішенню цієї проблеми сприяє вдале використання інтерактивних методів навчання. До інтерактивних методів навчання відносять: фронтальну, індивідуальну та групову роботу зі студентами.

Групове кооперативне навчання є одним з провідних у системі інтерактивного навчання – це форма (модель) організації навчання студентів у малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою. За такої організації навчання викладач керує роботою кожного студента опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи. Студенти мають можливість співпрацювати зі своїми ровесниками, реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, досягнення вищих результатів засвоєння знань і формування вмінь. Така модель легко й ефективно поєднується із

традиційними формами та методами навчання і може застосовуватися на різних етапах навчання.

Спільна діяльність студентів у процесі оволодіння знаннями під час роботи в групах означає, що кожен вносить у цей процес індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, засобами діяльності. Відбувається це в атмосфері доброзичливості та взаємопідтримки, що дозволяє не тільки отримати нові знання, але й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на більш високий рівень співпраці.

Викладач, готуючись до використання на заняттях групової роботи, повинен: добре володіти навчальним матеріалом; ретельно спланувати та розробити зміст і хід заняття; підготувати запитання; розробити критерії оцінювання ефективності заняття; мотивувати студентів до вивчення конкретної теми; передбачити різні прийоми для залучення та активізації уваги студентів; придумати ролі та грамотно розподіляти їх у групах.

Залежно від змісту та мети навчання можливі різні варіанти організації роботи груп, а саме: «Діалог», «Синтез думок», «Спільний проект», «Пошук інформації», роботу в парах, ротаційні трійки, «Два-чотири-всі разом», «Карусель», роботу в малих групах, «Акваріум» та ін.

Отже, використання в освітньому процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання роботи в групах дозволяє реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги і співпраці; створює умови для позитивної мотивації, адже активізується діяльність усіх виконавців, а також створюються умови для оволодіння студентами різними формами взаємодопомоги. У процесі такої роботи майбутні майстри виробничого навчання показують високі результати засвоєння знань, формування вмінь. Слабкі студенти виконують більший обсяг завдань. Виховна функція групової діяльності формує колективізм, гуманні якості особистості, організаційна функція навчання полягає в розвитку вміння розподіляти обов'язки, спілкуватися.

Федорова Ольга Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри технологічної і професійної освіти та загальнотехнічних дисциплін Ізмаїльського державного гуманітарного університету

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ – МАГІСТРАНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ»

Радикальні соціально-економічні, організаційні перетворення, що відбуваються в суспільстві, об'єктивно потребують суттєвих змін у системі вищої освіти, підготовки майбутніх викладачів педагогічної освіти до життя в нових соціально-економічних умовах та формах господарювання.

У підготовці молоді до змін в економічній структурі суспільства значна роль відводиться освітній галузі «Технології».

Розглядаючи суть технологічної освіти у вищій школі, більшість вітчизняних та зарубіжних учених вважає, що вона має інтегративну основу, що містить сукупність елементів політехнічної освіти, трудового виховання, професійного навчання та передбачає формування широкого загальнокультурного світогляду, технологічного розвитку, підготовленості до самостійної практичної діяльності та отримання професії викладача [1].

Проблемі підготовки майбутніх викладачів трудового навчання та технологій у вищих навчальних закладах присвячені роботи В. Андріяшина, І. Волощука, А. Вихруща, О. Гедвило, В. Гетти, Р. Гуревича, О. Коберника, М. Корця, В. Кузьменка, В. Мадзігона, Л. Оршанського, В. Сидоренка, Л. Сидорчук, В. Шешенка, Г. Терещука, В. Титаренко, Д. Тхоржевського та ін. В них досить широко та різнобічно розглянуто питання теорії і методики трудового навчання та технологій, технічної підготовки майбутніх викладачів, формування технічних знань, технологічної культури, інформаційної компетентності, графічної компетентності, навчально-професійної діяльності, проектної діяльності та інші аспекти підготовки майбутніх фахівців.

Виходячи із цього, висуваються високі вимоги до особистісних та професійних якостей викладача технологій та трудового навчання. Актуальним для нього стають внутрішня технічна культура, широка технічна ерудиція, технічний світогляд, активність, ініціативність, самостійність, прагнення до творчості, висока відповідальність. Вочевидь, указані якості повинні ґрунтуватись на глибокій професійній компетентності викладача, що у свою чергу, може бути забезпечена лише на основі фундаментальної технічної підготовки, формування в нього системи технічних знань [2].

Сутність стратегії загальнотехнічного навчання студентів-магістрантів – майбутніх викладачів технологій та трудового навчання – полягає в генералізації та інтеграції фундаментальних знань із загальнотехнічних дисциплін, що спираються на єдині фундаментальні поняття.

Фундаменталізація змісту навчання означає такий відбір базового матеріалу, який би утворив основу, ядро для подальшого нарощування вузькоспеціалізованих знань. У цьому випадку ця надбудова може оперативнo змінюватись у відповідно до вимог часу.

Фундаменталізація базової професійної підготовки майбутнього викладача технологій та трудового навчання повинна володіти цілісністю. Ця якість досягається інтеграцією в єдиний курс загальнотехнічних дисциплін, пов'язаних загальною цільовою функцією і єдиним предметним змістом.

Технічна підготовка є невід'ємною складовою повноцінної технологічної підготовки, фундаментом й інваріантом спеціальної підготовки, формування якої є метою і результатом процесу вищівського навчання викладача технологій і трудового навчання.

Сучасні технічні дисципліни можна віднести до інтегрованих наук. Вони поєднують знання з фізики, хімії, вищої математики, інженерної та комп'ютерної графіки, конструкційних матеріалів, електротехніки, основ стандартизації, управління якістю та сертифікації, основ екології, охорони праці, основ промислового виробництва та ін.

Доведено, що формування єдиної системи знань про навколишній світ, що відображає взаємозв'язок різноманітних форм руху матерії, неможливе без урахування інтегративних та міжпредметних зв'язків. Вони є засобом формування гнучкої та виробничої системи знань, засобом формування узагальнених способів дій, шляхом забезпечення розвивальної функції навчання.

Технічна підготовка як одна з основних частин політехнічної освіти, вирішує ці основні завдання. По-перше, вона надає студентам основні системні знання про технічну сферу як одну з важливих галузей дійсності. Майбутні фахівці вивчають основні функціональні органи технічних засобів, ознайомлюються з принципами дії та будовою знарядь праці, машин і технічних систем; ознайомлюються із застосуванням техніки в різних галузях, з історією та основними тенденціями розвитку техніки. По-друге, у студентів-магістрантів формуються важливі технічні вміння та навички, необхідні їм у професійній діяльності, тим самим вирішуються навчально-пізнавальні завдання [4].

Система технічної підготовки передбачає вивчення таких питань: загальні (методологічні, історичні, економічні та ін.) питання техніки, принцип дії та будови основних функціональних органів технічних систем; найбільш поширені зразки сучасної техніки, що застосовуються в народному господарстві та побуті, виробництво техніки; мова техніки – креслення.

Застосування правил і законів науки до техніки можливо лише за умови знання суттєвих понять, зв'язок між якими відображений у певних правилах і законах. При цьому процес технічної підготовки повинен здійснюватись за умови послідовного переходу від теоретичного розгляду фундаментальних питань технічних пристроїв та вивчення методів їх дослідження до усвідомленого їх засвоєння в процесі рішення практико-орієнтованих задач.

Велике значення в процесі технічної підготовки майбутніх викладачів трудового навчання та технологій має виконання лабораторних та практичних робіт. Саме вони надають можливість студентам-магістрантам, використовуючи лабораторне обладнання, довідкову літературу та комунікаційні технології, ґрунтовно вивчати навчальний матеріал технічного характеру. Вони мають можливість спостерігати процеси і явища, що відбуваються при вивченні даного матеріалу, встановлювати закономірності, залежності, що сприяє більш глибокому та міцному засвоєнню навчального матеріалу.

Саме лабораторні й практичні роботи допомагають здійснити технічну підготовку майбутніх викладачів трудового навчання та технологій, тобто

сформувати вміння професійно, самостійно та відповідально застосовувати отримані теоретичні знання на практиці.

Застосування системи практико-орієнтованих задач дозволяє забезпечити системність знань з технічних дисциплін, відносин студента і викладача в руслі співробітництва, взаєморозуміння, взаємної допомоги, що значно підвищує ефективність навчального процесу.

Список бібліографічних посилань

1. Аверин А. А. Формирование технического мышления в процессе решения технических задач. *Психолого-педагогические особенности подготовки учащихся к творческому техническому труду*. Свердловск, 1981. С. 24-28.
2. Корець М. С. Розвиток творчого потенціалу майбутніх вчителів трудового навчання в системі технічної підготовки. *Наук. зап.: зб. наук. ст. К.*, 1998. Ч 2. С.118-128.
3. Корець М. С. Теорія і практика технічної підготовки вчителів трудового навчання: автореф. дис. д-ра пед.наук Київ, 2007. С. 18-19.
4. Мусин Ш. Р. Методические аспекты формирования технической компетентности будущих учителей технологии и предпринимательства: учеб.-метод. Пособие. Уфа, 2010. С. 21-23

Фоломєєва Наталія Аркадійвна,

кандидат педагогічних наук, доцент ННІ культури і мистецтв,
Сум ДПУ імені А.С.Макаренка

НАРОДНІ ПІСНІ В СУЧАСНИХ ОБРОБКАХ ЯК ЗАСІБ МИСТЕЦЬКОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ЕСТРАДНИХ СПІВАКІВ

Пісенна культура українського народу віками збагачує світову культуру. Глибокий символічний зміст та мелодика українських народних пісень упродовж століть приваблювала композиторів та виконавців, які створювали свої обробки на основі українського народно-пісенного епосу.

Загальновідомо, що українські народні пісні – це фольклорні твори, що зберігаються в народній пам'яті та передаються з уст в уста. Твори анонімні, бо імена першотворців, як правило, невідомі. Серед жанрів українських народних пісень виокремлюють: 1) обрядові пісні (календарно-обрядові: колядки, щедрівки; веснянки, гаївки; купальські, жнивварські тощо та родинно-обрядові: весільні, родильні, поховальні (голосіння); 2) необрядову лірику (родинно-побутові пісні: дитячі, колискові, пісні про родинне життя та пісні про кохання); 3) пісенну епіку (історичні пісні, думи, балади); 4) соціально-побутові пісні (козацькі, чумацькі, кріпацькі, бурлацькі, наймитські та заробітчанські, рекрутські та солдатські); 5) жартівливі та танцювальні (коломийки, частівки тощо).

Кожному жанру української народної пісні властиві певні ознаки. У думках, історичних, побутових піснях звучать соціальні мотиви, висвітлюються події української історії, оспівуються реальні історичні особи або безіменні герої. Ліричні пісні надзвичайно емоційні: в них розповідається про кохання, тугу, мрії тощо. Календарні пісні пов'язані з певною порою року, а обрядові – з різноманітними обрядами українців. За будовою українські пісні поділяють на строфічні (з повтором останньої строфи) та куплетні (мають куплети і приспів). Часто в пісні буває інструментальний вступ та програв між куплетами або строфами. Зазвичай народні пісні мають статичний лад (мажор або мінор), але бувають випадки, коли куплет і приспів написані в різних ладах. За виконанням розрізняють пісні, виконані а capella (без супроводу), та з акомпанементом (із супроводом на музичних інструментах). За характером народні пісні поділяють на епічні, ліричні, драматичні, інколи в них вкраплено танцювальні, жартівливі мотиви тощо. В основі кожного з різновидів пісні завжди лежить віршований текст. Двоголосний спів у терцію або в сексту найпоширеніший в українських народних піснях.

На сучасному етапі розвитку української народної пісні найбільшого поширення набули пісні в обробці, що передбачає їх видозмінення за допомогою специфічних музичних прийомів: гармонізації (створення музичного супроводу до пісні, зазвичай, для фортепіано або невеликого ансамблю), оркестровки (обробка пісні для виконання з оркестром), хорового аранжування (перекладення музичного твору для хору або для іншого складу хорових виконавців) тощо.

Виходячи з того, що народні пісні в оригінальному автентичному виконанні не користуються особливою популярністю серед молоді, ознайомлення майбутніх естрадних вокалістів з українською народною піснею можна розпочинати з додавання до навчального репертуару творів у сучасних обробках. Розучування таких творів доцільно розпочинати з вивчення мелодики та ритму, які доступніше для співаків-початківців викладені саме в оригінальному трактуванні, а не в обробці.

У контексті музичного розвитку майбутніх естрадних співаків через збагачення їхнього репертуару українськими народними піснями в сучасних обробках доцільним видається сформувати орієнтовний репертуарний перелік таких обробок. Серед швидких енергійних обробок можна звернути увагу на такі: «Два дубки», «Вірно любила (Ой продала дівчина курку)», «Горіла сосна», «Люблю Гриця», «Смерека», «Чорні очка як терен» у виконанні гурту «Mad Heads»; «Калина» та «Ой чий то кінь стоїть» у виконанні гурту «Мандри»; «Щедрик» та «Горіла сосна» у виконанні гурту «Воплі Відоплясова»; щедрівка «Маланка» у виконанні гурту «Гайдамаки»; веснянка «Зілля зелененьке» у виконанні гурту «Свята ватра»; «Ой чорна я си, чорна» у виконанні вокально-інструментального ансамблю «Барви», «Порізала пальчик» та «Коломийки» у виконанні Віктора Павліка; «Ой заграли музиченьки» та «Коломийка» у виконанні Квітки Цісик тощо.

Серед повільних романтичних обробок можна звернути увагу на такі: «Тече вода» та «Вітер віє» у виконанні гурту «Mad Heads XL»; «Чорноморець, матінко» та «Гаю, гаю, зелен розмаю» у виконанні вокальної формації «Пікардійська терція»; «Чом ти не прийшов», «Несе Галя воду», «Ой у гаю при Дунаю» у виконанні тріо «Мареничі»; «Цвіте терен», «Чого мені сумно», «Ой верше мій, верше», «Ой на Івана, на Купала», «Ой, ходить сон коло вікон» у виконанні співачки Шлагіа; «Ой верше мій, верше», «І снилося вночі дівчині» у виконанні Квітки Цісик; «Місяць на небі» у виконанні Таїсії Повалій; «Ой, чия то рута-м'ята», «Летять галочки» у виконанні Марії Бурмаки; «Чом ти не прийшов» у виконанні Ані Лорак; «Ой ходила дівчинонька» у виконанні Анжеліки Рудницької; «При долині куц калини» у виконанні Ірини Книжник; «Ніч яка місячна», «Чорні брови, карії очі», «Дивлюсь я на небо» у виконанні Олександра Пономарьова; «Не тополю високою» у виконанні Тетяни Назарко та Віктора Павліка; «Гиля, гиля, сірі гуси» у виконанні Оксани Білозір та Віктора Павліка тощо.

Серед творів у оригінальних обробках, наближених до оригіналу, можна звернути увагу на такі: «Пийте браття попейте...» у виконанні Тараса Компаніченка та гурт «Хорєя козацька»; «Там у вишневом у саду, там соловейко щебетав» у виконанні ансамблю пісні «Млада»; «Ніч яка місячна» у виконанні Дмитра Гнатюка; «Щедрик» виконує Bel Canto Choir Vilnius тощо.

Ураховуючи синтетичність естрадного вокального виконавства, запропоновані приклади обробок українських народних пісень та інші обробки можна виконувати як у естрадній, так і у народній манері.

З метою фахової підготовки студентів класів естрадного співу в системі музично-педагогічних закладів вищої освіти доцільним видається організація системи музично-естрадної діяльності. Під системою музично-естрадної діяльності розуміється система аудиторних занять, позанавчальних заходів, репетицій, конкурсів та інших заходів, що стимулюють необхідність підготовки різноманітних концертних номерів для виступів різних рівнів, тому студенти постійно перебувають у соціальному середовищі мистецьких особистостей, у вирі вирішення різних навчально-творчих завдань і залишаються постійно інтегрованими до світу мистецтва. Для включення українських народних пісень у сучасних обробках до концертних програм різних рівнів зараз є багато можливостей, особливо враховуючи можливість поєднання виступу в номері з сучасною обробкою української народної пісні студентами-вокалістами, студентами-інструменталістами і студентами-хореографами. Система музично-естрадної діяльності стимулює музичний розвиток особистості через необхідність пришвидшеної інтеграції теоретичних знань, практичних умінь поряд з досвідом, суспільними цінностями та розвитком необхідних особистісних якостей. Студенти, які після вступу до вищого навчального закладу мають дещо різний рівень теоретичних знань, однак, починаючи спілкуватися між собою, взаємобогачуються і поступово теоретичні знання менш досвідчених

студентів досягають середнього рівня серед більш досвідчених. Аналогічно відбувається і розвиток практичних умінь, а також особистісних якостей, оскільки система музично-естрадної діяльності сприяє розвитку таких важливих для естрадного співака якостей, як, наприклад, образність і переконливість, сценічна культура, спостережливість, вимогливість до себе тощо. Крім того, вивчаючи репертуар та виконання один одного, майбутні естрадні співаки збагачують свої знання у сфері українських народних пісень, їх різних обробок та розвиваються і в мистецькому сенсі і як особистості.

Хоруженко Тетяна Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО КОНСТРУЮВАННЯ І МОДЕЛЮВАННЯ ПОЯСНИХ ВИРОБІВ

Підготовка майбутніх учителів технологій до роботи у сучасних динамічно мінливих соціально-економічних умовах, коли змінюються підходи до трудового навчання у школі та новим змістом наповнюється освітня галузь «Технології», ставить завдання щодо відповідності фахової підготовки студентів оновленим вимогам освітньої системи і необхідності виявлення та застосування найбільш ефективних підходів до проведення занять у закладах вищої освіти. В умовах сьогодення стає актуальною здатність майбутніх фахівців залучати учнів не лише до практичної технологічної діяльності, а й до проектної та дослідницької. Тому майбутній учитель повинен досконало оволодіти технологією виконання творчих проєктів, а також навчитися організовувати проектну діяльність учнів на уроках трудового навчання.

На нашу думку, найбільше можливостей для навчання студентів технології навчального проєктування мають дисципліни технологічного спрямування, зокрема «Конструювання і моделювання швейних виробів». Метою зазначеної навчальної дисципліни є розгляд загальних відомостей про одяг, вивчення методик конструювання легкого поясного одягу жіночого та чоловічого асортиментів, оволодіння прийомами його технічного і художнього конструювання, опанування технологією виготовлення швейних виробів.

Робочою навчальною програмою дисципліни «Конструювання та моделювання швейних виробів» передбачено засвоєння студентами лекційного матеріалу та виконання лабораторних робіт, на яких студенти розробляють груповий творчий дизайнерський проєкт (колекцію моделей одягу). Під час розробки колекції важливим завданням щодо дизайну

поясних виробів є не тільки новизна форми, конструкції, матеріалу, що використовується для виготовлення, але й новизна застосовуваних технік, технологій, колористичного та декоративного вирішення моделей. Даний проект є інтегрованим, оскільки передбачає використання знань і вмінь студентів, набутих під час вивчення матеріалознавства швейного виробництва, технології виготовлення швейних виробів, декоративно-прикладного мистецтва. Під час виконання такого проекту майбутні учителі технологій не тільки закріплюють набуті раніше вміння щодо підбору матеріалів, технології виготовлення швейних виробів, виконання різних технік декоративно-прикладного мистецтва, але й вчать застосовувати їх для пошиття та оформлення моделей одягу у процесі їхнього виробництва.

Етапами проектно-технологічної діяльності студентів по виготовленню колекції моделей одягу є організаційно-підготовчий, конструкторський, технологічний та заключний.

На першому етапі студенти визначають тему колекції моделей одягу. Пошук необхідної інформації відбувається у процесі вивчення журналів мод, Інтернету, навколишньої дійсності (природи, архітектури, живопису тощо). Етап накопичення інформації і аналізу зібраного матеріалу сприяє якнайширшому розкриттю теми і виникненню творчих ідей, які реалізуються у процесі розробки творчих ескізів та технічних рисунків. Моделі в ескізах мають відрізнятись достатньою різноманітністю, але разом з тим бути взаємопов'язані єдиним змістом і складати єдине ціле.

Обираючи тканину для створення колекції моделей одягу, студенти мають урахувати тему творчого проекту та силуетну форму майбутніх виробів, а також механічні, фізичні, гігієнічні і технологічні властивості обраних матеріалів. Економічний розрахунок матеріалів для пошиття моделей заснований на урахуванні вартості основних і допоміжних матеріалів, фурнітури, що застосовуються для виготовлення творчого проекту, а також вартості енергоресурсів і амортизаційних витрат.

На конструкторському етапі виконання проекту студенти проводять необхідні розрахунки і будують конструкції виробів, використовуючи усі розмірні ознаки фігури та ураховуючи прибавки на вільне облягання. На основі розроблених конструкцій проводиться моделювання виробів відповідно до ескізів і технічних рисунків.

Під час виконання технологічного етапу проекту викладач слідкує за правильною організацією робочого місця, яка сприяє підвищенню продуктивності праці та забезпеченню високої якості робіт, дотриманням технічних умов при розкроюванні тканини, технологією виготовлення швейних виробів.

На заключному етапі проектування відбувається порівняння виготовлених конструкцій із запланованими, аналіз проведеної роботи, встановлення ступеню досягнення означеної мети та захист творчого проекту. Захист таких творчих проектів рекомендуємо проводити у вигляді показу колекції моделей одягу під час проведення виставок, конкурсів, конференцій та різних свят.

Отже, організація навчальної діяльності студентів у процесі вивчення предмету «Конструювання і моделювання швейних виробів» на основі проектно-технологічної діяльності сприяє повторенню і закріпленню раніше засвоєних знань, забезпечує удосконалення набутих умінь технічного і художнього конструювання одягу, технології виготовлення швейних виробів та виконання різних технік декоративно-прикладного мистецтва, розвитку творчих здібностей студентів. Вважаємо, що метод проектів може бути рекомендований для застосування у навчальному процесі закладів вищої освіти під час підготовки майбутніх учителів технологій до конструювання і моделювання поясних виробів.

Яренчук Людмила Григорівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної і професійної освіти та загальнотехнічних дисциплін
Ізмаїльського державного гуманітарного університету

ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасні світові стандарти в галузі освіти передбачають підготовку висококваліфікованих спеціалістів, здатних інтегрувати теоретичні знання і практичні вміння в цілісну систему, володіти новими технологіями тощо.

Традиційні методи не забезпечують повною мірою активного навчання студентської молоді передусім тому, що за такої організації навчання важко встановити зворотний зв'язок, управління, контроль з боку викладача та самоконтроль.

Для підготовки майбутніх фахівців потрібно використовувати технології, що активізують пізнавальну діяльність, творчість. Ця вимога закономірно веде до застосування в навчальному процесі активних методів отримання студентами знань, що вони засвоюють у процесі виконання певних фізичних дій, розумових операцій тощо.

На допомогу класичним технологічним аспектам приходять нові, зокрема інтерактивні, технології навчання.

Розглядаючи інтерактивні технології навчання як інноваційні, треба пам'ятати, що будь-яка педагогічна технологія буде недієвою, якщо не розглядати її як цілісну систему в єдності її компонентів і взаємозв'язків. У педагогічній літературі описано чимало типів організації навчання (за рівнем активності суб'єктів, за рівнем залучення їх до продуктивної діяльності, за дидактичною метою, за способами організації тощо).

Якщо скористатися класифікацією, запропонованою Е. Голантом у 60-х роках ХХ ст., то всі типи і методи навчання можна розподілити на активні та пасивні. При цьому науковець використовує «пасивність» як визначення

низького рівня активності суб'єктів навчання, переважно репродуктивної діяльності за майже цілковитої відсутності самостійності й творчості [1].

До означеної класифікації О. Пометун і Л. Пироженко додають інтерактивне навчання як різновид активного, що має свої закономірності та особливості [2]. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де студент і педагог є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. При цьому педагог постає в ролі організатора процесу навчання, лідера групи. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Воно ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером студентського колективу [3].

Розроюлення елементів інтерактивного навчання можна знайти в працях В. Сухомлинського, творчості вчителів-новаторів 70 – 80-х рр. (Ш. Амонашвілі, В. Шаталова, Є. Ільїна, С. Лисенкової та інших), теорії розвивального навчання. Однак у радянські часи, в умовах нав'язування комбінованого уроку, творчість окремих педагогів була скоріше винятком, ніж правилом.

У Західній Європі та США групові форми навчальної діяльності студентів активно розвивались та вдосконалювались. Наприкінці ХХ ст. інтерактивні технології набули поширення в теорії та практиці американської школи, де їх використовували під час викладання різноманітних предметів. Дослідження, проведені Національним тренінговим центром (США, штат Меріленд) у 80-х рр., показують, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість учасників навчально-виховного процесу, а й на їхні почуття, волю (дії, практику).

Ураховуючи відсутність у науковій літературі єдиної класифікації інтерактивних технологій навчання, нами було визначено їх умовну робочу класифікацію за формами навчання (моделями), в яких реалізуються інтерактивні технології. При викладанні технічних дисциплін, на нашу думку, їх доцільно було б розподілити на чотири групи, в залежності від мети заняття та форм організації навчальної діяльності студентів:

1. Інтерактивні технології кооперативного навчання (робота в парах, ротаційні трійки, два-чотири-всі разом, карусель, акваріум, робота в малих групах).

2. Інтерактивні технології кооперативно-групового навчання (обговорення проблеми в загальному колі, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи-вчусь, кейс-метод, вирішення проблеми, ажурна пилка, мікрофон).

3. Технології ситуативного моделювання (імітація, спрощене судове слухання, розігрування ситуації за ролями, складання аналогічних задач).

4. Технології опрацювання дискусійних питань (метод «Прес», займи позицію, зміни позицію, неперервна шкала думок, дебати, дискусія, шоу).

Отже, групова форма роботи порівняно з іншими має низку переваг: за той самий проміжок часу обсяг виконаної роботи набагато більший; висока результативність у засвоєнні знань і формуванні вмінь; формуються вміння співпрацювати, мотиви навчання, розвиваються гуманні стосунки між учасниками навчально-виховного процесу; розвивається навчальна діяльність (планування, рефлексія, контроль, самоконтроль).

Вважаємо, що кожен викладач має право обирати ті форми роботи, що відповідають меті саме його навчальної дисципліни. Цей процес довготривалий. Він залежатиме передусім від активності студентів, від їхнього бажання постійно самовдосконалюватися з фахових дисциплін.

Список бібліографічних посилань

1. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ, 2004. 192 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ, 1997, 376 с.
3. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ, 2002. 135 с.

Білевич Ігор Володимирович,

старший викладач кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У САМОСТІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Під час занять народними ремеслами створюються оптимальні умови для розвитку самостійності студентів, оскільки в процесі технологічної діяльності вони виконують велику кількість різноманітних операцій, а також мають змогу розвивати власні творчі здібності.

Як відомо, мотив є джерелом будь-якої діяльності людини і виконує функцію спонукання. Мотивація може бути зовнішньою і внутрішньою. На жаль, більшість сучасних студентів спонукають до навчальної діяльності саме зовнішні чинники: незадовільні оцінки викладача, покарання батьків, виключення з навчального закладу тощо. За таких умов внутрішня мотивація є досить слабкою і не може бути основою повноцінної самостійної роботи. Отже, однією з дидактичних умов розвитку самостійності студентів є підсилення внутрішньої мотивації, що часто буває зовсім непросто.

Для більшості студентів на початковому етапі навчання важливим стимулом самостійної роботи може бути інтерес. Ураховуючи, що молоді притаманний природній інтерес до всього нового, незвичайного, до невідомого раніше виду практичної діяльності, було вирішено вивчити можливості експериментального навчального курсу «Довбарство» [1] у

розвитку самостійності студентів та визначити оптимальне співвідношення внутрішньої та зовнішньої мотивації на різних етапах навчання з урахуванням індивідуальних особливостей особистості. Крім того, важливо визначити дидактичні умови, за яких якнайкраще розвивається самостійність студентів.

Варто навчити студентів прийомів самомотивації. Як стимулювати себе до діяльності, якщо розпочинати роботу не хочеться, поганий настрій тощо? Можна навіть запропонувати скласти список мотивів, які, на їхню думку, можуть спонукати їх до діяльності. Можливо, хтось із них знайде для себе такий мотив, про вагомість якого особисто для себе раніше і не здогадувався. Адже деякі мотиви «живуть» у нас глибоко в підсвідомості, потрібно тільки навчитися їх активізувати. Корисними в цьому можуть виявитися деякі психологічні знання, наприклад, про поділ людей на кінестетиків, аудіалів та візуалів. Для кінестетиків важливим є відчуття на дотик, тому для них важливо уявити приємні відчуття, що виникають під час дотику до гладкого, теплого дерева, а візуалам потрібно створити в уяві чіткий образ майбутнього виробу, що має довершену форму, гармонійне оздоблення.

На практичних заняттях, в ході яких студенти оволодівають основами народних ремесел, створюються оптимальні умови для розвитку їхньої самостійності, бо в процесі такої діяльності розкриваються можливості для застосування попереднього досвіду, реалізації особистого інтересу, індивідуальних схильностей та здібностей. Але заняття ремеслами саме по собі не забезпечує розвиток самостійності, бо тут важлива цілеспрямована і наполеглива робота викладача у цьому напрямі з використанням певних методів і прийомів.

В основу нашої програми покладено класифікацію довбаних виробів за призначенням, бо виявилось, що вироби однієї групи мають схожу технологію виготовлення, яку можна представити у вигляді алгоритму. До того ж порівняння послідовності виготовлення виробів різних типологічних груп показало, що вона дуже схожа і містить фактично однакові операції в різному поєднанні.

Незважаючи на високий рівень самостійності студентів у виконанні навчальних завдань, функцію контролю на кожному з етапів повинен виконувати викладач, поступово навчаючи студентів взаємоконтролю та самоконтролю.

Не варто чекати, що студенти з першого ж заняття будуть цілком самостійно виконувати більшість роботи, бо самостійності ще треба навчити. Необхідно формувати в студентів здатність концентрувати увагу на досягненні певної мети, вмінні ефективно працювати, постійно аналізуючи свої дії, тощо.

Найвищий рівень творчої самостійності студенти мають змогу виявити в процесі виконання індивідуального завдання в позааудиторний час. Суть його полягає в тому, що кожен зі студентів обирає об'єкт праці (довбано-

різьблений виріб) і виготовляє його самостійно від початку до кінця, користуючись лише методичними розробками викладача [1].

Таким чином, ми поступово збільшуємо частку самостійності в процесі виконання студентами навчальних завдань. Індивідуальне завдання спрямоване на розвиток у студентів здатності до самостійного пошуку та аналізу інформації з історії народних ремесел, до створення власного творчого задуму та його втілення, що дуже важливо в майбутній професійній діяльності вчителя технологій.

Список бібліографічних посилань

1. Білевич І. В. Художня обробка матеріалів. Українські народні ремесла. Частина 1: Довбарство. Суми, 2014. 32 с.

Борисенко Надія Анатоліївна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри технологічної та професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ОФОРМЛЕННЯ ПРЯНИКІВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ СТИЛІ

Побудова навчального процесу на основі ознайомлення учнів з особливостями існування і діяльності своєї нації, самобутністю її культури, як духовної, так і матеріально-практичної, на думку О. Кудрі, сприяє вихованню в школярів почуття національної гідності, поваги до свого народу, його історії, традицій [1].

Навчання майбутніх учителів технологій оформлення пряників у національному стилі доцільно починати із розкриття історії та класифікації пряників.

Звернемося до історії пряників.

За тлумачним словником В. Даля «гряник – ласощі хлібні на меді з різними прянощами». Історія виникнення пряників сягає своїм корінням у глибину тисячоліть. Перші згадки про пряники трапляються ще за 350 років до нашої ери.

Вироби з борошна та меду знайдені археологами в давньоєгипетських гробницях. У Давній Італії та Римі існували намазані медом паляниці, які з медом і випікалися. Пряниками такі вироби почали називати тоді, коли з'явилися різні прянощі.

Перші пряники на Русі називалися «медовим хлібом» і з'явилися ще близько IX століття. Це була суміш житнього борошна з медом і ягідним соком, причому мед становив майже половину всіх інгредієнтів. Пізніше в «медовий хліб» почали додавати лісові трави і коріння, а в XII-XIII століттях з появою різних заморських «сухих духів» пряник остаточно набув вигляду добре відомих нам солодошів.

За способом приготування пряники поділяють на три види: друковані, вирізні й ліплені.

Друковані — найпоширеніші, виготовлялися з допомогою пряникової дошки, зробленої з дерева твердої породи.

Ліплені пряники — найдревніший спосіб.

Вирізний (силуетний) пряник вирізається з тіста за допомогою металевої форми; простий і ефективний спосіб приготування.

У наш час найкрасивіші силуетні пряники називаються «козуля». Це прикрашені кольоровою глазур'ю фігурки з тіста у вигляді різних тварин. Козуля означає «завиток», «змійка». Традиція їх виготовлення пов'язана зі святкуванням Різдва.

У літературі з українського народознавства описується давній звичай виставляти у святочні тижні «козулі» на вікна хат. Ними обдаровували родичів і колядників, особливо дітей, щоб забезпечити благополуччя в домі; прикріплювали до воріт скотного двору, щоб худоба плодилася і не губилася влітку в лісі.

Персонажами цих козуль, приурочених до новорічних свят, традиційно були Дід Мороз, Снігуронька, Різдвяна зірка, оленяча упряжка.

Люди вірили, що «козуля» в будинку захищає від злих духів, тому не прийнято було їх відразу їсти і тим більше викидати. Краще прикрасити ними різдвяну ялинку.

Крім того, пряники підносили рідним і коханим, пекли для весільного обряду, для свят, для роздачі бідним. Пряники невеликого розміру використовували для гри. Використовували їх з навчальною метою.

Отже, з пряником пов'язані національні звичаї та традиції слов'янських народів, він згадується в казках, піснях, прислів'ях і приказках. Наприклад: «І пряником не заманиш», «Ламається як пряник», «Без роботи пряників не купиш», «Батогом і пряником».

Притримуємось тієї думки, що при ознайомленні студентів з оздобленням пряників в українському стилі доцільно розглядати їх не тільки з позиції харчового продукту, його поживної цінності, але більше зупинитись на символічній функції, звертати увагу студентів на зміст, що закладався в оздоблення виробів. Такі оздоблення несли сенс обрядовості – незамінних атрибутів сімейних і календарних свят та багатьох інших звичаїв і обрядів українського народу.

Раніше призначення витвору кулінарного мистецтва – пряника – виконувало переважно символічну функцію. У наш час вона доповнилась естетичною та споживчою функціями.

У розповіді викладач має розкрити студентам значення символів, зображених на пряниках, яке вони мають у певних звичаях, обрядах, сімейних та календарних святах українців.

Отже, підтримання в майбутніх учителів технологій стійкого інтересу до традицій, звичаїв, обрядів українського народу допомагає їм глибше

осмислити навчальний матеріал, усвідомити багатогранність проявів національної культури.

Список бібліографічних посилань

1. Кудря О. В. Методичні поради до вивчення асортименту страв української народної кухні. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2016. № 2. С. 13 – 17.
2. Прянники. Часть 1. История и современность URL: <https://paprika-andlife.livejournal.com/82874.html>

Драгієва Людмила Василівна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
технологічної і професійної освіти та загальнотехнічних
дисциплін Ізмаїльського державного гуманітарного університету

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сучасний перехід освіти до якісно нового стану, що пов'язаний із запровадженням та поширенням в освітній практиці нових ідей, потребує використання інноваційного спектру педагогічних технологій та підготовки нового покоління викладачів, здатних працювати в стрімко змінюваних умовах.

Необхідність використання інноваційних технологій у процесі підготовки фахівців технологічної та професійної освіти зумовлена сучасними вимогами до майбутніх фахівців не лише стосовно наявності знань та вмінь, результатів навчання, але й володіння необхідними компетенціями, здатності до самоосвіти та саморозвитку. Лише професійно компетентний викладач здатен до конструктивної перетворювальної діяльності та творчості, інноваційної педагогічної діяльності, що полягає в розробленні, поширенні чи застосуванні освітніх інновацій. Отже, нова парадигма освіти потребує роботи викладача та студента в одній команді: нове покоління повинно вміти розв'язувати проблемні ситуації, критично мислити, аналізувати та приймати помірковані рішення. Виникає необхідність у новій, інноваційній моделі освіти, об'єднанні традиційних та інноваційних методів навчання.

Інноваційна модель має реалізовуватись інтеграцією наукової, освітньої та інноваційної діяльності. Головним завданням залишається високоякісна підготовка фахівців технологічної та професійної освіти. Метою будь-якого нововведення є підвищення ефективності педагогічного процесу. Ефективність нововведення залежить від досягнутого завдяки йому корисного ефекту, тривалості використання інноваційної технології, витрат на її впровадження [1, с. 60–65].

У якості інноваційних технологій актуальними стають технології співробітництва, проектно-дослідницькі технології, знаково-контекстне навчання, ІКТ, дистанційні освітні технології тощо.

Технологія співробітництва реалізується за допомогою створення умов особистісно-орієнтованого навчання. Оволодіння технологією співробітництва забезпечує професійний розвиток фахівця, формування в нього готовності до творчого розв'язання педагогічних задач.

Проектна технологія є активним спонукальним чинником навчання. Основна цінність проектно-технології навчання полягає в тому, що вона орієнтує майбутніх фахівців технологічної та професійної освіти на створення певного матеріального або інтелектуального продукту. Проектно-дослідницька діяльність сприяє розвитку в майбутніх фахівців освіти дослідницьких умінь та навичок; формуванню уміння творчо, нестандартно вирішувати навчальні завдання; виникненню позитивної мотивації до навчання.

Основною характеристикою контекстного навчання є моделювання не тільки предметного, але й соціального змісту майбутньої професійної діяльності, що реалізується на практиці за допомогою системи інноваційних форм і методів роботи. Таке навчання надає цілісності, системної організованості, практичності й особистого переходу діяльності в професійну з відповідною зміною потреб і мотивів, цілей, дій. Контекстне навчання забезпечує перехід, трансформацію пізнавального змісту знань, що засвоюються, в практичні, професійні вміння й навички [2].

Отже, нові розвивальні технології та активні методи навчання в галузі підготовки фахівців технологічної та професійної освіти стають першочерговими, бо саме у сформованій викладачем активній діяльності студенти розвивають свої творчі здібності, оволодівають необхідними компетенціями для подальшої професійної реалізації.

Список бібліографічних посилань

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ, 2004. 352 с.
2. Іщук В. В. Використання контекстного навчання в професійній підготовці майбутніх учителів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 2012. № 22 (257). С. 141–147.

Ігнатенко Олександр Володимирович,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

В основу професійної підготовки майбутніх освітян покладено компетентнісний підхід.

Проте, незважаючи на наявність наукових розвідок та практичного досвіду впровадження в освітній процес зазначеного підходу, досить актуальною залишається проблема корегування освітнього процесу в умовах вищого закладу, де відбувається професійна підготовка майбутніх учителів.

Учитель Нової української школи має бути здатним незалежно мислити, приймати відповідальні рішення та творчо діяти в різних сферах професійної діяльності. Його діяльність у руслі вимог сьогодення спрямовується на формування в учнів ключових компетентностей.

Наразі серед ключових компетентностей для навчання впродовж життя (рекомендація 2018/0008 (NLE) Європейського Парламенту та Ради (ЄС)) виокремлено: грамотність (Literacy competence), мовна компетентність (Languages competence), математична компетентність та компетентність у науках, технологіях та інженерії (Mathematical competence and competence in science, technology and engineering), цифрова компетентності (Digital competence), особиста, соціальна та навчальна компетентність (Personal, social and learning competence), громадянська компетентність (Civic competence), підприємницька компетентність (Entrepreneurship competence), компетентність культурної обізнаності та самовираження (Cultural awareness and expression competence) [1].

У порівнянні з переліком ключових компетентностей для навчання впродовж життя редакції 2006 року назва «цифрова компетентність» хоча і збереглася, але її зміст зазнав суттєвих змін.

Окреслені зміни необхідно враховувати в педагогічній практиці. Базовими знаннями, навичками, що стосуються цієї компетентності, є розуміння, як цифрові технології можуть підтримувати комунікацію, творчість та інноваційність, усвідомлювати їх можливості, обмеження, наслідки та ризики; необхідне розуміння загальних принципів, механізмів та логіки, що лежить в основі цифрових технологій, які розвиваються, а також знання основ функціонування та використання різних пристроїв, програм та мереж. Україн важливим є те, що в тих, хто навчається, має бути сформована здатність критично підходити до достовірності, надійності та впливу інформації та даних, що є доступними цифровими засобами, та усвідомлювати юридичні й етичні принципи, пов'язані з використанням цифрових технологій.

Формування ключових компетентностей здійснюється на всіх ланках освітнього процесу. Учителі спрямовують увагу на формування в школярів умінь використовувати, фільтрувати, оцінювати, створювати, програмувати та поширювати цифровий контент, керувати та захищати інформацію, вміст, дані та цифрові ідентичності, а також визнавати та ефективно працювати з програмами, пристроями, штучним інтелектом та роботами. Серед виховних та розвивальних цілей насамперед увага спрямовується на рефлексивне та критичне мислення, особисту відповідальність.

Ураховуючи зазначене, під час фахової підготовки майбутніх учителів інтегрувальною ланкою формування їхньої цифрової компетентності і як ключової для навчання впродовж життя, і як складника професійної мач стати інформатика.

Список бібліографічних посилань

1. Ключові компетентності для навчання впродовж життя 2018 – Цифрова компетентність. URL: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html>

Карловас Олена Адасівна,

старший викладач кафедри української філології та журналістики
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

СИСТЕМНА ТРІАДА ОСВІТИ

Сьогодні філософія освіти намагається вирішити масштабне завдання реконструкції інваріантної моделі освіти, яка б мала здатність відображати, виражати, продукувати та репродукувати творчу, гармонійно цілісну, культурно розвинену особистість. Проте парадигма сучасної освіти реалізує в основному механістичний (лінійний, передбачуваний) характер розвитку суспільства та науки, будується на принципах оптимізації, інтенсифікації, уніфікації навчального процесу, типізації та стандартизації навчальних планів і програм, орієнтується насамперед на потреби економіки, розвиток технократичної й технологічної свідомості людини, практично залишаючи осторонь емоційно-чуттєвий, моральний бік структури особистості [5, С. 230–243].

«Головні завдання ХХІ століття, – уважає М.Громкова, – повернення до духу та повернення до природи... Освіта – безперервний процес... Інформація – це ще не знання, знання – не освіта... Можна виділити три групи чинників, поділивши оточуючий світ на три сфери: біосфера, соціум і духовний простір у їх єдності та цілісності, у взаємодоповнюваності... Три компоненти освітнього простору – інформаційний, виховний, розвивальний... Суб'єкт усотує те, що цікаво й ушляхетное розум... Виховання відрізняється від усотування як сходження від ходіння, уславлення від співання тощо. Усвідомлення – проникнення буття у свідомість... Процес усвідомлення змінює внутрішній образ і, йдучи за семантикою, може називатися освітнім» [4, С. 166–172].

Основою усвідомлення є знання, оскільки не можна розуміти, якщо не знаєш. Знання має не лише багаторівневий характер, але й різні типи. Тип знання визначає тип освіти, а тип освіти – різні типи людей. Ще в часи Сократа та Платона виділялося два основні види знання, одне з яких означалося словом «техне», друге – «епістеме». «Техне» – це мистецтво, ремесло, наука; у переносному значенні – хитрість, спритність; узагалі –

спосіб; це прагматичні, конкретно-предметні знання, які реалізуються в умінях і навичках що-небудь робити для прожиття. Продукт такої освіти – *homofaber*: людина-ремісник, людина-спеціаліст. «Епістеме»– це знання, які містять відповіді на питання «що це?», «для чого?», «чому?», тобто спрямоване на усвідомлення сутності – внутрішнього змісту будь-якого предмета, що виражає стійку єдність усіх різноманітних форм його буття, чогось надстійкого та незмінюваного в ньому. Збагнувши сутність, ми рухаємося думкою від розуміння зовнішньої форми речей до їх змісту, від сутності першого порядку до сутності другого й далі – усе глибше та глибше. Якщо функція «техне» – озброювати людину інструментами виживання, то функція «епістеме» – формувати власне Людину як таку.

Проте другий тип знання («епістеме») і відповідний йому тип освіти сьогодні практично не культивується. На нашу думку, головними властивостями, необхідними людині для адаптації до сучасного життя та зміни його на краще, мають бути розвиток здатності рефлексувати, розмірковувати заради набуття мудрості, самостійність і гнучкість мислення, спроможність спілкуватися, бажання змінювати власну позицію, вміння діяти в нестандартній ситуації, виявляти ініціативу, брати на себе відповідальність тощо. Сьогодні, на жаль, зміст освіти вбачається в розвитку логічного інтелекту, акценті на інтелектуально-аналітичних знаннях і виробленні певних практичних навичок й умінь. Проте системна тріада освіти, виконуючи синтезувальну роль [1, С. 14–18], має містити передавання знань (раціо), виховання стилю (емоціо), розвиток умінь (інтуїціо) [2]. Тобто три поняття – «освіта», «виховання» та «навчання» утворюють той логічно пов'язаний контекст, сутність якого й визначає холізм (цілісність) у формуванні людини.

Найвищою метою сучасної освіти має стати збільшення можливості самореалізації особистості, яка розгортається в шести вимірах – інтелектуальному, соціальному, фізично-матеріальному, естетичному та трансцендентному, або духовному. Серед усіх вимірів самореалізації особистості особливе місце належить естетичному, оскільки, як підкреслював Х.-Г. Гадамер, вміння поводитися естетично є моментом освіченої свідомості. Сутність суверенітету естетичної свідомості, як вважає філософ, становить те, що вона всюди здійснює естетичне розрізнення та здатна все розглядати естетично. «Все об'єднується лише універсальним гештальтом естетичної освіти» [3, 133-134].

В. Сухомлинський позначив шлях плекання особистості формулою з трьох понять: Потрібно (зовнішні вимоги), Важко (їх засвоєння) і Прекрасно (усвідомлення висоти вибореної гармонії).

Список бібліографічних посилань

1. Баранцев Р.Г. Синтезирующая структура в системе образования. *Синтез познавательного и прекрасного в образовании*. Санкт-Петербург, 2001. С.14–18.

2. Баранцев Р.Г. Эмоциональная доминанта российского образования URL://http://library.by/portalus/modules/philosophy/show_archives.php
3. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики. Москва, 1988. С.133–134.
4. Громкова М.Т. Синергия духовного и материального в условиях глобализации. *Глобализация: синергетический подход*. Москва, 2002. С. 166–172.
5. Ильинский И.М. Образовательная революция. Москва, 2002. С.230 –243.

Кобижча Наталія Іванівна,
кандидат культурології, старший викладач Київського
національного університету культури і мистецтв

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ДИСКУРС ПРОБЛЕМАТИКИ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

У сучасному світі інтерес до освітніх проблем безпосередньо пов'язаний з розумінням того, що в умовах цифрової революції саме від нової моделі розвитку освіти залежить майбутнє людства. І тому перед країнами світу гостро постала дилема, як і чого вчити: розвивати проектно-креативне мислення, здатність до інноваційної діяльності, навички просування власних ідей або ж орієнтуватися на формування широкого, загальнонаукового світогляду з вагою гуманітарною компонентою у зв'язку з численними антропологічними й екологічними проблемами глобального й регіонального масштабів. Однозначне вирішення цієї дилеми відсутнє з огляду на неможливість прогнозування траєкторії розвитку суспільства, яке З. Бауман назвав «плинним» і «модерном без ілюзій» [1, с. 7].

У такому суспільстві зникають професії, спеціальності, підприємства, галузі виробництва, а кваліфікації й компетенції випускників, отримані в процесі навчання, застарівають швидше, ніж традиційна система освіти здатна на них реагувати. Трудове життя насичується невизначеністю, і сучасна молодь за свою кар'єру змушена буде багаторазово змінити місце роботи. У такій ситуації потрібно вміти швидко перебудовуватися, миттєво реагувати на зміни і запиту зовнішнього середовища, постійно освоювати нові знання і оволодівати новими навичками, бути готовими до будь-яких змін.

І тому не викликає сумніву, що «освіта впродовж життя» як багаторазове освітнє і професійне самовизначення людини в різних формах на різних етапах життєвого шляху стає соціокультурною нормою, утворює структурне ядро системи цінностей людини XXI ст.

Оскільки оволодіння знаннями – це внутрішній, суб'єктивно-екзистенційний процес, що сягає глибинних пластів людської психіки і пов'язаний зі структурними змінами особистості, її внутрішнього світу,

світоглядних засад і мотивів поведінки, віртуалізація і гейміфікація освітнього процесу, використання цифрових технологій, в тому числі BigData, штучного інтелекту, різних нейротехнологій у недалекому майбутньому може змінити природу пізнання й освіти в цілому.

Концепція освіти впродовж життя ґрунтується на чотирьох базових принципах, сформульованих Ж. Делором - «вчитися бути, знати, робити і жити разом». Крім того, для неї характерний комплексний і гуманістичний підхід до освіти й урахування різних соціальних, етичних, економічних, культурних, громадянських і духовних аспектів освіти та виховання [2].

В основі сучасної парадигми освіти – *принципи синергетики* як теорії самоорганізації систем, що характеризуються відкритістю, складністю, нелінійністю, стохастичністю тощо. Відкритість при цьому є визначальною умовою самоорганізації систем.

Сучасна освіта розуміється як складна відкрита система, що здатна до саморегуляції та саморозвитку внаслідок вільного обміну енергією та інформацією з навколишнім середовищем. Це і обумовлює необхідність її оновлення на основі впровадження інноваційних технологій, що здатні адекватно реагувати на виклики часу й вирішувати проблеми, що постануть перед людством у майбутньому. Інваріантними якостями освіти як системи є: спадкоємність, цілісність, гнучкість, динамічність, варіативність та адаптивність.

Освіта постійно розгортається в часі, внутрішньо синтезуючи різні часові пласти, поєднує покоління в єдиному загальнолюдському просторі культури, пов'язує історичну пам'ять з сучасністю й орієнтується на майбутнє. Процесуальний характер освіти виявляється в постійному осягненні світу, розпредмеченні цінностей світового культурного універсуму, що дозволяє особистості зрозуміти своє покликання, вибудувати траєкторію особистісного розвитку і знайти своє місце в системі соціальних відносин.

Найважливішою властивістю синергетики є енергетичний і інформаційний обмін між зовнішнім і внутрішнім середовищем, гармонійне поєднання зовнішніх чинників з внутрішніми властивостями системи, що набувають особливого значення в процесі взаємодії суб'єктів педагогічного процесу.

Синергетичний дискурс освіти значною мірою ґрунтується на визнанні особистісних властивостей людини як основи її розвитку і саморозвитку, на уявленні про можливість організації освітнього процесу, де оволодіння знаннями є не метою, а засобом пізнання. Цьому сприяє дотримання принципів діалогічності, нелінійності, використання «малого резонансного впливу» з боку педагога задля «пробудження свідомості», що здійснює вплив на образно-асоціативні й підсвідомі структури особистості студента. Одне з основних положень синергетики якраз і полягає в тому, що відкритим системам не можна нав'язувати те, що вступає в суперечності з їх природою. Це, у свою чергу, потребує розуміння тенденцій розвитку суспільних процесів і адекватного використання резонансних впливів.

У контексті стрімкого розвитку цифрової реальності відбувається неухильне підвищення соціальної й культурної затребуваності та значущості освіти впродовж життя. Головні завдання цієї освіти – формування креативного мислення, здатності до самостійного оволодіння різноманітними способами отримання нових знань і продукування нових ідей, сприяння саморозкриттю творчого потенціалу особистості.

Попри те, що людина свідомо обирає індивідуальну освітню траєкторію відповідно до своїх потреб та здібностей, освіта впродовж життя повинна підготувати особистість до соціокультурних трансформацій, що відбуваються з небаченою раніше швидкістю і в глобальних масштабах.

Крім того, одне із завдань освіти впродовж життя, на яке недостатньо, на нашу думку, звертають увагу, полягає у важливості розуміння студентами необхідності взаємодії освіти і науки у зв'язку з інтенсивним розвитком НБКС-технологій і їх конвергенцією на принципах синергії.

Освіта покликана не лише дбайливо зберігати й транслювати накопичений людством універсальний духовний досвід, смислові інтенції, норми, цінності культурних епох, але й систематизувати, актуалізувати їх відповідно до нового соціального, історичного, культурного контексту. Створена людством у процесі історичного розвитку культура, її ціннісно-духовний універсум у синергетичному дискурсі постає як відкрита динамічна система, що вступає в діалогічні відносини з наступними поколіннями, якщо вони виявляються здатними досягнути глибини її мудрості.

Е. Морен, французький філософ і соціолог, пише: «Щоб уміти поєднувати і організовувати накопичені знання і тим самим усвідомити і пізнати проблеми світу у всій їх глибині, необхідна реформа мислення. А така реформа є парадигмальною, але не програмною. Це фундаментальне питання для науки й освіти, оскільки воно стосується нашої здатності організовувати знання»[3, с. 29]. Проблема організації знань особливо актуальна в сучасному суспільстві, оскільки роз'єднані і розпорошені по різних дисциплінах знання не здатні досягнути глибину проблем і реалій сьогодення. І саме через це, як вважає Е.Морен, стають невидимими: Контекст, Глобальне, Багатомірне, Складне»[3, с.36].

Сформовані в процесі реалізації концепції освіти впродовж життя здатності до рефлексії та саморефлексії, розвиток і культивування креативно-синергетичного мислення й продуктивно-інноваційна діяльність є основою для побудови нового ціннісно-смислового універсуму культурних практик цифрової епохи з урахуванням усього найкращого, створеного в попередні часи.

У сучасному світовому співтоваристві існує запит на ствердження в освіті універсальних етичних цінностей, серед яких: повага до життя людини, її гідності, рівні права і соціальна справедливість, відповідальне ставлення до природного середовища, культурна і соціальна різноманітність, почуття людської солідарності та колективної відповідальності за спільне майбутнє людства. Ці останні закладені в основу концепції освіти впродовж життя.

Однак, розглядаючи гуманістичну функцію, необхідно звернути увагу на те, що гуманізм у його класичному, ренесансно-просвітницькому розумінні дискредитував себе у ХХст. після трагедій двох світових війн і геноцидів. І тому правомірно говорити про «новий гуманізм», а останнім часом з огляду на синергетичний ефект НБІКС – конвергенцій, розробляються різні варіанти трансгуманізму. Проте має місце й жорстка критика останнього.

В епоху тотальної дигіталізації, медіатизації простору, трансформації культурних смислів і художньо-естетичних цінностей у новому ракурсі постає художня складова культурної спадщини. Це пов'язано з тим, що естетичне виховання й формування художніх цінностей відбувається не лише в інституційному просторі, а і в інформаційному середовищі та соціальних мережах, де культивуються інші цінності, ніж ті, що пропонуються освітньою системою. І тому збереження культурної самобутності та створення умов для рівного доступу до культурних благ, розвитку і реалізації культурного і духовного потенціалу кожної особистості є стратегічною метою освіти впродовж життя. Значна роль у досягненні цієї мети належить бібліотекам, що шляхом упровадження інноваційних технологій мають стати інформаційно-аналітичними, культурними, освітніми та дозвілєвими центрами в державі.

Список бібліографічних посилань

1. Бауман З. *Текущая современность*. Санкт-Петербург, 2008. 240 с.
2. Делор Ж. *Образование: сокрытое сокровище*. URL: <http://www.ifap.ru/library/book201.pdf>.
3. Морен Э. *Образование в будущем: семь неотложных задач. Синергетическая парадигма. Синергетика образования*. Москва, 2007. С. 26–96.

Марченко Станіслав Сергійович,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

На сучасному рівні розвитку науково-технічного прогресу розроблення конструкторської документації відбувається з використанням комп'ютерної техніки. У зв'язку із цим до навчального плану підготовки вчителів технологій у Глухівському національному педагогічному університеті введено дисципліну «Комп'ютерна графіка», робочою програмою якої передбачено вивчення системи автоматизованого проектування (САПР) КОМПАС-3D.

Акцентуємо увагу на процесі підготовки майбутніх учителів технологій з комп'ютерної графіки.

Використання інформаційних технологій – обов'язкова умова якісного навчання й підготовки майбутніх фахівців. Комп'ютерна графіка розкриває перед студентами широкий спектр взаємодії графіки й людини, забезпечує розвиток креативних можливостей, розвиває просторове мислення, дає професіоналу необхідний обсяг графічних знань, умінь і навичок, сприяє всебічному розвитку особистості студентів.

Працюючи із системою КОМПАС-3D, студенти вчатьсЯ вирішувати такі завдання:

- розробляти креслярську й текстово-графічну конструкторську документацію;
- створювати тривимірні моделі виробів з метою створення конструкторської й технологічної документації, необхідної для їхнього випуску (деталювання, складальне креслення, специфікації і т.п.);
- моделювати вироби з метою розрахунків їх геометричних і масово-центрувальних характеристик;
- створювати ізометричні зображення виробів (наприклад, для складання каталогів, створення ілюстрацій до технічної документації, розроблення наочних засобів навчання);
- розробляти параметричні моделі й креслення типових деталей.

Навчання основних команд графічного пакета здійснюється одночасно з виконанням практичних завдань.

Вивчення КОМПАС-3D починається з виконання найпростіших побудов. У ході виконання завдань студенти відразу можуть уявити результат і обсяг роботи. Перше завдання, яке виконують студенти, – побудова простих геометричних об'єктів за заданими параметрами (довжина відрізка, кут нахилу, паралельність, перпендикулярність і т. п.). У процесі виконання цього завдання студенти починають користуватися можливостями програми КОМПАС-3D для створення креслень.

Поступово завдання ускладнюються. Студенти навчаються користуватися прив'язками, виконувати штрихування, будувати спряження, оформляти основний напис, проставляти розміри, редагувати геометричні об'єкти, проставляти технологічні позначення. Окремого вивчення команд поза зв'язком із завданням не передбачено.

Після вивчення можливостей системи КОМПАС-3D для побудови зображень на площині переходять до вивчення тривимірного моделювання. Студенти вчатьсЯ будувати тривимірні моделі деталей і виробів та створювати на їх основі асоціативні креслення.

Під час вивчення комп'ютерної графіки можна пропонувати вправи творчого характеру: використовуючи набуті знання і вміння в системі КОМПАС-3D, створити орнамент оздоблення предметів навколишнього середовища або придумати плоский контур самих предметів.

Головне завдання, яке вирішується в процесі перевірки знань, умінь і навичок (ЗУН) студентів, полягає в тому, щоб виявити й оцінити дійсний

стан їх ЗУН і тим самим допомогти студентам раціонально організувати навчальну діяльність [1].

Комп'ютерна графіка – дисципліна, що має практичний характер, тому для перевірки ЗУН доцільно пропонувати практичні завдання, розраховані на певний проміжок часу [2].

Контрольні роботи з комп'ютерної графіки проводяться під час лабораторних занять. Вони є підсумком аудиторної й самостійної роботи з виконання конструкторської документації в графічних пакетах САПР. У процесі виконання контрольної роботи в системі Компас-3D студентам пропонується зробити креслення деталі за зразком, оформити його відповідно до вимог ЄСКД.

Таким, чином комп'ютерна графіка є необхідною складовою підготовки майбутніх учителів технологій, що забезпечує їх знаннями та вміннями щодо створення конструкторської документації в системах автоматизованого проектування.

Список бібліографічних посилань

1. Ермаченко Т. П., Демокритова А. В., Коршунов Д. А. Контроль знаний, умений и навыков студентов по компьютерной графике: Методические указания. Ульяновск, 2003. 26 с.
2. Петров М. Н., Молочков В. П. Компьютерная графика: учебник. Санкт-Петербург, 2010. 235 с.

Опанасенко Віталій Петрович,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій с/г виробництва Глужівського НПУ ім. О. Довженка

ПРОБЛЕМНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ТА МЕЛІОРАТИВНІ МАШИНИ»

Під методикою викладання дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини» ми розуміємо сукупність методів, за допомогою яких майбутні педагоги професійного навчання оволодівають професійними теоретичними знаннями та практичними навичками в галузі механізації технологічних процесів сільськогосподарського виробництва, ознайомлюються з агротехнічними вимогами до сільськогосподарських і меліоративних машин, агрегатів та механізмів, їх будовою та роботою, перспективами розвитку, набувають умінь та навичок з розбирання, складання, а також регулювань сільськогосподарської і меліоративної техніки з метою підготовки їх до роботи в полі, регулювання робочих органів.

Метод проблемного викладу, виокремлений відповідно до зростання рівня самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців, відрізняється від репродуктивних методів тим, що студент здобуває суб'єктивно нові знання в результаті своєї пошукової, навчально-дослідницької та творчої діяльності. Цей метод за своєю суттю полягає в постановці проблеми викладачем, який формулює пізнавальне завдання, а наступним кроком розкриває систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Таким чином студенти стають співучасниками наукового пошуку, заглиблюються в наукову лабораторію (шлях дослідження) викладача [1, с. 311].

Наприклад, під час вивчення теми «Машини для посіву та посадки» викладач зосереджує увагу студентів на питаннях: 1. Способи посіву сільськогосподарських культур; 2. Види висівних апаратів; 3. Види насіннепроводів; 4. Види сошників; 5. Агротехнічні вимоги до посіву та посадки; 6. Класифікація посівних машин; 7. Загальна будова гідрофікованої рядкової сівалки; 8. Робочий процес сівалки. На наступному занятті розглядаються особливості конструкцій різних типів висівних апаратів, способи регулювання норм висіву насіння, призначення, будова та робота різних типів сошників, підготовка сівалок та саджалок до роботи тощо. Вивчення кожного питання навчального матеріалу викладач починає із звернення до майбутніх педагогів професійного навчання: *«Пропустімо, що перед проведенням регулювання зазору між клапанами та котушками висівних апаратів робітник не перевірів рівномірність їхнього прилягання в повністю закритому положенні»*. Ураховуючи, що студенти володіють знаннями стосовно загальної будови зернових сівалок та їх висівних апаратів, такі питання створюють проблемну ситуацію – певний психічний стан суб'єкта, що виникає в процесі такого завдання, яке вимагає відкриття (засвоєння) нових знань про предмет, способи або умови виконання завдань.

Оскільки студенти знають будову, призначення й типи робочих органів, процес налаштування сівалки на роботу, вони стикаються із суперечностями між тими знаннями, які ними вже засвоєні, і новими фактами, що встановлюються під час вирішення поставленого завдання [2]. Наприклад, студенти знають, що висівні апарати встановлені на задану норму висіву в 110 кг/га, а виліт котушок встановлено на 22 мм, з передаточним числом редуктора 0,386. Як зміниться норма висіву за умови нерівномірного встановлення клапанів висівних апаратів?

Створивши проблемну ситуацію, залучивши аудиторію до розмірковування, пошукової активності щодо знаходження інформації, пов'язаної з роботою висівних апаратів, викладач пояснює насамперед його призначення. Тут доцільно поставити запитання до аудиторії: як це впливає на якість сівби? Проблема буде розв'язана, якщо студенти усвідомлять, що від розміру зазору висівного апарату залежить норма висіву насіння, а відповідно, залежить витрата насіння на гектар.

Тобто особливістю методу проблемного викладу є сприймання, усвідомлення, запам'ятовування студентами наукових фактів, теоретичних положень, наукових висновків, стеження за логікою доведень цих фактів та положень викладачем. Відбувається також прогнозування кожного наступного етапу пошуку шляхів розв'язання поставленої проблеми.

Характерними ознаками цього методу є: створення викладачем проблемної ситуації за допомогою відповідних засобів (проблемного питання; проблемного пізнавального завдання; наочного демонстрування несподіваних, незрозумілих явищ; прикладів виробничих ситуацій тощо); показ викладачем шляхів розв'язання проблеми; участь студентів у вирішенні поставленої проблеми (підвищена активність, бажання майбутніх фахівців дати відповідь на запитання, сумніви щодо переконливості аргументів, елементи дискусії) [2, с. 283].

Таким чином, висвітлені нами методи навчання обумовлюють внутрішню організацію навчального процесу. Зовнішній аспект процесу оволодіння знаннями характеризують форми організації навчання: особливості спілкування викладача і студента, місце і тривалість навчання, кількість студентів. Іншими словами, форма навчання відображає зовнішні, організаційні особливості педагогічного процесу.

Список бібліографічних посилань

1. Варій М. Й. Ординський В. Л. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. Київ, 2007. 376 с.
2. Манько В. М., Іщенко В. В. Ступенева підготовка інженерів-механіків сільськогосподарського виробництва: монографія. Київ, 2005. 506 с.

Пащенко Тетяна Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу підготовки
фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України

ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Діяльність педагогів у коледжах і технікумах щодо стандартизації професійної освіти на компетентнісній основі стає щодо основним напрямом реалізації модернізаційних реформ в освіті.

У педагогічній науці готовність педагогів професійного навчання до стандартизації професійної освіти молодших спеціалістів у коледжах і технікумах є недостатньо вивченою. Спрямованість нашого дослідження на стандартизацію професійної освіти молодших спеціалістів у коледжах і технікумах зумовила постановку проблеми формування їхньої готовності до

такої діяльності.

Ми розглядаємо готовність педагогів до стандартизації підготовки молодших спеціалістів як цілісне внутрішнє особистісне утворення, що ґрунтується на мотивах, особистісних якостях, засвоєних професійно значущих знаннях, уміннях, навичках, способах діяльності, що забезпечують цю діяльність, і охоплює такі компоненти: мотиваційний (мотиви, адекватні цілям та завданням щодо стандартизації), особистісний (значущі для цього здібності та якості особистості), когнітивний (сукупність необхідних знань), діяльнісний (сукупність умінь, що дають змогу запроваджувати стандартизацію підготовки молодших спеціалістів).

Для сучасних досліджень характерне не тільки виокремлення мотиваційного компонента готовності до діяльності, але й визнання його пріоритетного значення, оскільки саме він, як правило, є першим у різних структурах.

Мотиваційна сфера особистості містить сукупність стійких мотивів, що мають певну ієрархію та окреслюють спрямованість особистості.

Розглянемо особистісний компонент готовності викладачів до стандартизації підготовки молодших спеціалістів, що складається із сукупності здібностей і особистісних якостей.

Дослідження психологів свідчать, що будь-яка професійна діяльність вимагає від особистості не тільки знання своєї справи, але й розвитку відповідних здібностей.

Стандартизація підготовки молодших спеціалістів є творчим процесом, який вимагає від викладача розвинутої креативності. Не вдаючись до глибинного аналізу понять творчості та креативності, що їх інколи вживають як синоніми, зазначимо, що в сучасній науці склалося розуміння творчості як процесу, що має певну специфіку й веде до створення нового, і трактування креативності як потенціалу, внутрішнього ресурсу особистості.

Когнітивний компонент готовності викладачів до стандартизації підготовки молодших спеціалістів характеризується системою необхідних знань, що забезпечують відповідну практичну діяльність. До структури когнітивного компонента готовності педагогів професійного навчання до стандартизації підготовки молодших спеціалістів належать: знання основних категорій та понять компетентнісного підходу до стандартизації; знання психологічних умов запровадження стандартизації на компетентнісній основі; знання стосовно розроблення освітніх стандартів підготовки молодшого спеціаліста на компетентнісній основі; знання методики розроблення освітніх програм, навчальних планів, навчальних програм на основі освітніх стандартів; знання методики формування змісту освіти майбутніх фахівців відповідно до зазначених у стандарті компетентностей; знання методики оцінювання результатів компетентнісної підготовки майбутніх молодших спеціалістів.

Діяльнісний компонент готовності до стандартизації підготовки молодших спеціалістів складається з таких умінь: уміння розробляти освітні

програми, навчальні плани, навчальні програми на основі освітніх стандартів; уміння формувати зміст освіти майбутніх фахівців відповідно до зазначених у стандарті компетентностей; уміння оцінювання результатів компетентнісної підготовки майбутніх молодших спеціалістів.

Розглянемо сформованість готовності педагогів професійного навчання до стандартизації підготовки молодших спеціалістів, згідно з обґрунтованою структурою за результатами констатувального етапу дослідження з теми НДР «Методичні основи стандартизації професійної освіти молодших спеціалістів у коледжах і технікумах».

Дослідженням було охоплено заклади вищої (передвищої) освіти аграрних, будівельних та машинобудівних спеціальностей.

У ході дослідження готовності викладачів до стандартизації освіти на компетентнісній основі встановлено, що для більшості педагогів характерним є низький та середній рівнісформованості мотиваційного, особистісного, діяльнісного і когнітивного компонентів.

Високий рівень готовності до стандартизації освіти на компетентнісній основі, який є творчим за своєю сутністю, сформований у дуже обмеженого кола педагогів (10,8 % в аграрній галузі, 17,5 % в машинобудівній галузі, 48 % – в будівельній галузі), що свідчить про необхідність організації спеціальної роботи для його цілеспрямованого формування. Зокрема, актуальними напрямками розв'язання цієї проблеми є підготовка педагогів у процесі підвищення педагогічної кваліфікації та навчання студентів – майбутніх педагогів.

Самусь Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
професійної освіти та технологій с/г виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОГО ЗВО

В умовах інтеграції в загальноєвропейський освітній простір основою модернізації системи освіти України мають стати процеси, спрямовані на вдосконалення освітнього середовища сучасного закладу вищої освіти (ЗВО), що передбачає не тільки набуття майбутніми фахівцями сукупності загальнонаукових і професійних знань, навичок і вмінь, але й становлення їх як суб'єктів професійної та особистої життєдіяльності. За цих умов особливої актуальності в усіх сферах діяльності людини, і особливо в освітній галузі, набуває проблема збереження і зміцнення здоров'я молодого покоління. Саме тому майбутні викладачі професійного навчання повинні дотримуватись ідей культивування загальнолюдських цінностей, збереження й зміцнення здоров'я, здорового способу життя; здійснювати пошук нових

механізмів і форм здоров'язбереження учнів та впроваджувати здоров'язбережувальні технології (ЗЗТ) під час професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Нормативна база професійної педагогічної підготовки визначена Законами України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013р.), проектом Концепції розвитку освіти України на 2015–2025 роки (2014 р.) та іншими нормативно-правовими актами, що регламентують діяльність ЗВО.

Питання підготовки освітян до професійної діяльності в цілому та до формування їхньої здоров'язбережувальної компетентності (ЗЗК) як одного з її аспектів в умовах сучасної освіти відображено в працях О. Л. Богиніч, Т. Є. Бойченко, О. М. Іонові, О. М. Коберника, В. М. Оржеховської та ін.

На основі узагальнення наукового доробку вчених уточнено зміст поняття «здоров'язбережувальна компетентність майбутнього викладача професійного навчання», що розуміємо як сукупність знань, умінь і навичок, способів мислення, якостей та цінностей особи, що визначає її здатність до формування та збереження власного фізичного, психічного, соціального, духовного здоров'я, а також сприяє формуванню, збереженню здоров'я оточуючих у подальшій професійній діяльності.

У ході наукового пошуку визначено структуру здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання як поєднання ціннісно-мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів.

Зміст ціннісно-мотиваційного компонента передбачає розуміння важливості та місця здоров'язбережувальних технологій у майбутній професійній діяльності викладача професійного навчання, потреби в оволодінні знаннями про здоров'язбережувальні технології, орієнтування на відновлення та збереження здоров'я учнів ПТНЗ. Когнітивний компонент пов'язаний із системою знань про закономірності дотримання здорового способу життя, сучасні здоров'язбережувальні технології, засоби, форми і методи здоров'язбережувальної роботи з учнями ПТНЗ. Операційно-діяльнісний компонент передбачає наявність у майбутніх викладачів професійного навчання вмінь дотримуватись здорового способу життя та формувати мотивацію до нього в учнів ПТНЗ, планувати та реалізовувати в навчальній роботі з учнями ПТНЗ профілактично-оздоровчі заходи, здоров'язбережувальні технології. Рефлексивний компонент орієнтований на оптимізацію здоров'язбережувальної діяльності майбутніх викладачів професійного навчання через здатності до самоаналізу щодо здорового способу життя, саморефлексії, самоконтролю та коригування зазначеної діяльності.

На підставі аналізу літературних джерел та власних досліджень ми здійснили систематизацію та виокремили педагогічні умови, що сприяють

формуванню здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання в процесі професійної підготовки.

Перша педагогічна умова – створення і реалізація цілісного навчально-методичного супроводу шляхом доповнення змісту дисциплін циклу професійної та практичної підготовки й практики здоров'язбережувальним компонентом – передбачає доповнення й розширення змісту дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, а саме: введення змістового модуля «Основи здоров'я та здоров'язбереження» до програми дисципліни «Основи охорони праці», змістового модуля «Організація освітнього процесу із застосуванням здоров'язбережувальних технологій навчання» до програми дисципліни «Методика професійного навчання», доповнення програми педагогічної практики завданнями здоров'язбережувального спрямування.

Друга педагогічна умова – формування потреби в самоосвіті, самовихованні, розвиток здатності до самоконтролю та професійного самооцінювання здоров'язбережувальної компетентності – реалізується через органічне поєднання виконання індивідуальних та самостійних завдань здоров'язбережувального змісту, активну творчу роботу студентів із застосуванням самостійно набутих знань, оволодіння ними практичними вміннями в процесі розв'язання професійних ситуацій, спрямованих на реалізацію здоров'язбережувальних технологій та самооцінювання.

Третя педагогічна умова – створення здоров'язбережувального освітнього середовища, що містить екологічний, емоційно-поведінковий, вербальний, культурологічний компоненти – передбачає залучення до освітнього процесу органічно поєднаних частин: екологічної (гігієнічна, ароматична, екологічна складові), емоційно-поведінкової (комунікативна культура, психологічний клімат, стиль і характер поведінки), вербальної (культура мовлення, чіткість формулювань, зменшення авторитарної тональності в спілкуванні, відсутність слів-паразитів та ненормативної лексики), культурологічної (арттерапія, бібліотерапія, музикотерапія, ізотерапія).

Упровадження пропонованих педагогічних умов в освітній процес ЗВО потребує розроблення методики формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання.

Радкевич Олександр Петрович,

старший науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ФІНАНСУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ І НАВЧАННЯ В ШВЕЦІЇ

В умовах децентралізації освітньої політики й зміщення функцій фінансування професійної освіти із державного на обласні й місцеві бюджети, виникла низка проблемних питань, пов'язаних із фінансуванням

закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що істотно позначилось на матеріально-технічному забезпеченні та зарплатні педагогічних працівників. Відтак постала необхідність пошуку додаткових джерел фінансування у професійну освіту як в державному, так і у приватному секторах економіки. З метою визначення конструктивних способів розв'язання зазначених проблемних питань актуальним і перспективним вбачаємо досвід фінансової підтримки закладів професійної освіти в Швеції, де учням / студентам надано права на різні форми фінансової підтримки як в середніх, так і у вищих навчальних закладах професійного спрямування. Крім того, працівники мають право на відпустку у зв'язку з здобуттям освіти для відвідування лекцій, семінарів тощо.

Насамперед виокремимо фінансові стимули розвитку закладів професійної освіти та підприємств, котрі працюють із використанням дуальної освіти (учнівства). Такі установи можуть брати участь у програмах державної, муніципальної (обласної) фінансової підтримки професійної освіти.

Важливим у цьому контексті є функціонування незалежних професійних закладів, котрі співпрацюють із компаніями задля найбільш наближеної до реалій ринку праці підготовки кваліфікованих працівників. Зауважимо, що організації, за внесення коректив в освітній процес щодо підготовки кваліфікованого робітника, здійснюють фінансування закладу професійної освіти у межах договору про співпрацю. Підтвердженням цьому є дві групи компаній «Peab AB» та «SKF», котрі надають можливість отримати професійну освіту в програмах будівництва, архітектури та технологій, пов'язаних із промисловістю.

Швецька комісія з підтримки навчання (Centrala Studiestödsnämnden, CSN) несе відповідальність за студентів, які навчаються у закладах професійної освіти та координує їхню діяльність. Фінансова підтримка освітніх програм здійснюється на державному рівні й передбачає апробацію та впровадження навчальних програм.

Окрім цього, у Швеції як стимул для подальших досліджень у закладах професійної освіти використовують спеціальні гранти, що спрямовані на заохочення більшої кількості безробітних у віці від 25 років [1]. Важливим у цьому контексті є залучення роботодавців до вищої професійної освіти, що залежить від потреб ринку праці для певної професії чи кваліфікації.

Так, вищі професійні навчальні заклади, можуть подавати документи на отримання додаткового державного гранту у межах виділених на це коштів. Частина цього гранту призначена для того, щоб роботодавець прийняв та надав учню робоче місце. Серед інших цілей грант призначений для заохочення більшої кількості робочих місць до участі у програмах дуальної освіти (учнівства).

Станом на січень 2016 р. було зменшено обсяг додаткового державного гранту для професійних навчальних закладів з дуальною системою (учнівства) на 17% (з 5 941 Євро до 4 907 Євро) на одного учня в рік.

Зауважимо, що власне на підготовку майбутнього кваліфікованого робітника відводиться 79 % (3 874 євро). Означені кошти розраховані на відшкодування витрат, пов'язаних із покращенням робочого місця. Підприємство, котре реалізує програми дуальної системи, може щорічно отримувати додатково 1033 швейцарських франків на кожного учня. Це пов'язано з участю тренера «на робочому місці» (підприємстві) у програмі підвищення кваліфікації. Головною метою такого додаткового фінансування є заохочення більшої кількості сучасних кваліфікованих тренерів для підготовки майбутніх кваліфікованих працівників.

У 2014 році Уряд Швеції прийняв рішення про надання гранту соціальним партнерам для розвитку, підтримки компаній та створенні нових робочих місць у межах дуальної освіти (учнівства). Починаючи з листопада 2015 року Урядом Швеції розширено сферу застосування гранту на здобуття професійної освіти, що уможливорює залучення соціальних партнерів та сприяє посиленню співпраці між закладами професійної освіти та роботодавцями у регіонах.

Зауважимо, що у 2009 році в Швеції була запроваджена ініціатива щодо професійного навчання дорослих. Вона складається з цільових державних грантів, які надаються муніципалітетам для забезпечення більш професійного підходу у навчанні в межах системи освіти дорослих. Метою цієї ініціативи є професійна підготовка осіб без освіти та дорослого населення, котре потребує додаткової середньої освіти. Фінансова підтримка також може надаватися здобувачам для навчання у закладах вищої освіти.

Іншим аспектом такої грантової діяльності є стимулювання підприємств пропонувати навчання на робочому місці. Так, у січні 2014 року фінансова підтримка роботодавців була запроваджена для стимулювання працевлаштування молоді в рамках відповідних угод. Підтримка частково передбачена для учнів – у формі субсидії із заробітної плати, для тренерів – у формі фінансових компенсацій [2].

Список бібліографічних посилань

1. Skolverket, ReferNet Sweden. (2016). Vocational education and training in Europe – Sweden. Cedefop ReferNet VET in Europe reports. https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_SE.pdf
2. Föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:3) om återbetalning av studielån tagna efter den 30 juni 2001 [Електронний ресурс] Centrala studiestödsnämndens författningssamling. – URL:<https://www.csn.se/download/18.1ba9ecae15f9080d21d5cf/1517286952346/2011:10%20Ändring.pdf>

Гауряк Олена Дмитрівна,

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗІ СТУДЕНТАМИ ЗВО

У Законі «Про освіту» фізична культура позиціонується як складова частина культури суспільства, а фізичне виховання і спорт – як найважливіші напрями соціальної політики держави. Фізична культура є складовою загальної культури і професійної підготовки студентів і тому є обов'язковим розділом гуманітарної частини освіти.

Відомо, що в сучасних умовах в Україні склалась критична ситуація зі станом здоров'я як студентів в цілому, так і суспільства, що викликає тривогу і потребу вирішення проблеми виховання здорової та мужньої особистості громадян України. У нашій країні продовжується пошук шляхів реформування в галузі педагогіки фізичного виховання і спорту з метою підвищення рівня здоров'я, фізичної підготовленості та працездатності студентів, профілактики захворювань, правопорушень серед студентів, подолання наркоманії, алкоголізму та інших шкідливих звичок.

На нашу думку, вирішення цих проблем можливе на основі розгортання інноваційних процесів у системі масового фізичного виховання і юнацького спорту в процесі використанні теоретично обґрунтованих і експериментально апробованих новітніх педагогічних технологій, що забезпечать модернізацію форм і змісту фізичного виховання студентів.

Метою дослідження є визначення ефективності ігрового методу навчання з фізичного виховання.

У кожному вищому навчальному закладі є кафедра фізичного виховання, де широко практикується створення команд із різних видів спорту для участі в змаганнях. У вишах також організуються заняття з національних, традиційних видів спорту за вибором студентів і потім проводять змагання. Функціонує чітка система фізичного виховання студентів, в якій широко представлений ігровий метод, спрямований на різнобічну підготовку людини до життя.

Таким чином, можна говорити про ефективність змагального та ігрового компонента в системі фізичного виховання.

Більшість студентів вважає, що застосування ігрового та змагального методів навчання сприяє виробленню вміння жити і працювати в колективі, формуванню організаційних і педагогічних навичок, високих моральних якостей, необхідних у подальшій трудовій діяльності. У студентів виховуються позитивні риси характеру (цілеспрямованість, ініціативність), що сприяють досягненню намічених цілей, завоюванню авторитету серед оточення. Є студенти, незадоволені заняттями з фізичного виховання, пояснюючи це такими причинами: незручний розклад, нецікаве проведення

занять, відсутність умов для розвитку індивідуальних здібностей, недостатнє навантаження на заняттях, погана організація занять, неухважне ставлення викладача тощо.

Ще одним з фактів негативного ставлення студентів до фізичного виховання є авторитарність, повчальність і нецікавість викладання теоретичного матеріалу про користь фізкультури та небажання займатися нею систематично без серйозного аналізу свого стану здоров'я тощо.

Заняття спортом є більш ефективною формою виховання за умови використання саме ігрового та змагального методів навчання на заняттях зі студентською молоддю. Ці методи є ефективним засобом формування гармонійно розвинутої особистості й підготовки її до життя.

Список бібліографічних посилань:

1. Волков Л. В. Теорія і методика спорту молоді. Київ, 2002.
2. Романенко В. В. Вплив різних режимів рухової активності на фізичний стан студентів вищих навчальних закладів гуманітарного профілю. Львів, 2003.
3. Сембрат С. В. Ігрове спрямування фізичної підготовки молоді. Львів, 2003.

Кожокар Марина Василівна,

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СТУДЕНТІВ БУКОВИНИ (1875-1939)

Громадянське суспільство є певною системою самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів, що забезпечують умови та можливості для самореалізації громадян, захисту їхніх інтересів та прав, впливу на владу та контролю за її діяльністю.

Реалії формування незалежної європейської України передбачають залучення молоді, зокрема студентства, до розбудови держави, адже неможливо розглядати політичне, економічне та культурне життя у ХХІ столітті без урахування молодіжних перспектив. Адже студентство – це специфічна соціальна група найбільш активних молодих людей, що навчаються у вищих закладах освіти з метою отримання певної кваліфікації й характеризуються особливими умовами життя, поведінкою та психологією.

В історичному контексті товариські молодіжні рухи пройшли тривалий шлях змін та трансформації від самодіяльних клубів за інтересами до найпотужніших громадських утворень. Дослідники констатують перетворення молодіжних, зокрема студентських, рухів на практичні засоби

самореалізації багатьох поколінь різних країн, комунікації в середовищі одного покоління, репрезентації його інтересів перед суспільством у цілому.

Політична зацікавленість влади в заснуванні осередку освіти та науки на Буковині вплинула на соціально-культурну атмосферу краю, сприяла притоку в регіон нового, активного, освіченого населення та розвитку громадського руху. Урочисте відкриття університету імені Франца-Йосифа в Чернівцях відбулося 4 жовтня 1875 р. За свідченням дослідників краю, в другий половині XIX – на початку XX ст. спостерігався його економічний розвиток, проте Буковина не втрачала рис аграрно-сировинного прирідку Австро-Угорщини. Поступова ліквідація феодално-кріпосницьких відносин, економічне поживлення, зумовлене світовим промисловим переворотом, перевага іноземного капіталу в промисловості та створення монополістичних об'єднань, виникнення середніх і великих підприємств, перехід від кустарно-ремісничого характеру до механізованого, розширення мережі фінансово-кредитних установ, розгортання українських торговельно-промислових об'єднань спричинили збільшення кількості робочих місць, інженерних посад, підвищили попит на кадри з якісною фаховою освітою [1, с. 103].

Звичайно, громадський рух у його широкому спектрі потребував законодавчого регламентування. Саме таку функцію виконав закон «Про товариське право», що вступив у дію 15 листопада 1867 р. Його положеннями регламентувалась діяльність усіх громадських організацій Австро-Угорської імперії та визначалось ставлення держави до будь-якої громадської спілки, що базувалось, насамперед, на засадах свободи кожного та праві громадянина створювати та приймати участь в її діяльності [1; 2].

Отже, до передумов, що сприяли розвитку студентського громадського руху на Буковині досліджуваного періоду, належали політичні, економічні, соціально-правові, освітньо-виховні чинники тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Альманах «Молода Україна». Мюнхен, Нью-Йорк, 1954. С. 35.
2. Альманах українського студентського життя в Кракові. Краків, 1931. 100 с.
3. Maryna Kozhokar. Student's upbringing in poli-ethnic organizations of Chernivtsi university (1875-1914). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка. 2017. № 2. С 32–38.
4. Кожокар М. В. Аспекти трансформації напрямів діяльності молодіжних товариств у нові студентські організації (Буковина, міжвоєнний період). *Молодий вчений*. Херсон, 2017. С. 163–166.

Курнишев Юрій Альбертович,

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ЗАГАРТОВУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ

Уявлення про здоров'я людини ніколи не було однозначним, постійно розвивалося в процесі розвитку суспільства. Зміна природних умов життя людини, зміна характеру і структури її діяльності, виникнення раніше не існуючих природоперетворювальних джерел в навколишньому середовищі позначилося на перебігу фізіологічних та психічних процесів і на самопочутті людини в цілому.

На сучасному етапі розвитку суспільства існує чимало способів підтримання та покращення здоров'я. Ми спробуємо проаналізувати вплив на організм людини деяких з них, а саме загартовування.

У загальному розумінні загартовування – це тренування та вдосконалення теплорегулюючих механізмів, посилення здатності організму швидко пристосовуватися до коливання температури та інших кліматичних факторів, які змінюються, що створює стійкість його до застудних захворювань, зміцнює здоров'я і збільшує працездатність. У більш простому розумінні загартовування – це пристосування організму до дії метеорологічних факторів – холоду, тепла, змін атмосферного тиску, руху повітря.

При загартовуванні відбувається складна перебудова всього організму. При його систематичному проведенні тренується терморегуляційний апарат та поступово потовщується роговий шар шкіри, збільшується міцність стінок капілярів, зменшується (в 5-8 разів) кількість застудних захворювань. Проте варто пам'ятати, що ефект від загартовування різко знижується вже через 5–6 днів після його припинення і майже зникає через 2 тижні.

Тому проведення загартовувальних процедур має бути: поступовим (переходити від менших доз до більших); послідовним (від повітряних до сонячних ванн, а потім до водних процедур); систематичним та безперервним (щоденним); індивідуальним для кожного (з урахуванням стану здоров'я); активним та свідомим.

У сучасному світі існує чимало видів загартовування, проте слід об'єднати їх за такими видами: загартовування сонцем, повітрям та водою. Тому спробуємо коротко пояснити користь кожного із цих видів.

Загартовування повітрям – це найбільш поширений та доступний метод загартування проти холоду. Повітряні ванни благотворно діють на людину. Завдяки їм людина стає більш урівноваженою, спокійною. Непомітно зникає підвищена збудливість, поліпшується сон, з'являються бадьорість та життєрадісний настрій. Тому корисними будуть прогулянки в полегшеному одязі, підтримання на оптимальному рівні мікроклімату приміщень, де людина проводить більшу частину дня.

Загартовування водою поєднують із загартовуванням повітрям та особистою гігієною людини. Загартовування можна проводити різними способами, зокрема полоскати рот після вживання їжі, обтирати тіло прохолодною водою після ранкової гімнастики, купатися.

Загартування сонцем надає можливість людині не тільки оздоровитися, а й покращити свій зовнішній вигляд.

Сонячне світло, крім того, чинить згубний вплив на хвороботворні мікроби. З історії відомі факти лікування сонячними променями туберкульозу шкіри. Під впливом опроміненнь підвищується тонус центральної нервової системи, поліпшується обмін речовин та склад крові, активізується діяльність залоз внутрішньої секреції.

Отже, кожна людина хоче бути здоровою, а загартування і є тим важливим кроком до зміцнення власного здоров'я.

Список бібліографічних посилань

1. Аникьева Е. Ю. Справочник по традиционной и нетрадиционной медицине, Москва, 2002. 85 с.
2. Загартування організму: плюси і мінуси різних методик. Київ, 1994. 36 с.
3. Валеологія. Підручник. Київ, 2000. 62 с.

Савош Валентин Олексійович,

кандидат педагогічних наук, завідувач відділу фізико-математичних дисциплін Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти

ТЕМАТИЧНЕ ФІН-МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ НАВЧАТИСЯ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Абревіатурою ФІН позначено види освіти, якими відповідно до статті 8 Закону України «Про освіту» [1] є формальна (Ф), інформальна (І) та неформальна (Н) освіти. Тематичним ФІН-моделюванням передбачено побудову моделі на основі поєднання формальної, інформальної та неформальної освіти відповідно до теми поставленого завдання або сформульованої проблеми.

У закладі післядипломної педагогічної освіти вчителі фізики залучаються до вправління в здійсненні ФІН-моделювання. Цим процесом передбачено повідомлення проблеми, розв'язання якої ставало можливим лише на основі задіяння знань, котрими можна оволодіти у формальній, інформальній та неформальній освіті. Приміром, аналіз змісту сформульованої проблеми засвідчує, що її розв'язання, по-перше, потребує оперування знаннями й уміннями, якими учні 10 класу оволодіватимуть під час опрацювання певного розділу навчальної програми; по-друге, виходить за межі шкільної програми й потребує додаткових знань і вмінь; по-третє, вибудовуватиметься на основі певного впорядкування формальної, інформальної та неформальної освіти,

оскільки знання й уміння, що набуваються в процесі інформальної освіти, з одного боку, потребують наявності підґрунтя, яке закладається у формальній освіті як результат оволодіння знаннями й уміннями, передбаченими фізичним компонентом освітньої галузі «Природознавство» Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, а з іншого – слугують основою для формування знань і вмінь у процесі неформальної освіти.

Під час тематичного ФІН-моделювання вчителі фізики здійснюють такі дії: 1) вибір одного з декількох варіантів навчальних моделей упорядкування формальної, інформальної та неформальної освіти або побудова власної моделі; 2) наповнення обраної (побудованої) моделі відповідним змістом [2].

Спілкування викладача закладу післядипломної педагогічної освіти з учителями фізики та останніх між собою спрямовується на виокремлення знань та вмінь, якими мають оволодіти десятикласники під час формальної освіти, щоб підготуватися до виконання поставленого завдання (розв'язання проблеми). Оскільки тематичним ФІН-моделюванням передбачено не відтворення знань і вмінь, якими мають оволодіти учні, а створення траєкторії руху простором події, яка певним чином розгортається у формальній, інформальній та неформальній освіті, то вчителі фізики вправляються у побудові цієї траєкторії. Цьому процесу має передувати: визначення значущих орієнтирів у формальній, інформальній та неформальній освіті; з'ясування способу їх проходження (паралельне, послідовне, паралельно-послідовне); встановлення часових проміжків, необхідних для здійснення руху від одного орієнтира до іншого; встановлення способу здійснення самоконтролю за процесом проходження орієнтирів. Оскільки зміст завдання (проблеми) стосується певного розділу навчальної програми, то під час практичних занять складається перелік знань з цього розділу відповідно до спрямування формальної освіти. У подальшому складений перелік використовується для виокремлення тих понять, що слугують підґрунтям для виконання поставленого завдання (розв'язання проблеми). Ці поняття виконують роль значущих орієнтирів. Подальша робота спрямовується на встановлення часових проміжків, необхідних для здійснення руху від одного орієнтира до іншого, та на визначення способу здійснення самоконтролю за процесом проходження кожного з орієнтирів.

Після цього вчителі фізики визначають значущі орієнтири інформальної та неформальної освіти. Конкретизація значущих орієнтирів інформальної освіти здійснюється таким чином, щоб, оволодіваючи новими поняттями, учні здійснили поступ у напрямі виконання сформульованого завдання (розв'язання проблеми). Це набуває вияву в зазначенні джерел, що їх потрібно самостійно опрацювати, або у визначенні низки завдань чи задач, зміст яких дібрано на основі поступового ускладнення й «демонстрування» учням способу здійснення окремих дії, що є складниками іншого процесу, а саме: процесу виконання поставленого завдання (розв'язання проблеми). Щодо значущих орієнтирів неформальної освіти, то вчителі фізики передбачають консультацію, якій передують складання учнем низки запитань,

отримання відповіді на які слугувало б завершенню процесу розв'язання завдання (вирішення проблеми).

Після вправління у визначенні значущих орієнтирів інформальної та неформальної освіти, співвіднесення їх з відповідними часовими проміжками, необхідними для здійснення руху від одного орієнтира до іншого, та зі способом здійснення самоконтролю за процесом проходження кожного з орієнтирів учителі фізики оформлюють результат тематичного ФІН-модельовання у вигляді моделі й репрезентують доробки під час проведення практичних занять [3].

Список бібліографічних посилань

1. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР) Урядовий кур'єр*. 2017. 04 жовт. (№ 186).
2. Савош В. О. Діадний базис розгляду феномену «система неперервної освіти»: навчальний посібник. Луцьк, 2017. 220 с.
3. Савош В. О. Методичні рекомендації з розвитку готовності вчителів фізики до формування в старшокласників уміння навчатися в системі неперервної освіти: посібник. Луцьк, 2017. 120 с.

Філоненко Марина Вячеславівна,

кандидат медичних наук, асистент кафедри внутрішньої медицини № 3 та ендокринології Харківського національного медичного університету

ПРОФЕСІЯ ЛІКАРЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ, ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОГЛЯД

Процес професіоналізації у вітчизняній науці досліджується у зв'язку з онтогенетичним розвитком людини, її особистісними якостями, місцем і роллю здатності та інтересів, формуванням суб'єкта праці, проблемою життєвого шляху, виявленням вимог, що висуваються професією до людини, становленні її професійної свідомості та самосвідомості.

Проблемою професіоналізації займалися Н. П. Анісімова, Т. Л. Бадоев, В. А. Бодров, Є. Ф. Зеєр, Є. О. Клімов, Ю. Л. Поваренков, В. Д. Шадріков, Р. В. Шрейдер.

Оскільки професійна діяльність реалізується у формі певної соціальної ролі, то професійний розвиток створює передумови для «садового розвитку», що також є одним з напрямів професіоналізації. Ці явища співвідносяться через категорії, форми і зміст.

Професійне становлення особистості характеризується поетапним формуванням професійно важливих якостей та особистісним розвитком суб'єкта професійної діяльності.

Актуальним для нас є розуміння системного підходу до становлення лікаря. Системний підхід — це сукупність загальнонаукових методологічних

принципів, в основі яких лежить розгляд об'єктів як систем. Система — загальнонаукове поняття, що виражає сукупність елементів, що перебувають у відносинах і зв'язках один з одним і з середовищем та утворюють певну цілісність, єдність.

У процесі формування професійних якостей фахівця є певна динаміка, що відбувається в ході всього професійного розвитку. При цьому динаміці можуть піддаватися навіть типологічні властивості: «... При становленні фахівця не можна обійти мовчанням і такий аспект, як зміна властивостей особистості, а частково і типологічних особливостей проявів властивостей особистості під впливом специфіки виконання діяльності» [7]. Дослідження показують, що професійно важливі якості, а саме психолого-педагогічні якості дуже динамічні й розвиваються під впливом навчальної та трудової діяльності, тренувань [2; 3]. На кожному етапі навчально-професійної діяльності відбувається формування певного рівня розвитку якостей: деякі якості стають неактуальними, тоді як значення інших зростає [1; 4].

Якість професійної підготовки лікарів нині залежить не стільки від того, яку кількість знань вони отримують протягом усіх років навчання у виші, скільки від того, чи зможуть вони застосовувати ці знання для вирішення численних діагностичних, лікувальних, профілактичних завдань.

Тому після закінчення медичного вишу в період післядипломного навчання проводиться первинна спеціалізація – інтернатура, що поглиблює, систематизує їхні знання з обраної лікарської спеціальності. Це надає їхній підготовці нової якості, що дозволяє вирішувати професійні проблеми самостійно, а також підвищувати професійний рівень і ступінь готовності до самостійної лікарської діяльності [6].

У процесі первинної підготовки в медичному виші, навчання в інтернатурі та ординатурі формуються певні якості: змінюються інтелектуальні та характерологічні особистісні показники, адаптивні властивості, педагогічні та психологічні складові лікарської діяльності, що обумовлює формування адекватних професійно важливих якостей для кожного етапу професіоналізації.

Психолого-педагогічна складова сучасного лікаря становить комплексну, багатofакторну характеристику. Сьогодні важливість психолого-педагогічного компонента як системоутворювальної основи професійної діяльності наших лікарів не викликає сумнівів.

Таким чином, у нашому дослідженні розглядаємо професіоналізацію не як етап, а як один із напрямів розвитку особистості, цілісний, безперервний процес становлення особистості лікаря як фахівця та професіонала.

Список бібліографічних посилань

1. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала. Москва; Воронеж, 2004. 725 с.
2. Дворецкая Ю. Ю. Психология профессиональной мобильности личности : автореф. дисертації кандидата психологічних наук Краснодар, 2007. 23 с.

3. Зеер Э. Ф. Психология профессий: учеб. пособие для студ. вузов Москва, 2008. 336с.
4. Ключко В. Е., Галажинский Э. В. Психология инновационного поведения. Томск, 2009. 240с.
5. Маркова А. К. Психология профессионализма. Москва, 1996. 312 с.
6. Марченко Л. О. Развитие психологических качеств военных врачей на этапах профессионализации. *Современная психология*: материалы Междунар. науч. конф. (Пермь, июнь 2012 г.). Пермь, 2012. С. 22-25.
7. Профессионально-личностные ориентации в современном высшем образовании: учеб. Пособие. под ред. В. В. Рубцова, А. М. Столяренко. Москва, 2014. 304 с.

Богуца Юлія Михайлівна,
викладач психології професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Термін «педагогічна культура» поки ще не одержав загальноприйнятого наукового визначення. У повсякденні під культурою часто розуміють культурність особистості, відносячи сам термін до оцінних понять, широко вживають словосполучення «культура розуму», «культура почуттів», «культура поведінки», «фізична культура» тощо.

Виділимо якості педагога, необхідні для формування його педагогічної культури:

1. Ціннісні орієнтації. Відомо, що знання, уміння й навички без включення їх до системи суспільно-значущих цінностей людини, його моральних відносин здатні «розтрити духовні».

2. Моральні якості невід'ємні від гуманістичної спрямованості особистості педагога, ставлення до людини як до найвищої цінності. Лише за умови відповідальності перед майбутнім і любові до дітей починається формування педагогічної культури.

3. Педагогічна культура невіддільна від культури зовнішнього вигляду, культури мови, естетичної культури, різнобічних інтересів і духовних потреб педагога.

4. Без прагнення до постійного самовдосконалення, що, у свою чергу, визначається усвідомленням своїх недоліків і вмінням їх виправити, здатністю педагога до самоконтролю і самоаналізу, він не може характеризуватися як носій високої культури.

Уміння, набуті майбутнім педагогом у процесі навчання, є показником якості засвоєних знань, становить його ядро, є одним із провідних компонентів культури вчителя. Комплекс базових умінь, необхідних

майбутньому педагогові для успішного розвитку своєї педагогічної культури, – це діагностичні, комунікативні, проєктивні, конструктивні, аналітичні та інші.

Важливим компонентом педагогічної культури є педагогічний досвід. Безпосередніми джерелами педагогічного досвіду є досягнення науки, у тому числі науки про людину, її виховання і розвиток, передовий педагогічний досвід, особистий досвід і сформовані на його основі мислення й інтуїція педагога. Педагогічна інтуїція є одним із системотвірних компонентів педагогічної культури, що визначає миттєвий і безпомилковий вибір методу, прийому, слова, інтонації. Педагогічна діяльність не існує без чуття, передбачення, інтуїції, імпровізації.

Отже, високий рівень педагогічної культури викладача – одна із головних і постійних вимог до нього. Педагогічна культура, будучи специфічним додатком до загальної культури, є інтегральною соціальною якістю особистості викладача, що поєднує процес і результат педагогічної діяльності, узагальнений показник професійної компетентності і мету професійного самовиховання. Педагогічна культура – це усвідомлена система, що містить професійно – значущі особистісні якості педагога, професійно – необхідні знання, вміння і навички, педагогічний досвід, творчий підхід до вирішення завдань навчання і виховання, педагогічну інтуїцію. Це цілісна система, що має власну організацію та вибірково взаємодіє з навколишнім середовищем.

Бутенко Віта Григорівна,
викладач Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

ГРУПИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ЗНАТЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Вважаємо, що для того щоб сучасний вихователь був висококваліфікованим у формуванні здоров'язбережувальної компетентності (далі – ЗЗК) дошкільників засобами ігрової діяльності, він повинен оволодіти сукупністю здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок. Оскільки обсяг цих знань досить значний, то його доцільно класифікувати на декілька груп. Зауважимо, що визначені групи сприятимуть реалізації змісту підготовки майбутніх вихователів у його структурних компонентах.

Зокрема, реалізації когнітивного та діяльнісного компонентів змісту підготовки майбутніх вихователів до формування ЗЗК дошкільників засобами ігрової діяльності сприятиме обсяг здоров'язбережувальних знань, умінь і

навичок пізнавально-діяльній та інформаційній груп. Зокрема, пізнавально-діяльній група знань, умінь і навичок передбачає наявність у студента науково обґрунтованих теоретичних знань і практичних умінь стосовно сутності людини та її здоров'я, залежності вікових та індивідуальних особливостей розвитку і здоров'я, основ здорового способу життя, безпечної поведінки; усвідомлення цінності ігрової діяльності у формуванні ЗЗК дітей дошкільного віку; конкретних уявлень щодо класифікації, змісту, функцій ігор з пріоритетом здоров'язбереження, особливостей методики педагогічного керівництва ними. Сутність інформаційної групи полягає в умінні майбутнього педагога адаптувати навчальну здоров'язбережувальну інформацію, яку отримують дошкільники, до рівня їхніх знань, умінь, навичок. Студенти повинні майстерно створювати оптимальні умови для самостійної розумової праці дошкільників, надання можливості подумати, обміркувати ігрове завдання та побудувати стратегію його розв'язання. Окрім означеного, до інформаційної групи знань, умінь і навичок студентів належить медіа і ІКТ-грамотність, що полягає в знанні персонального комп'ютера, програм з пакету Microsoft Office та для роботи в мережі Інтернет й архіваторами; умінні використовувати Інтернет-та електронні ресурси; медіа- та комп'ютерних навичках, що дозволять добирати, переробляти й зберігати корисну інформацію та застосовувати її з метою формування ЗЗК дошкільників засобами ігрової діяльності.

Реалізацію мотиваційного компонента змісту підготовки майбутніх вихователів до формування ЗЗК дошкільників засобами ігрової діяльності забезпечуватимуть мотиваційна та мобілізаційна групи. Мотиваційна група визначає наявність у майбутнього вихователя ціннісних орієнтацій, інтересів, потреб, нахилів, що становлять основу здоров'язбережувальних мотивів; розкриває вміння створювати й цілеспрямовано використовувати розвивальне предметно-ігрове середовище із застосуванням атрибутів для самостійної організації дітьми ігрової діяльності здоров'язбережувального змісту та стимулювання розумових зусиль. Мобілізаційна група характеризує здатність майбутнього вихователя мобілізувати увагу, волю дошкільників на суспільній значущості здоров'язбережувальної ігрової діяльності; вміння спрямувати свідомість дошкільників на визнання того, що здоров'я людини, безпека і благополуччя найбільше залежать від звичок, власної поведінки, способу життя, особливостей здоров'я.

Забезпеченню особистісного компонента змісту підготовки майбутніх вихователів до формування ЗЗК дошкільників засобами ігрової діяльності сприятимуть комунікативна і ораторська групи. Зокрема, комунікативна група здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок обумовлює вправність майбутнього вихователя у встановленні реальних міжособистісних контактів дошкільників при проведенні ігор щодо збереження здоров'я, регулюванні ігрових дій учасників, налагодженні рольового спілкування в процесі ігрової діяльності, навчанні діалогічного мовлення із використанням здоров'язбережувальних термінів. Ораторська група розкриває майстерність

майбутнього вихователя спонукати дошкільників до роздумів, рішень, дій щодо збереження й зміцнення здоров'я; здатність доступно, логічно передавати здоров'язбережувальну інформацію, забезпечувати інтерес до неї та педагога; досконалість виразності та техніки мовлення, його доречність, стриманість, відповідність особливостям дошкільників та умовам ігрових ситуацій, спрямованих на формування свідомого ставлення до збереження власного здоров'я.

Розглядаючи рефлексивний компонент змісту підготовки майбутніх вихователів до формування ЗЗК дошкільників засобами ігрової діяльності, визначено, що його реалізація забезпечуватиметься через три групи здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок: оцінну, прогностичну і діагностичну. Оцінну групу утворюють можливість студента усвідомлювати себе суб'єктом здоров'язбережувальної педагогічної діяльності; здатність до самодіагностики, тобто вміння аналізувати й оцінювати власну діяльність щодо здоров'язбереження та діяльність дошкільників; бажання вивчати й упроваджувати в освітньо-виховний процес кращий педагогічний досвід у галузі здоров'язбереження та ігрової діяльності; готовність до самоосвіти, самореалізації та самовдосконалення. Рефлексивна оцінка та самооцінка результатів власної діяльності є основою формування майбутніми вихователями навичок самоконтролю. Майстерність майбутнього педагога здійснювати прогноз розвитку дошкільника, попередження можливих проблем зі здоров'ям, урахування вікові та індивідуальні особливості, тип темпераменту, характеру, стаовить прогностичну групу. Організуючи здоров'язбережувальну ігрову діяльність на засадах гуманістичної педагогіки, майбутній вихователь має передбачати побажання дошкільників, орієнтуючись на їхні індивідуальні запити і можливості, що вимагає високого рівня педагогічної майстерності, прогностичних умінь. Діагностична група передбачає вмільсть майбутнього педагога здійснювати педагогічний моніторинг, що дозволить не тільки оперативно відстежувати процеси й динаміку здоров'язбережувальної освітньої діяльності, а й своєчасно вносити корективи у випадку негативного її впливу на здоров'я; визначати рівень сформованості знань, умінь і навичок дошкільників щодо збереження та зміцнення здоров'я.

Характеризуючи креативний компонент змісту підготовки майбутніх вихователів до формування ЗЗК дошкільників засобами ігрової діяльності, встановлено, що його реалізації сприятимуть творча та інтегративна групи здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок. Зокрема, творча група охоплює наявність усвідомлених, ґрунтовних, систематичних валеологічних знань, уміння їх творчо інтерпретувати; майстерність спостерігати, бачити або створювати здоров'язбережувальну проблему, підводити дошкільників до оригінального вирішення ігрового завдання; здатність уявляти та відкривати невідомі характеристики засобів, що допоможуть підтримувати здоровий спосіб життя дітей. Інтегративна група характеризує здібність майбутнього педагога вводити валеологічну компоненту в усі види

організації життєдіяльності дошкільників, забезпечуючи цілісність освітньо-виховного процесу й створення необхідних умов для застосування дошкільниками здоров'язбережувального матеріалу, знань, умінь, навичок, накопичених на заняттях у творчій і самостійній ігровій діяльності.

Отже, оволодіння майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти здоров'язбережувальними знаннями, вміннями та навичками передбачає формування валеологічного категоріального апарату мислення майбутнього педагога, аксіологічного осмислення своєї ролі у вирішенні проблем здоров'язбереження дошкільників засобами ігрової діяльності.

Вовк Богдан Іванович,

асистент кафедри професійної освіти та технологій с/г
виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сучасна Україна перебуває на етапі становлення інформаційного суспільства, зміни традиційних уявлень про працю, освіту, спілкування, культурне і соціально-політичне життя. За цих умов головною функцією сучасної вищої професійної освіти стає створення такого освітнього середовища, яке дасть можливість кожному студенту отримати інформацію в тому обсязі й формі, що необхідні йому для самовдосконалення і самоосвіти.

Проблемі створення й можливостей використання інформаційного освітнього середовища (ІОС) присвячені дослідження В. Бикова, О. Глазунова, М. Жалдака, І. Кухаренка, Ю. Машбиця, Н. Морзе, Є. Полат, В. Радкевич, М. Фіцули та інших науковців. Незважаючи на широкий та багатоплановий характер досліджень, поки що відсутня термінологічна єдність науковців щодо визначення поняття «інформаційно-освітнє середовище». Відзначимо, що вчені тлумачать інформаційно-освітнє середовище: то як комплекс умов реалізації ІКТ у навчальному процесі, то як сукупність програмних і технічних засобів зберігання, опрацювання й передавання інформації, то як педагогічну систему (або підсистему педагогічної системи).

Метою створення інформаційного освітнього середовища ЗВО є формування професійних компетентностей майбутніх викладачів професійної освіти в процесі фахової підготовки, що передбачає впровадження в цей процес сучасних інноваційних форм організації навчальної діяльності. Можливості використання ІОС в навчальному процесі підготовки майбутніх викладачів професійної освіти полягають у наступному:

- плануванні освітнього процесу за різними програмами, рівнями та формами навчання;
- організації в електронній формі й супроводі навчального процесу;
- розробленні нових підручників і навчальних посібників, електронних навчальних комплексів з навчальних дисциплін;
- перехід від домінування репродуктивної діяльності до творчої та консультативної;
- створенні й наповненні інформаційно-довідкової бази даних;
- організації й контролю дистанційного доступу до освітніх ресурсів;
- використанні в навчальному процесі актуальних навчальних матеріалів про сучасний стан розвитку галузі професійної освіти;
- наданні доступу учасникам освітнього процесу до інформації, пов'язаної з плануванням, організацією та моніторингом навчального процесу;
- забезпеченні комунікативної взаємодії між викладачами, студентами та управлінським апаратом;
- ефективному використанні в процесі освіти навчально-методичних комплексів і матеріалів, що постійно оновлюються.

Отже, модернізація, перебудова педагогічного процесу, зокрема в закладах вищої освіти, на основі створення інформаційно-освітнього середовища нині є об'єктивним процесом розвитку професійної освіти. Натомість, на сучасному етапі освітніх перетворень однією з вимог до всіх учасників навчального процесу в ЗВО є готовність педагогічних працівників та студентів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні та професійній діяльності.

Войтенко Ірина Олександрівна,
викладач педагогіки професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Педагогічна майстерність – це професійне вміння педагога оптимізувати всі види навчально-виховної діяльності, спрямовувати їх на всебічний розвиток та вдосконалення особистості, що забезпечує високу організацію педагогічного процесу. Вона характеризується високим рівнем розвитку спеціальних узагальнених умінь; її суть – в особистості викладача, його позиції, здатності керувати діяльністю студентів на високому рівні.

Під поняттям «педагогічна майстерність» М. Пирогов розумів різноманітність засобів навчання та ефективність їх використання. Ступінь майстерності вчителя він оцінював за певними принципами насамперед за

такими, як педагогічна творчість, уміння правильно об'єднати та ефективно використати наочність та слово, постійно враховувати індивідуальні особливості дітей.

М. Пирогов ставив високі вимоги до вчителя, відзначаючи, що висока моральність педагога є основою моральності дитини [2]. Йому належить ініціатива створення вчительських семінарій. Він убачав джерело зростання педагогічної майстерності вчителів у їхній колективній творчості (наради, курси, з'їзди). Він висував низку вимог до вчителя: кожний учитель повинен мати достатню загальну і спеціальну підготовку; він повинен стояти вище в моральному і загальному культурному відношенні; повинен прагнути до вдосконалення педагогічної майстерності. М. Пирогов стверджував: «Яку б систему не обрали і як би вміло не було складено статут, якими б добрими не були інструкції і програми, все-таки весь успіх справи залежить від особистості» [2, с. 106].

Мистецтво навчання та виховання, за К. Ушинським, має спиратись на наукову основу, на знання психології дитини. За його переконанням, учитель стає творцем особистості дитини тоді, коли пізнає закони її розвитку, глибоко знає психологію, має високий рівень методичної майстерності.

М. Драгоманов уважав, що рівень педагогічної майстерності вчителів залежить від педагогічної майстерності керівника навчального закладу. Про важливість розв'язання цієї проблеми говорила С. Русова. Великого значення вона надавала спеціальній освіті, розвитку української мови, педагогічному досвіду, врахуванню індивідуальних особливостей дітей. Педагога вона вважала центральною постаттю в освітньому процесі. Тільки досвідчений, щасливий, незалежний, а не змучений нестатками та безправний учитель, принесе користь і учням, і їхнім батькам. На думку С. Русової, мало мати вихователів з відповідною науковою підготовкою, треба, щоб усе громадянство розуміло велику вагу виховання й створювало найкращі для цього умови [1].

Проблема педагогічної майстерності вчителя посідає значне місце у творчості видатного педагога ХХ століття А. Макаренка. Він створив систему і розробив принципи організації творчого педагогічного колективу. Найважливішими складовими професійної майстерності А. Макаренко вважав педагогічний такт, професійні знання, передовий педагогічний досвід, гуманне ставлення до дитини.

Як відомо, майстерність завжди розкривається в діяльності, причому в діяльності ефективній. Саме таке розуміння майстерності й прийняте в педагогіці. Дехто з науковців визначає майстерність як «найвищий рівень педагогічної діяльності, який виявляється в тому, що у відведений час педагог досягає оптимальних наслідків». Натрапляємо й на такі визначення майстерності: «високе мистецтво виховання і навчання»; «синтез наукових знань, умінь і навичок методичного мистецтва та особистих якостей учителя».

Майстерність педагога – в «олюднюванні», натхненності знання, що не переноситься з книг в аудиторію, а висловлюється як власний погляд на світ. На ґрунті професійних знань формується педагогічна свідомість – принципи і правила, що є засадовими щодо дій і вчинків учителя. Ці принципи і правила кожний педагог виробляє на основі власного досвіду, але осмислити, усвідомити їх можна лише за допомогою наукових знань, що потребують систематичного поповнення. Варто зауважити, що складність навчання вчителя, набуття професійної компетентності полягає і в тому, що професійне знання має формуватися водночас на всіх рівнях: методологічному, теоретичному, методичному, технологічному. Це потребує розвинутого професійного мислення, здатності добирати, аналізувати й синтезувати здобуті знання в досягненні педагогічної мети, уявляти технологію їх застосування.

Отже, існує багато видів професійної діяльності, що безпосередньо стосуються людини, але є серед них професії лікаря, юриста, педагога, що впливають на її долю. Ось чому кожна з цих професій повинна бути не лише діяльністю, а й покликанням. Викладач дає можливість великій кількості людей не лише багато чого дізнатися, а й відчувати ту особливу емоцію дотику до науки, до пізнання, до педагогічної творчості.

Тому значення особистості педагога в педагогічному процесі накладає на нього велику відповідальність і вимагає великої постійної роботи над собою. Педагог обов'язково повинен багато працювати для самовдосконалення.

Список бібліографічних посилань

1. Кравець В. Історія української школи і педагогіки. Тернопіль, 1994. 386 с.
2. Пирогов М. Избранные педагогические сочинения. Москва, 1985. 496 с.

Годун Володимир Петрович,

завідувач відділення Державного вищого навчального закладу
«Київський транспортно-економічний коледж»
Національного транспортного університету

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У КОЛЕДЖАХ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Стрімкий розвиток техніки та технологій, яким яскраво характеризується сучасний історичний етап, вимагає від випускників закладів фахової передвищої освіти не тільки продуктивно розв'язувати чітко визначене коло стандартних професійних завдань, але й бути творчою особистістю – відзначатися продуктивними технічними здібностями, дослідницькими вміннями, високим рівнем методологічних знань, соціальною відповідальністю. Тому за цих умов недостатньо тільки базових

компетентностей – необхідно забезпечити розкриття творчого потенціалу особистості – якості, що характеризує міру можливостей людини ставити й розв'язувати нові завдання у сфері професійної діяльності. Саме це актуалізує впровадження інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розвиток творчих задатків майбутніх молодших спеціалістів у коледжах. Ураховуючи те, що Закон України «Про освіту» визначає метою освітньої діяльності всебічний розвиток людини, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, тема дослідження є актуальною.

На сучасному етапі розвиток освітніх інновацій обумовлюється низкою чинників, з-поміж яких: інтенсивний розвиток інформаційних технологій; загальна гуманізація освітнього процесу; необхідність формування та розвитку творчої особистості відповідно до нових соціально-економічних умов. Водночас спостерігається проблема розвитку творчого потенціалу майбутніх молодших спеціалістів у коледжах: не існує цілісної характеристики інструментарію щодо його розвитку; це питання не стало предметом спеціального дослідження. Шляхи розв'язання проблеми цілеспрямованого формування творчого потенціалу майбутніх молодших спеціалістів убачають у широкому застосуванні розвивальних технологій навчання, використанні в педагогічній практиці евристичних методів розвитку творчих здібностей (метод спроб та помилок; метод психологічної активізації творчості; метод мозкової атаки; методи аналогій; метод контрольних питань; алгоритм вирішення винахідницьких задач тощо), застосуванні сучасних інноваційних засобів навчання (інформаційні технології).

Проблемам розвитку творчих якостей та вмій продуктивно-творчої діяльності присвячені численні дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених, з-поміж яких Б. Ананьєв, І. Бех, Д. Богоявленська, А. Брушлінський, І. Волков, С. Глухова, І. Зязюн, О. Кошук, О. Матюшкін, В. Моляко, В. Сериков. Творчу складову професійної діяльності інженерно-технічних фахівців досліджено в наукових працях А. Дьоміна, П. Лузана, В. Манька, П. Решетника, В. Рябця, М. Хоменка та ін. Сутність застосування інноваційних технологій у сучасному освітньому процесі є об'єктом досліджень А. Алексюка, В. Коцура, В. Кременя, В. Львіна, М. Лисенка, П. Сауха та ін., чії розвідки присвячені загальнотеоретичним, науково-практичним проблемам інноваційної парадигми в освітній діяльності.

Інноваційні освітні технології охоплюють ряд методів і здатні забезпечити позитивний результат уже в найближчому майбутньому. Поняття «інноваційні освітні технології» використовується для визначення адекватних механізмів впливу, скоординованих у єдину програму, що охоплює всі напрями освітніх трансформацій в рамках закладу освіти. У практичному аспекті інноваційними слід вважати оригінальні, новаторські та ексклюзивні методи педагогічної діяльності. Є очевидним - інноваційне навчання полягає в постійному прагненні до переоцінки усталених цінностей, збереження тих із них, які мають незаперечне значення, і відкидання вже

застарілих. Інновації в навчальній діяльності – це активний процес створення, апробації та поширення нових методів і засобів для вирішення дидактичних завдань підготовки фахівців у гармонійному поєднанні традиційних методик та результатів творчого пошуку, застосування нестандартних, прогресивних технологій, оригінальних дидактичних ідей і форм забезпечення освітнього процесу.

У цілому інноваційні освітні технології характеризуються процесом поступових змін, що мають привести до розвитку освітнього процесу відповідно до сучасних вимог і соціальних запитів ринку праці. Варто зазначити, що впровадження інновацій в освітній практиці має стати засобом вирішення актуальних завдань конкретного навчального закладу, оскільки зумовлене позитивними трансформаціями. Це має полягати в сучасному підході до організації нестандартних лекційно-практичних і семінарських занять; аудиторного, групового і додаткового навчання; факультативного поглиблення знань, за вибором студентів; проблемно-орієнтованого навчання; застосуванні науково-експериментальних методів у процесі вивчення нового матеріалу; оновленні системи контролю оцінювання знань та вмінь; застосуванні комп'ютерних технологій; індивідуалізації засобів навчання.

Водночас необхідно зауважити, що технократичні підходи до розвитку інтелекту, мислення студентів, на яких базуються деякі сучасні методики навчання, обмежують їх можливості, не дозволяють їм реалізовувати власний творчий потенціал. Прискорене та високоінтенсивне навчання, надмірність інформаційного підходу в освітньому процесі, що вимагає максимальної актуалізації особистісних ресурсів за умов недостатньої зацікавленості, призводять до послаблення та поступового згасання мотивації до самоосвіти, саморозвитку та усвідомленого професійного вибору. Вихід із цієї ситуації вбачаємо в пошуку нових підходів щодо виявлення потенційних можливостей студентів стосовно самоорганізації та самоконтролю з метою управління своєю поведінкою задля досягнення поставлених цілей, усвідомлення себе як творчої особистості, здатної до самореалізації, набуття досвіду творчої діяльності, відновлення і подальшого розвитку мотивації до самовдосконалення, становлення цілісної особистості.

Базовими в сучасному коледжі мають стати цілісні моделі освітнього процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення. До них належать інноваційні активні та інтерактивні методики навчання. Оскільки суттєво зростає роль творчої складової освітнього процесу, активізується роль усіх його учасників, зміцнюється творчо-пошукова самостійність студентів, на особливу увагу заслуговують концепції проблемного та інтерактивного навчання, пов'язаного з використанням комп'ютерних систем. За нашими експериментальними дослідженнями, з-поміж інтерактивних методів, форм і прийомів найбільш результативними є: аудіовізуальний метод навчання; аналіз помилок; брейнстормінг («мозковий штурм»); дискусія; ділова гра; майстер-класи; метод аналізу і діагностики

ситуації; метод проектів; моделювання; «навчальний полігон»; робота в малих групах (у тому числі гурткова робота); індивідуальні та групові тренінги та ін.

Щодо ігрових методик, то з розмаїття інтерактивних технологій тут варто відзначити навчальну ділову гру, що дозволяє моделювати реальні професійні ситуації, залучати до їх розв'язання широкий загал учасників, цілеспрямовано формувати якості дослідника, розвивати творчий потенціал. Цьому сприяє ще й те, що вказана ігрова технологія спрямована на формування певної стратегії поведінки учасників, сприяє розвитку інтуїції, вмінь вільно орієнтуватися та діяти в складній професійній ситуації, допомагає передбачати вірогідні наслідки тих чи інших рішень. Крім цього, ділова гра сприяє творчому застосуванню набутих знань, умінь та навичок.

Значимо, що важливою формою науково-дослідницької творчості студентів в коледжі є гурткова робота. На заняттях гуртка студенти переконуються в практичному значенні набутих знань, добувають нову інформацію, з користю проводять дозвілля. Гурток сприяє розвитку в студентів самопізнання, самоутвердження і самовираження.

Таким чином, цілеспрямований розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців у закладах фахової передвищої освіти має ґрунтуватися на системі педагогічних технологій, де домінують позиції треба відвести інтерактивним методам і формам навчання. При цьому навчально-пізнавальна діяльність студентів має планомірно розвиватися від репродуктивних, виконавчих рівнів до продуктивних, творчих саме через залучення студентів до розв'язання професійно-творчих ситуацій. Саме на розробленні такої системи інтерактивних методик і технологій і зупинимо свій пошук у подальших розвідках.

Список бібліографічних посилань

1. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38 – 39. 380 с.
2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання. Київ, 1998. 204 с.
3. Брушлинський А.В. Избранные психологические труды. Москва, 2006. 623с.
4. Богоявленская Д. Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества. Ростов-на-Дону, 1983. 173 с.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ, 1997. 376 с.
6. Кремень, В. Г., Ільїн В. В. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура: монографія. Київ, 2008. 471 с.
7. Лузан П. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі: навчальний посібник. Київ, 2003. 224 с.
8. Саух П. Ю. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія. Житомир, 2011. 443 с.

Горєлий Руслан Петрович,

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ШЛЯХОМ САМООСВІТИ

Педагогічна кваліфікація викладача закладу вищої освіти визначається рівнем підготовленості до педагогічної діяльності й характеризується ступенем сформованості системи знань, умінь і навичок, ступенем виразності професійно значущих рис особистості, що забезпечують успіх цієї діяльності.

Системний підхід до вивчення педагогічної самоосвіти вимагає розгляд її в єдності та взаємозв'язку з усіма іншими елементами педагогічної діяльності як відображення об'єктивних потреб і діалектичних суперечностей у діяльності викладача. Якщо визначити функцію як сукупність однорідних об'єктивно існуючих завдань, що постійно повторюються і виражають певну потребу, то в педагогічному плані самоосвіту потрібно розглядати як специфічну функцію (компонент) педагогічної діяльності.

Педагогічна самоосвіта забезпечує самостійне цілеспрямоване набуття знань у спеціальній галузі, а також у галузі психології, педагогіки та методики навчання і сприяє вдосконаленню професійної діяльності викладача.

У структурі самоосвіти викладача закладу вищої освіти ми виділяємо:

а) суспільно-політичну самоосвіту, що передбачає глибоке і всебічне самостійне вивчення і розуміння витоків формування та інструментарію реалізації пріоритетів внутрішньої і зовнішньої політики держави;

б) спеціальну самоосвіту (підвищення якості спеціальних знань, прогресивних інформаційних технологій та телекомунікативних засобів тощо);

в) загальну самоосвіту (розширення загальнокультурного кругозору і підвищення рівня загальної освіченості відповідно до особистих інтересів і запитів, системне розуміння внутрішнього середовища та зовнішнього оточення діяльності організації);

г) педагогічну самоосвіту (набуття і вдосконалення знань та умінь у галузі педагогіки, психології, загальної й окремої методик викладання тощо).

Ми виділяємо кілька принципів самоосвіти:

1) комплексний підхід до самоосвіти, практична спрямованість на вирішення педагогічних завдань щодо підготовки і виховання професійних кадрів для виробництва;

2) систематичність самоосвіти;

3) активність засвоєння інформації, критичність осмислення;

4) диференціація самоосвіти залежно від рівня готовності до неї.

Отже, розвиток системи стимулювання педагогічної й самоосвітньої діяльності викладачів може бути одним з найважливіших факторів зростання

їхньої професійно-педагогічної компетентності, що забезпечить підготовку нового покоління викладачів закладів вищої освіти.

Гулей Ольга Володимирівна,
старший викладач кафедри образотворчого мистецтва, теорії,
історії музики та художньої культури Сумського державного
педагогічного університету імені А.С. Макаренка

НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ) В ІСТОРІОГРАФІЇ ДОРАДЯНСЬКОГО ЧАСУ

Початок наукового дослідження декоративно-прикладного мистецтва в Україні припадає на другу половину ХІХ століття. Головна увага при цьому була зосереджена дослідниками на вивченні орнаментів як важливої складової народної художньої творчості. Так, у 1876 році українська письменниця й етнограф О. Косач-Драгоманова (Олена Пчілка) (1849–1930) опублікувала етнографічну розвідку «Український народний орнамент» (1876). У книзі зібрано 31 таблицю узорів та детальних коментарів до них [6]. Згодом, у 1912 та 1927 роках, ця розвідка була перевидана вже під назвою «Українські узори» (1912). До вивчення орнаментів долучилася й засновниця Харківської художньої школи педагог-художник М. Раєвська-Іванова (1840–1912). Зокрема, у 1896 році нею було надруковано перший підручник з декоративно-прикладного мистецтва «Прописи елементів орнаменту» (1896) [16]. До дослідницької роботи педагога долучилися й її учні – живописці С. Васильківський та М. Самокиш. Вони виконали багато зарисовок українських орнаментів вишивок ХVІІ – ХVІІІ століття, що ввійшли до альбомів «З української старовини» (1910) і «Мотиви українського орнаменту» (1912). У цьому ж році К. Широцький на сторінках московського журналу «Українське життя» (метою видання було ознайомлення російських читачів з українськими культурними надбаннями та піднесення української національної свідомості) опублікував статтю про важливість дослідження орнаментики «Мотиви українського орнаменту: до альбому художника С. Васильківського» [21]. Варто зауважити, що наприкінці ХІХ століття набули популярності друковані таблиці з зображенням традиційних орнаментів для використання в навчальній роботі з образотворчого мистецтва. Наприклад, дослідницею П. Литвиною було зібрано й підготовано до друку орнаменти вишивок, ткацтва і малюнків Чернігівської та Полтавської губерній (1877) [7], Чернігівської губернії Глухівського повіту (1878) [8], Чернігівської губернії, повітів: Конотопського, Кролевецького, Новгород-Сіверського і Стародубівського (1902) [9]. Одним із перших науково-етнографічних досліджень про орнаментуку та символіку писанок є праця Н. Сумцова «Писанки» (1891), надрукована в журналі «Київська

старовина» [20]. На сторінках періодичної преси «Мистецтво та художня промисловість» почали публікувати свої розвідки дослідники Є. Маковський «До історії народного орнаменту» (1899) [10], О. Сластіон «Про орнамент» (1903) [18] на шпальтах археологічного журналу АЛЮР, заснованого археологом М. Біляшівським, який, до речі, опублікував свої розвідки «Про український орнамент» (1908) [2], «Про український орнамент: нарис» (1909) [3] у «Записках Українського Наукового Товариства» та «Дещо про українську орнаментику» (1913) у журналі «Сяйво» (Київ) [1].

Важливо зазначити, що в другій половині XIX – на початку XX століття велику роботу для розвитку декоративно-прикладного мистецтва на теренах України проводили земства. Особливо активно і плідно працювало керівництво Полтавського губернського земства, видавнича діяльність якого сприяла публікації наукових розвідок «Мотиви малоросійського орнаменту гончарних виробів» (1882) [13], «Мотиви малоросійського орнаменту» (1907) [14], а також альбоми та таблиці до цих та багатьох інших видань. Водночас, вважаємо необхідним підкреслити, що питання необхідності дослідження феномену української орнаментики як вагомий складової всіх видів декоративно-прикладного мистецтва неодноразово розглядалося на з'їздах художників, археологічних з'їздах, на нарадах з питань про видання альбомів орнаментики тощо. Підтвердженням цього є опубліковані в етнографічному журналі АЛЮР за 1903 рік матеріали О. Сластіона «З'їзд художників з видання народного орнаменту», «Друга нарада з видання альбому малоросійського орнаменту» [17; 19]. Феномен декоративно-прикладного мистецтва не залишив байдужим і зарубіжних дослідників. Ця проблема знайшла висвітлення в роботах російських науковців (археологів, етнографів, мистецтвознавців): Ф. Волкова «Відмінні риси південноросійської народної орнаментики» в «Працях III-го археологічного з'їзду в Росії» (1878) [5], А. Міллера «Лотос у малоросійському орнаменті» у «Працях XIV археологічного з'їзду в Чернігові 1909 року» (1911) [11], А. Бобринського «Про деякі символічні знаки, притаманні первіснообщинній орнаментіці усіх народів Європи та Азії» в «Працях Ярославського обласного з'їзду» (1902) [4], Н. Могилянського «Поїздка до Центральної Росії для збирання етнографічних колекцій» в «Матеріалах з етнографії Росії» (1910) [12], А. Некрасова «Нариси з історії слов'янського орнаменту: людська постать в російському тератологічному рукописному орнаменті XIV століття» (1914) [15] тощо.

Відтак, проведене історіографічне дослідження дає підстави стверджувати, що орнамент як феномен декоративно-прикладного мистецтва з другої половини XIX століття став предметом наукового дослідження етнографів, археологів, мистецтвознавців, художників, педагогів.

Список бібліографічних посилань

1. Біляшівський М. Дещо про українську орнаментику. *Сяйво (Київ)*. 1913. С.72–78.

2. Біляшівський М. Про український орнамент. *Записки Українського наукового товариства в Києві*. 1908. № 3. С. 40–53.
3. Біляшівський М. Про український орнамент : нарис. Київ, 1909. С. 2–14.
4. Бобринский А. О некоторых символических знаках, общих первобытной орнаментике всех народов Европы и Азии. *Труды Ярославского областного съезда*. Москва, 1902. С. 66–76.
5. Волков Ф. Отличительные черты южнорусской народной орнаментики. *Труды 3-го археологического съезда в России*. Т. 2. Київ, 1878. С. 317–326.
6. Косач-Драгоманова О. Український народний орнамент. Київ, 1876. 25 с.
7. Литвинова П. Русские народные узоры. Вып. 1. Малороссийские узоры Черниговской и Полтавской губ. Київ, 1877. 17 л.
8. Литвинова П. Южнорусский народный орнамент : вып. 1. Черниговская губ. Глуховский уезд. Київ, 1878. 13 с.
9. Литвинова П. Южнорусский народный орнамент. Черниговская губ., вып. 2. Харків, 1902. 19 с.
10. Маковский Е. К истории народного орнамента. *Искусство и художественная промышленность*. 1899. № 7. С. 540–545.
11. Миллер А. Лотос в Малорусском орнаменте. *Труды XIV археологич. съезда в Чернигове в 1909 г.* Москва, 1911. 8 с., 8 рис. в цвете.
12. Могилянский Н. Поездка в центральную Россию для собирания этнографических коллекций. *Материалы по этнографии России*. Санкт-Петербург, 1910. Т. 1. С. 1–19.
13. Мотивы малороссийского орнамента гончарных изделий. Полтава, 1882. 19 табл. в красках.
14. Мотивы малороссийского орнамента. Санкт-Петербург, 1907. 20 табл.
15. Некрасов А. Очерки из истории славянского орнамента. Санкт-Петербург, 1914. 76 с.
16. Раевская-Иванова М. К прописям элементов орнамента. Москва, 1896. 14 с.
17. Сластион А. Второе совещание по изданию альбома малорусского орнамента. *АЛЮР*. К., 1903. № 2. С. 121.
18. Сластион А. Про орнамент. *АЛЮР*. Київ, 1903. № 3-4, 6. С. 121.
19. Сластион А. Съезд художников по изданию народного орнамента. *АЛЮР*. Київ, 1903. № 1. С. 121.
20. Сумцов Н. Писанки. *Киевская старина*. 1891. Т. 33. С. 181–209.
21. Широцкий К. Мотивы украинского орнамента: к альбому художника С. Васильковского. *Украинская жизнь*. Москва, 1912. № 11. С. 64–70.

СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ

Вимоги до рівня професійної підготовки майбутніх фахівців постійно зростають. Англійська мова стає обов'язковим компонентом професійної освіти. З огляду на це запорукою успішної підготовки висококваліфікованих фахівців різних галузей стає володіння ними засобом міжнародного спілкування – англійською мовою. Ще десятиліття тому на немовних факультетах закладів вищої освіти значна увага на практичних заняттях з англійської мови приділялась читанню та перекладу загальнонаукової та фахової літератури, хоча студенти мають не тільки читати оригінальну літературу за спеціальністю, а й брати участь в усному спілкуванні англійською мовою в обсязі матеріалу, передбаченого програмою.

Процес навчання професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою є одним з найважливіших компонентів навчальної діяльності студентів немовних спеціальностей, що виконує в педагогічному процесі такі функції: справляє загальний стимулювальний вплив на навчальну діяльність студентів; забезпечує необхідний та достатній рівень володіння іноземною мовою в ситуаціях професійно орієнтованого спілкування; позитивно позначається на якості знань, умінь та навичок студентів; регулює перебіг розумової діяльності студентів і сприяє їхньому інтелектуальному розвитку; спонукає до самостійної й творчої діяльності, до застосування більш досконалих способів розв'язання практичних завдань.

Доведено, що сутність навчання іноземної професійно спрямованої комунікації полягає в інформаційній функції, коли студенти, моделюючи ситуації професійного спілкування іноземною мовою, не тільки обмінюються заданою інформацією, але видозмінюють її, створюють якісно нову з метою одержання необхідної їм інформації в конкретній сфері професійної діяльності [4, с. 7].

Процес навчання усного мовлення складається з формування мовленнєвих навичок, їх удосконалення та розвитку власне вмінь англійського спілкування.

У процесі навчання студенти професійного закладу вищої освіти мають набути такого рівня комунікативної компетенції, який дозволив би користуватися іноземною мовою у встановленні усних контактів із закордонними фахівцями, під час участі в наукових конференціях. У зв'язку із цим виникають природні комунікативні ситуації, в яких необхідно зрозуміти іноземне мовлення фахівця і висловити свої міркування з тієї чи іншої проблеми. Серед подібних ситуацій можна назвати такі:

- 1) участь у міжнародних конференціях, симпозіумах, конгресах, на яких необхідно зрозуміти доповідь чи повідомлення іноземною мовою;
- 2) мовленнєві контакти під час подібних зустрічей;
- 3) обговорення договорів, угод за фахом;
- 4) мовленнєві контакти, пов'язані зі спільною підприємницькою діяльністю [2, с. 24].

Водночас важливим є створення навчальних ситуацій, у яких необхідно зрозуміти професійно спрямоване іноземне мовлення, наприклад: сприймання лекцій іноземною мовою і виступ на семінарах, захист дипломної роботи іноземною мовою, підготовка студентів для навчання за фахом за кордоном. Готувати фахівців до участі в подібних ситуаціях необхідно ще в стінах закладів вищої освіти на заняттях з іноземної мови.

Отже, володіння професійно спрямованою англійською компетентністю в говорінні передбачає здатність майбутнього фахівця діяти в режимі вторинної мовної особистості в професійно спрямованій ситуації спілкування з фахівцями з інших країн. Згідно із сучасними освітніми та професійними вимогами і потребами майбутніх фахівців актуальність формування професійно спрямованої англійської компетентності в говорінні модифікує цілі та зміст навчання англійської мови для професійного спілкування. В свою чергу, навчання англійській мові для професійного спілкування стає невід'ємною складовою професійної освіти, що наближує останню до полікультурних реалій сучасного життя.

Список бібліографічних посилань

1. Бернацька О. В. Моделювання ситуацій професійної діяльності у навчанні іноземної мови студентами немовних спеціальностей : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2004. 21 с.
2. Гапонова С. В. Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом. *Іноземні мови*. 1998. № 1. С. 24 – 31.
3. Ніколаєва С. Ю. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. *Іноземні мови*. 2002. № 1. С. 39 – 46.
4. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Луганськ, 2005. 23 с.

Дехтярьова Світлана Василівна,

викладач фахових дисциплін професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СПЕЦДИСЦИПЛІН

В основі педагогіки партнерства лежить спілкування, взаємодія та співпраця між викладачем, студентом і батьками. Вони об'єднані спільними

цілями та прагненнями, є добровільними, зацікавленими, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат. Викладач має бути другом, а родина повинна бути залучена до побудови освітньої траєкторії студента. Педагогіка партнерства визначає істинно демократичний спосіб співпраці педагога і студента, що не відкидає різниці в їхньому життєвому досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість [2].

На заняттях зі спецдисциплін використовуємо педагогіку партнерства, що полягає в демократичному та гуманному ставленні до студента, забезпеченні його права на вибір, на власну гідність, на повагу, права бути таким, яким він є, а не таким, яким хоче його бачити викладач. Стосунки партнерства складаються там, де студенти і дорослі об'єднані спільними поглядами і прагненнями.

Сучасне навчання і виховання студентів вимагає нової педагогічної етики, визначальною рисою якої є взаєморозуміння, взаємоповага та творче співробітництво викладача та студента. Ця етика утверджує не рольове, а особистісне спілкування (підтримка, співпереживання, утвердження людської гідності, довіра); зумовлює використання особистісного діалогу як доміантної форми навчального спілкування, спонукання до обміну думками, враженнями, моделювання життєвих ситуацій; містить спеціально сконструйовані ситуації вибору, авансування успіху, самоаналізу, самооцінки, самопізнання.

Принципово важливою є орієнтація партнерської діяльності викладача на заняттях зі спецдисциплін на розвиток творчої активності, творчого мислення, здібностей до адекватної діяльності в нових умовах. Основні принципи: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах, діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Педагогіка партнерства ґрунтується на ідеях, що їх можна втілювати на заняттях зі спецдисциплін: навчання без примусу, ідея важкої мети, ідея опори, вільний вибір, ідея випередження, ідея великих блоків, ідея відповідної форми, інтелектуальне поле групи, самоаналіз [1].

Отже, впровадження педагогіки партнерства потребує нового освітнього середовища. Таке середовище допомагають створити, зокрема, новітні інформаційно-комунікаційні технології. Вони підвищують ефективність роботи педагога, ефективність управління освітнім процесом, а водночас уможливають індивідуальний підхід до навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Артемова В. Історія педагогіки України: підручник. Київ, 2006. 424 с.

2. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дрогобич, 2006. 326 с.

3. Підласий І. П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя. Харків, 2010. 360 с.

Ковальова Ольга Іванівна,
викладач математики професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ «МАТЕМАТИЧНА СТАТИСТИКА» В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ

Заклади професійно-технічної освіти та заклади вищої освіти I–II рівнів акредитації, що готують професіоналів та забезпечують надання середньої освіти, посідають не останнє місце серед різних освітніх установ. Тому навчальні програми, за якими навчаються студенти I–II курсів, мають відповідати чинним програмам для загальноосвітніх навчальних закладів та Державному стандарту базової і повної середньої освіти.

На сьогодні актуальним є питання доповнення змісту шкільної освіти ймовірно-статистичною змістовою лінією як однією з головних умов розвитку одного зі спеціальних і соціально важливих типів мислення – ймовірно-статистичного, необхідного сучасному студенту як у загальнокультурному плані, так і для професійного становлення. Проте досі не існує загальноприйнятої методики вивчення цього розділу математики в школі і, зокрема, недостатньо досліджено методичні особливості вивчення його в старшій школі.

Різні аспекти методики навчання математики, зокрема математичної статистики, розглядаються в роботах Я. С. Бродського, Ю. І. Волкова, М. І. Жалдака, А. М. Колмогорова, З. І. Слепкань, Л. М. Фрідмана, М. І. Шкіля та інших.

Залишається відкритим питання використання міжпредметних зв'язків між математичною статистикою, з одного боку, та професійно спрямованими дисциплінами – з іншого, тобто не досліджений зв'язок змісту сюжетних стохастичних задач у системі професійної освіти студентів.

Отже, особливості вивчення розділу «Математична статистика» полягають у реалізації прикладної спрямованості змістової лінії, доповненням програмового навчального матеріалу прикладними задачами та визначенням їх функцій у системі професійної освіти студентів.

Математична статистика – це сучасна галузь математичної науки, що займається статистичним описом результатів експериментів і спостережень, а також побудовою математичних моделей, що містять поняття ймовірності.

У структурі математичної статистики традиційно виділяють два основні розділи: описова статистика і статистичні висновки.

Описова статистика використовується для:

- узагальнення показників однієї змінної (статистика випадкової вибірки);
- виявлення взаємозв'язків між двома і більше змінними (кореляційно-регресійний аналіз).

Описова статистика дає можливість отримати нову інформацію, швидше зрозуміти і всебічно оцінити її, тобто виконує наукову функцію опису об'єктів дослідження, чим і виправдовує свою назву.

Статистичні висновки надають можливість:

- оцінити точність, надійність і ефективність вибірових статистик, виявити похибки, що виникають у процесі статистичних досліджень (статистичне оцінювання);
- узагальнити параметри генеральної сукупності, отримані на підставі вибірових статистик (перевірка статистичних гіпотез).

Головна мета наукових досліджень – це отримання нового знання про великі класи явищ, осіб або подій, що прийнято називати генеральною сукупністю.

Генеральна сукупність - це повна сукупність об'єктів дослідження, вибірка – її частина, сформована певним науково обґрунтованим способом.

Особливість полягає в тому, що в розділі «Математична статистика» використовуються дві паралельні лінії: перша лінія має відношення до практики (це вибірові показники), а друга базується на теорії (це показники імовірнісної моделі).

У дослідженнях вибірові характеристики розраховуються на основі спостережень, вимірювань, дослідів, після чого проходять статистичне оцінювання спроможності та ефективності, перевірку статистичних гіпотез згідно з метою досліджень і, врешті, приймаються з певною ймовірністю як показники властивостей досліджуваних сукупностей. Уміння застосовувати ці статистичні методи до розв'язування ймовірнісно-статистичних задач становить невід'ємну складову професійної освіти студентів.

Мотивація матеріалу, що пропонується для вивчення та дослідження, активне використання самостійної роботи, ефективне використання наочності сприятиме усвідомленню його вивчення.

Урахування основних психолого-педагогічних факторів, що впливають на ефективне вивчення розділу «Математична статистика», відповідне методичне забезпечення процесу навчання дозволять студентам активно долучитися до професійної навчальної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Бевз Г. П., Бевз В. Г. Математика: 11 кл.: підруч. для загальноосвіт. навч. закл.: рівень стандарту. Київ, 2011. 320 с.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p>. (дата звернення: 30.04.2018).

3. Задорожня Т. М. Використання прикладних задач при вивченні теорії ймовірностей. *Математика в школі*. 2005. № 10. С. 35–39.

4. Задорожня Т. М. Початки теорії ймовірностей та математичної статистики в змісті математичної освіти коледжів фінансово-економічного спрямування : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2007. 20 с.

Ковжун Андрій Володимирович,
майстер виробничого навчання ДПТНЗ «Конотопське вище
професійне училище»

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК

Підвищення якості фахової підготовки майбутніх викладачів професійного навчання за умов приєднання України до європейського освітнього простору постає одним із найважливіших завдань вищих педагогічних закладів в умовах сьогодення.

За компетентнісним підходом метою професійної підготовки є не лише засвоєння певного обсягу знань, вироблення відповідних умінь і навичок, а й формування здатності застосовувати їх під час самостійної професійної діяльності.

Фаховою компетентністю є здатність працівника кваліфіковано виконувати певні види робіт у рамках конкретної професії, досягаючи високих кількісних та якісних результатів праці.

Наукові розвідки різноманітних аспектів компетентнісного підходу здійснювали такі вчені, як Н. Ничкало, В. Радкевич, В. Курок, І. Зимня, А. Хуторської, В. Бондар, М. Рудь, А. Капська, М. Лазарев, В. Олійник, М. Пустовий, Г. Ігнатенко та інші.

Фахова компетентність – це динамічний феномен, інтегроване поняття. Кожна компетентність побудована на поєднанні пізнавальних відношень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, усього того, що можна мобілізувати для активної дії.

У педагогічній практиці нині існують різні підходи до тлумачення складових компетентності викладачів професійного навчання.

І. Зязюн убачає в професійній компетентності знання предмета, методики його викладання, педагогіки і психології, а водночас і рівень розвитку професійної самосвідомості, індивідуально-типові особливості й професійно значущі якості [1].

Складниками професійної компетентності Н. Кузьміна вважає спеціальну компетентність у галузі дисципліни, що викладається; методичну компетентність у галузі формування знань, умінь та навичок; психологічну

компетентність у галузі мотивів, здібностей, спроможності; компетентність – рефлексію педагогічної діяльності [2].

Узагальнення наукових досліджень з проблеми дозволяє зробити висновок, що складником фахової компетентності майбутніх викладачів професійного навчання є методична компетентність.

Поняття «методична компетентність», на наш погляд, визначає здатність педагога впроваджувати в освітній процес інноваційні педагогічні технології з урахуванням цілей і завдань навчання, загальнопедагогічних принципів, вибору змісту освіти, знання дидактичних методів, прийомів [3].

Організація на високому рівні педагогічних практик – одна з головних умов формування методичної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання.

Метою нашого дослідження є визначення педагогічних умов формування методичної компетентності майбутніх інженерів–викладачів під час педагогічних практик.

Проходження педагогічних практик є важливою складовою освітнього процесу і належить до структури навчальних планів підготовки викладачів професійного навчання на всіх ступенях освіти:

- освітній ступінь «бакалавр» – це навчально-залікова практика, студенти проходять на робочому місці майстра виробничого навчання. Для проходження цієї практики передбачено 6 кредитів (180 годин), що становить 5 % від загального (120 кредитів);
- освітній ступінь «магістр» – це педагогічна практика в професійних навчальних закладах, студенти проходять на робочому місці викладача. Для проходження цієї практики передбачено 6 кредитів (180 годин), що становить 6,6 % від загального (90 кредитів);
- освітній ступінь «магістр» – це педагогічна практика у ВНЗ, студенти проходять на робочому місці викладача. Для проходження цієї практики передбачено 4 кредити (120 годин), що становить 4,4 % від загального (90 кредитів).

Науковці першою умовою вважають необхідність формування позитивної мотивації до педагогічної діяльності під час проходження практик.

Наступною умовою є формування в майбутніх викладачів професійного навчання здатності застосовувати теоретичні знання із методики професійного навчання в педагогічній практиці. Зокрема, важливим є під час педагогічних практик передбачати для студентів спеціально розроблені методичні завдання, зорієнтовані на вироблення їхнього індивідуального методичного стилю та розвиток творчих здібностей.

Третьою умовою можна вважати вдосконалення організаційних засад педагогічної практики, спрямованої на формування самооцінки, професійно важливих якостей та усвідомлення студентами себе в ролі педагога.

Таким чином, від якості організації та проведення педагогічної практики залежить професійне становлення майбутнього викладача професійного навчання як компетентного фахівця.

Список бібліографічних посилань

1. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія. Черкаси, 2008. 608 с.
2. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. Москва, 1990. 119 с.
3. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко О. В. Професійна педагогіка: навчальний посібник. Київ, 2013. 352 с.

Колтакова Мілана Юрївна,

викладач фахових дисциплін професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЕКОНОМІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Економіка є досить складною, але водночас і цікавою наукою. На сьогоднішній день вивчення економіки стало необхідністю. І якщо раніше економічні проблеми обходили учнів стороною, то сучасне життя вимагає, щоб вони розуміли, що таке потреби та обмеженість можливостей їх задоволення. Сучасні діти повинні чітко уявляти призначення грошей, знати, з чого складається бюджет, розуміти, що таке ціна товару, від чого вона залежить, як людина збагачується і які бувають джерела збагачення.

Концепція розвитку економічної освіти є методологічною базою освітянської діяльності в умовах формування суспільства знань і соціально орієнтованої економіки та визначає шляхи розв'язання нагальних проблем у сфері економічної освіти через розуміння її мети, завдань, змісту і технологій.

Головними компонентами економічної освіти є її зміст і організаційно-освітні технології забезпечення. Вони мають свої особливості в різних складових економічної освіти: загальноекономічній та професійно-економічній. Метою розвитку системи економічної освіти є інтенсивне накопичення соціально-економічних знань і оптимізація їх використання як головного потенційно необмеженого ресурсу розвитку українського суспільства і його соціально орієнтованої економіки.

Ціннісні орієнтири економічної освіти: розвиток творчого потенціалу особистості та її соціалізація; виховання самостійності наукового економічного мислення, формування економічного світогляду, впевненості у власних силах; розвиток здібностей до самореалізації, самоосвіти, саморозвитку особистості.

То для чого потрібно вивчати економіку? По-перше, щоб зрозуміти ринок і всю економічну систему в цілому. Розуміючи економіку можна легко спрогнозувати економічні події та прийняти правильне рішення стосовно того, чи вам гроші витратити, чи зберігати, чи потрібно позичити. Можна буде вираховувати прогнози на майбутнє в придбанні якихось речей.

По-друге, дуже важливо, щоб розуміли сигнали, що посилаються ринком, сутність цін і процес прийняття рішень, а також розуміли вплив конкуренції на ваші доходи. По-третє, як звичайна людина, ви маєте можливість впливати на прийняття рішень у державному секторі економіки з питань оподаткування, витрат і позик, для того щоб приймати розумні рішення про необхідні витрати на освіту або охорону здоров'я.

Застосовуючи на практиці те, що вивчається на уроці економіки, ви починаєте розуміти, як економіка впливає на прийняття вами рішень, та й мислили ви як економіст протягом довгого часу, але не усвідомлювали цього.

Ураховуючи процеси модернізації національної освіти сучасні науковці виділяють різні аспекти професійної підготовки майбутніх педагогів вищих навчальних закладів та пропонують різноманітні концепції, підходи, форми, методи та технології, більшість з яких можна застосовувати на практиці.

Список бібліографічних посилань

1. Міщенко І. Б. Модель професійної підготовки викладача економіки: напрями удосконалення. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія*. Київ, 2003. Вип. 1.

Кононенко Андрій Геннадійович,

науковий співробітник лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
кандидат педагогічних наук

ВИКОРИСТАННЯ SMART-КОМПЛЕКСІВ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Одним з основних орієнтирів державної освітньої політики України є курс, спрямований на реформування професійної освіти, переосмислення принципів підготовки кваліфікованих робітничих кадрів з урахуванням європейського та світового досвіду. Аналізуючи проблему нашого дослідження, а саме процес розроблення та використання SMART-комплексів, варто зазначити, що наразі впровадження SMART-технологій є значно повільнішим порівняно з країнами Європейського Союзу.

Швидка трансформація виробництва, поява новітнього обладнання, осучаснення сфери обслуговування вимагають швидкого оновлення знань та технологій, що, у свою чергу, є неможливим без використання ІТ-технологій, комплексних програмних електронних платформ, інформаційно-освітнього середовища.

На сучасному етапі розвитку професійної освіти українськими та зарубіжними вченими (А. Алексюк, В. Андрущенко, Я. Болубаш, Л. Карташова, В. Кремень) доведено, що якість підготовки майбутніх робітників у професійно-технічних навчальних закладах значно підвищується в результаті використання електронної освітньої платформи, оскільки відображення в ній проблемних ситуацій дозволяє відтворювати навчання в динаміці, робити його максимально наближеним до професійної діяльності майбутніх фахівців.

На сьогоднішній день у професійній освіті одним із сучасних ІТ-продуктів є SMART-технології. М. Соснова у своїх дослідженнях зазначає, що «концепцією Smart-освіти є створення інтелектуального середовища, безперервного розвитку компетентностей учасників освітнього процесу, включаючи заходи формального і неформального процесу навчання на основі новітніх технологій» [2].

Використання SMART-платформ з новітнім інформаційним матеріалом забезпечує перехід від репродуктивного передавання знань до нового креативного простору, впровадження сучасних форм навчання. Існує припущення, що знання більш якісно формуються в результаті творчої взаємодії «викладач – учень». При цьому учень ділиться набутим досвідом, інформацією, отриманими практичними навичками під час інтелектуальної взаємодії між учителем, однокласниками, його фаховим інформаційним середовищем.

У сучасному всеохопному інформаційно-освітньому просторі є велика кількість інструментів, що потенційно будуть сприяти інтенсифікації навчання. Саме вони належать до так званих SMART-технологій. Це:

- онлайн-сервіс Google Classroom – призначений для організації навчального процесу, з його допомогою вчителі можуть ознайомлювати учнів з навчальним матеріалом, давати учням завдання, оцінювати їхні знання;
- онлайн-сервіс Kahoot – призначений для створення онлайн-вікторин, тестів і опитувань, ця програма може ефективно використовуватися із дидактичною метою;
- онлайн-сервіс Be Smart (Будь розумним) – інноваційний освітній проект з онлайн-навчання;
- онлайн Smart-платформа Eliademy – безкоштовна платформа електронного навчання LMS, що дозволяє викладачам і студентам створювати, ділитися і управляти онлайн-курсами.

Аналізуючи представлені платформи для Smart-навчання, ми можемо з упевненістю сказати, що всі вони створюють сприятливі умови для реалізації творчого потенціалу учнів, а також містять різні аспекти ІТ-технологій, що допомагають учителю зробити навчальний процес цікавішим, залучити до нього різноманітні види діяльності, посилити самоосвітню діяльність, інтегруватися до сучасного інформаційно-освітнього середовища, зокрема до інформаційно-освітнього середовища Інституту професійно-технічної освіти

НАПН України. На сучасному етапі до SMART-технологій ми можемо віднести такі засоби онлайн-навчання: інтерактивна дошка (з можливістю ставити запитання викладачеві, розміщувати відео, презентації, отримувати зворотній зв'язок), програмне забезпечення (онлайн-SMART з можливістю створювати власні курси та доступом 24/7 з будь-якого електронного пристрою, тестовими завданнями, предметними форумами, системами контролю знань учнів), сучасна електронна онлайн-бібліотека, репозитарій навчального матеріалу (з можливістю своєчасного оновлення е-підручників), платформа для проведення навчальних вебінарів. Однак зазначені ІТ-засоби не можуть існувати окремо від SMART-аудиторії зацікавлених учнів та професійно орієнтованої SMART-платформи. Особливістю технології SMART-платформи є штучно розроблене викладачем ІТ-освітнє ядро інформаційних ресурсів, технологій та інженерних систем, сукупність яких обумовлює створення інтелектуальних матеріалів, відкриває доступ SMART-аудиторії до груп цифрових інструментів, ресурсів, які зберігаються в одному місці, доступному звідусіль і в будь-який час, забезпечує якість освітньої підготовки.

Головним принципом навчання на SMART-платформі / курсах (режим доступу: <https://eliademy.com/app/a/courses/4686cbba92>), що розробляються Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України, є наочність, що утворює єдиний комплекс інтерактивної та інформаційно-комунікаційної взаємодії у відповідному середовищі, поєднує традиційні та інноваційні методики навчання, реалізує принципи доступності та систематичності. Процес поєднання використання сучасних електронних підручників (режим доступу бібліотеки електронних підручників: <http://lib.pto.org.ua/>) та інтерактивної SMART-платформи (режим доступу: <https://eliademy.com/app/a/courses/4686cbba92>) дає можливість за допомогою 3D-зображень, відео, інших ІТ-продуктів зробити навчання захопливим, спонукає майбутніх фахівців до оволодіння професією, розвитку критичного мислення, поповнює їхні базові знання, розвиває цифрову грамотність, яка буде затребувана в майбутньому. Адже, як переконує С. Моргунова, саме «SMART-технології передбачають не надання студентам готових знань, а створення умов для отримання ними власного досвіду і навичок» [1, с. 198].

Розглянувши поєднання SMART-технологій з інформаційно-освітнім середовищем навчального закладу, сучасними е-підручниками, ми можемо констатувати, що SMART-навчання дасть змогу втілити в життя тенденцію формування вільної, креативної особистості майбутнього фахівця. Унікальні можливості SMART-освіти дозволять розробити революційні навчально-методичні матеріали, індивідуальну траєкторію особистісного та професійного розвитку майбутнього фахівця.

Список бібліографічних посилань

1. Моргунова С. О. Формування професійної комунікативної компетентності майбутнього менеджера засобами SMART-технологій. *Педагогіка та психологія*. Харків, 2016. Вип. 55.

2. Соснова М. А. SMART-технології як складова підвищення якості освіти. *Science Review*. 2017. № 7 (7). URL: <http://archive.ws-conference.com/wp-content/uploads/pw0480.pdf>.

Кочережченко Микола Вікторович,
майстер виробничого навчання ДНЗ «Білопільське вище професійне училище»

НАВЧАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ РЕСУРСОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

Ресурсозбереження є одним із найефективніших напрямів підвищення конкурентоспроможності продукції і засобом активізації структурної перебудови, визначальним чинником довготермінової дії, який характеризує економічний ефект для сільського господарства і всього народного господарства країни.

Енергозбереження на державному рівні визнано одним із пріоритетів економічної політики держави. В умовах залежності економіки України від імпорту паливно-енергетичних ресурсів і тенденції зростання цін на енергоносії їх ефективне використання стало нагальною потребою [1].

Стратегія енергозбереження в сільському господарстві припускає зменшення споживання енергії та енергоносіїв на одиницю виробленої продукції та використання альтернативних відновлюваних джерел енергії. Вирішення цієї проблеми дозволить нашій державі різко зменшити залежність її економіки від імпорту енергоресурсів.

Інноваційний розвиток АПК визначається впливом різноманітних чинників. Вирішення завдань, що стоять перед АПК, може відбуватися за кількома напрямками: впровадження нових енергозберігаючих агротехнологій, розвиток нетрадиційної (відновлювальної) енергетики, створення нових енергоекономних і високопродуктивних тракторів і сільськогосподарських машин, що відповідатимуть сучасному науково-технічному рівню розвитку людства.

Для розвитку сільського господарства та енергозабезпечення потрібна державна підтримка, особливо під час розроблення та освоєння енерго- та ресурсо- зберігаючих технологій отримання урожаю усіх польових культур, зокрема, такої важливої, як озима пшениця [2].

Головним пріоритетом науково-технічної та інноваційної політики в АПК повинна стати державна підтримка фундаментальної й прикладної науки з орієнтацією на впровадження наукових розробок. Кінцева мета аграрної науки – це підвищення ефективності сільського господарства. Одним із основних напрямів удосконалення енергоспоживання соціально-економічного характеру є реалізація через систему спеціальної професійної

освіти ідеології і основних засад раціонального енергоспоживання. Успішному вирішенню поставленої проблеми сприятиме навчання майбутніх фахівців, зокрема інженерів-педагогів, основ енергоефективності [3].

Для отримання даних стосовно рівня обізнаності студентів із питань енергоефективності та сучасних енерго- та ресурсозберіжувальних технологій в АПК на прикладі вирощування озимої пшениці в процесі вивчення ними дисциплін циклу фахової підготовки, та подальшого формування і корегування цих знань протягом 2016–2017 навчального року був проведений педагогічний експеримент у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка серед студентів, які навчаються за професією «інженер-педагог».

За результатами проведених досліджень можемо відзначити невисокий рівень обізнаності студентів із питань сучасних енерго- та ресурсозберіжувальних технологій в АПК.

Розроблений нами та апробований конспект лекцій із застосуванням інформаційних технологій для студентів 2 курсу з метою якісного засвоєння майбутніми викладачами професійної освіти шляхів впровадження енерго- та ресурсозберіжувальних технологій в АПК. Експериментальна перевірка впливу запропонованої методики на успішність студентів дала змогу зробити висновки, що запровадження в педагогічний процес запропонованої методичної розробки буде ефективним за таких педагогічних умов:

- залучення до навчального процесу нових інформаційних технологій та завдань, що моделюють майбутню професійну діяльність студентів;
- постійне підвищення рівня самостійності студентів шляхом введення в навчальний процес завдань підвищеної складності;
- своєчасний контроль з боку викладача, поступове виховання потреби та навичок самоконтролю; різноманітність у формах та методах проведення занять; створення позитивного мікроклімату на заняттях, атмосфери співробітництва між студентами та викладачем.

Результатом проведеної роботи є підготовлений план-конспект лекційного заняття з навчальної дисципліни «Основи агрономії» на тему «Ресурсозберіжувальна технологія вирощування озимої пшениці». Лекція може використовуватися під час підготовки майбутніх викладачів професійної освіти.

Список бібліографічних посилань

1. Закон України «Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки». *Голос України*. 2010. № 190. С. 4–7.
2. Шаганов И. А. Практические рекомендации по освоению интенсивной технологии возделывания озимых зерновых культур. 2-е изд., доп. и перераб. Минск, 2008. 180 с.
3. Радкевич В. Про впровадження у навчальний процес предмета «Основи енергоефективності». *Професійна освіта*. - 2011. № 1. С. 42–43.

Крученко Світлана Володимирівна,
практичний психолог професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПЕДАГОГА

Сучасна освіта України орієнтується на європейські виміри. Ринок праці об'єктивно вимагає від особистості всебічного розвитку, який забезпечував би конкурентоспроможність фахівця вже на початку його професійної діяльності, що стає гарантом його працездатності й самореалізації. Адже сьогодні в умовах ринкової економіки попитом на ринку праці користуються спеціалісти, які вмюють конкурувати, нестандартно мислити, творчо застосовувати знання у складних виробничих та соціальних ситуаціях.

Конкурентоспроможність педагога – це інтегральна характеристика прагнень і здібностей, з одного боку, позитивних змін його самості: самопізнання, самовизначення, самовдосконалення, самоорганізації, самореалізації, а з іншого – орієнтація на самовдосконалення тих особистісних і професійних якостей, що сприяють зростанню його конкурентоспроможності як фахівця.

Конкурентоспроможність педагога необхідно формувати на рівні особистісних якостей (мобільність, адаптивність, комунікативність, самостійність, цілеспрямованість, ціннісні орієнтації та установки, соціальна пам'ять, критичне мислення, здатність до самопізнання, саморозвитку, самоосвіти, соціальна рухливість); на рівні характеристик діяльності (рефлексивність, креативність, проєктивність, прогнозування, цілепокладання, гнучкість, пластичність); на рівні процесів перетворення власної особистості, діяльності, навколишнього середовища; урахувати принципи (забезпечення суб'єктної позиції студента в освітньому процесі, упровадження інноваційно-випереджального навчання студентів, створення розвивального конкурентного середовища ЗВО) та функції (адаптаційна, стабілізаційно-регулювальна, мобілізаційна, професійної соціалізації, творчоперетворювальна) для формування конкурентоспроможності фахівця.

Створення оптимальних психолого-педагогічних умов становлення майбутніх фахівців, підвищення рівня їхньої професійної підготовки, соціалізації та адаптації до діяльності в трудовому колективі потребують відповідного психологічного супроводу. Тому основна мета діяльності психологічної служби полягає в підвищенні ефективності навчально-виховної діяльності, професійному сприянні саморозвитку особистості студента, захисті психічного здоров'я всіх учасників освітнього процесу шляхом проведення психологічної експертизи й діагностики, соціально-

психологічної корекції, профілактики, соціальної реабілітації, психологічної просвіти.

До функцій психологічного супроводу належать:

- інформаційно-аналітичний супровід окремих етапів професійного становлення (початковий етап профадаптації, професіоналізації тощо);
- психологічно компетентне надання підтримки і допомоги особистості в подоланні труднощів у професійному становленні, особливо при зміні соціально-професійного середовища;
- забезпечення соціально-професійного самозбереження, профілактика розвитку професійних деформацій, надання допомоги в подоланні криз і стагнацій, корекція соціально-професійного і психологічного профілю особистості.

Реалізація функцій психологічного супроводу в процесі професійної підготовки можлива при використанні особистісно-орієнтованого навчання і технологій професійного розвитку (розвивальна діагностика, тренінги особистісного і професійного розвитку й саморозвитку, моніторинг соціально-професійного розвитку, технології формування психологічної аутокомпетентності, психологічного консультування та ін.).

Для забезпечення оптимальних психолого-педагогічних умов становлення майбутніх фахівців, підвищення рівня їхньої професійної підготовки, соціалізації та адаптації до діяльності в трудовому колективі необхідне конструктивне впровадження практичної психологічної допомоги в навчальний процес, налагодження співпраці психологів з адміністрацією та педагогічними працівниками ВНЗ, з батьками й опікунами підлітків, застосування педагогами сучасних психологічних підходів, розроблення психологічних рекомендацій стосовно стилю педагогічного впливу тощо. У процесі спільної діяльності формуються професійно значущі якості майбутнього фахівця, що забезпечує його конкурентоздатність в умовах динамічного ринку праці.

Можна дійти висновку, що психологічний супровід навчально-виховного процесу в закладах вищої освіти для підвищення якості професійної підготовки майбутнього конкурентоспроможного педагога досить ефективний. Студенти, які своєчасно отримали психологічну підтримку, швидше позбуваються соціального інфантилізму, хибних очікувань та ілюзій щодо навчання та оволодіння професією; чітко бачать себе в обраній професії; швидше набувають професійно значущих знань, умінь та навичок передбачати результат своєї праці, доводити розпочату справу до кінця; навчаються керувати собою, контролювати свої дії та нести за них відповідальність. У результаті отримана кваліфікація – це не лише наявність відповідної професійної підготовки, а й показник соціально-психологічної зрілості молодого фахівця.

Кулинич Олена Анатоліївна,

заступник директора з навчально-методичної роботи Державного навчального закладу «Запорізьке вище професійне училище», аспірант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЗМІШАНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Світові тенденції трансформації вимог до професій, кваліфікацій, навичок, що потребуватимуть виробничі підприємства в еру Четвертої промислової революції («FourthIndustrialRevolution»), про настання якої дедалі частіше говорять провідні вчені, бізнесмени та економісти, так чи інакше вплинуть на заклади професійної (професійно-технічної) освіти, на вимоги до випускників, а відтак – на вимоги до педагогічних працівників, що забезпечують підготовку кадрів у цих абсолютно нових умовах.

Виходячи з характеристики часового проміжку 2018-2020 в доповіді «Майбутнє робочих місць» («The Future of Jobs Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution»), на промисловість, бізнес будуть впливати такі фактори: розширення сфер застосування робототехніки і автономного транспорту; штучний інтелект; нові матеріали, біотехнологія та геноміка [1]. І хоча здається, що мова про далеке майбутнє, а на часі багато інших невідкладних та болючих проблем та викликів, що стоять перед системою професійної освіти, ми ризикуємо безнадійно відстати та залишитися у світових аутсайдерах у цьому напрямі, якщо ставитися до проблеми як до передчасної.

Дослідженню проблеми формування та розвитку інформаційної компетентності приділяли увагу такі науковці, як Н.В. Баловсяк, П.В. Беспалов, В.М. Введенський, Н.Г. Вітковська, А.М. Вітт, О.М. Гончарова, М.С. Головань, О.Д. Гуменний, Т.М. Гуріна, Г.С. Гуревич, Н.В. Евладова, В.М. Жукова,

Л.Г. Карпова, О.О. Кизик, С.Г. Литвинова, О.В. Матвієнко, О.В. Нікулочкіна, Л.М. Петренко, Л.Є. Петухова, С. В. Тришина та інші. Однак, незважаючи на існуючий інтерес вчених та дослідників, проблема розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників у системі методичної роботи закладів професійної (професійно-технічної) освіти є недостатньо розробленою.

Ураховуючи виклики, з якими стикаються педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти сьогодні (упровадження елементів дуальної форми навчання; запровадження інклюзивного навчання; особливості будови освітнього процесу на модульно-компетентнісній основі тощо), найбільш ефективною моделлю співпраці з учнями на сьогодні є змішана модель навчання (blendedlearning). Саме ця модель дає змогу

скористатися гнучкістю і зручністю дистанційного курсу та перевагами традиційного класу [2, с. 14].

У педагогічній літературі на сьогодні не існує єдиної думки щодо поняття «змішане навчання». Трапляються поняття «комбіноване», «гібридне» навчання, а відповідно і різні трактування, що тяжіють або до комбінації традиційного навчання та комп'ютеризованого, або до комбінації традиційної форми взаємодії та самостійного опанування навчального контенту. О.Ю. Чугай так визначає компоненти змішаного навчання: традиційна навчальна діяльність в аудиторії під керівництвом досвідченого викладача; різні шляхи або механізми використання навчальних матеріалів; структуроване самостійне навчання, що використовує досвід безпосереднього спілкування й матеріали онлайн [3, с. 155]. Найбільш наближеними до істини можна вважати такі трактування, в яких ураховуються: традиційна взаємодія учасників освітнього процесу, самостійне опанування навчального контенту та використання сучасних інноваційних комп'ютерних засобів.

Досвід застосування моделей змішаного навчання в системі професійної (професійно-технічної) освіти України на сьогодні ще не є достатнім, потребує подальшої апробації, аналізу результатів. Але один висновок можна зробити безумовно: без достатньо розвинутого рівня інформаційної компетентності викладачів та майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О, запровадження змішаного навчання в системі, як мінімум, не забезпечить ефекту, як максимум, буде неможливим.

Саме на розв'язання зазначеної проблеми і спрямований експеримент, що вже другий рік поспіль відбувається в Державному навчальному закладі «Запорізьке вище професійне училище». Мета експерименту – формування ІТ, хмароорієнтованого освітнього середовища шляхом розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників. Системна робота в цьому напрямі в підсумку повинна забезпечити необхідну платформу для створення та апробації моделей змішаного навчання в сучасному закладі професійної (професійно-технічної) освіти.

Список бібліографічних посилань

1. World Economic Forum Global Challenge Insight Report «The Future of Jobs Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution» January 2016 URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs.pdf
2. Теорія та практика змішаного навчання: монографія за ред. В.М. Хухаренка. Харків, 2016. 284 с.
3. Чугай О.Ю. Змішане або гібридне навчання як трансформація традиційної освітньої моделі. *Нові освітні технології в контексті Євроінтеграції: Матеріали X міжнар. наук.-пр. конференції. 14 січня 2015 р.* Київ, 2015. С.154–158.

Приходько Наталія Анатоліївна,
викладач географії та біології професійно-педагогічного
коледжу Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Соціально-економічні умови, що створилися у нашій країні, висувають перед системою професійно-технічної освіти України завдання готувати спеціалістів, здатних гнучко вирішувати професійні проблеми, грамотно працювати з інформацією, володіти конкретними знаннями та вміннями. Перехід до навчання та підготовки майстрів виробничого навчання на основі компетентнісного підходу також передбачає необхідність змін методів навчання в національній системі навчання та професійній підготовці.

Наразі набув великої популярності та ефективності метод проектного навчання. Його популярність забезпечується можливістю поєднання в ньому теоретичних знань та їх практичного застосування для вирішення конкретних навчальних проблем. Це педагогічна технологія, орієнтована не тільки на інтеграцію фактичних знань, а й на їх застосування і набуття шляхом самоосвітньої діяльності. Такий підхід передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів і засобів навчання, а з іншого – необхідність інтегрування знань і вмінь з різних сфер науки і техніки.

Розвиток сучасної освітньої системи ставить безліч питань щодо змісту й організації навчальних дисциплін і методичного забезпечення їх викладання. Важливою проблемою є пошук оптимальних шляхів зацікавленості студентів у навчанні, спонукання до творчості, самостійності, підвищення розумової активності.

Специфіка курсу географії полягає в тому, що під час його вивчення студент ознайомлюється з реальним життям у навколишньому середовищі, з життям суспільства в усіх його проявах і зв'язках. Географія – це така наука, що має розвивати пізнавальний інтерес людини, сприяти створенню в її уяві цілісних образів географічних об'єктів і явищ, допомагати зрозуміти географічні проблеми сучасного суспільства та їх причини, сформувати ставлення до нашої планети як до спільного дому, виховати почуття дбайливого господаря, патріота. За допомогою географії можливо розвивати здібності до творчості, бажання й уміння працювати, створювати щось своїми руками.

Тому на заняттях з географії метод проектів виконує багато педагогічних завдань:

- ✓ не тільки передає студентам суму знань, а ще й навчає здобувати ці знання самостійно, застосовуючи їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань;
- ✓ сприяє формуванню комунікативних навичок;

✓ прищеплює вміння користуватися дослідницькими прийомами: збирати інформацію, аналізувати її з різних точок зору, висувати гіпотези, вчитися робити висновки;

✓ розвиває творчу думку та навички роботи з джерелами інформації, допомагає розв'язати проблеми практично зорієнтованих студентів, яким важко виявити себе на заняттях і які, реалізуючи проект, виявляють найрізноманітніші свої здібності;

✓ метод проектів є тим середовищем, у якому студенти набувають сил, упевненості, а ситуація успіху може стати відправною точкою подальшого зростання у власних очах;

✓ досвід проектної діяльності знадобиться спеціалістам не лише в їхній самоосвіті та самореалізації, а й узагалі в житті.

Буквальне значення слова «проект» – «кинутий уперед задум», тобто проект є прототипом будь-якої діяльності. Проект як навчальний метод є ефективним дидактичним засобом активізації пізнавальної діяльності, розвитку креативності й одночасно формування певних рис особистості.

Розглянемо детально етапи проектної діяльності:

1. Підготовка: визначення теми і мети проекту.

2. Планування:

а) визначення джерел, засобів збору, методів аналізу інформації, засобів представлення результатів;

б) встановлення критеріїв оцінювання результату і процесу.

3. Збір інформації (спостереження, робота з літературою, анкетування, експеримент).

4. Аналіз. Аналіз інформації, формулювання висновків.

5. Подання й оцінювання результатів (усний, письмовий звіт та оцінювання результатів процесу дослідження за встановленими критеріями).

Проектна технологія ставить високі вимоги щодо спільної діяльності викладача зі студентами:

✓ уміти допомогти студенту, не виконуючи роботу замість нього;

✓ добре знати свій предмет, бути компетентним в інших галузях науки;

✓ добре знати своїх студентів, їхні можливості, інтереси, бажання;

✓ бути психологічно грамотним і компетентним, комунікабельним, толерантним.

Спілкування між викладачем і студентами під час здійснення проектної діяльності набуває форми діалогу між більш досвідченим старшим товаришем і молодшим, у якого менше досвіду і знань. Участь у проекті забезпечує високий рівень пізнавальної активності, до розумової діяльності залучаються емоції, нові знання здобуваються в суперечках, формуючи варіативне мислення. Отже, процес пізнання стає радісним, цікавим, тобто ефективним.

Отже, проектна технологія дає можливість педагогові застосувати розмаїття інтерактивних вправ, змінити роль авторитарного передавача інформації на координатора навчального процесу. Крім того, студенти

здобувають знання, порівнюючи, зіставляючи, даючи оцінку природним, суспільним і культурним явищам та процесам, спостерігають і роблять власні висновки. Адже нинішньому суспільству потрібна вільна, мисляча й активна особистість.

Список бібліографічних посилань

1. Задорожній М. В. Застосування проєктивних технологій на уроках географії. *Географія та економіка в школі*. 2010. № 10. С. 4-6.
2. Корнев В. П. Технології в навчанні географії. Харків, 2004. 112 с.
3. Проектна діяльність у школі / упоряд. М. Голубченко. Київ, 2007. 128 с.

Саванчук Оксана Андріївна,

викладач технічних дисциплін Сарненського педагогічного коледжу Рівненського державного гуманітарного університету

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Інтеграція України в європейський та світовий освітній простір, реформування суспільства в сучасних умовах, перехід освіти на Державні стандарти, підготовка конкурентоспроможних, мобільних фахівців вимагає поліпшення якості їхньої професійної освіти. Актуальною є проблема модернізації змісту професійної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання та технологій. Ці напрями та завдання стосуються й модернізації підготовки майбутнього вчителя, діяльність якого пов'язана з формуванням особистості кожного учня засобами освітньої галузі «Технології».

Проблемі модернізації різних аспектів педагогічної освіти майбутнього вчителя технологій (трудового навчання) в Україні присвячені праці багатьох учених (В. Стешенко [3], В. Бондаренко). У них розроблено теоретичні та методичні засади вдосконалення науково-технічної (М. Корець), дослідницької (Є. Кулик), художньо-трудової (Л. Оршанський), ергономічної (Л. Сидорчук), інформатичної (О. Торубара) компетентностей. Однак трудове навчання як компонент освітньої галузі «Технології» зазнає змін з розвитком науково-технічного та соціального прогресу, модернізацією сфери техніки та технологій.

Окреслимо особливості змісту професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання (технологій) і визначимо основні вихідні положення щодо її модернізації відповідно до нових вимог суспільства.

Нині науковці працюють над загальною проблемою, що спрямована на запровадження компетентісно орієнтованого навчання в систему професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання. Актуальність цієї проблеми зумовлена новими вимогами щодо організації професійної підготовки вчителів трудового навчання (технологічної освіти),

визначеними важливими державними документами [1; 2] та ін. Дослідження в галузі підготовки майбутніх учителів трудового навчання спрямовані на вирішення проблем удосконалення та модернізації змісту вищої педагогічної освіти, а також забезпечення національного виховання, розвитку та соціалізації студентської молоді, інформатизації освіти. Наукові пошуки щодо вдосконалення змісту вищої педагогічної освіти пов'язані з приведенням змісту фундаментальної, психолого-педагогічної, методичної, інформаційної, комунікаційної, практичної та соціально-гуманітарної підготовки вчителів трудового навчання до вимог інформаційного суспільства та змін, що відбуваються в соціально-економічній, духовній і гуманітарній сферах.

Відомо, що інформатизація освітнього простору, розроблення педагогічних програмних засобів, забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів є важливою умовою його модернізації [3]. Це зумовлює необхідність розвитку територіальних мереж передавання даних, призначених для забезпечення доступу навчальних закладів до вітчизняних і міжнародних інформаційних мереж. В організації освітнього процесу набуватимуть поширення інтерактивні мультимедіа-технології, відеоконференції, контент-бібліотеки, телекомунікаційні проекти, флеш-анімації, системи комп'ютерного тестування, автоматизованого програмування освітніх процесів, віртуальні мультимедійні музеї, клуби тощо. Сучасні програмні засоби, а також методи роботи з інформацією, розміщеною в Інтернеті, дають можливість розв'язувати педагогічні задачі по-новому, що сприяє формуванню вміння самостійно працювати з інформаційними потоками, впроваджувати в освітній процес передові ідеї щодо формування професійної мобільності, формувати ключові та загальнопрофесійні компетенції, результатом чого є самореалізація майбутнього педагога в житті та професії.

Освіта сьогодення вимагає здійснення педагогічної діяльності висококваліфікованими педагогічними працівниками, здатними швидко сприймати великі обсяги інформації, адекватно її усвідомлювати і застосовувати у своїй діяльності, адаптуватися до нових освітніх умов, уміло поєднувати власну професійну мобільність із професійними знаннями.

Саме тому для забезпечення якості підготовки майбутніх учителів трудового навчання (технологій) дуже важливо забезпечити комплексну модернізацію системи освіти, державну підтримку модернізаційних процесів, розроблення та впровадження нових стандартів, модернізацію матеріально-технічної бази закладів, а також домогтися – підвищення в суспільстві престижності професії в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

Список бібліографічних посилань

1. Галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти. Затверджена Міністерством освіти і науки України 14.08.2013, №1176. URL: http://www.mon.gov.ua/fi les/ normative/2013-08-15/1691/nmon_%20117

2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 р., № 344/2013.

3. Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011 – 2015 роки.

4. Стешенко В. В. Теоретико-методичні засади фахової підготовки майбутнього вчителя трудового навчання в умовах ступеневої освіти: монографія. Слов'янськ, 2004. 188 с.

Єврюкова Валентина Єгорівна,

викладач фахових дисциплін професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

Для всебічного розвитку особистості необхідно впроваджувати індивідуальний підхід у процес підготовки майбутніх фахівців швейного профілю, що дасть можливість розкритися кожній особистості. Індивідуалізація сприяє тому, що навчання в студентів формується світогляд, вимогливе ставлення до себе та інших, розвивається почуття відповідальності, наполегливості.

Досвід роботи показав, що позитивні результати дає організація індивідуальної парної взаємодії, що забезпечує вирішення завдань через різні форми взаємодопомоги. Важливо при організації парної роботи студентів урахувувати рівень їхньої підготовленості. Необхідно, щоб у парі працювали студенти з різним рівнем підготовки.

Як відомо, одним із перевірених і надійних шляхів залучення студентів до творчої діяльності є організація гурткової роботи. Наші дослідження показують, що великий вплив на розвиток творчої активності студентів має результативність творчої праці. Якщо студенти виконують роботу, яка їм не під силу або занадто проста, яка не потребує розумової діяльності, то вони не виявляють до неї особливої цікавості, працюють пасивно. Тому дуже важливо так спланувати роботу студентів, щоб кожен одержував завдання відповідно до своїх можливостей та здібностей.

Вплив набутих студентами знань та вмінь у процесі втілення індивідуального підходу в навчанні спецдисциплін встановлювався нами внаслідок систематичного спостереження за студентами протягом усього періоду навчання в коледжі. При цьому також нами було встановлено, що набутий студентами досвід самостійної творчої праці в процесі розв'язування технічних задач, конструювання і розроблення технічної документації, роботи з науковою і технічною літературою дозволяє їм значно підвищити рівень успішності.

Під час підготовки студентів коледжу, зокрема майстрів виробничого

навчання швейного профілю, ми застосовували індивідуальний підхід. Також з метою підвищення ефективності навчального процесу нами були розроблені індивідуальні завдання з технології виготовлення швейного одягу, виконання яких передбачає аналіз, планування та контроль процесу виготовлення виробів під час вивчення дисципліни «Конструювання та моделювання швейних виробів».

Серед майбутніх майстрів виробничого навчання швейного профілю лише деякі відрізняються художнім смаком та вмінням творчо мислити в конкретних трудових прийомах. Студенти, які мають творчі здібності, але поставлені в однакові умови навчання, мислять шаблонно. Моделі, створені ними, позбавлені індивідуальності. Щоб індивідуалізувати підхід до кожного студента, враховуючи його творчі здібності і рівень підготовки, ми використовуємо принцип доббору моделі залежно від здібностей студентів на прикладі моделей-аналогів. Навіть студент зі слабкою фантазією може методом доббору представити цілий ряд моделей-аналогів, з яких можна виділити найбільш вдалу. Особливість методики навчання виявляється в процесі пошуку студентом оригінальних ідей, і саме через самостійну роботу відбувається розкриття творчості та активності студентів коледжу.

Список бібліографічних посилань

1. Бланк А. Ф. Фомина З. М. Практическая книга по моделированию женской одежды: учеб. пособ. для проф. учеб. заведений. Москва, 1992.
2. Горонескуль Т. Проектний підхід до інноваційного розвитку гімназистів. *Трудове навчання в закладах освіти*. 2009. № 3. С. 3 – 7.
3. Шляхова Г. Трудове навчання як засіб розвитку творчих здібностей учнів. *Трудове навчання в закладах освіти*. 2009. № 8. С. 8 – 13.

Сидоренко Оксана Миколаївна,

викладач історії професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ КРАЄЗНАВСТВА

Одним із напрямів громадянського та патріотичного виховання, формування громадянсько-патріотичних цінностей у молодого покоління є опора на регіональну культуру та історію, відродження інтересу до історичної та культурної спадщини рідного краю. Перш ніж стати громадянином країни, необхідно стати громадянином рідного міста, краю, а тому особливе місце у формуванні громадянсько-патріотичних цінностей у молоді приділяється історико-краєзнавчій діяльності.

Історико-краєзнавча діяльність як частина соціокультурної діяльності спрямована на вивчення соціально-економічної, політичної, культурної

історії краю, опису життя та діяльності відомих земляків. Ця діяльність створює сприятливі умови для розвитку особистості, сприяє духовно-ціннісній та практичній орієнтації молоді в життєвому просторі, а також їхній соціальній адаптації. Краєзнавство покликано відігравати важливу роль у збереженні історичної пам'яті. Це сукупність наукових дисциплін про комплексне дослідження краю, складова частини історичної науки та великий громадський рух.

Цивілізований підхід до власних пам'яток незалежно від змін у політичних оцінках того чи іншого періоду, збереження в Україні пам'ятних символів інших народів – важливі чинники історичного пізнання, формування національної самосвідомості та історичної пам'яті.

Краєзнавча робота є дієвим засобом громадянського та патріотичного виховання. Вивчення історії рідного краю формує любов до малої Батьківщини, почуття належності до героїчного минулого. Проблема патріотичного виховання є актуальною на сучасному етапі розвитку нашого суспільства.

Важливими формами патріотичного виховання є залучення молоді до різних форм пошукової діяльності, зокрема участь в етнографічних, археологічних експедиціях, вивчення подій Світових воєн, історії рідного міста, селища. Такі форми дають можливість зацікавити молодь та сприяти формуванню почуття гідності та патріотизму.

Важливе місце для розвитку краєзнавчої роботи належить педагогічним працівникам, які є головними носіями знань з історії рідного краю. Тому якісна краєзнавча підготовка майбутніх педагогів є важливим завданням педагогічних навчальних закладів. Але в процесі вивчення науково-теоретичних джерел та практичного досвіду краєзнавчої підготовки майбутніх учителів іноді виявляються суперечності, зокрема між: метою краєзнавчої освіти вчителя і сукупністю способів її реалізації; недостатнім і zdeформованим у минулому українознавчим компонентом краєзнавчої підготовки вчителя і необхідністю його використання як фактору формування національних та загальнолюдських цінностей; наявними методами, засобами, формами краєзнавчої підготовки студентів; впровадження ефективних технологій; збільшення обсягу необхідної навчальної інформації з освітнього краєзнавства.

Аналізуючи наукові джерела, можна зробити висновки, що основними напрямками краєзнавчої роботи у формуванні громадянської компетентності є:

- формування національної свідомості;
- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, збереження історії та культури держави;
- виховання бережливого ставлення до національного багатства країни: мови, культури, турбота про піднесення їх престижу;

- шанування сімейних, релігійних, громадських звичаїв, традицій, обрядів та історії українського народу, усвідомлення своєї належності до нього як його представника і спадкоємця;
- повага до пам'яті пращурів, до батьків, членів родини;
- формування готовності до творчої праці на благо людей, героїчного подвигу в ім'я процвітання держави;
- формування об'єктивних уявлень про історію розвитку суспільства, його минуле та сучасність;
- вироблення етики міжнаціональних стосунків, гуманності, толерантного ставлення до культури інших людей.

Виходячи із вищевказаного, необхідно визначити оптимальні шляхи подолання суперечностей краєзнавчої діяльності.

Нині, на рубежі переходу людства у новий духовно-цивілізаційний світ, потрібна точка опори у просторі історичного буття – усвідомлення причетності до рідної землі, поваги до своєї історії, культури, мови, традицій. Адже відомо, що високі поняття «батьківщина», «національна гідність» починаються саме зі знання рідного краю, історії села чи міста, вулиці, домівки, де людина народилась, де минуло її дитинство.

Список бібліографічних посилань

1. Тронько П. Т. Історичне краєзнавство в розбудові суверенної України. *Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи*. 2003. С. 10 – 19.

Синиця Ніна Олексіївна,

викладач фахових дисциплін професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ В СТУДЕНТІВ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ З РОЗДІЛУ «МАТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ»

Використання найбільш поширених на сьогодні форм контролю для діагностики знань з вищої математики потребує значних витрат часу викладача. Діагностика рівня знань, умінь та навичок у цьому випадку пов'язана з великим психологічним навантаженням на студента і викладача, спонукає до суб'єктивного впливу. Значення тестів як інструменту оцінювання ефективності навчально-пізнавальної діяльності студента порівняно з іншими формами контролю полягає в тому, що, по-перше, тести – це значно якісніший і об'єктивніший спосіб оцінювання і, по-друге, показники тестів орієнтовані на вимірювання ступеня, визначення рівня засвоєння ключових понять, тем і розділів навчальної програми, умінь і навичок, а не на констатацію наявності у студента певної сукупності формально засвоєних знань [1].

Необхідність проведення тестового контролю рівня знань у процесі навчання обумовлена потребою високої збереженості знань і технологізацією

освітнього процесу. За результатами багатьох досліджень, збереженість знань у студентів становить 12 %.

Використання тестового контролю знань у процесі підготовки молодших спеціалістів у коледжі дозволяє викладачам розробляти ефективні моделі оцінювання досягнень студентів з максимальним урахуванням сучасних підходів, специфіки, цілей і завдань вивчення математичних дисциплін і з огляду на існуючі тенденції робить перспективною комп'ютеризацію тестового контролю.

Зазвичай тест становить стандартизований метод визначення рівня і структури підготовленості студентів. У такому тесті в коледжі всі учасники отримують однакові завдання, в однакових умовах і з однаковими правилами оцінювання відповідей. Такий метод дозволяє впорядкувати учасників за рівнем їхніх знань і на цій основі об'єктивно визначити місце в групі (або рейтинг) кожного студента.

Специфіка вищої математики вимагає формулювання теоретичних питань і практичних завдань у тестові завдання. Для контролю знань студентів з курсу вищої математики розділу «Математичний аналіз» можна запропонувати такі тестові завдання.

1. Областю визначення функції $y=2\cos 3x$ є проміжок:

А	Б	В	Г
$[-1;1]$	$(\pi k; \pi + \pi k), k \in Z$	$(-\infty; +\infty)$	$(-1;1)$

2. Яка з функцій є періодичною:

А	Б	В	Г
$y=\log_a x$	$y=[x]$	$y=x^3$	$y=\sin x$

3. Періодом функції $y=2^x$ є число:

А	Б	В	Г
π	$\frac{\pi}{2}$	2π	функція не періодична

Досліджуючи в коледжі можливість застосування тестів на різних етапах навчального процесу, ми оцінили ефективність системи тестів під час діагностики результатів навчання студентів. На заняттях використовували тести як одну з форм контролю, на рівні з традиційними самостійними і контрольними роботами, заліками тощо. Правильне поєднання всіх видів контролю дозволяє більш якісно здійснювати навчальний процес. Використання тестів на заняттях з вищої математики дає можливість виконувати реальну індивідуалізацію та диференціацію навчання; вносити своєчасну корекційну роботу в процес викладання; достовірно оцінювати і управляти якістю навчання. Студент повинен звикнути до жорсткого постійного контролю в часі, вміти протягом усього випробування плідно працювати, вміло розподіляти час і сили.

Практичне впровадження тестового контролю показує, що серед головних переваг можна виділити:

- 1) урахування індивідуальних особливостей студентів;
- 2) можливість детальної перевірки рівня засвоєння кожного змістового модуля дисципліни;
- 3) здійснення оперативної діагностики і зворотного зв'язку з кожним студентом;
- 4) економія навчального часу в процесі поточного контролю знань та об'єктивність оцінювання результатів навчання.

Водночас поряд з позитивними варто відзначити і негативні аспекти використання тестів. Зокрема, тестовий контроль не дозволяє викладачу відстежувати логіку міркування студента під час розв'язування математичних задач.

Список бібліографічних посилань

1. Аванесов В. С. Композиция тестовых заданий: учебная книга для преподавателей вузов, учителей школ, аспирантов и студентов педвузов. 2 изд., испр. и доп. Москва, 1998.
2. Берещук М. Я., Бархаев Ю. П., Стадник Г. В. Тестовий контроль і рейтинг в освіті: навчальний посібник. Харків, 2006. 106 с.
3. Шимкова І. В. Використання автоматизованого тестового контролю знань для організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Вип. 46. Херсон:, 2007. С. 407 – 410.

Сорока Оксана Леонідівна,

викладач професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ І ПРИЙОМІВ ВИКЛАДАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ СЛОВЕСНОСТІ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

На сучасному етапі розвитку освіти і науки є потреба вибудовувати освітній процес таким чином, щоб, використовуючи інноваційні технології навчання, сприяти всебічному розвитку особистості студента. Якщо враховувати, що сьгоднішні студенти професійно-педагогічного коледжу навчаються в період модернізації вищої, фахової передвищої та професійної освіти, то і методики викладання як загальноосвітніх, так і фахових дисциплін мають бути модернізовані.

На відміну від загальноосвітньої школи студентам доводиться опрацьовувати та запам'ятовувати значний обсяг навчальної інформації. Викладачі-словесники у своїй практичній діяльності спираються на раніше набуті знання студентів, їхнє логічне та образне мислення, механічну пам'ять.

Так, поширення набуває система ейдетики – пам'яті без меж. Прийоми та методологія ейдетики застосовуються більшою мірою при викладанні навчальних предметів та в позанавчальній роботі з учнями початкової школи, але специфіка занять словесності дає можливість застосування прийомів ейдетики і на заняттях з мови та літератури.

Методи ейдетики базуються на максимальному використанні образного типу інформації. Викладач «кодує», перетворює навчальний матеріал у таблиці, схеми, символи, а студенти запам'ятовують його, індивідуалізовано переосмисливши через призму особистого життєвого досвіду, типу темпераменту, особливостей мислення тощо. Таким чином, ейдетичний образ суб'єктивний, яскравий, візуальний, насичений позитивними емоціями, а інформація запам'ятовується легко, із задоволенням. А заняття словесності стають емоційно забарвленими, насиченими як вербальною інформацією, так і образною.

Доцільними на заняттях з мови і літератури є такі прийоми:

- метод Цицерона, або метод місць можна застосувати при вивченні студентами поезії напам'ять. При цьому потрібно пов'язати образ того, що вивчається, із образом певного місця. Якщо вивчення поезії супроводжується побудовою так званого ейдос-конспекту (схематичних образних зображень сюжету), то текст буде відтворити надзвичайно просто;

- метод Аткінсона, зазвичай, використовується при запам'ятовуванні іншомовних слів. Він заснований на використанні ключових слів або фонетичних асоціацій. Засвоюючи іноземні слова, студенти уявляють у зв'язку з їхнім звучанням щось смішне, цікаве, незвичайне і абсолютно не пов'язане із семантикою слова. Тому одразу відпадає потреба в зазубрюванні. Цей метод успішно використовується і на заняттях з української мови. Наприклад, щоб краще запам'ятати випадки вживання апострофа, пропонуються фрази: «МаВПа БуФ» (губні приголосні, після яких можливе вживання апострофа); «Де Ти З'їСи Ці ЛиНи?» (передньоязикові приголосні, після яких можливе вживання м'якого знака), «Де Ти ЗіСи Цю ЧаШу ЖиРу?» (приголосні, після яких у словах іншомовного походження пишемо *и*) тощо;

- «зрощення мотивів» – це прийом, при якому створюється взаємодія між свідомістю студента та основною ідеєю твору. Такі точки зіткнення є завжди, треба лише віднайти цю спільність, емоційно поріднити студентів із книгою. Так, вивчення повісті Е. Хемінгуея «Старий і море» пробуджує у свідомості студента образ того моря, де він відпочивав, особистого зв'язку з природою і прекрасним;

- «бачення-символ» – це прийом, що передбачає формування у свідомості студентів узагальненого, осмисленого образу, що відповідає індивідуальному розумінню художнього твору (ілюстрація, вірш, міні-твір, комп'ютерна презентація). Порівнюючи роботи студентів, можна відзначити різницю індивідуальних інтерпретацій одного й того ж твору;

- «діалог з мистецтвом» передбачає ознайомлення студентів з різними прочитаннями одного і того ж образу в різних сферах мистецтва, завдяки

чому розуміння художнього твору відбувається на наочно-чуттєвому рівні. Наприклад, до інтерпретації образу Дон Кіхота зверталися протягом багатьох століть художники, скульптори, композитори, режисери тощо;

- метод піктограм – це запис тексту засобами малюнкowego письма. При цьому слова замінюються символічними зображеннями або спрощеними малюнками. Такий запис індивідуальний і зрозумілий лише авторові. Отримана студентами інформація перетворюється на своєрідний «комікс», живу історію, яку пізніше можна легко відтворити.

Ефективність ейдотехніки безперечна, бо ґрунтується на алгоритмі: уява + позитивні емоції = засвоєна інформація. До елементів ейдотехніки на заняттях звертається майже кожен словесник, підсвідомо відчуваючи необхідність використання наочних образів, створення ілюстрацій до художніх творів, що вивчаються, тощо.

Методи ейдетики сприяють набуттю та розвитку нового життєвого і художньо-естетичного досвіду студентів, дозволяють відтворювати яскравий наочний образ протягом тривалого часу, розширюють межі пам'яті й можливості бачити світ по-іншому, яскраво та індивідуально.

Список бібліографічних посилань

1. Антощук Є. В. Швидка педагогічна допомога від «Української Школи Ейдетики». 8 уроків з техніки ефективного запам'ятовування будь-якої інформації. Вінниця, 2002.

2. Бесєдіна А. Вплив методів і завдань ейдетики на розвиток особистості учня. *Рідна школа*. 2009. № 2–3. С. 61–62.

Скрипник Ірина Вікторівна,

викладач фахових дисциплін професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПЕДАГОГА В УМОВАХ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Зростаюча потреба суспільства у кваліфікованих педагогічних кадрах актуалізує завдання підвищення якості підготовки випускників вищої школи, виховання нового типу педагога-професіонала, духовної, високоморальної, творчої особистості, що має певні конкурентні переваги, здатної знайти й реалізувати себе в майбутній професії. ХХІ століття відкриває широкий простір для творення і творчості. Різко зростає попит на творчий потенціал людини, її здатність до самоорганізації, творчого самовираження.

Філософія освіти – це сутнісне питання будь-якої освіти, це ядро, до якого мають тяжіти всі інші сутнісні питання, особливо щодо змісту навчання і виховання, підготовки педагога, психолога, вихователя. Філософія освіти сьогодні спрямована на людину, на особистість, її внутрішню культуру, її функції в новому відкритому суспільстві. Виховання сучасної культурної

людини потребує нового іміджу педагога. Це має бути яскрава індивідуальність педагога, яка надовго збережеться в емоційній пам'яті студентів.

Викладачі – це ті люди, які завжди на очах, поряд з ними перебувають студенти, колеги. Часто педагог втрачає авторитет серед студентів, бо не цікавий їм як особистість. Як би якісно не був професійно підготовлений викладач, він зобов'язаний постійно вдосконалювати свої особистісні риси, створюючи, таким чином, власний імідж.

Питання професійного іміджу педагога розкрито в дослідженнях українських науковців Т. Демчук, Т. Довгої, В. Зінченко, І. Ковальнової, А. Кононенко, Л. Мартинець, М. Навроцької, О. Нуйкіна, О. Попової, Н. Савченко та ін. Зокрема проблемі його формування присвячені наукові праці О. Горovenko, О. Грейліх, Ю. Дзядевич, Л. Донської, О. Ігнатюк, О. Калужного, О. Ковальнової, Л. Ковальчук та ін.

Імідж (від лат. *imitari*, що означає «імітувати», а у перекладі з англ. *image* – «образ, вираз») – образ, який складається не тільки із зовнішнього вигляду (одяг, прикраси, зачіска, макіяж), але і з постави, ходи, вміння говорити, рухатися. Усе це створює образ людини.

В іміджі педагога відображаються його унікальність, неповторність, привабливість, приємні манери, життєрадісність, сучасність, культура. Структура іміджу педагога передбачає такі складові:

- образ, який виникає при першій появі викладача в студентській аудиторії й залишається за його відсутності; зовнішня складова (зовнішність, манери, хода, голос, міміка, одяг, зачіска);
- процесуальна складова (форми звертання, професіоналізм, енергійність, темперамент, виразність);
- внутрішня складова (інтелект, спосіб мислення, цілі та засоби їх досягнення, інтереси, ерудиція);
- позиція, установка, легенда – сприймаються позитивно лише за умови високого рівня психологічної та педагогічної культури особистості.

Вербальні й невербальні засоби спілкування є дуже важливими складовими іміджу. Як людина говорить, чи може налаштувати словом до себе іншу людину, які жести і пози при цьому демонструє, як стоїть або ходить – усе це впливає на сприймання нас іншими людьми. Тому для підвищення власного рейтингу і позитивного сприйняття оточенням важливо звертати на це увагу й уміти вирашно себе подати. Науковцями доведено, що 35 % інформації людина отримує при словесному (вербальному) спілкуванні, а 65 % – при невербальному.

Педагог усім своїм зовнішнім виглядом привертає до себе увагу і колег, і студентів. Негативним є як зайва увага до своєї зовнішності, так і недбале ставлення до неї. Увесь вигляд педагога повинен гармонійно доповнювати його професійну діяльність, його індивідуальність, допомагати у вихованні студентів.

Успішне застосування іміджу в професійній діяльності педагога передбачає знання психолого-педагогічних принципів:

- гармонії візуального образу;
- комунікативності;
- саморегуляції;
- мовленнєвого впливу.

Специфіка професійної діяльності педагога полягає в постійному розумовому та емоційному напруженні. Тому потрібен такий професійний імідж, який приносить задоволення самій людині та виправдовує очікування інших людей.

Отже, без прагнення до постійного самовдосконалення (усвідомлення своїх недоліків й уміння їх виправити, здатність до самоконтролю й самоаналізу, побудова проблеми дій із самовиховання) педагог не може характеризуватися як носій високої професійної культури і має право вчити доти, доки вчиться сам – ця заповідь повинна стати професійним кредо сучасного фахівця.

Федотенко Людмила Григорівна,

викладач професійно-педагогічного коледжу
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Активна міжнародна співпраця в галузях освіти, науки і техніки ставить перед сучасним педагогом якісно нові вимоги. Можливість стажування та навчання за кордоном, участь у міжнародних конференціях та проектах, проведення науково-дослідної роботи, безумовно, вимагають від майбутніх спеціалістів вільного спілкування принаймні однією іноземною мовою. Знання англійської мови має неабиякі переваги серед інших іноземних мов. Адже вона вважається міжнародною мовою спілкування в бізнес-середовищі.

Для майбутніх педагогів нагальною потребою є володіння саме основами іншомовного писемного мовлення. Письмо – це один із найскладніших видів людської мовленнєвої діяльності. У рамках взаємозалежного навчання видів іншомовної мовленнєвої діяльності воно виконує три основні функції: є засобом фіксації досягнень студентів у всіх аспектах навчання, є джерелом інформації при навчанні читання й виступає як самостійне вміння створення письмових висловлювань [1].

Проблему розвитку вмінь писемного мовлення досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні вчені (Н. Горбунова, А. Крупченко, В. Бухбіндер, R. Ellis, N. Schmitt та ін.). Сучасна концепція дослідження навчання іншомовного спілкування передбачає поєднання професійних інтересів та потреб студентів конкретної спеціальності (формування практичних навичок

пошуку роботи, складання резюме, виступи на міжнародних наукових конференціях та друкування статей в іноземних виданнях) [2].

Нові підходи до викладання іноземних мов створюють підґрунтя для впровадження інтерактивних технологій навчання. Інтерактивне навчання писемного мовлення – це організація спільної групової й самостійної навчальної діяльності студентів, спрямованої на розвиток їхнього індивідуального писемного мовлення і виконання ними різних соціальних ролей (автора, читача-редактора, студента, викладача) у процесі активного взаємонавчання. Практикується паралельна робота в парах (діадах), одночасна спільна або диференційована робота в тріадах та мікрогрупах із 4–6 осіб [3].

Студент під час самостійного поетапного написання творчої роботи (від розроблення ідей до написання кінцевого варіанту тексту) навчається від викладача, однокласників і розширює мовленнєвий досвід, читаючи, аналізуючи та корегуючи як власні, так і чужі тексти. Робота над формуванням навичок та вмій писемного мовлення формується в процесі навчання від тренування та закріплення окремих лексичних одиниць або лексико-граматичних конструкцій до побудови цілих мовних творів на основі текстів-зразків.

Формування вмій іншомовного писемного мовлення передбачає виконання завдань з опорами на початку навчання і поступовий перехід до виконання завдань без опор. Як опори використовуються тексти-зразки, приклади для аналогічного виконання завдань, правила-підказки, роботи самих студентів як «негативний» і «позитивний» мовний матеріал для аналізу, запитання для взаємокорегування та взаємоаналізу, письмові відгуки під час взаємоперевірки. Запитання допомагають студентам визначитися із послідовністю дій при аналізі та редагуванні. Вони також моделюють проблемну ситуацію, що викликає потребу в розв'язанні проблем різної складності, в узгодженні дій студентів, критиці позицій автора, відстоюванні власної позиції того, хто перевіряє. Запитання систематизують і накопичують вивчений матеріал і сприяють подальшому його закріпленню. Так, за їх допомогою студентам пропонується самостійно перевірити і пояснити виправлені помилки або помічені недоліки.

Інтерактивне навчання передбачає інтегроване формування аналітичних і продуктивних умінь. Розвиток умінь писемного мовлення спирається на навчання аналізу редагування і корекції текстів, а вдосконалення вмій редагування і корекції відбувається на базі накопиченого досвіду в написанні творчих робіт.

При інтерактивному навчанні взаємоперевірка здійснюється студентами як на проміжних, так і на прикінцевому етапах роботи з текстом, а контроль та оцінювання викладачем – тільки на прикінцевому етапі. Відбувається також поступовий перехід від взаємоконтролю до самоконтролю і від дій, що виконуються всією групою, до дій, що виконуються в мікрогрупах і парах, а потім індивідуально й самостійно [3].

В умовах взаємонавчання спостерігається підвищення ефективності навчання в порівнянні з індивідуальною роботою, міцніше і більш свідомо засвоюється студентами новий матеріал, підвищується рівень їхній комунікативних умінь, природно і безболісно формується адекватна самооцінка.

Послідовність та систематичне виконання інтерактивних письмових вправ, тренувальних та контрольних творчих робіт забезпечить якісне оволодіння майбутніми фахівцями іншомовним писемним мовленням.

Список бібліографічних посилань

1. Гадзевич І. М. Пошуки оптимальних методів та прийомів навчання на заняттях з курсу «Ділова англійська мова». Житомир, 2004.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання С. Ю. Ніколаєва. Київ, 2003. 273 с.
3. *Kasper L. F. New Technologies, New Literacies: Focus Discipline Research And ESL Learning Communities. Language Learning & Technology. 2000. Vol. 4, № 2. P.105–128.*

Шамралук Олена Леонідівна,

методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Проблема технологічної культури педагога професійної школи набуває особливого значення в умовах інноваційних перетворень в освітній галузі, стрімкого розвитку техніки і технологій, сучасного високодинамічного інформаційного, комунікаційного і технологічного середовища.

Адже ефективність роботи закладів професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема аграрного профілю, значною мірою залежить від здатності майстрів виробничого навчання своєчасно та гнучко реагувати на потреби і запити суспільства, зміни у виробничій сфері та трансформувати одержані знання і вміння у власну практичну діяльність, вносити зміни в організацію навчально-виробничого процесу, тобто реалізувати свою загальну і технологічну культуру.

Водночас практика професійної школи засвідчує, що майстри виробничого навчання відчують труднощі у своїй професійній діяльності через дефіцит психолого-педагогічних знань та вмінь роботи на сучасній

сільгосптехніці, неготовність до творчого вирішення педагогічних завдань, недостатню спрямованість на рефлексію своїх професійних дій, що пов'язано, насамперед, з низькою конкурентною системою відбору здатних до педагогічної справи осіб з-поміж фахівців технічного профілю, відсутністю в них педагогічної освіти, а також необхідністю розроблення ефективних програм і методик післядипломної освіти та невмотивованістю роботодавців щодо надання робочих місць для проходження стажування майстрами виробничого навчання на сучасному агровиробництві.

За таких умов зростає роль обласних навчально(науково)-методичних центрів професійно-технічної освіти (НМЦ ПТО) щодо професійного розвитку педагогів. Адже на сьогодні НМЦ ПТО є установами, що реалізують державну політику в регіонах у напрямі впровадження інноваційних результатів наукових досліджень у педагогічну практику, підготовки педагогічних працівників закладів професійної освіти до інноваційної освітньої діяльності, створення сучасного навчально-методичного забезпечення професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Для нівелювання зовнішніх і внутрішніх викликів у контексті модернізації освітньої галузі та вимог аграрного ринку праці об'єктивно стає потреба спрямування змісту регіональних форм методичної роботи на розвиток технологічної культури майстрів виробничого навчання, їхньої здатності вирішувати дослідницькі та проектні завдання.

Система роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області щодо розвитку технологічної культури майстрів виробничого навчання аграрного профілю базується на принципах науковості, гуманізації, систематичності, безперервності, індивідуалізації, наступності й послідовності, професійної мобільності, діагностичності на основі компетентнісного, особистісно-діяльнісного, системного, андрагогічного, технологічного підходів.

Результативними організаційними формами підвищення рівня технологічної культури майстрів виробничого навчання вважаємо обласні фахові секції, тренінги, майстер-класи, семінари, вебінари, круглі столи, педагогічні майстерні, роботу творчих груп, основними завданнями яких визначено систематичне підвищення педагогічного і фахового рівня педагогів, вивчення, узагальнення і поширення кращого педагогічного досвіду з практичного впровадження інноваційних педагогічних та виробничих технологій, ефективних форм, засобів, методів навчання і виховання та виробничого досвіду передових агропідприємств.

Тобто створення системи неперервного професійного зростання педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що базується на досягненнях сучасної науки, позитивному педагогічному та виробничому досвіді, використанні новітніх технологій, форм і методів навчання, інформаційно-комунікаційних технологіях, – це

одне із пріоритетних завдань, що покладаються на регіональну методичну службу.

Для забезпечення розвитку технологічної культури майстрів виробничого навчання аграрного профілю в системі роботи НМЦ ПТО необхідно більшою мірою враховувати індивідуальні запити і потреби педагогів, забезпечувати змістовність навчання, збалансованість форм, методів і технологій навчання, розроблення та оновлення відповідного навчально-методичного забезпечення, тісний взаємозв'язок з агровиробництвом.

Яблуновська Катерина Олександрівна,
асистент кафедри методики професійного навчання
Миколаївського національного аграрного університету

ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У АГРАРНІЙ ГАЛУЗІ

Якісну підготовку майбутнього спеціаліста будь-якого фахового спрямування в сучасній психолого-педагогічній науці розглядають як процес виникнення певних особистісних новоутворень: готовності до професійної діяльності, професійної ідентичності й особливої інтегративної якості – професійної позиції [1,293]. Готовність людини до здійснення суспільних, особистісних функцій зумовлює успішність діяльності, забезпечує плідність дій, керує її активністю, спрямованістю на особистісний підхід до вирішення професійних завдань.

Діяльність педагога – це різновид професійної діяльності, спрямований на всебічну підготовку кадрів різного функціонального призначення. Педагогічна діяльність – це процес виконання завдань, пов'язаних із навчанням та вихованням учнів, студентів на основі наукових психолого-педагогічних знань [2, 106]. Професійно-педагогічна підготовка інженера-педагога-аграрника – це організований, систематичний та цілеспрямований процес формування та розвитку професійно-педагогічних знань, умінь, навичок, якостей студента, необхідних йому для успішної реалізації в майбутній інженерно-педагогічній діяльності. Інженерно-педагогічна освіта – це процес засвоєння систематизованих знань, умінь й навичок інженерно-технічного, виробничо-технологічного, психолого-педагогічного та методичного характеру, в результаті якого на підставі цілеспрямовано сформованих професійно важливих якостей особа набуває об'єктивної можливості й документально оформленого права на підготовку кваліфікаційних фахівців різних освітніх ступенів [3].

Підготовку майбутнього інженера-педагога до педагогічної діяльності можемо визначити як процес формування мотивації до впровадження навчання, орієнтованого на розвиток і саморозвиток особистості студента, що передбачає оволодіння знаннями теорії й практики, вміннями та навичками

його організації на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, створення та реалізації власних методик навчання.

Одним із моментів інженерно-педагогічної освіти є розвиток здібностей майбутнього інженера-педагога в аграрній галузі, передусім у рамках функціональної моделі інженерно-педагогічної діяльності. Розвиток здібностей досягається не тільки прямим шляхом, а й загальнопедагогічним впливом, де все освітнє середовище стимулює, ініціює самопізнання, самоактуалізацію, саморозвиток. Знання, уміння не накладаються на студента як на об'єкт навчання, а усвідомлюються як умови і засоби досягнення успіху в навчанні, житті та професійній діяльності, тим самим трансформуючись у професійно важливі здібності та особистісні якості [4, 171].

Реалії сучасності вимагають уже на етапі оволодіння професією сформувати у майбутнього інженера-педагога необхідність постійно вчитися, оновлювати свої знання, вміння, працювати над удосконаленням професійної майстерності, якісно самореалізовуватися. Це завдання може бути реалізоване, якщо студент буде навчений дій та прийомів самонавчання, самовиховання, у нього виявиться загостреною потреба в самоактуалізації та самозміні. Така перебудова у свідомості вимагає від системи підготовки інженера-педагога-аграрія дієвості й неперервності в усіх напрямках її функціонування.

Професійно-педагогічна підготовка інженера-педагога в умовах навчання становить цілісну структурно-функціональну систему, здійснюється в рамках єдиного навчального процесу, самоосвіти і професійної освіти, полягає в розвитку, вдосконаленні знань, умінь якостей особистості, необхідних для виконання інженерно-педагогічної діяльності. В умовах галузевого навчального закладу підготовка фахівця педагогічного напрямку повинна здійснюватися з урахуванням принципів інтегрованості, цілісності, проблемності, практичного спрямування, фундаментальності, компетентності, неперервності, наскрізності, дієвості.

Список бібліографічних посилань

1. Чаусова Т. В. Формування професійної позиції майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки. *Педагогічний процес: Теорія і практика*. Збірник наукових праць. Вип. № 2. Київ, 2003. 309 с.
2. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологический словарь-справочник. Минск; Москва, 2001. 576 с.
3. Гура С. О. Організаційно-педагогічне забезпечення адаптації першокурсників інженерно-педагогічному ВНЗ до навчання. *Придніпровський науковий вісник*. Дніпропетровськ, 1998. № 77 (144). С. 56–64.
4. Цырельчук Н. А. Инженерно-педагогическое образование как стратегический ресурс развития профессиональной школы: монография. Минск, 2003. 400 с.

Бугакова Оксана Володимирівна
здобувач кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти
Харківського національного педагогічного університету імені
Г. С. Сковороди

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Зростає необхідність у розвитку культурологічної компетенції вчителів, які не лише б володіли спеціальними знаннями, але й були б носіями високої загальної та професійно-педагогічної культури. З огляду на зазначене актуальним є розвиток культурологічної компетенції у вчителів. З метою ефективної організації роботи з діагностики рівня розвитку культурологічної компетенції в учителів необхідно визначити критерії, показники, схарактеризувати рівні їх розвитку, розробити діагностичний інструментарій для проведення дослідження.

Для уточнення поняття «критерій» звертаємося до словника, у якому цей термін розглядається як ознака, за якою можна судити про щось, мірило для визначення, оцінювання предмета чи явища [2, с. 731].

Аналіз наукової літератури та власний досвід, дав підстави виокремити такі критерії оцінювання рівня розвитку культурологічної компетенції вчителів: мотиваційний, когнітивний, інтегративно-комунікативний та особистісний. Кожний критерій характеризується сукупністю показників та оцінюється високим, середнім та низьким рівнями.

Дефініція «показник» трактується як наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь; явище або подія, на підставі яких можна робити висновки про перебіг якого-небудь процесу [1, с. 212].

Показниками розвитку культурологічної компетенції в учителів за мотиваційним критерієм вважаємо наявність інтересу до культурологічного розвитку, усвідомлення значущості культурологічної підготовки, бажання оволодіти культурологічними знаннями, вміннями та навичками.

Когнітивний критерій репрезентується такими показниками розвитку: наявність культурологічних знань: про загальнолюдські цінності, норми та правила взаємодії між людьми, норми морально-професійної поведінки, професійного мовлення; наявність знань з етики, психології міжособистісного та педагогічного спілкування.

За інтегративно-комунікативним критерієм показниками є розвиток культурологічних умінь та навичок: володіння професійною лексикою, термінологією, організаторськими, комунікативними здібностями, навичками ділового спілкування та ораторським мистецтвом. Показниками особистісного критерію вважаємо розвиток професійно значущих особистісних якостей учителя.

У педагогічному експерименті взяли участь 54 учителі Харківської гімназії № 116 Харківської міської ради та Харківської гімназії № 107 Харківської міської ради, 28 з яких увійшло до експериментальної групи (КГ) та 26 – до контрольної (ЕГ).

Серед учителів було проведено усне опитування, їм було запропоновано відповісти на такі запитання: «Що таке, на Вашу думку, професійно-педагогічна культура?», «Чим, на Вашу думку, відрізняється професійно-педагогічна культура від особистісної?», «Чи є важливим, на Ваш погляд, розвиток особистісної та професійно-педагогічної культури і чи має вона вплив на професійно-педагогічну діяльність?».

Проаналізувавши відповіді на запитання, ми дійшли висновку: високий рівень розвитку культурологічної компетенції виявлено у 6,3 % вчителів контрольної групи та у 6,5 % респондентів експериментальної групи. У 34,5 % вчителів контрольної та 33,7 % респондентів експериментальної груп виявлено середній рівень розвитку культурологічної компетенції. Низький рівень, за результатами констатувального обстеження, зафіксовано в 59,2 % респондентів контрольної та 59,8 % експериментальної груп.

За результатами вхідної діагностики ми з'ясували, що в цілому в учителів переважає низький рівень розвитку культурологічної компетенції. Причинами цього, на наш погляд, є низький рівень зацікавленості вчителів щодо власного культурологічного розвитку, а також недостатня культурологічна спрямованість щодо володіння психолого-педагогічною інформацією.

Отже, критеріями розвитку культурологічної компетенції вчителів є мотиваційний, когнітивний, інтегративно-комунікативний та особистісний. Кожний критерій характеризується сукупністю відповідних показників. Виділяємо низький, середній та високий рівні розвитку культурологічної компетенції. За допомогою визначених нами критеріїв, показників та рівнів розвитку культурологічної компетенції було проведено констатувальне діагностування вчителів, що передбачало виявлення в них початкового рівня розвитку культурологічної компетенції.

Список бібліографічних посилань

1. Бабанский Ю. К. Педагогика. Москва, 1988. 478 с.
2. Вейсман А. Д. Греческо-русский словарь. 5-е изд. Санкт-Петербург, 1991. 1370 с.
3. Жерновникова О. А. Суть і механізм створення індивідуальних освітніх маршрутів старшокласників у навчальних закладах нового типу. *Педагогіка та психологія*. Харків, 2015. Вип. 47. С. 25–34.
4. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Словарь по педагогике. Москва, 2005. 448 с.
5. Чайка В. М. Основы дидактики: навч. посіб. Київ, 2011. 238 с

Гулик Володимир Михайлович,

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОРГАНІЗАТОРІВ ПОДОРОЖЕЙ (ЕКСКУРСІЙ) В КОЛЕДЖАХ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Зміни, що відбуваються в туристичній індустрії в Україні, передбачають підвищення рівня туристичних послуг відповідно до європейських стандартів обслуговування, про що свідчить задеклароване положення в Стратегії розвитку туризму і курортів на 2016–2020 роки. Одним із ключових векторів розвитку туристичної індустрії в цьому документі визначено розвиток людських ресурсів. Виконання цього завдання передбачає вдосконалення системи професійної підготовки фахівців сфери туризму, що забезпечуватиме підвищення рівня професійної підготовки фахівців цієї сфери та якості обслуговування споживачів туристичних послуг з урахуванням потреб рику праці, а також передбачає розроблення базових компетентностей фахівців та професійних стандартів для сфери туризму [1].

Таким чином, модернізація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців, які здобувають фах організатора подорожей (екскурсій), є однією із умов виконання стратегії розвитку туристичної сфери. Розроблення базових компетентностей відображено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, де передбачено реформування структури, змісту, організації, вітчизняної системи освіти з орієнтуванням на засади компетентісного підходу, що покликаний спрямувати освітній процес на формування та розвиток компетентностей особистості.

У Постанові Кабінету Міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011 р. «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» основною метою визначено введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців [2], що відповідає вищезгаданім документам і доповнює їх. У цій же постанові визначення терміна компетентність/компетентності подано як «здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості...» [2]. Документ вказує і на те, що особа при досягненні компетентностей за відповідними стандартами, після офіційного оцінювання уповноваженим компетентним органом отримує відповідну кваліфікацію, що відповідає певному кваліфікаційному рівню.

Виходячи з контексту нашого дослідження, зазначимо, що фах організатора подорожей (екскурсій) присвоюється особам, які здобули чи здобувають кваліфікацію «фахівець з туристичного обслуговування», і відповідає ОКР молодшого спеціаліста. Ця кваліфікація присвоюється навчальним закладом (коледж/технікум) на основі оцінювання набуття компетентностей. В ОКХ такого фахівця зазначено відповідно до Національної рамки кваліфікацій: «Фахівець з туристичного обслуговування може

розв'язувати типові спеціалізовані задачі в певній галузі професійної діяльності...» [3, с. 7], що, у свою чергу, відповідає п'ятому рівню НРК. Згідно із Законом України «Про освіту» цьому рівню Національної рамки кваліфікацій відповідає фахова передвища освіта, яку мають право надавати заклади фахової передвищої освіти і професійної (професійно-технічної) освіти [4]. У Законі України «Про вищу освіту» вказано, що до закладів фахової передвищої освіти можуть належати і коледжі за умови отримання відповідної ліцензії. Також у цьому законі зазначено, що при здобутті ступеня молодшого спеціаліста особа може продовжити навчання і отримати ступінь молодшого бакалавра, що присуджується закладом вищої освіти [5].

Підсумовуючи, можна сказати, що всі згадані документи розроблені з урахування компетентнісного підходу у сфері освіти, а розроблена на основі нього Національна рамка кваліфікацій дозволяє інтегрувати туристичну освіту в європейський освітній простір, що, у свою чергу, має підвищити рівень професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму і відповідає задекларованим завданням Стратегії розвитку туризму і курортів. Однак модернізація змісту професійної підготовки саме молодших спеціалістів за умови підготовки Законом України «Про фахову передвищу освіту» залишає відкритими питання щодо розроблення освітнього стандарту з визначенням кінцевих результатів навчання, що характеризують структуру і зміст моделі випускника, проектування навчальними закладами освітніх програм молодшого спеціаліста, навчальних планів, навчальних програм, модулів, зокрема міждисциплінарних, індивідуальних навчальних завдань тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Просхвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#n9>.
 2. Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011 р. «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій»: поточна редакція — Редакція від 23.11.2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p/paran12#n12>.
 3. Освітньо-кваліфікаційна характеристика молодшого спеціаліста напряму підготовки «Туризм» кваліфікації «Фахівець з туристичного обслуговування». Київ, 2013. 7 с. (Галузевий стандарт вищої освіти України).
 4. Закон України «Про освіту»: поточна редакція. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>.
- Закон України «Про вищу освіту»: поточна редакція URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>.

Єрмоленко Євген Ігорович,
аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ТА КРИТЕРІЇВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНОЇ НАОЧНОСТІ

Здійснюючи підготовку майбутніх викладачів спецтехнологій до застосування знаково-символічної наочності, необхідно мати на меті розширення та підвищення рівня знань і вмінь, а також формування навичок знаково-символічної діяльності. Для окреслення попереднього стану проблеми, а також для визначення ефективності освітнього процесу необхідним є обґрунтування відповідних критеріїв і показників готовності до застосування знаково-символічної наочності.

Узагальнюючи думки вчених, під критерієм будемо розуміти змістову ознаку, за якою здійснюється оцінювання та порівняння готовності майбутніх педагогів професійного навчання до застосування знаково-символічної наочності.

Проаналізувавши варіанти визначення в сучасних педагогічних дослідженнях критеріїв готовності майбутніх фахівців до різних аспектів професійної діяльності, вважаємо доцільним застосовувати таку систему критеріїв: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний.

Мотиваційний критерій, на нашу думку, є важливим елементом системи, оскільки сформованість позитивної мотивації є обов'язковою передумовою ефективної діяльності.

Показниками мотиваційного критерію є: наявність пізнавального інтересу до знаково-символічної наочності та до оволодіння методикою її створення і застосування; усвідомлення важливості ЗСН у педагогічній діяльності; сформована усвідомлена потреба в застосуванні ЗСН у власній пізнавальній та педагогічній діяльності; бажання брати участь у розробленні, застосуванні та поширенні знаково-символічної наочності.

Когнітивний критерій відображає рівень теоретичної підготовленості до застосування педагогами професійного навчання знаково-символічної наочності. Цей критерій характеризується такими показниками: володіння знаннями про сутність ЗСН, термінологію та основні види знаково-символічної діяльності; знання основних принципів конструювання основних видів знаково-символічної наочності; знання про способи створення ЗСН (в тому числі із застосуванням НІТ); знання методики застосування різних видів ЗСН в освітньому процесі.

Діяльнісний критерій передбачає сформованість умінь майбутніх педагогів професійного навчання на основі здобутих знань упроваджувати знаково-символічну наочність в освітній процес від її розроблення до безпосереднього застосування. Показниками діяльнісного критерію є: вміння виконувати основні види знаково-символічної діяльності (кодування, розкодування, заміщення тощо); уміння конструювати та створювати різні

види знаково-символічної наочності, а також рівень самостійності в процесі виконання цих видів діяльності; уміння ефективно впроваджувати знаково-символічну наочність на різних етапах освітнього процесу; уміння об'єктивно та обгрунтовано оцінювати ЗСН, що використовується в освітньому процесі.

Особистісний критерій слугує для оцінювання сформованості важливих для застосування ЗСН особистих якостей, зокрема комунікативних та рефлексивних. Особистісний критерій відображається низкою показників: уміння розгорнуто коментувати різні види знаково-символічної наочності; рівень креативності (прояв творчості та оригінальності в процесі розроблення ЗСН); здатність до самоконтролю та самоаналізу в процесі ЗСД та розроблення ЗСН; здатність до самооцінювання; спрямованість на саморозвиток та самовдосконалення.

Таким чином, розроблена система критеріїв та показників готовності майбутніх педагогів професійного навчання до застосування знаково-символічної наочності дозволить у подальшому розробити об'єктивну діагностичну систему в рамках окресленої педагогічної проблеми. Подальшого дослідження потребує визначення відповідних рівнів готовності до застосування знаково-символічної наочності та методики їх визначення.

Зайчко Антоніна Сергіївна,

аспірант кафедри педагогічної майстерності та менеджменту
І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ ДО ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛОТЕРАПІЇ

Пріоритетом сучасної початкової ланки освіти є формування творчої особистості, яка займає позицію активного суб'єкта освітньої діяльності. Інформаційна складова сучасного розвитку суспільства по-новому поставила проблеми книги, її виховної та терапевтичної ролі. Актуальність цих проблем повертає нас до спадщини творців української духовності, до національної книги, що була гуманітарною силою, високим ідеалом духовного відродження та міцності.

Як показує ряд бібліотекознавчих досліджень останніх років, сучасні учні дедалі частіше звертаються до книги з метою вирішення своїх психологічних проблем, шукають підтримку і допомогу в педагогів та бібліотекарів. Адже саме літературні твори чинять потужний вплив на духовний світ людини і її фізичний стан. Прочитане слово здатне викликати найрізноманітніші почуття і відчуття, емоції і настрої, задуми й ідеї, фантазії та мрії, цінності та теорії тощо.

Поняття «духовність» у педагогічному словнику тлумачиться як індивідуальна вираженість особистості: філософська (пізнання світу, себе, сенсу й призначення свого життя) та соціальна (віра в себе, доброзичливість, оптимістичність, милосердність, терпимість, ввічливість, прихильність до здорового життя тощо). Базовими цінностями є такі загальнолюдські гуманістичні пріоритети людини, яка завжди живе за законами Істини, Добра, Краси і Гідності.

Формування духовних якостей у молодшого школяра – це спосіб розбудови особистості, своєї душі, свого «Я», виховання ціннісно-смыслових компетентностей через цілюще слово книги. Розвиток духовності у формуванні позитивних якісних та кількісних змін, досягненні гармонії зі світом. Духовний розвиток – це шлях від знання до розуміння, від емоцій до співчуття, від сприймання до творчості, від егоцентризму до гуманізму[1].

Професійна діяльність майбутніх педагогів полягає в наданні молодшому школяру права на добровільність та права вибору знань. Педагогічна бібліотерапія забезпечує це право своїм безмежним вибором засобів та жанрами літературного, наукового наповнення книги. Оптимальність методів та форм роботи дозволяють задовольнити індивідуальні потреби кожного учня. Добір літератури має здійснюватися з урахуванням психологічних та вікових особливостей дітей, їхніх читацьких уподобань. І тільки тоді робота дасть позитивні результати.

Процес добору книги вимагає професійних умінь і навичок, оскільки книги мають забезпечувати правдиву інформацію про весь світ. Книги треба пропонувати обережно й цілеспрямовано, аби учні змогли побачити подібність між собою і героями книги. Після того, як учні зможуть ідентифікувати себе з головним героєм, йде завершальний етап (катарсис), під час якого учні діляться своїми відкриттями.

Формування духовних якостей особистості може здійснюватися шляхом залучення до спеціально організованого терапевтичного читання, духовнонасиченого тексту. Читання повинно здійснюватися не лише під час навчально-виховного процесу, а й поза ним, адже в певній ситуації справить сильніший вплив на розум і почуття учня. Виділяють такі форми роботи:

- літературні зустрічі з елементами ігротерапії;
- бібліотечні уроки;
- літературні вікторини;
- театралізовані свята;
- вечір гучного та виразного читання;
- літературні вечори;
- театр книги;
- тематичні свята тощо.

Діти можуть виступати з переказом прозових творів або зачитуванні вибіркові тексти. У цій роботі проявляються два напрями: цілеспрямована організація учнів та самостійне використання власного соціального досвіду,

головним правилом якого є моделювання своєї «щасливої душі», де є прагнення до реалізації себе серед загальнолюдських цінностей, до істини та прекрасного у світі [2, с.86–143].

Ефективність процесу формування духовних цінностей у молодших школяріву школі I ступеня може досягатися шляхом застосування різних форм, методів у поєднанні з практикою залучення їх до творчої, продуктивної праці. Така діяльність впливає на культуру спілкування, на формування характеру та самосвідомості особистості, збагачує її життєвий досвід. Духовні цінності, покладені в основу творчої суспільно корисної діяльності, стають надбанням їхньої свідомості, засвоюються і знаходять відображення в повсякденній поведінці.

Процес формування духовних цінностей довготривалий, але в результаті педагог створить особистість, яка буде постійно працювати над осмисленням себе, своєї сім'ї, свого народу, держави, людства. Педагогічна бібліотерапія є одним з перспективних напрямів психотерапії, що спирається на особливу природу психотерапевтичної (художньої, педагогічної) комунікації, механізми художньої творчості та сприйняття.

Список бібліографічних посилань

1. Боришевський М. Й. Духовність особистості: соціально-психологічна сутність, детермінанти становлення та розвитку. *Проблеми загальної та педагогічної психології: збірн. наук.праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. Т. IX. ч. 5. Київ, 2007. С. 25–32.

2. Корякина Н. А. От духовной культуры предков к духовной культуре учителя. Якутск, 2001. 234 с.

Ісаєва Олена Олексіївна,
аспірант Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ ДЛЯ СФЕРИ АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Природне прагнення людей до пізнання світу сприяло становленню туризму як високоприбуткової галузі економіки, що останнім часом характеризується стрімкими темпами зростання.

З розвитком туристичної галузі в Україні виникає необхідність підготовки кваліфікованих туристичних кадрів. Професійна освіта в нашій державі має великі навчально-виховні можливості для формування гармонійно розвиненої та професійно підготовленої особистості фахівця з туризму. Інноваційні напрями підготовки фахівців у вищих навчальних закладах завжди підтримувались на державному рівні. Це дозволяє здійснювати підготовку фахівців, рівень яких буде відповідати потребам сучасного туристичного ринку зайнятості.

Анімаційна діяльність у туризмі сьогодні лише формується як особлива сфера індустрії. Анімаційні програми дозволяють створити новітню модель комплексного відпочинку, що поєднує в собі активні, комунікативні, рекреаційні та інші форми діяльності.

Український науковець С. І. Байлик зазначає, що аніматор – це масовик-віватник у сфері гостинності, що займається організацією культурно-масових заходів, розвагою гостей і дозвіллям відпочиваючих [1].

На думку вченого Я. Гайди, мета анімації – спонукати людину до дії, надихнути її на творчі починання, вивільнити енергію, консолідувати оточення у прагненні розширити світогляд, посилити прагнення мати гідний спосіб життя [2].

Анімація в туризмі поділяється на рекреаційну, туристичну та готельну, що пов'язано з різноманіттям форм і програм дозвіллевої анімаційної діяльності.

Рекреаційна анімація – вид дозвіллевої діяльності, спрямованої на відновлення духовних і фізичних сил людини. Прикладом можуть бути туристичні походи (пішохідні, велосипедні, гірські), байдарочні сплави, спортивна анімація (спортивні ігри, аеробіка, оздоровчий фітнес) тощо.

Туристична й готельна анімації тісно пов'язані з рекреаційною, тому що головна роль анімаційних програм як у готелях, туркомплексах, санаторіях, профілакторіях, базах відпочинку, так і в програмах спеціалізованих рекреаційних турів полягає в оздоровленні відпочиваючих, відволіканні їх від повсякденних турбот, у позитивному впливі на їхню психоемоційну сферу, тобто у відновленні життєвих сил та енергії туристів.

Сучасні потреби туристів вимагають від аніматора творчого підходу до організації відпочинку, постійного самовдосконалення, розширення знань, умінь та навичок, використання у своїй діяльності новітніх технологій, що дозволять залучити до анімаційних заходів якомога більшу кількість відпочиваючих. Підготовка фахівців з туризму для сфери анімаційної діяльності є інноваційним та затребуваним напрямом освітніх послуг, що зможе задовольнити вимоги сучасного ринку праці у сфері туризму.

Список бібліографічних посилань

1. Байлик С. І., Кравець О. М. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посіб. Харків, 2008. 197 с.
2. Гайда Я. Професійна підготовка аніматорів і менеджерів культури. *Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Житомир, 22–23 травня 2014 р.). Житомир, 2014. С. 293–307.

Крившенко Ліна Миколаївна,

аспірантка Сумського державного педагогічного університету
ім. А. С. Макаренка, учитель початкових класів КУ Сумської
спеціалізованої школи I-III ступенів № 25

ТЕХНОЛОГІЇ ЕВРИСТИЧНОЇ ОСВІТИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Стрімкий інтелектуальний, технічний, економічний розвиток ринкового суспільства вимагає, щоб знання й уміння людини набували конкретного, прагматичного і продуктивного сенсу як гарантія самореалізації в житті, достатку і захищеності. Важливою умовою набуття таких знань і вмінь є впровадження у професійну підготовку майбутніх учителів сучасних технологій навчання, серед яких провідне місце належить технологіям евристичної освіти. Тому виникає необхідність у висвітленні окремих шляхів упровадження технологій евристичної освіти у фахову підготовку майбутніх учителів початкових класів.

Узагальнивши дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців (В. Беспалько, І. Дичківська, Б. Джойс, В. Євдокимов, Е. Калгоун, М. Лазарев, О. Пехота, І. Підласий, І. Прокопенко, Г. Селевко, Р. Троллоп, А. Хуторської та ін.), ми дійшли висновку, що будь-яка педагогічна технологія трактується як складна, динамічна, керована, цілісна система діяльності, що забезпечує оптимальне функціонування і взаємодію суб'єктів освіти на основі комплексу її методологічних і теоретичних ідей, мети, принципів, засобів, методів, умов, спрямованих на досягнення високих результатів навчально-виховної діяльності. Сучасна освітня технологія об'єднує алгоритмічні та евристичні процеси, що забезпечується технологіями евристичного навчання і технологіями інформаційно-комунікаційними. Ядром змісту технологій евристичної освіти є творчий освітній продукт, що містить: витоки, причину походження об'єкта; сутність і призначення; внутрішній устрій і систему зовнішніх взаємозв'язків.

Технології евристичної освіти, зокрема евристичне навчання, забезпечують необхідну взаємодію викладача й студентів для поступового освоєння основних методів і механізмів пізнавально-творчої взаємодії. Як свідчать результати експерименту, щоб збагнути й осмислити суть і складність понять «евристичне навчання», «евристичний навчальний діалог як невід'ємна складова евристичної технології» тощо, студенти повинні оволодіти генезою евристичного навчання. Тому за допомогою викладача вони опановувати вміння ставити ключові запитання для виявлення незнання й одночасно основним способом заміни цих незнань новими, необхідними і значущими для студента теоретичними знаннями. Останні, взаємодіючи з викладачем, поступово розкривали й уточнювали зміст і значення цих важливих для професійної діяльності понять, одночасно вчилися вести евристичний навчальний діалог.

Одним із ефективних шляхів упровадження технологій евристичної освіти у фахову підготовку майбутніх учителів початкових класів стала лекція прямої дії. В узагальненому вигляді технологія такої лекції виглядає таким чином.

Викладач заздалегідь створював належне освітнє середовище, у якому передбачено навчальні зони для перегляду відео та презентацій, роботи в групах, дошка для розміщення схем, малюнків тощо. Столи для групової взаємодії студентів оснащено допоміжними матеріалами: роздрукованою та електронною версією лекції, ноутбуками з доступом до мережі Internet, необхідною літературою та списком додаткової літератури, ілюстрацією «ромашки» Блума зі зразками різних типів питальних слів для побудови набору запитань, необхідного для вирішення проблеми у процесі евристичного діалогу, папером, ватманами, фломастерами тощо. Організоване таким чином освітнє середовище створювало для навчальної діяльності сприятливий мікроклімат, налаштовувало на активну взаємодію з викладачем, своєю й іншими групами.

Викладач, застосовуючи відеопрезентацію, висвітлює у формі навчального діалогу основні положення лекції, виділяє 3–4 основні її блоки, пропонує студентам їх опрацювати у групах таким чином, щоб доповнити, удосконалити текст лекції змістовим наповненням. Студенти отримують завдання шляхом вільного вибору блоку лекції. Спочатку в групах студенти складають набір запитань, необхідний для різностороннього вивчення тематичного блоку. Далі вивчають проблему самостійно, шукаючи відповідь на одне з набору запитань, користуючись допоміжними матеріалами (текст лекції, навчальні посібники, список додаткової літератури, Internet тощо). Самостійна діяльність студентів підтримується інтенсивною взаємодією з викладачем засобами інформації та діагностики. Коли відповіді на окремі запитання знайдено, студенти взаємодіють, виділяючи сутнісну інформацію для розв'язання проблеми. У процесі евристичного діалогу обговорюють і уточнюють окремі моменти, відкидають зайві деталі. Із відповідей на запитання створюють свій оригінальний текст для розкриття сутності лекційного блоку, за потреби підсилюють його схемами, таблицями, пам'ятками тощо. Далі репрезентують свій творчий освітній продукт, який у процесі діалогової взаємодії з іншими групами ще раз корегують. У результаті студенти розкривають сутність запропонованих блоків, доповнюють матеріал лекції новим, створеним ними у творчій взаємодії на засадах евристичного навчального діалогу текстом.

Таким чином, упровадження технологій евристичної освіти та, зокрема лекцій прямої дії, у навчально-виховний процес майбутніх учителів початкових класів є основою їхньої професійно-творчої підготовки та одним зі способів формування вмінь застосовувати евристичний навчальний діалог у майбутній професійній діяльності.

Малишева Махира Хайдарівна,
аспірант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ТУРИНСЬКИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ Й ТУРЕЧЧИНІ:

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Систематичний діалог між країнами–учасниками Туринського процесу впродовж декількох років доводить свій позитивний вплив на вдосконалення системи професійно-технічної освіти (далі – ПТО). Моніторинг розвитку та відстежування прогресів та проблем; порівняння досвіду систем ПТО з іншими країнами; пропозиції щодо покращення управління професійною освітою та її фінансування тощо – далеко не весь перелік основних вимірів Туринського процесу.

З метою впровадження інноваційних світових ідей до національної системи ПТО Україна й Туреччина беруть участь у Туринському процесі від самого початку його започаткування – з 2010 року, представляючи кожні два роки звіти національного рівня, що містять тематичні напрями для огляду стану системи ПТО та основні питання політики щодо її прогресу.

Для підготовки національного звіту для Туринського процесу в 2016 р. усіма регіонами України (24 області та м. Київ) були підготовлені регіональні звіти. Відповідно до аналітичної рамки звітності кожен регіон представляє: бачення стану і перспектив розвитку ПТО, результативність у реагуванні на потреби економіки та ринку праці, ефективність урахування демографічних, соціальних та інклюзивних потреб; внутрішню ефективність системи професійної освіти і навчання; управління та фінансування; шляхи вирішення проблем поліпшення якості системи ПТО тощо.

За результатами аналізу регіональних звітів в Україні на національному рівні Туринський процес орієнтований сьогодні на реалізацію змін у ПТО за двома основними напрямками: законодавчі зміни і децентралізація. У контексті таких рішень для ПТО України були визначені такі завдання: реформування законодавчої бази ПТО відповідно до європейських стандартів шляхом прийняття законів «Про освіту» та «Про професійну освіту»; децентралізація управління та фінансування ПТО, а також оптимізація мережі закладів ПТО; модернізація змісту ПТО шляхом розроблення на основі професійних стандартів освітніх стандартів, орієнтованих на формування компетентностей; розвиток усієї системи ПТО, у тому числі базового професійно-технічного навчання та освіти впродовж усього життя, підвищення рівня життєвих можливостей громадян та їх мобільності на ринку праці; створення суспільно-державних об'єднань; впровадження Національної рамки кваліфікацій; поліпшення іміджу робочих професій у суспільстві.

У контексті трансформацій та викликів модернізації ПТО українським урядом сьогодні реалізуються такі кроки: прийнято Закон України «Про освіту», відповідно до якого удосконалюється проект Закону «Про професійну освіту»; здійснюється модернізація мережі ПТНЗ для задоволення потреб державної економіки та регіональних ринків праці; створюються суспільно-державні об'єднання у сфері освіти (сучасні практичні навчальні центри для різних секторів, із залученням інвестицій з

боку роботодавців та з державного бюджету; модернізовані багатофункціональні центри ПТО; оновлення матеріально-технічної бази ПТНЗ та впровадження нових технологій; запровадження елементів дуальної системи в ПТО; навчання викладацького складу (стажування) через галузеві практичні навчальні центри); відбувається модернізація змісту та підвищення якості ПТО шляхом розроблення для певних професій професійних та освітніх стандартів на основі компетентнісного підходу; створюються центри оцінювання професійних кваліфікацій; запроваджуються ефективні програми професійної орієнтації для молоді (регіональні, галузеві та національні конкурси рівня сформованості професійних навичок серед учнів ПТНЗ та молодих працівників; міжнародні професійні змагання, зокрема WorldSkills, профорієнтація тощо).

Означені реформи спрямовані не тільки на виконання завдань Туринського процесу, вони пов'язані із реалізацією стратегічних програм розвитку вітчизняної освіти, серед яких: Національна стратегія розвитку освіти України на період до 2021 року (2013), Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» (2015): план заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016-2020 рр. (2016) та ін.

У свою чергу, Туреччина також орієнтує освітню політику на її наближення до вимог освітніх систем світового простору. Варто зазначити, що нині стратегічні цілі Туреччини пов'язані з європейськими пріоритетами. Наприклад, підвищення рівня освіти, рівня зайнятості, участь у навчанні протягом усього життя.

Перший раунд звітності Туреччини для Туринського процесу був представлений самооцінкою системи ПТО за п'ятьма розділами.

У першому розділі звіту розглядається централізована структура ПТО в Туреччині, її бачення та горизонтальний розвиток щодо початкової професійної освіти та професійного навчання, освіта та навчання в поєднанні. Початкове навчання проводиться перед входом на ринок праці; постійне навчання відбувається після приєднання до робочої сили. У цьому розділі також розглядаються політичні проблеми, які прогностично мають вирішуватись до 2020 року. У розділі другому розглянуто вимоги до ПТО з економічного погляду, ринку праці Туреччини: економічна діяльність, що найбільш сприяє зростанню валового внутрішнього продукту та зайнятості; освіта та рівні освіти; державні інвестиції в освіту та працевлаштування; механізми для визначення потреб ринку праці та відповідних навичок; ефект ПТО на навички, зокрема розвиток підприємливості. Третій розділ показує, як ПТО вирішує суспільні проблеми, окреслено стан просування і включення соціально незахищених груп населення до опанування професій. У розділі четвертому здійснено огляд механізмів та політики забезпечення якості освіти та проаналізовано діапазон ключових сфер ПТО, таких як: освітяни та адміністратори, викладання та навчання, можливості та ефективність використання ресурсів. Розділ п'ятий присвячено питанням управління та

короткій характеристиці управлінської політики національного, регіонального, місцевого рівнів[1].

На виконання цих завдань нині в Туреччині реалізуються різні програми, результат яких має відобразитись високими показниками у звітності перед міжнародними організаціями Туринського процесу, а саме: довгострокова стратегія (LongTermStrategy (2001–2023), спрямована на зростання стабільності й конкурентоспроможності Туреччини в глобальному масштабі; інформатизацію суспільства; завершення процесів «вирівнювання» освітніх систем до рівня, необхідного для членства у ЄС; політичні й соціальні програми Туреччини: Бачення турецького уряду –2023 (TheTurkishgovernment’sVision – 2023), Десятий план розвитку (TenthDevelopmentPlan (2014–2018), Стратегія навчання упродовж життя і стратегія професійної освіти і навчання (LifelongLearningStrategyandVocationalEducationandTraining (VET) Strategy (2014–2018)) та ін., у яких окреслено чіткі цілі й дорожні карти, пов’язані зі стратегією міжнародної інтеграції.

Таким чином, підходи до аналізу політики в галузі професійно-технічної освіти в Україні та Туреччині, що базуються на фактичних даних й передбачають аналіз напрацювань, задач, планів та впровадження стосовно політики в галузі професійно-технічної освіти, знаходять підтримку Європейського фонду освіти та в цілому сприяють становленню сучасної й гнучкої системи професійної освіти, орієнтованої на якісну підготовку компетентних фахівців, які здатні самореалізовуватись в динамічно змінних соціальних умовах й водночас забезпечувати економічний розвиток країни.

Список бібліографічних посилань

1. Torinoprocess 2014 Turkey. URL: [etf.europa.eu/webatt.nsf/0/9F403AEA2FDD04E1C1257E26003D927B/\\$file/TRP%202014%20Turkey_EN.pdf](http://etf.europa.eu/webatt.nsf/0/9F403AEA2FDD04E1C1257E26003D927B/$file/TRP%202014%20Turkey_EN.pdf)

Маринченко Євгеній Олегович,

аспірант кафедри професійної освіти та технологій с/г виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У практику роботи навчальних закладів різних рівнів і типів стрімко входять нові педагогічні технології. Вищі навчальні заклади не є винятком. Одна з цільових настанов вищої освіти – підготовка конкурентоспроможного на ринку праці випускника вищого закладу освіти. Виконання такого завдання потребує високого рівня відповідальності як викладачів, так і студентів, які мусять бути готовими до побудови власної кар’єри. З огляду на

те, що глобалізаційні процеси спричинили прискорення темпів розвитку виробництва, викладачі професійного навчання на практиці потрапляють у ситуацію, коли отриманих під час навчання компетентностей не вистачає або вони не відповідають нагальним потребам. Зумовлено це тим, що за час навчання зазнають змін не тільки виробничі й педагогічні технології, а й основні вимоги до фахівця певної професії. Тому сьогодні головним завданням вищого закладу освіти є не тільки надання певної суми знань, професійних умінь і навичок, здатностей, але й формування потреби в постійному самовдосконаленні.

У контексті досліджуваної нами проблеми інноваційна педагогічна технологія розглядається як упорядкована сукупність дій, операцій і процедур, що забезпечують досягнення прогнозованого й діагностованого результату в постійно змінюваних умовах освітнього процесу [1].

Наш науковий інтерес із урахуванням особливостей підготовки викладачів професійного навчання викликали професійно орієнтовані педагогічні технології, до яких належать:

- модульні технології, що дають змогу поглибити і систематизувати знання, уміння та навички, розвивати самостійність студентів у процесі їх набуття; посилити зв'язок фундаментальних та спеціальних знань студентів; забезпечити реалізацію проблемного підходу в освітньому процесі; загалом сприяють одержанню студентами індивідуальної педагогічної підтримки;

- структурно-логічні (задачні) технології передбачають поетапну постановку дидактичних завдань, вибір способів їх розв'язання, діагностики і оцінювання одержаних результатів;

- діалогові технології передбачають створення комунікативного середовища в системі «викладач – студент», «студент – студент»;

- ігрові технології – передбачають ігрову і емоційну взаємодію викладача і студента через реалізацію сценарію гри, ділового спілкування (при цьому освітні завдання включаються до змісту гри);

- проектні технології (базуються на розробленні навчального проекту та плану його реалізації; передбачають усвідомлення студентами необхідності, корисності і мети планування; поетапне підвищення самостійності студентів; зниження контролю з боку викладача в процесі планування й виконання завдань);

- комп'ютерні технології реалізуються за допомогою різних видів навчальних програм у системі «викладач – комп'ютер – студент»;

- тренінгові технології передбачають систему діяльності з відпрацюванням певного алгоритму навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових завдань у процесі навчання (тести, практичні вправи і завдання);

- кейс-технології передбачають використання методу вивчення ситуацій, пошук способів їх вирішення [2].

Вивчення практики організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах та наш власний практичний досвід підтверджують, що формування

якостей професійної мобільності відбувається інтенсивніше, коли студенти залучаються до ділової співпраці, бачать кінцевий результат своєї діяльності.

Виходячи з цього положення, одним зі шляхів формування компетентності майбутнього викладача професійного навчання ми вважаємо пошук і впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій, методів активного та інтерактивного навчання (розвивальні тренінги, організаційно-діяльнісні ігри, метод проектів та ін.) [3].

Перспективи подальших розвідок будуть спрямовані на дослідження проблеми використання інтерактивних методів навчання в професійній підготовці майбутніх викладачів професійного навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 2-е вид., доповн. Київ, 2012. 352 с.
2. Чепіль М. М. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ, 2012. 224 с.
3. Чубко О. П. Інноваційні технології навчання в контексті педагогічної підготовки майбутнього вчителя. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Педагогічні науки. 2013.

Нагорна Наталія Олександрівна,

аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

РОЗКРИТТЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТА ТВОРЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ДЕРЖАВНИХ ОСВІТНІХ СТАНДАРТАХ УКРАЇНИ

На сучасному етапі в Україні відбуваються зміни головних цілей освітньої галузі, до яких привели соціальні реформи в суспільстві. Новий погляд на освіту визначає стратегію діяльності педагога за такими напрямками: спрямування процесу навчання та виховання на розвиток духовного світу кожної особистості, становлення загальнолюдських цінностей, формування та розвиток творчих здібностей школярів. За рахунок творчості та творчої діяльності формується індивідуальність особистості, а отже, формування проектно-технологічної та творчої компетентностей у цьому світлі набуває великого практичного значення. Зокрема, у Стандартах і рекомендаціях із забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі (від 2015 р.) зазначається, що «вища освіта, дослідження та інновації відіграють вирішальну роль у підтримці соціального згуртування, економічного зростання та глобальної конкурентоспроможності [1].

Ураховуючи бажання європейських суспільств бути все більш базованими на знаннях, вища освіта стає істотною складовою соціально-економічного і культурного розвитку. Водночас зростання вимог до навичок та компетентностей вимагає вищу освіту реагувати по-новому. Ширший доступ

до вищої освіти надає закладам вищої освіти можливість використовувати все більш різноманітний індивідуальний досвід. Відповідь на різноманітність і зростаючі очікування вимагає від вищої освіти фундаментальних змін у її наданні, більш студентоцентрованого підходу до навчання і викладання, включаючи гнучкі навчальні траєкторії та визнання компетентностей, набутих поза формальними освітніми програмами. Роль забезпечення якості стає вирішальною в підтримці систем і закладів вищої освіти в їх реагуванні на ці зміни, водночас гарантуючи, що кваліфікації, набуті студентами, та їхній досвід здобуття вищої освіти залишаться на першому плані інституційних місій.

Сучасний розвиток суспільства та виробництва потребує від учнів не лише відтворювати техніко-технологічні знання та прийоми роботи, а й застосовувати знання та вміння на практиці – шляхом розв'язання творчих завдань. 23 листопада 2011 року Кабінетом Міністрів України було затверджено Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [2]. Зазначений Державний стандарт упроваджується в частині базової загальної середньої освіти з 1 вересня 2013 р., а в частині повної загальної середньої освіти з 1 вересня 2018 року. У Державному стандарті розкриваються такі компетентності, як: громадянська, загальнокультурна, здоров'язбережувальна, інформаційно-комунікаційна, проектно-технологічна та ін. Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно-зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів. При цьому особистісно-зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних, креативних та інших здібностей учнів. Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

У стандарті проектно-технологічна компетентність розкривається як здатність учнів застосовувати знання, уміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності. Метою освітньої галузі «Технології» є формування і розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації в суспільстві. Основною умовою реалізації технологічного компонента є технологічна та інформаційна діяльність, що провадиться від появи творчого задуму до реалізації його в готовому продукті. Завданнями навчання технологій є: формування цілісного уявлення про розвиток матеріального виробництва, роль техніки, проектування і технологій у розвитку суспільства; ознайомлення учнів із виробничим середовищем, традиційними, сучасними і перспективними технологіями обробки матеріалів, декоративно-ужитковим мистецтвом; формування здатності розвивати надбання рідної культури з використанням засобів декоративно-ужиткового мистецтва; набуття учнями досвіду провадження технологічної діяльності, партнерської взаємодії і ціннісних ставлень до трудових традицій; розвиток технологічних умінь і навичок учнів; усвідомлення учнями значущості ролі технологій як практичного втілення

наукових знань; реалізація здібностей та інтересів учнів у сфері технологічної діяльності; створення умов для самореалізації, розвитку підприємливості та професійного самовизначення кожного учня; оволодіння вмінням оцінювати власні результати предметно-перетворювальної діяльності та рівня сформованості ключових і предметних компетентностей.

Упровадження цього стандарту викликало потребу змін у діяльності вчителя, виконання нових функцій у процесі професійно-педагогічної роботи в сучасній школі: функції сприяння навчанню учнів (створення умов для прояву самостійності, творчості, відповідальності учня в освітньому процесі та формування в нього мотивації безперервної освіти); функції проектування (проектування спільно з учнем індивідуального освітнього маршруту); управлінської функції (координації діяльності суб'єктів освітнього процесу) [2].

Отже, відповідно до вимог за новим Стандартом вищої освіти України галузі знань 01 Освіта спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології) сучасний майбутній учитель має володіти такими спеціалізованими проектно-творчими компетентностями: здатністю до творчого процесу (генерування ідей, висування гіпотез, фантазування, асоціативного мислення тощо); уміти бачити суперечності, переносити знання й уміння у нові ситуації, незалежно мислити; мати розвинені художньо-творчі нахили і здібності, оволодіти дієвими знаннями з формотворення, колористики й орнаментики, методикою креативного пошуку [3].

Список бібліографічних посилань

1. Стандарти і рекомендації із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. *Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд*. Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. Київ, 2015. 84 с.

2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. №1392. URL: [http://mon.gov.ua/content/post-derzh-stan-\(1\).pdf](http://mon.gov.ua/content/post-derzh-stan-(1).pdf)

3. Стандарт вищої освіти України бакалавра галузі знань 01 Освіта спеціальності. 014 Середня освіта (трудове навчання): Видання офіційне (попередній проект). – Андрощук І. П., Бурдун В. В., Гевко І. В., Кільдеров Д. Е., Крамар В. М., Оршанський Л. В., Слюсаренко Н. В., Стешенко В. В., Титаренко В. П. Київ, 2016. 28 с.

Осадчук Наталія Петрівна,

аспірант, старший викладач Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова

АКМЕОЛОГІЧНА МОДЕЛЬ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Удосконалення культурологічної підготовки майбутніх офіцерів пов'язане з усвідомленим сходженням особи до високого рівня компетентності й професійної майстерності. Це стає можливим за умов упровадження нового та перспективного напрямку – акмеології.

Аналіз наукових праць свідчить про те, що в останні десятиріччя привертає увагу проблема визначення акмеологічних засад тих чи інших процесів. Так, до різних аспектів окресленої проблеми зверталися відомі російські вчені Н. Кузьміна, А. Деркач, О. Бодальов, О. Анісімов, В. Заикін, А. Реан, а також вітчизняні науковці С. Пальчевський, В. Вакуленко, В. Гладкова, Г. Данилова,

Г. Кримська, В. Панчук та ін. Водночас варто зазначити, що бракує праць з питань культурологічного розвитку майбутніх офіцерів, їхньої фундаментальної професійної підготовки в аспекті акмеологічного підходу.

Актуальність порушеної проблеми, доцільність наукового пошуку шляхів підвищення якості культурологічної підготовки майбутніх офіцерів зумовили необхідність наших наукових пошуків.

Тому мета нашого дослідження – визначити та теоретично обґрунтувати змістові компоненти акмеологічної моделі культурологічної підготовки майбутніх офіцерів.

У нашому науковому дослідженні акмеологічну модель культурологічної підготовки курсантів ми розглядаємо як дидактичну систему взаємообумовлених структурних компонентів змісту культурологічної підготовки майбутніх офіцерів на акмеологічних засадах. Акмеологічна модель культурологічної підготовки майбутніх офіцерів передбачає розроблення концептуальної моделі-еталона (ідеального образу) військового фахівця з оптимальним рівнем сформованої особисто-професійної культури як системи взаємообумовлених структурних компонентів, що забезпечать формування соціальноактивної, морально й фізично здорової особистості курсанта, зацікавленої в результатах своєї діяльності та здатної досягати поставлених цілей.

Методологія системного підходу дає можливість розглянути феномен культурологічної підготовки на акмеологічних засадах у межах її функціональних зв'язків та відносин, а також основних структурних компонентів.

Будь-яка система (в нашому випадку – акмеологічна модель) визначається як об'єднання взаємопов'язаних структурних компонентів, що залишається стійким при змінах і підпорядковане цілям виховання і освіти. Дидактичній системі притаманні такі основні ознаки: цілісність, взаємопов'язаність елементів, зв'язок із середовищем. Цілісність системи означає спільну мету, досягненню якої служать частини системи. Взаємодія і взаємопроникнення

частин системи, неможливість їх розриву є необхідною умовою існування системи.

На підставі досліджень праць українських та зарубіжних учених (Т. Іванової, Т. Мельничук, О. Зеленської, Л. Маслак, О. Федорцової, С. Дичковського,

О. Воронцової, О. Анісімової) ми зробили висновок, що культурологічна підготовка курсантів на засадах акмеології – це процес і результат вирішення акмеологічних завдань навчального процесу, спрямований на максимальний розвиток особистого потенціалу курсантів, оптимальну самореалізацію в майбутній особисто-професійній діяльності, формування в курсантів гуманістичних ціннісних орієнтацій, що обумовлюють спрямованість особистісної позиції й професійної поведінки, оволодіння культурологічними знаннями й уміннями, що вможливають культурологічний аналіз явищ, розширення та збагачення свідомості та кругозору курсантів, їхніх моральних цінностей, переконань, емоційно-ціннісного ставлення до світу, моральної поведінки, що здійснюється на основі гуманістичної парадигми і системного та акмеологічного підходів до навчання.

Відповідно до викладеного вище та враховуючи особливості професійної діяльності, а також вимоги до особистісних та професійних якостей майбутніх офіцерів ЗСУ, ми окреслили основні змістові компоненти акмеологічної моделі культурологічної підготовки майбутніх офіцерів (в аспекті акмеологічного підходу):

- 1) мотиваційно-ціннісний;
- 2) змістово-проектувальний;
- 3) когнітивний;
- 4) діяльнісно-процесуальний;
- 5) рефлексивно-оцінний;
- 6) творчий.

На нашу думку, впровадження вищезгаданих змістових компонентів у процес культурологічної підготовки майбутніх офіцерів на акмеологічних засадах дозволить нам перейти від уявного ідеального образу майбутнього офіцера до реального та сформувати зрілу особистість офіцера з високим рівнем розвитку особисто-професійної культури, творчу особистість, здатну до конструктивного, нестандартного мислення та поведінки. Наявність такої характеристики майбутнього офіцера дозволить військовому фахівцеві досить швидко та ефективно адаптуватися до надзвичайних умов, адекватно діяти в умовах вітальної загрози, конструктивно реагувати на поставлені завдання, приймати нестандартні рішення в ситуаціях невизначеності й неповної інформації.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в застосуванні на практиці розробленої моделі.

Прохорчук Поліна Сергіївна,

аспірантка Інституту професійно-технічної освіти НАПН
України, молодший науковий співробітник лабораторії НМС
підготовки фахівців у коледжах і технікумах

SMART КОМПЛЕКСИ – СУЧАСНИЙ ТРЕНД У ОСВІТІ

Абревіатура SMART утворена зі слів англ. specific, measurable, attainable, relevant, time-bound – конкретна, вимірювана, досяжна, доцільна, обмежена в часі. І означає, що відповідність завдань наведеним критеріям значно збільшує ймовірність їх виконання та досягнення загальної мети [3].

У свою чергу SMART комплекс у освітньому процесі означає такий інформаційно-педагогічний продукт, який відповідає означеним критеріям і передбачає застосування цілої низки ІТ ресурсів задля досягнення ефективнішої педагогічної взаємодії й отримання необхідного результату з більшою ефективністю.

Тісна інтеграція України з Європейським освітнім й економічним простором, уведення безвізового режиму з країнами ЄС зумовлюють те, що в нашій країні стають надзвичайно актуальними виклики й вимоги до професійної підготовки, що постають перед європейськими країнами.

З цими вимогами можна детально ознайомитися у деяких документах, зокрема у Брюгському Комюніке [4], Європейській рамці кваліфікацій [1].

Наразі можемо говорити, що фактично на наших очах змінюється ринок праці, і це стосується не лише європейських країн, але і України. Ринок набуває рис тотальної інтеграції в глобальну економіку, а також відбувається суттєве підвищення ролі ІКТ упродовж усього циклу навчальної та трудової діяльності.

Констатація того факту, що «підвищиться потреба в робітниках з високим рівнем кваліфікації і, навпаки, зросте безробіття серед тих, хто буде найматися на роботу без кваліфікації, або з низьким її рівнем. Відповідно, з'явиться потреба в безперервному професійному розвитку персоналу підприємств...» [2, с. 52], детермінує потребу у вдосконаленні підходів до освітнього процесу, особливо зважаючи на те, що сучасні досягнення ери цифрових технологій дозволяють здійснювати безперервний автоматизований цикл отримання теоретичних даних тим хто навчається й оцінці рівня їх засвоєння.

З огляду на зазначене вище, існує потреба розроблення такого електронного комплексу з використанням сучасного програмного забезпечення, який міг би надавати релевантну інформацію, підтримуватися більшістю сучасних ПК або гаджетів, бути інтегрованим у всевітню мережу, й за тимчасової відсутності доступу до нього мати можливість автономного функціонування, а також оперативної оцінки пройденого учнем матеріалу. Для задоволення відмічених потреб й відповідності аббревіатурі SMART було здійснено наукових пошук можливих програмних засобів, які б задовільнили окреслені потреби.

Результатом нашого наукового пошуку можемо вважати з'ясування того, що для створення повноцінного SMART–комплексу може бути активне застосування у навчальному процесі віджетів, Flash-технологій, QR-Кодів, мультимедійного контенту, конструкторів сайтів типу Wix.com, що мали б змогу підлаштовуватися під тип пристрою, з якого відбувається підключення до Інтернету, використання можливостей вичислювальних потужностей сучасних смартфонів, й планшетних ПК.

Під наші вимоги підходить програмне забезпечення зокрема: Adobe Captivate, SunRav Book Editor, Wix.com, iSpring FreeCam.

Таким чином створення сучасного SMART–комплексу вимагає серйозної підготовки його укладача, оскільки для цього необхідно опанувати окреслений вище список програмного забезпечення, або їхнього аналогу.

Поєднання сучасних технологій і дотримання принципу SMART дозволить, на нашу думку, створити необхідні умови для дотримання сучасної освітньої парадигми – освіти протягом життя й підвищить рівень конкурентоспроможності випускників вітчизняних освітніх установ.

Список бібліографічних посилань

1. Європейська рамка кваліфікацій. URL: <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/nauk%20method%20rada/ekr.pdf>
2. Радкевич В.О. Вітчизняна професійна освіта і навчання в Європі майбутнього: відповіді на виклики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. Випуск 44. Київ-Вінниця, 2016. 414 с.
3. SMART. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/SMART>.
4. The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020. URL: http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/brugescom_en.pdf.

Разенкова Наталія Володимирівна,
аспірант Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

ЕТАПИ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Визначені нами етапи методики формування іншомовної професійної комунікативної компетентності бакалаврів фінансово-економічної сфери взаємопов'язані.

Ціле-мотиваційний етап має на меті:

1. Визначити мету та цілі методики формування ППКК.
2. Визначення наявності мотивів у студентів щодо необхідності формування ППКК фінансово-економічного напрямку.

3. Узгодження цілей та мети методики формування ППКК з мотивами та цілями студентів у процесі формування ППКК.

4. Визначення шляхів мотиваційного тазаохочувального впливу зі сторони викладача на студентів для розуміння ними необхідності вивчення іноземної мови.

5. Визначення системи контролю та аналізу навчальної діяльності студентів як спонукального інструменту під час формування їхньої ППКК фінансово-економічного напрямку.

Теоретико-інформаційний етап має на меті:

1. Ознайомлення студентів з професійноспрямованою лексикою, розуміння ними основних фахових понять; розрізнення ідіоматичних зворотів та термінів профільного спрямування.

2. Ознайомлення та навчання студентів правил та норм фонетики фахового матеріалу та фонетичних аспектів усного іноземного ділового мовлення.

3. Ознайомлення та навчання студентів орфографії професійноспрямованої термінології; правил та норм транслітерації власних назв, прізвищ та імен під час мовленнєвої діяльності щодо перекладу з іноземної мови на рідну та навпаки.

4. Повторення, ознайомлення та поглиблення знань з практичної граматики іноземної мови, навчання особливостей граматичних структур ділової іноземної мови.

Професійно-діяльнісний – має на меті вирішення таких завдань:

1. Удосконалення володіння професійною лексикою у всіх видах мовленнєвої діяльності, зокрема в читанні, говорінні, письмі та аудіюванні.

2. Удосконалення навичок роботи з термінологічними словниками, формування вміння контролю й самоконтролю кількісного та якісного складу професійного словника.

3. Розвиток і вдосконалення вміння й навичок володіння основними аспектами усного та писемного мовлення майбутніх бакалаврів фінансово-економічної сфери.

4. Поглиблення знань у таких видах мовної діяльності, як фахова термінологія та загально-мовний вокабуляр, граматики, фонетики, орфографія.

5. Формування вміння критичного аналізу навчально-методичної літератури та періодики фахового профілю з метою поповнення професійного словника.

6. Удосконалення навички спостереження й аналізу професійного мовлення.

7. Удосконалення володіння правилами усного іноземного ділового мовлення та основними аспектами його стилістичного використання.

8. Удосконалення навичок володіння знаннями ведення ділової документації фахового профілю.

9. Удосконалення володіння всіма видами мовної та мовленнєвої компетенцій, спрямованих на вирішення завдань професійного спрямування.

Аналітико-коригувальний етап передбачає набуття власного професійного досвіду. Основними завданнями його є:

1. Практична реалізація студентами основних аспектів формування, змісту, структури та класифікації фінансово-економічної термінології в іноземній мові.

2. Узагальнення й систематизація знань та вмінь студентів з іноземної фінансово-економічної лексики, вдосконалення навичок під час роботи з навчально-методичною літературою, іноземною періодикою фахового спрямування, діловою іноземною документацією, що є складовими готовності вирішувати професійні питання та завдання засобами іноземного мовлення;

3. Спроможність до самоаналізу та самоконтролю для саморозвитку та власного вдосконалення володіння всіма видами іноземної мовної та мовленнєвої компетенцій, спрямованих на вирішення завдань професійного спрямування роботи засобами іноземного мовлення.

Таким чином, зазначені етапи методики формування іноземної комунікативної професійної компетентності спрямовані на поглиблення, узагальнення, систематизацію та володіння всіма видами іноземних професійних комунікативних компетенцій майбутніми бакалаврами для опрацювання ними в іноземному професійному середовищі.

Сеньків Мар'ян Іванович,

аспірант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИСТИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Україна ХХІ століття характеризується процесами глобалізації, інтернаціоналізації світового господарства, інтеграції європейської спільноти, соціально-економічними та політичними змінами. У цих умовах туризм як засіб міжнаціонального спілкування набуває особливого значення. Підвищення професійного рівня фахівців, зокрема туристичної галузі, є імперативом освітньої політики держави на сучасному етапі, її головним стратегічним напрямом, який супроводжується модернізацією освіти, зокрема професійної. Адже модернізація має привести до досягнення нової якості освіти, що визначається, насамперед, її відповідністю актуальним і перспективним запитам сучасного життя країни.

Завданнями уряду у сфері освіти в середньостроковій перспективі до 2020 року є «поліпшення якості середньої освіти, подолання територіальних відмінностей у якості освіти та трансформація змісту освіти на основі компетентнісного підходу, модернізація професійно-технічної освіти, що сприятиме підготовці на високому рівні конкурентоспроможних робітничих

кадрів, які здатні задовольнити вимоги сучасного ринку праці, та забезпеченню рівного доступу до професійно-технічної освіти» [1, с. 62].

В. Радкевич вважає, що «модернізаційні процеси професійно-технічної освіти доцільно проводити з урахуванням принципів гуманізації, фундаменталізації, диверсифікації, децентралізації, відкритості, випереджувального характеру освіти, компетентнісного підходу, інформатизації, соціального партнерства тощо» [2, с. 4].

Г. Гуменюк та Л. Польова модернізацію професійної підготовки фахівців трактують як оновлення змісту, форм та методів професійно зорієнтованого навчання, удосконалення навчально-виховної діяльності, що спрямована на формування ринкових цінностей, конкурентоспроможність фахівця на сучасному ринку праці, його адаптацію в сучасних умовах діяльності, готовність фахівця до розв'язання реальних професійних завдань[3]. Якщо професійна підготовка фахівців з туристичного обслуговування відповідатиме цим критеріям, вони будуть конкурентоспроможними на світовому ринку праці.

На сьогоднішній день туризм вважається невід'ємною частиною життя багатьох людей. Він робить вагомий внесок у становлення економічної, культурної і політичної співпраці, досягнення взаєморозуміння між народами.

Найважливішим завданням модернізації професійної освіти є підготовка гнучкого і конкурентоспроможного фахівця, зокрема з туристичного обслуговування, здатного досягти визначеної мети в різних життєвих ситуаціях.

Покращення професійної підготовки фахівців з туристичного обслуговування має здійснюватися на основі застосування компетентнісного підходу, метою якого є формування у кваліфікованих робітників високого рівня професіоналізму (професійні вміння, навички, досвід практичної діяльності), а також розвиток у них професійно важливих якостей (професійна самостійність, здатність доводити до кінця почату справу, творчий підхід до професійної діяльності, гнучкість, неординарність мислення, комунікабельність, здатність до навчання і неперервного підвищення кваліфікації).

Удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з туристичного обслуговування неможливе без упровадження інновацій у педагогічний процес. Метою інноваційної діяльності є очікування кінцевого результату, тобто якісна зміна об'єкта. Ця мета передбачає усвідомлення моделі бажаного як активізувального чинника власних дій; осмислення етапів і термінів досягнення очікуваного результату; раціональний добір засобів його досягнення. Важливим чинником інноваційної діяльності є вміння знайти в суспільно значущих цілях власну мету. Вона активізує інноваційну діяльність педагога, сприяє ефективному процесу та результату [4, с. 122].

Модернізація професійної підготовки майбутніх фахівців з туристичного обслуговування в закладах професійної освіти повинна бути спрямована на:

зміну мотивації навчання на активне оволодіння знаннями; врахування потреб і вимог доособистісного розвитку фахівця сфери туризму, його здібностей, обдарувань, інтересів; розподіл компонентів змісту професійної освіти, що спрямовуються на формування творчих, лідерських якостей особистості, уміння діяти самостійно в різних умовах професійної діяльності; активізацію розвитку особистості в аспекті вироблення духовно-моральних, вольових, психологічних та фізичних якостей шляхом самовиховання та самоосвіти в умовах загального та туристського соціуму; використання новітніх педагогічних технологій на базі ІТ-технологій та комп'ютеризації протягом усього терміну навчання; врахування органічної єдності загального і професійного навчання, міцного зв'язку теорії й практики; виділення в якості одного із провідних методичних прийомів створення проблемної ситуації; забезпечення партнерських відносин між сферою освіти і сферою праці; виявлення недоліків підготовки майбутніх фахівців з туристичного обслуговування та створення умов для своєчасного їх усунення; удосконалення методики навчання та оцінювання знань, умінь та навичок студентів з основних навчальних дисциплін.

Загалом, модернізація професійної освіти відповідно до вимог гіперінформаційного глобалізованого середовища можлива тільки на основі реалізації ідей про те, що якість і ефективність освіти гарантує якість і ефективність конкурентоспроможних фахівців з туристичного обслуговування. Це положення повинно бути реалізовано і в змісті навчальних планів, і в змісті навчальної літератури, і в міжнародних угодах.

Отже, модернізація професійної підготовки майбутніх фахівців з туристичного обслуговування досягається переорієнтацією змісту і процесу професійного навчання на особистість майбутнього кваліфікованого робітника з метою її соціального захисту в ринкових умовах, особистісного розвитку й творчої самореалізації в навчанні та професійній діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плани пріоритетних дій Уряду. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/programa-diyalnosti-uryadu/serednostrokovij-plan-prioritetnih-dij-uryadu-do-2020-roku-ta-plan-prioritetnih-dij-uryadu-na-2017-rik>
2. Радкевич В. Принципи модернізації професійно-технічної освіти. *Модернізація професійно-технічної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи*: зб. наук. пр. Київ, 2010. Вип. 1. С. 5–17.
3. Гуменюк Г. М., Польова Л. В. Необхідність вивчення компетентнісного підходу при професійній підготовці фахівців з туризму. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_64/48.pdf
4. Педагогіка вищої школи: словник-довідник / Упор. О.О. Фунтікова. Запоріжжя, 2007. 404 с.

Сікорінський Олег Богданович,
аспірант Інституту професійної освіти НАПУ, викладач
Сланецького професійного аграрного ліцею

ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

На сьогоднішній день Україна робить рішучі кроки до влиття у світовий інформаційний простір, убачаючи одним з головних пріоритетів інформатизацію освіти. Думка стосовно необхідності інформатизації сучасної освіти в науковців однозначна і сумнівів не викликає. Проголошується вона стосовно як середньої, так і вищої освіти, як технічної, так і гуманітарної, як на рівні міністерського управління галуззю, так і на рівні окремих навчальних закладів. Побудова ефективних систем інформатизації освіти з урахуванням світового досвіду, особливостей і реального стану вітчизняної освіти – це одна із актуальних і важливих наукових і практичних проблем. А тому проблема модернізації педагогічного процесу на основі створення інформаційно-освітнього середовища нині є вкрай актуальною.

Варто відзначити, що проблемам проектування та створення інформаційного освітнього середовища присвячені дослідження багатьох вітчизняних учених, зокрема В. Бикова, О. Гуменного, Р. Гуревича, М. Жалдака, І. Захарової, В. Кухаренко, О. Машбиця, Н. Морзе, Є. Полат, С. Сисоевої, П. Стефаненко та інших.

Системний підхід до розгляду об'єктів, процесів дозволяє розглядати існуючий освітній процес у закладах професійної освіти (ЗПО) як систему, що структурно містить цільовий, змістовий, операційно-дійовий, контрольню-регульовальний та оціночно-результативний компоненти. Фактично, кожний компонент функціонує як підсистема, що, відповідно, виконує певну функцію у взаємодії з іншими підсистемами. Варто погодитися з ученими в тому, що спроби вивести з рівноваги усталену освітню цілісність засобами «збурення», модернізації одного чи навіть декількох складників не призводить до успіху: врешті, система знову займе своє попереднє положення, а інноваційні зміни поступово згаснуть, так і не змінивши освітніх результатів. Для підтвердження цих думок доцільно згадати про активні методи навчання, проблемне навчання, тестування, дистанційну, кредитно-модульну технології навчання, стандарти на компетентнісній основі, що декларувалися як універсальний засіб вирішення всіх освітніх проблем. Натомість на зміну одній «інновації» приходила інша, а проблема якійсної підготовки випускників ЗПО залишалася нерозв'язаною.

Доцільно визнати, що сьогоднішні потенційні можливості модернізації освітнього процесу ЗПО мають ІТ-технології – сукупність методів і

технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передавання й надання інформації, що розширює знання людей і розвиває їхні можливості щодо керування технічними й соціальними проблемами (Ставицька І.). Саме застосування ІТ-технологій у реальній освітній практиці прискорює процеси оволодіння учнями знаннями; ІТ-технології підвищують якість освіти за рахунок удосконалення методології та методики відбору змісту, організаційних форм і засобів навчання, застосування педагогічно доцільних технологій; на засадах комп'ютерних технологій розробляються валідні діагностичні методики перевірки та оцінювання освітніх результатів учнів, їхніх успіхів у навчанні.

Виникає проблемне запитання: чому саме ІТ-технології підвищують якість освіти, змінюють саму систему освітнього процесу ЗПО? Чому застосування інформаційних ресурсів, електронних засобів, способів отримання, переробки, використання інформації в цілісному, системному вигляді суттєво інтенсифікує освітній процес, робить його ефективним? Річ у тому, що введення до структури освітнього процесу ІТ-технологій змінює способи оволодіння інформацією за рахунок миттєвого доступу до баз даних, перенесення акцентів на самоосвітню діяльність учня; організаційні форми навчальної роботи стають більш інтерактивними, особистісно-орієнтованими; широкий доступ до баз даних дозволяє тим, хто навчається, оволодівати глибинними пластами сучасного змісту навчання; засоби навчання такими, що максимально сприяють оволодінню учнями всіма характеристиками навчальних об'єктів, зокрема за рахунок електронних освітніх ресурсів – інструментів та матеріалів, розроблених в електронній формі та представлених на носіях або розміщених у комп'ютерних мережах. Крім того, ІТ-технології змінюють характер педагогічної взаємодії викладача і учня, ця взаємодія стає інтерактивною; контроль результатів навчання набуває якості системності й об'єктивності та ін.

Отже, саме застосування ІТ-технологій позитивно змінює всі складові освітнього процесу як системи. Урешті, сама система узвичаєного консервативного (закритого за В. Биковим) освітнього процесу стає відкритою, такою, що дозволяє учню вийти на сучасні рівні досягнень науки, за межі стандартних програм, усталених комунікацій, задіяти до пошуку широку палітру навчально-наукових можливостей мережі Інтернет.

На основі підходів учених, результатів власного наукового пошуку ІОС ЗПО визначаємо як цілеспрямовано модернізовану засобами ІТ-технологій систему освітнього процесу, яка структурно вміщує змістову (інформаційні, навчальні, методичні ресурси), технологічну (інструменти, засоби ІТ-діяльності й комунікацій), організаційну (організаційні підрозділи) складові та забезпечує її відкритість через вихід за межі програм, усталених комунікацій та інтерактивність завдяки охопленню інформаційними потоками всіх учасників педагогічного процесу.

Цісарук Ірина Василівна,
аспірант, кафедри теорії і методики трудового навчання та
технологій Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Інноваційна за змістом і характером динаміка світових тенденцій розвитку суспільства вимагає формування випереджувальної освітньої політики. Серед очікуваних результатів реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр. – підготовка та виховання кадрів вищої кваліфікації, здатних працювати на засадах інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу, власного творчого безперервного професійного зростання. Увага акцентується на поглибленні компетентнісної парадигми, самостійній освітній діяльності майбутнього фахівця.

Стратегії самостійного пізнання стають механізмом, що забезпечує можливість вільної реалізації суб'єктів педагогічного процесу, право вибору особистістю індивідуальної траєкторії професійного розвитку. Відповідно, сучасними освітньо-нормативними документами «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу» (2005) самостійну роботу студента визначено основною формою організації освітньої діяльності в сучасному вищому навчальному закладі, а її обсяг регламентується від 1/3 до 2/3 загального навчального часу.

Сучасні вимоги до професійних якостей майбутніх учителів трудового навчання та технологій передбачають запровадження такої освітньої моделі їхньої підготовки, що забезпечувала б їхнє становлення як конкурентоспроможних фахівців із високим рівнем творчого потенціалу, суб'єктів саморозвитку і професійного самовдосконалення, здатних діяти, відповідально вирішувати освітні завдання у безперервно змінних умовах педагогічної реальності.

Професійний розвиток майбутніх учителів трудового навчання та технологій неможливий без підвищення ролі самостійної роботи студентів над навчальним матеріалом, посилення відповідальності викладачів за стимулювання їхнього професійного зростання, виховання творчої активності та ініціативи. Домогтися необхідного результату можливо шляхом інтеграції оптимальних форм, методів і засобів активізації самостійної пізнавальної діяльності.

Актуальність проблеми оволодіння студентами стратегіями самостійної роботи зумовлена тим, що саме під час навчання у вищому закладі освіти закладаються основи професіоналізму, формуються вміння самостійної професійної діяльності та базисні характеристики безперервного професійного розвитку, визначаються передумови для успішної

самореалізації компетентностей учителя трудового навчання та технологій. Тому необхідно, щоб студенти, опановуючи знання і способи їх освоєння, усвідомлювали, що самостійна робота не лише сприяє активізації пізнавальної діяльності, а й стає справжнім надбанням особистості для навчання впродовж життя. Саме тому ми розглядаємо самостійну роботу студентів як один із ефективних засобів удосконалення й підвищення результативності творчої складової педагогічного освітнього процесу на сучасному етапі модернізації вищої школи.

Професійний розвиток науковці розглядають як цілеспрямований та систематичний вплив на майбутнього фахівця в процесі професійного навчання з метою підготовки його до виконання нових, більш складних завдань у майбутній професійній діяльності на основі вдосконалення здібностей та потенційних можливостей [1, с. 194]. Практичні дослідження професійного розвитку вчителів зорієнтовані на вивчення змісту їхніх знань і досвіду, змін у поглядах на професію педагога, ставлення до власної професійної діяльності [2, с. 22]. Ми підтримуємо думку науковців, що професійний розвиток майбутнього вчителя охоплює формування, вдосконалення, інтеграцію й реалізацію в навчальному процесі професійних і особистісних якостей та здібностей, оволодіння професійними знаннями, уміннями, навичками, а також активне якісне перетворення й збагачення свого внутрішнього світу [3, с. 79].

Отже, професійний розвиток майбутнього вчителя трудового навчання та технологій ми розглядаємо як цілісний процес, спрямований на професійне становлення майбутніх фахівців, що неможливий без взаємодії студентів і викладачів у процесі аудиторної та позааудиторної самостійної роботи. Прогнозованим результатом професійного розвитку майбутнього вчителя трудового навчання та технологій є його готовність до майбутньої професійної діяльності, а також підготовка до навчання впродовж усього життя шляхом самоосвіти та самовиховання.

Список бібліографічних посилань

1. Марченко А. М. Професійний розвиток персоналу – нагальне завдання сьогодення. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. № 1 (35). С. 194-197.
2. Муқан Н. В. Професійний розвиток педагогів: теоретичні та методологічні аспекти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2013. № 5 (31). С. 18-27.
3. Янушевский В. Н. Моделирование профессионального развития будущих преподавателей филологических дисциплин. *Вісник Черкаського ун-ту*. Серія: Педагогічні науки. Черкаси, 2010. Вип. 179. С. 78-84.

Шкарупа Ганна Миколаївна,

аспірант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
викладач Коледжу мистецтв та дизайну КНУТД

ВАРІАТИВНІСТЬ ТРАЄКТОРІЙ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО- КОНСТРУКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ В УМОВАХ МИСТЕЦЬКОГО КОЛЕДЖУ

Згідно зі статистичним даним на початок 2017/2018 навчального року в Україні налічувався 6901 студент коледжів, технікумів, училищ, та 2438 студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації (разом 9339 осіб), які здобували освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст» у галузі знань 0202 «Мистецтво». Спеціальність «Дизайн» є однією з найпопулярніших у цьому напрямі підготовки (табл. 1). Для порівняння: 7237 та 3322 (разом 10559 осіб) відповідно, 0101 «Педагогічна освіта» або 3826 та 2964 (разом 6790 осіб) відповідно, 0601 «Будівництво та архітектура» [1, с. 44-46]

Таблиця 1. Розподіл студентів коледжів, технікумів, училищ та університетів, академій, інститутів за напрямом підготовки «Мистецтво», спеціальність «Дизайн» на початок 2017/18 навчального року

(за даними Державної служби статистики України) [1, с. 165, с.176, с. 181, с. 222]

	Коледжів, технікумів, училищ (перелік 2007 р.) 5,02020701	Коледжів, технікумів, училищ (перелік 2015р.) 5,022	Університетів , академій, інститутів (перелік 2007 р.) 5,02020701	Університетів, академій, інститутів відповідно до (перелік 2015р.) 5,022	<i>Всього (осіб)</i>
Прийнято		884		1064	1948
Навчається	849	1649	854	1899	5251
Разом	849	2533	854	2963	7199

Освітній процес, незалежно від типу та назви начального закладу, повинен спрямоватись на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей [2]. Успішність професійної підготовки фахівця освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» напрямку «Дизайн» підтверджується дипломним проектом, що повинен продемонструвати і засвідчити, що студент набув компетентностей відповідно до стандартів освіти, та дає підстави для присвоєння випускнику кваліфікації «Художник-конструктор (дизайнер)» (з дипломом молодшого спеціаліста), що відповідає коду 3471 чинного Національного класифікатора професій України [3].

Спеціальність «Дизайн» має велику кількість спеціалізацій, що формуються як особливостями попиту ринку праці так і значною відмінністю технологічних процесів під час виконання робіт, пов'язаних зі специфікою композиційного та художньо-конструктивного рішення того чи іншого об'єкту дизайну. Саме тому компетентність як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, що визначає здатність особи до успішної професійної діяльності є визначальною одиницею в процесі моделюванні

освітнього процесу. Розвиток компетентностей – головна мета навчальних програм у професійній освіті, де переважає компетентнісний підхід.

Другим вагомим фактором, що посилює важливість забезпечення та якісного наповнення варіативного компонента у формуванні та реалізації освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки, є індивідуальні особливості творчих здібностей студента, а також творчий характер майбутньої професійної діяльності. Варіативність у процесі підготовки майбутніх дизайнерів віднесено до п'яти дидактичних принципів організаційного забезпечення дизайн-освіти, серед яких фундаментальність, інтегративність, неперервність та ступеневість [4, с.10]. Саме тому процес формування компетентностей є тривалим у часі. Зауважимо, що вони потребують розвитку в різних навчальних дисциплінах та повинні оцінюватись на різних етапах навчання. До сучасних особливостей освітніх стандартів на компетентнісній основі МОН України відносить відсутність типових навчальних планів і типових навчальних програм з навчальних дисциплін та виробничої практики. Навчальні заклади отримали певну свободу в утворенні переліку навчальних предметів спільно з роботодавцями [5]. Але, незважаючи на наявний попит на ринку праці на дизайнерів (за спеціалізаціями), не кожен навчальний заклад може залучити достатню кількість роботодавців для всебічного і ґрунтовного обговорення навчальних програм та узгодження переліку навчальних дисциплін за спеціалізаціями.

Отже, при модернізації освітньо-професійних програм (ОПП) для професійної підготовки майбутніх дизайнерів в умовах мистецького коледжу варто керуватись такими положеннями:

- ґрунтуючись на засадах неперервності та ступеневості освіти, варто більше уваги приділяти інтегративності дисциплін загальнохудожнього та професійноорієнтаційних циклів;
- спираючись на принцип модульно-компетентнісного підходу та з метою забезпечення реалізації права студентів на індивідуальну освітню траєкторію, розширити перелік доступних до вибору дисциплін, що забезпечить варіативний розвиток професійних компетентностей.

Список бібліографічних посилань

1. Вища освіта в Україні. Статистичний збірник. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Закон України про освіту. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Національний класифікатор України класифікатор професій. URL: https://hrlliga.com/docs/327_KP.htm
4. Прусак В. Ф. Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України: автореф. дис. канд. пед. наук. Вінниця, 2006. 20 с.
5. Освітні стандарти, навчальні плани та програми. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/derzhavni-standarti-navchalni-plani-ta-programi>

Якименко Аліна Вікторівна,
аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Інформатизація освіти в даний час є необхідною умовою розвитку суспільства. Удосконалення інформаційних технологій посідає важливе місце серед численних нових напрямів розвитку освіти. Воно націлене на розвиток інформаційного середовища освітньої установи, що передбачає впровадження та ефективне використання нових інформаційних сервісів.

Важлива роль нових інформаційних технологій в освіті полягає в тому, що вони не тільки виконують функції інструментарію, що використовується для вирішення окремих педагогічних завдань, а й надають якісно нові можливості навчання, стимулюють розвиток дидактики і методики, сприяють створенню нових форм навчання і освіти. З розвитком комп'ютерних засобів і впровадженням їх в освітній процес у його учасників виникають нові можливості, реалізуються нові підходи.

Одним з перспективних напрямків розвитку сучасних інформаційних технологій є хмарні технології.

Хмарні технології — це технології, що надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервіса.

Суть концепції хмарних обчислень полягає в наданні кінцевим користувачам віддаленого динамічного доступу до послуг, обчислювальних ресурсів і додатків (у тому числі до операційних систем та інфраструктури) через Інтернет. Хмарні технології становлять масштабований спосіб доступу до зовнішніх обчислювальних ресурсів у вигляді сервісу, що надається за допомогою Інтернету, при цьому користувачеві не потрібно особливих знань про інфраструктуру хмари або навичок управління цією хмарною технологією.

Найголовнішою функцією хмарних технологій є задоволення потреб користувачів, що потребують віддаленої обробки даних.

Хмарні технології широко використовуються в освіті для надання студентам персонального доступу до мережевих ресурсів, розміщених на сайтах. Вони мають можливість редагувати свій розділ, не маючи доступу до інших сторінок. Це, з одного боку, дає можливість викладачеві контролювати інформацію, що надходить, а з другого – розвиває самостійність і відповідальність студентів.

Ще одним варіантом використання хмарних технологій, що починає поширюватися у сфері освіти, є переміщення в хмару систем управління навчанням (Learning Management Systems, LMS).

Хмарні технології надають широкі можливості для освіти: обмін інформацією і документами, необхідними для навчального процесу учнів один з одним і з викладачами; використання електронної пошти, чату і форуму; виконання спільних проєктів у групах: підготовка текстових файлів і презентацій, організація обговорення правок у документах у режимі реального часу з іншими співавторами, публікація результатів роботи в Інтернеті у вигляді загальнодоступних веб-сторінок, виконання практичних завдань щодо обробки інформаційних об'єктів різних видів: форматування і редагування тексту, створення таблиць і схем у текстовому редакторі; здійснення поточного, тематичного, підсумкового контролю, а також самоконтролю.

Саме хмарні технології дозволяють знанням подолати бар'єри – географічні, технологічні та соціальні.

Хмарні технології пропонують альтернативу традиційним формам організації навчального процесу, створюючи можливості для персонального навчання, інтерактивних занять і колективного навчання.

Дарменко Олексій Миколайович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Радикальна трансформація соціокультурного та економічного простору України неминує впливає на освіту, в тому числі й професійну. Саме новий підхід до системи професійної освіти дозволить забезпечити якісну підготовку висококваліфікованих фахівців майбутнього. Жорсткі професійні критерії вимагають і підвищення рівня підготовленості кваліфікованих кадрів у різних галузях життєдіяльності.

Нині вищі навчальні заклади відчувають гостру необхідність у вирішенні проблеми модернізації та реформування вищої освіти. Упровадження системи дуальної підготовки фахівців відкриває нові перспективи в підвищенні ефективності професійної освіти.

Забезпеченість кадрами в тій чи іншій галузі варто, на наш погляд, вивчати в якісному і кількісному аспектах. Ми вважаємо, що необхідно акцентувати увагу на якісному аспекті. Спробуємо розглянути можливі траєкторії вдосконалення освітнього рівня фахівців відповідно до умов дуальної системи освіти.

Досвід розвитку освітніх систем таких країн, як Швеція, Великобританія, Німеччина, Японія свідчить про необхідність інтеграції освітнього процесу і практики, що є основою високоякісної підготовки кваліфікованих фахівців.

Ми під дуальною системою підготовки фахівців розуміємо інноваційну траєкторію організації вищої професійної освіти, що передбачає чітко скоординовану взаємодію освітнього закладу і виробничих підприємств (організацій), спрямовану на підготовку фахівців конкретного профілю, з необхідним роботодавцю кваліфікаційним рівнем.

До основних принципів системи дуального освіти належать такі: паритетність гуманістичних і ціннісних орієнтирів, компетентнісний підхід, становлення і розвиток професійної діяльності і соціально-професійних відносин.

При дуальній системі в освіту залучаються як навчальні заклади, так і виробничі підприємства, фірми, організації. Програми дуальної системи освіти інтегрують теорію і апробовані на практиці ноу-хау. Сутність перетворень полягає в тому, що дуальну освіту студенти отримують одночасно у двох навчальних закладах: університетах та інститутах – теоретичну частину, а на виробництві – практичну.

Дуальна система на відміну від традиційної передбачає під час усього періоду навчання чергування теорії і практики, що приводить до результативності й ефективності використання отриманих знань і навичок. Від професійного навчання система дуального освіти відрізняється ще й тим, що більша частина навчального тижня присвячена практиці на підприємстві, а менша (1– 2 дні) – вищу [1].

Таким чином, на підставі всього сказаного вище, можемо констатувати, що основна змістова концепція дуальної системи професійної освіти базується на посиленні практичної спрямованості під час підготовки фахівців через синтезування навчального та виробничого процесів, що істотно збільшує можливість професійної мобільності випускників навчальних закладів. Однак при реалізації дуальної підготовки варто пам'ятати про принципів зміни, необхідні процесів організації навчальної діяльності, потребу адекватного інтегрування і чергування теоретичної й практичної складових під час усього періоду навчання. Крім того, дуальна система освіти, на наш погляд, є дієвим і гнучким механізмом, що дозволяє готувати висококваліфікованих фахівців відповідно до сучасних умов ринкової економіки для підприємств різних сфер діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Мисиков Б. Современный вуз: дуализм целей. *Высшее образование*. 2006. № 11. С. 167–168.

Залюбивець Юрій Миколайович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЛЬ І МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СВІТОВЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ВИРОБНИЦТВО» В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Сільське господарство — галузь економіки, головним завданням якої є забезпечення населення продовольством і отримання сировини для промисловості. Галузь представлена практично у всіх країнах, а у світовому сільському господарстві в ній зайнято близько 1,1 млрд економічно активного населення.

Від зародження до сьогодення сільське господарство пройшло у своєму розвитку цілу низку етапів, кожному з яких були притаманні свої особливості використання землі, співвідношення землеробства і тваринництва, системи їх ведення, взаємодії з іншими галузями, характеру впливу на навколишнє середовище. Роль сільського господарства в економіці країни або регіону показує її структуру і рівень розвитку.

Невпинний рух України в освітній та науковий простір Європи створює інтернаціональні умови у сфері вищої освіти, зумовлює модернізацію вітчизняної освітньої галузі в контексті європейських вимог, що загалом на основі національних надбань світового значення має забезпечувати підготовку майбутніх інженерів-педагогів, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, бути конкурентоспроможними на сучасному світовому ринку праці та послуг.

З метою підвищення фахового рівня підготовки фахівців спеціальності 015.18 Професійна освіта. Технологія виробництва та переробка продуктів сільського господарства (освітній ступінь «магістр») з 2017/2018 навчального року до навчальних планів їхньої підготовки введена навчальна дисципліна «Світове сільськогосподарське виробництво». Вона належить до циклу професійної підготовки (вибіркова частина) і вивчається з метою формування в майбутніх фахівців із вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань про основні тенденції розвитку світового сільського господарства та закономірності розміщення продуктивних сил, дії економічних законів в аграрній сфері, природний і господарсько й економічний розвиток регіонів і країн сучасного світу як сукупності взаємодіючих інститутів, що зазнають впливу ендегенних і екзогенних факторів.

Метою навчальної дисципліни «Світове сільськогосподарське виробництво» є підготовка фахівців «нової генерації», здатних орієнтуватись в актуальних питаннях глобальної продовольчої проблеми, на основі чого приймати обґрунтовані рішення для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних агропромислових підприємств як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Це дозволить не лише забезпечити високу дохідність вітчизняного аграрного бізнесу, але й вирішити проблему забезпечення населення якісними і безпечними продуктами харчування за помірними цінами.

Завдання дисципліни:

- вивчити виробничі відносини і прогресивний зарубіжний досвід роботи іноземних країн у галузі сільського господарства;
- виявити відмінності у рівні розвитку сільського господарства країн з різним рівнем економічного та аграрного розвитку;
- визначити основні напрями економічної інтеграції, форми міжнародної економічної і науково-технічної співпраці в аграрній сфері;
- використати статистичну інформацію і відповідні методи та методики для аналізу процесів, що відбуваються нині в сільському господарстві України.

Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння таких навчальних предметів: основи агрономії, трактори та автомобілі, сільськогосподарські машини, стандартизація та управління якістю, експлуатація машинно-тракторного парку, економіка сільського господарства та маркетинг й ін.

Отже, вивчення навчальної дисципліни «Світове сільськогосподарське виробництво» забезпечить студентів знаннями про основи закономірності формування і функціонування сільського господарства світу, окремих регіонів і країн; піраміду здорового харчування людини. Після вивчення дисципліни студенти зможуть аналізувати кон'юнктуру глобальних ринків продукції рослинництва і тваринництва; вирізняти фактори, що визначають конкурентоздатність сільського господарства певних країн на міжнародних ринках; набудуть умінь виявляти перспективні напрями інтеграції сільського господарства України у світову продовольчу систему.

Список бібліографічних посилань

1. Береговий В. К. Державний механізм регулювання розвитку сільського господарства в країнах світу. Київ, 2004. 91 с.
2. Галушко В. П. Економіка світового сільського господарства. Київ, 1996. 517 с.
3. Майовець Є. Й. Теорія аграрних відносин. Київ, 2005. 276 с.

Ігнатенко Ганна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та технологій с/г виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Кебець Артем Євгенович,

магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ТЕОРЕТИКО-НАУКОВІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ ПОЗНАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Теоретичні основи позашкільної освіти закладені в педагогічних працях

В. Вахтерова, Г. Ващенко, А. Макаренка, Є. Мединського, Н. Крупської, І. Огієнка, М. Пирогова, С. Русової, С. Сірополка, В. Сухомлинського,

В. Чарнолуського, С. Шацького та ін. У руслі нашого дослідження цікавими є розвідки низки науковців сьогодення: О. Биковської, С. Карпенчук, О. Коваленко, Н. Ничкало та ін.

Шляхом залучення учнів до гурткових занять, конференцій, виховних заходів під час позанавчальної роботи у професійних (професійно-технічних) навчальних закладах є можливість поглибити у майбутніх кваліфікованих робітників знання із сучасних видів виробничих технологій, сформувати у них комунікативні здібності, розвинути креативність під час виконання виробничих завдань тощо.

За сучасними підходами в кожному ПТНЗ має бути система позанавчальної роботи і кожен викладач має бути компетентним в її організації і здійсненні.

До основних напрямів діяльності майстра, викладача належать навчальна, виховна, методична й організаційна робота [1].

Ураховуючи те, що інженерно-педагогічний колектив у профтехучилищі складається з двох великих категорій інженерно-педагогічних працівників – майстрів виробничого навчання і викладачів теоретичного навчання [2], можна констатувати, що педагогічне керівництво позанавчальною роботою в навчальній групі здійснюють два педагоги: майстер виробничого навчання і класний керівник. І тільки чітка цілеспрямована система їхніх педагогічних впливів і вимог може забезпечити цілісне виховання особистості, формування в неї професійно важливих і соціально значущих якостей.

Майстер виробничого навчання і класний керівник, вирішуючи різні виховні задачі, тісно співпрацюють. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо організації та проведення виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі ці виховні задачі [3] можна розподілити на три групи: 1 група – задачі, спільні для двох педагогів; 2 група – задачі професійного виховання, на розв'язання яких спрямовані основні зусилля майстра виробничого навчання; 3 група – задачі, у розв'язанні яких велику роль відіграє передусім класний керівник.

Співпраця майстра виробничого навчання й класного керівника щодо організації позанавчальної роботи вимагає дотримання чітких вимог до її планування.

Планування виховної роботи – це процес моделювання діяльності класного керівника, майстра виробничого навчання, заступника директора і т. д. на певний період часу, коли він створює модель своєї діяльності: змістову, організаційну, структурну.

Планування є одним із етапів управління процесом формування особистості та учнівського колективу, що впорядковує педагогічну діяльність, забезпечує виконання таких вимог до педагогічного процесу, як плановірність, системність, керованість і наступність результатів.

План – це документ, що забезпечує високу ефективність виховної роботи, дозволяючи визначити найсуттєвіші напрями діяльності, зосередити увагу на головному. У практиці роботи в умовах закладів професійно-технічної освіти використовуються різні види планування: перспективне, оперативне, поточне.

Перспективне планування передбачає складання плану роботи на тривалий період. Наприклад, проектується робота на поточний рік, причому передбачається внесення коректив до плану відповідно до зміни цілей і завдань навчального закладу.

Поточне – план діяльності з учнівським колективом на день, тиждень, місяць тощо.

Оперативне планування передбачає складання плану підготовки і проведення конкретного заходу.

Планування позанавчальної роботи потребує передусім аналізу стану справ в учнівському колективі, ознайомлення з передовим досвідом і рекомендаціями психолого-педагогічної науки. На основі аналізу складають характеристику групи, де відображають стан рівня вихованості колективу і окремих учнів, ступінь згуртованості колективу, дієвість громадської думки в ньому, стиль взаємин між членами учнівського самоврядування і рядовими членами колективу, рівень знань учнів, відхилення від норм поведінки окремих учнів та їх причини й інші особливості. Така характеристика дає можливість намітити конкретні завдання позанавчальної роботи з майбутніми кваліфікованими робітниками.

Таким чином, ураховуючи наукові засади нашого дослідження, готовність майбутнього педагога до позанавчальної роботи з учнями в умовах ПТНЗ потребує тісної співпраці всього інженерно-педагогічного колективу, зокрема й на етапі планування.

Список бібліографічних посилань

1. Ігнатенко Г. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: навчальний посібник. Суми, 2017. 112 с.
2. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко О. В. Професійна педагогіка: навчальний посібник. Київ, 2013. 352 с.
3. Методичні рекомендації щодо організації та проведення виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі. *Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України*. 2001, № 21.

Ігнатенко Ганна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
професійної освіти та технологій с/г виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка
Коваль Олександр Олександрович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДО ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Аналіз педагогічної, психологічної та філософської наукової літератури, власний педагогічний досвід свідчать про те, що проблема моніторингу освітнього процесу наразі є вкрай актуальною.

Моніторинг (від англ. monitor – стежити, вести спостереження) використовується в різних сферах суспільної діяльності, а отже, належить до різних галузей наукового знання.

Функції управління освітою та способи оцінювання якості навчання і виховання розкриті в наукових працях В. Безпалько, Т. Бордовського, О. Василенко, Б. Гаєвського, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, Т. Єсенкова, Ю. Конаржевського, О. Майорова, В. Маслова, В. Новак, Н. Тализіної, Т. Шамової, В. Якуніна та ін.

Окремі характеристики критеріїв якості знань представлено в роботах В. Архангельського, В. Безпалька, В. Галузинського, М. Євтуха, Д. Карева, І. Лернера, М. Скаткіна, Ю. Татура. Критеріальний апарат оцінювання якості знань визначають О. Абдуліна, В. Безпалько, С. Вітвицька, А. Верхола, В. Гузєєв, В. Кальней, М. Корольова, Н. Кузьміна, А. Полле, Н. Романкова, С. Шишов, В. Якунін та інші дослідники.

Аналіз наукової літератури, опитування викладачів, анкетування тих, хто навчається, дозволяють стверджувати, що в системі контролю навчальних досягнень є багато недосконалого, що не відповідає сучасним вимогам. І насамперед це суб'єктивність у процесі оцінювання.

Подоланню такої ситуації, на наш погляд, певною мірою сприятиме впровадження тестового контролю навчальних досягнень студентів.

Тест (від англ. test) – випробування, перевірка, аналіз. Тест (випробування) – завдання стандартної форми, виконання якого повинно виявити наявність певних знань, умінь і навичок [1, с. 329].

Переваги тестування: більша об'єктивність, простота проведення і обладнання; безпосередня фіксація результатів; економія часу; можливість як індивідуального, так і групового використання; зручність математичної обробки, зменшення емоційного напруження учнів.

Однак тестування має й недоліки. Зокрема, зміст тестових завдань може містити елементи підказки; тестування дозволяє перевірити знання, але рівень сформованості вмінь за допомогою педагогічних тестів можна перевірити тільки опосередковано.

Педагогічний тест – це інструмент, який складається з кваліметричної системи тестових завдань, стандартизованої процедури проведення і попередньо спроектованої технології обробки і аналізу результатів, призначений для оцінювання якостей і властивостей особистості, зміна яких можлива в процесі систематичного навчання[2].

Дидактичний тест – це система пов'язаних предметним змістом завдань специфічної форми, що дозволяє здійснювати кваліметричні процедури вимірювання і оцінювання результатів навчання – знань, умінь і навичок досліджуваних [3].

Тестове завдання – складова частина педагогічного тесту, що відповідає вимогам технологічності, формі, змісту і статистичним вимогам.

Серед функцій дидактичних тестів акцентують увагу на діагностичній (визначення рівня засвоєння навчального матеріалу в межах дисципліни чи її модуля); прогностичній (з'ясування наявності знань навчального матеріалу, необхідного для засвоєння наступного матеріалу); порівняльній (результати тестування дають інформацію про рівень навчальних досягнень тих, хто навчається, як усередині колективу, так і у різних учнівських колективах) складових.

Навчальна функція тестування полягає у мотивації тих, хто навчається, до активізації роботи над вивченням і засвоєнням навчального матеріалу.

Аналіз результатів анкетування серед майбутніх викладачів професійного навчання засвідчив, що 70 % респондентів відзначають переваги тестування як методу контролю їхніх навчальних досягнень, 10 % перевагу надають письмовим контрольним роботам, 14 % – усному опитуванню, 5 % – не бачають особливої різниці.

Під час опитування викладачів з метою визначення труднощів, які вони відзначають під час застосування тестів, переважна більшість вказала на відсутність в освітніх закладах єдиної програмної оболонки для проведення програмованого тестування та бази самих тестових завдань.

Можна зробити висновок, що хоча переважна більшість студентів як формі контролю надають перевагу тестуванню, однією із проблем є те, що в процесі його проведення не використовується сучасне програмове забезпечення освітнього процесу.

Також зазначимо, що під час проведення тестування не можна перевірити здатність майбутніх фахівців застосовувати засвоєнні знання для вирішення конкретних виробничих ситуацій.

Отже, моніторинг рівня навчальних досягнень майбутніх викладачів професійного навчання потребує комплексного підходу. Одним зі шляхів розв'язання проблеми є впровадження моніторингу рівня навчальних досягнень.

Список бібліографічних посилань

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ, 1997. 376 с.
2. Пальчевський С. С. Педагогіка: навч. посіб. Київ, 2007. 576 с.
3. Ігнатенко Г. В. Ігнатенко О. В. Професійна педагогіка: навчальний посібник. Київ, 2013. 352 с.

Нечипоренко Максим Олександрович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Самусь Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
професійної освіти та технологій с/г виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

У наш час у освіті одним із головних напрямів розвитку є впровадження комп'ютерних технологій, що значно покращує якість та ефективність навчання учнів. Упровадження комп'ютерних технологій потребує перегляду звичних для нас форм і методів навчальної діяльності. Але комп'ютер є допоміжним засобом навчання та не повинен мати переваги перед іншими методами навчання.

Нові інформаційні технології характеризуються наявністю всесвітньої мережі Інтернет, такими її сервісами як електронна пошта, телекомунікації, що надають широкі можливості для кращого пошуку, засвоєння, збереження та передавання інформації.

Упровадження комп'ютерних технологій веде до перебудови освітнього процесу в бік самостійних форм навчання та підвищує активність учня. Сьогодні на сторінках педагогічних видань усе частіше з'являються привабливі повідомлення про перспективи використання комп'ютерних технологій. Застосування нових інформаційних технологій у навчанні обумовлене низкою чинників:

- наочний перегляд матеріалів;
- моделювання;
- організація роботи декількох типів;
- можливість змінювати важкість роботи;
- різноманітність форм представлення нового матеріалу;
- можливість організувати комп'ютерний контроль і допомогу вчителя;
- учень зможе сам отримувати нову інформацію [1].

Комп'ютерна технологія навчання надає широкі можливості навчання, але водночас потребує від учнів розумових та вольових зусиль, концентрації уваги, логічності, розвиненої уяви. Усі ці вимоги повинні сприяти розвитку таких цінних якостей учня, як творча активність та самостійність, дисциплінованість, критичне мислення, відповідальність та працелюбність.

Особливу роль в освітньому процесі посідає комп'ютерне тестування. Воно, як і будь-який інший метод діагностики успішності навчальних досягнень, має власні переваги та недоліки.

У тестуванні є такі недоліки:

- відгадування учнями правильних відповідей, а, отже, можливість помилкової оцінки;
- відсутність діалогу з викладачем, унаслідок чого учень уникає можливості пояснення помилки.

Порівняно з традиційними формами контролю комп'ютерне тестування має також певні переваги:

- швидкий обробіток та одержання результатів;
- автономність процесу навчання;
- оперативність (невеликий час виконання);
- підвищення об'єктивності оцінювання знань, і, як наслідок, позитивний стимулювальний вплив на пізнавальну діяльність учня;
- тестування на комп'ютері більш цікаве порівняно з традиційними формами опитування;
- усунення таких чинників, як настроїв учня та викладача;
- можливість застосування технічних засобів;
- універсальність, охоплення всіх стадій процесу навчання;
- контроль великого обсягу матеріалу [2].

Нині для педагога є необхідними навички розроблення цифрових освітніх ресурсів для покращення своєї роботи. Успішне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у освітній процес з метою значного підвищення його якості детерміновано інформаційно-технологічною культурою всіх його учасників [3].

Виникає потреба в оновленні комплексно-методичного забезпечення дисциплін професійного спрямування, засобів навчання, готовності педагога професійного навчання до використання у своїй діяльності нових технологій навчання, які, у свою чергу, вимагають від нього постійної самоосвіти. Необхідність широкого використання сучасних комп'ютерних засобів, ІКТ у освітньому процесі є незаперечним фактом [2].

Педагог має прагнути до реалізації сучасних вимог професійної освіти, ефективно обираючи та використовуючи саме ті технології, що сприяють досягненню поставленої ним мети, підвищуючи цим свій професійний рівень. Без якісного зростання педагогічного професіоналізму ми не зможемо піднятися до усвідомлення сучасних надбань науки і техніки. У зв'язку із цим для педагогів професійного навчання в сучасному світі завжди буде актуальним навчання, засноване на інформаційно-технологічній культурі.

Список бібліографічних посилань

1. Жук О. Ю. Управління якістю проф. освіти. *Зб. наук. праць Укр. інж.-пед. академії*. Донецьк, 2001. С. 273–275.
2. Жалдак М. І., Морзе М. В., Олійник А. Г., Рамський В. С. Вплив нової інформаційної технології на зміст освіти. 2003. С. 371.
3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник. К., 2004. 192 с.

Лущик Євгеній Вікторович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка
Маринченко Євгеній Олександрович,

КУЛЬТУРА КОНОПЕЛЬ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГАЛУЗІ

На сучасному етапі розвитку економіки України постає низка питань щодо шляхів її піднесення та створення стабільної економічно розвиненої держави. Перед вітчизняними підприємствами виникає важливе завдання оновлення техніки та технологій, модернізації виробничого процесу, впровадження інноваційних розробок, покращення якості та конкурентоспроможності продукції. Галузь коноплярства здавна вважалася однією із найперспективніших для розвитку легкої промисловості та безпосередньо сільського господарства країни. Сьогодні спостерігається тенденція до стрімкого зниження показників розвитку цієї галузі, що досить негативно впливає не лише на особливості внутрішнього ринку продукції коноплярства, а і на економіку країни загалом. Саме тому важливим є аналіз питання щодо сучасного стану галузі коноплярства в Україні.

У створення машин і технологій, які і до цього часу використовуються у виробництві, значний внесок зробили відомі вчені–коноплярі Г. І. Гончаров,

С. С. Воловик, В. С. Головій, М. В. Рудніков, І. Л. Нечипоренко та інші. Під керівництвом Г. І. Гончарова створені й доведені до виробництва коноплежатка ЖК-1,9, коноплепідбирач ПКВ-1, коноплезбиральний комбайн ККУ-1,9. У проведенні наукових досліджень, розроблені технічної документації, виготовленні експериментальних зразків, відомчих та державних випробуваннях, доведенні до виробництва цих машин активну участь брав і здобувач [2; 3].

Сьогодні технічні коноплі вирощують у понад 30 країнах світу. Серед них Китай займає значну частку ринку виробництва сировини та кінцевої продукції. У цілому країни Азії контролюють близько 70–75 % загальносвітового ринку. Європа завжди була вагомим гравцем на ринку конопель, а от за останні 20 років її частка становить лише близько 15 %. На частку Канади припадають майже всі посіви конопель Північноамериканського континенту.

Базові (снопові) технології збирання конопель на зеленець, що охоплюють операції скошування з одночасним розстилянням стебел у стрічку, витримуючи їх паралельність, приготування трести росяної мочки, зв'язування стебел у снопи підбирачем трести ПКВ-1, підв'язку і укладання снопів вручну в пристрій для тюкування, навантаження тюків на транспортні засоби фронтальною навантажувачем ПФ-0,5 з пристроєм ППУ-0,5, залишаються енергозатратними і малопродуктивними.

До негативних складових базових технологій належить: невисока продуктивність і нестабільна, чутлива до якості шпагату робота в'язального апарату підбирача ПКВ-1 і коноплежатки ЖК-1,9, що суттєво знижує

продуктивність усієї технології; вилежування стебел у стрічці проходить нерівномірно: верхні стебла вилежуються швидше, нижні довше, що приводить до затягування строків збирання і втрат якості продукції; наявність ручних операцій підв'язки снопів і їх укладки в пристрій для тюкування, зв'язування тюків потребує великих людських ресурсів [4].

Снопіві технології збирання конопель негативно впливають на продуктивність і витрати робочої сили на коноплезаводах. Снопи вручну подають на приймальний стіл технологічної лінії, при цьому, розрізаючи кожне перевесло (а перевесла виготовлені з поліпропіленового шпагату) виймають із стрічки [1].

Для відродження коноплярства як одного з основних джерел натуральної сировини для текстильної промисловості необхідні розроблення і впровадження високопродуктивних, енергозберезувальних, інноваційних технологій збирання і приготування трести конопель та машин для їх упровадження.

Нова технологія збирання зеленцевих конопель передбачає проведення передзбиральної хімічної дефоліації посівів, скошування та розстил дефолірованих стебел конопель на полі стрічкою для сушіння або росяної мочки, підбір з розстилу сухих стебел у вигляді соломи або стланцевої трести з одночасною в'язкою в снопи, тюковку снопів, навантаження і вивезення тюків з поля технічними засобами до місця замочки або скиртування.

Список бібліографічних посилань

1. Бахирева А. З. О методике определения волокнистости в отдельных стеблях и малых пробах лубяных растений. *Лубяные культуры*: сборник статей. 1950. – С. 53–55.
2. Бибанов К. Н. Испытание коноплеуборочных машин. *Отчет междугосударственной комиссии*, 1936. С. 25–28.
3. Бибанов К. Н. Результаты испытаний коноплеуборочных машин. *Сельхозмашина*. 1933. № 10, С. 54–56.
4. Буянов В. И. Механизация коноплеводства. 1956. 256 с.

Максимович Олександр Миколайович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЙ МЕХАНІЗОВАНОГО ЗБИРАННЯ ЛЬОНУ–ДОВГУНЦЯ

Льон-довгунець – найдавніша рослина, що мала значний вплив на розвиток духовної та матеріальної культури наших предків.

В основному його вирощують на волокно, яке йде на виготовлення різних тканин, що мають, як відомо, багато цінними властивостей. Вироби з льону красиві, добротні й міцні, легкі й еластичні; вони добре пропускають повітря

і вбирають вологу (у кілька разів швидше порівняно з шовком, віскозою і навіть бавовною). Міцність лляної пряжі на розрив при однаковій товщині в 2–3 рази вища за бавовняну та вовняну.

З льону наша текстильна промисловість виробляє широкий асортимент товарів побутового призначення: рушники, білизну, одяг, ковдри та інші вироби, і технічного – брезент, приводні ремені, парусину, мішечний, пакувальний матеріали, шпагат, нитки, мотузки та ін.

Для потреб народного господарства можна використовувати майже всю рослину льону-довгунця. З насіння отримують лляну олію, яку застосовують для приготування високоякісної оліфи, а також лаків, фарб, клейонок, лінолеуму, термоізоляційних дротів; з-поміж технічних олій вона за обсягом виробництва посідає перше місце у світі.

У невеликій кількості рафіновану лляну олію застосовують у промисловому консервуванні продуктів, кулінарії й кондитерському виробництві.

Розвиток людства в наш час спирається на екологічність та економічність, тому льон-довгунець, маючи широку сферу застосування, є затребуваним.

Є три способи збирання льону-довгунця: комбайновий, роздільний, сноповий. При кожному з них продукція буде у вигляді льоносоломи, трести або волокна. Способи збирання відрізняються особливостями сушіння і обмолоту льону.

Комбайнове збирання льону-довгунця супроводжується втратами не тільки волокнистої складової врожаю, але і насіння.

За даними різних дослідників, у середньому втрати насіння при збиранні льону-довгунця комбайнами сягають 11,9 %. У нашому дослідженні передбачено з'ясувати деякі з питань механізованого виробництва льону-довгунця, спрямовані на зменшення втрат насіння при комбайновому збиранні.

Значна частка втрат пов'язана з недоочісуванням коробочок зі стебел очісувальним апаратом комбайна. Втрати насіння від цього зумовлені невідповідністю зони розміщення насінневих коробочок у шарі стебел, що надходять на очісування, і зони дії очісувального апарата на стебла.

Роздільна технологія збирання має переваги порівняно з комбайнвою стосовно використання енергії сонця для природного сушіння стебел і дозрівання насіння, а також можливості розпочати збиральні роботи у ранній жовтій фазі стиглості льону.

При роздільному способі збирання за рахунок відтоку пластичних речовин із стебел і коробочок у насіння схожість його досягає показника понад 90 % навіть при вибиранні льону у фазі початку ранньої жовтої стиглості або на 10 днів раніше, ніж при комбайновому збиранні.

Роздільна технологія збирання льону-довгунця порівняно з комбайнвою має переваги по затратах пального. У цілому затрати трудових та

матеріальних ресурсів на 1 га скорочуються на 40 кВт, зменшення втрат насіння на 14 % та підвищення його схожості на 7 %.

За сноповим способом збирання льон вибирають льонобралками і зв'язують у снопи. Снопи ставлять у шатри або бабки для штучного сушіння й дозрівання насіння, а потім обмолочують на молотарках. Цей спосіб характеризується великими затратами ручної праці, довготривалістю збиральних і післязбиральних операцій, значними втратами льонопродукції, тому цей спосіб у сучасних умовах майже не застосовується.

Таким чином, проведений техніко-економічний аналіз способів збирання льону-довгунця у нашій країні показує, що, незважаючи на певні недоліки, найбільш поширеним способом збирання культури є комбайновий.

Широке застосування вказаного способу пояснюється наявністю відповідних технічних засобів для його здійснення та високою продуктивністю збирання льону-довгунця.

Список бібліографічних посилань

1. Кругла Н.А., Вергунов В.А. Історія розвитку льонарства в Україні: навч. посіб. Херсон. 002. 168 с.
2. Макаєв В. І. Удосконалення роздільного способу збирання льону-довгунця з метою поліпшення якості продукції. *Проблеми легкої і текстильної промисловості України*. Херсон, 2004. №1(8). С. 96–100.
3. Хайліс Г., Налобіна О. Технології збирання льону та проблеми механізації льонарства. *Техніка АПК*. 2004. №1–2. С. 17.
4. Циганок М. К. Підвищення ефективності льонарства на Поліссі. Київ, Урожай, 1973. 40 с.

Можевенко Володимир Володимирович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Самусь Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
професійної освіти та технологій с/г виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні важко уявити освічену людину, фахівця у будь-якій галузі знань без умінь використовувати комп'ютерну техніку для розв'язування виробничих, наукових чи педагогічних проблем. Комп'ютеризація настільки глибоко інтегрувалась у діяльність людини, пов'язану із управлінням виробництвом, забезпеченням надійного зв'язку, зберіганням та

опрацюванням інформації, організацією фінансових, матеріальних та інтелектуальних потоків, що стала практично невід'ємною її частиною. Педагогічні програмні засоби є сьогодні новим засобом навчання, що використовується у навчальних закладах освіти різних рівнів. Заклади вищої освіти (ЗВО) забезпечуються комп'ютерною технікою, що має потужні дидактичні можливості. Сучасний викладач професійного навчання, не навчений технологій використання педагогічних програмних засобів, не зможе на високому науково-методичному рівні готувати і проводити урок. Але підготовка викладача професійного навчання у цьому напрямі здійснюється у педагогічних ЗВО недостатньо, тому виникає потреба впровадження комп'ютерно орієнтованих компонентів у традиційні методичні системи навчання. Крім того, доцільність використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі підготовки майбутніх викладачів професійного навчання обумовлена також значним скороченням аудиторних годин зі збереженням змісту дисциплін. Значна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання студентів.

Таким чином, одним із провідних напрямів розвитку сучасної системи освіти в Україні є поступова комп'ютеризація всіх її ланок з метою підготовки комп'ютерно грамотної генерації фахівців з усіх галузей народного господарства та виробництва.

Питання інтенсифікації педагогічного процесу можуть розглядатись і більш детально стосовно окремих сторін освітнього процесу. Так, зазначимо, що інтенсифікація може бути досягнута за рахунок удосконалення двох основних компонентів освітнього процесу: змісту та методів навчання. Удосконалення змісту навчання щонайменше передбачає:

- 1) раціональний добір навчального матеріалу із виділенням основного, базового і другорядного, додаткового;
- 2) перерозподіл обсягу навчального матеріалу в часі з тенденцією максимальної концентрації нового в початковий період навчання;
- 3) концентрацію аудиторних годин занять також на початковому етапі навчання;
- 4) нерівномірне дозування навчального матеріалу для забезпечення багаторівневого відпрацювання нового матеріалу;
- 5) забезпечення логічної наступності нового і старого навчального матеріалу та активне використання нового для більш глибокого засвоєння пройденого, виходячи із розуміння процесу пізнання як такого, що розвивається не лінійно, а за спіраллю;
- б) більш економне і раціональне використання кожної хвилини аудиторного часу.

Удосконалення другого компонента освітнього процесу – методів навчання – забезпечується:

- 1) широким використанням колективних форм пізнавальної діяльності;

- 2) формуванням у викладача відповідних навичок організації керування колективною навчальною діяльністю студентів;
- 3) звертанням до різних видів проблемного навчання;
- 4) удосконаленням навичок професіонального педагогічного спілкування, яке сприяє мобілізації творчого мислення студентів;
- 5) реалізацією індивідуального навчання в умовах групової взаємодії з використанням продуманого добору форм спілкування та навчальних завдань з урахуванням індивідуальних;
- 6) рівномірним просуванням усіх студентів незалежно від початкового рівня їхніх знань та індивідуальних здібностей;
- 7) широким використанням найновіших наукових даних у галузі психології формування особистості і соціальної психології колективу;
- 8) застосуванням сучасних технічних засобів навчання і, якщо в цьому є потреба, елементів програмованого навчання.

Роль комп'ютера в розв'язанні проблеми ефективної реалізації освітнього процесу полягає в одному із найважливіших завдань інформаційної культури педагога – формуванні знань, навичок та вмінь, необхідних для використання комп'ютера як засобу своєї майбутньої професійної діяльності.

Пилипенко Артем Іванович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АВТОМОБІЛІ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ТЕХНІКА» ДЛЯ НЕІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Розбудова незалежної України супроводжується докорінними економічними та соціальними перетвореннями, що ведуть до становлення ринкових відносин. Саме тому метою професійної підготовки фахівців неінженерних спеціальностей аграрного профілю має стати готовність до швидкоплинних процесів в аграрному секторі економіки, до професійної діяльності в чітко не визначених умовах, в умовах становлення нового суспільства в нашій країні.

Провідним принципом державної освітньої політики, головним завданням модернізації освіти повинна стати випереджувальна підготовка фахівців аграрного профілю, а отже, освоєння ними як загальноосвітніх, так і спеціальних дисциплін.

Підготовка майбутніх фахівців-аграріїв нової генерації до творчої роботи є одним із головних завдань, що постає перед професорсько-викладацьким складом вищих навчальних закладів аграрного профілю. Сьогодні вимагає формування у майбутніх молодих фахівців нового типу мислення, творчого підходу до вирішення будь-яких проблем, що виникають у процесі їхньої життєдіяльності. Тому, як зазначає академік Н. Г. Нікало, у навчанні й

вихованні особливу увагу необхідно приділяти формуванню творчої особистості, бо саме вона спроможна вирішувати як повсякденні завдання виробництва, так і завдання прискорення соціально-економічного розвитку і прогресу нації.

Вивченням спеціальних дисциплін, зокрема предмета «Автомобілі та сільськогосподарська техніка» займалися Д. А. Сметанін, А. І. Дьомін,

А. С. Мельничук, Г. Р. Гаврилюк, Г. І. Живолуп, В. В. Ільїн, І. І. Мельник. Ними викладена методика організації й проведення теоретичних, лабораторних, практичних занять і виробничого навчання. Характеризуються способи реалізації міжпредметних зв'язків, проблемне, програмоване навчання, самостійна робота студентів і використання технічних засобів навчання. Особлива увага приділена трудовому, моральному і естетичному вихованню студентів.

Підготовку майбутніх фахівців неінженерних спеціальностей потрібно здійснювати таким чином, щоб навчання і виховання були тісно пов'язані з життям і працею. Зумовлений цей зв'язок вимогами сучасного виробництва, щораз зростаючою необхідністю мати високоосвічених, різнобічно розвинених, активних працівників. Навчання, пов'язане із життям та продуктивною працею, – основа формування і виховання спеціаліста, важливий засіб гармонійного розвитку особистості.

Проблема викладання дисципліни «Автомобілі та сільськогосподарська техніка» полягає в тому, що її вивчення має бути безперервним, оскільки сучасне сільськогосподарське виробництво характеризується високим рівнем механізації, електрифікації та автоматизації виробничих процесів, що постійно вдосконалюються в умовах упровадження ринкових відносин. Окрім того, вітчизняну сільськогосподарську техніку на внутрішньому ринку поступово витісняє зарубіжна техніка, її потрібно ретельно вивчати і добре знати, щоб відповідати сучасному рівню фахівця-аграрія неінженерної спеціальності.

Отже, наразі необхідно запроваджувати в роботу вищих закладів освіти наукову організацію навчального процесу, без чого неможливе подальше підвищення рівня якості підготовки фахівців неінженерних спеціальностей. Успішне вирішення цього питання можливе шляхом програмованого навчання з використанням технічних засобів навчання і зокрема комп'ютерних технологій.

Список бібліографічних посилань

1. Мельников Д. И. Методика преподавания курса «Тракторы и автомобили». Киев, 1972. 444 с.
2. Методика викладання предмета «Сільськогосподарські машини та їх використання» / За ред. В. С. Гапоненка. Київ, 1977. 240 с.

Півницький Павло Володимирович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОСОБЛИВОСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Оглянувши історію розвитку фахової підготовки педагогів професійного навчання, можна зрозуміти, що для її покращення доцільно рухатися уперед, запозичувати досвід та покращувати освітні стандарти.

У педагогічній енциклопедії під професійною підготовкою розуміють сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної роботи з певної професії. Як засвідчує аналіз відповідної літератури, зараз у ряді публікацій трапляються різні думки з проблем професійної підготовки. Так, на думку О. Бондаревської, складовими професійної підготовки є:

- озброєння культурою, що дозволить знайти власне місце в житті і дасть можливість приймати самостійні рішення;
- оновлення змісту і навчально-методичного забезпечення підготовки педагогічних кадрів;
- розроблення нових технологій професійної підготовки, що змінить місце студента в масовому одноманітному педагогічному відтворенні.

Розглянемо особливості фахової підготовки бакалаврів за спеціальністю: 015.18 Професійна освіта. (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства).

Навчальні плани підготовки бакалаврів розробляються на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) – нормативного документа, в якому узагальнюється зміст освіти, тобто відображаються завдання освітньої та професійної підготовки, визначається місце фахівця у структурі господарства держави та вимоги до його компетентності, інших соціально важливих властивостей і якостей.

В ОКХ розкривається зміст умінь, якими повинні володіти випускники цієї спеціальності відповідно до встановлених виробничих функцій (дослідницької, проектувальної, організаційної, управлінської, технологічної, контрольної, прогностичної, технічної).

Окрім цього, пропонується освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки. Це нормативний документ, в якому встановлено вимоги до змісту, обсягу, рівня освітньої та професійної підготовки фахівців цієї спеціальності. ОПП встановлює нормативний зміст навчання, обсяг умінь та рівень їх засвоєння в процесі підготовки відповідно до вимог ОКХ; перелік навчальних дисциплін підготовки фахівців; форму державної атестації; термін навчання.

Аналізуючи навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю: 015.18 Професійна освіта. (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства), можна зазначити, що всі навчальні дисципліни, які

забезпечують професійну підготовку студентів, згруповані в такі блоки: цикл загальної підготовки, що містить дисципліни соціально-гуманітарного спрямування нормативної та вибіркової частин (вибіркова частина складається як за вибором ВНЗ, так і за вибором студента); цикл професійної підготовки (вміщує педагогічні, загальнотехнічні та технічні дисципліни); практики (технологічна та педагогічна); державна атестація (державні экзамени: комплексний з фахових дисциплін, професійної педагогіки та методики професійного навчання).

Термін навчання студентів становить два роки. Кількість часу, що відведено на самостійну роботу, у відсотковому співвідношенні до загальної кількості годин становить 2200 год. – 58 %. А кількість часу, відведеного на аудиторні заняття, становить 1400 год. – 42 %. З них на лекції відводиться 638 год., на практичні й семінарські заняття – 310 год., на лабораторні заняття – 452 год.

Чотири тижні відводиться на технологічну практику, що проводиться на першому курсі навчання в кінці другого семестру. На педагогічну практику «Педагогічна практика (на робочому місці майстра виробничого навчання)» відводиться 6 тижнів. Вона проводиться на другому курсі навчання на початку другого семестру. Під час навчання студенти виконують курсові роботи з таких предметів: «Професійна педагогіка», «Методика професійного навчання», «Експлуатація МТП».

Державна атестація проводиться у формі двох екзаменів з навчальних дисциплін: комплексний з фахових дисциплін, професійна педагогіка та методика професійного навчання.

Таким чином, підготовка майбутніх педагогів має спиратись на ті форми навчання, що формують знання, уміння і навички, що створюють умови для формування в студентів здатності до самостійного прийняття рішень, творчого розв'язання нестандартних й нетипових завдань, високої професійної мобільності, яка характеризується передусім здатністю самостійно добувати необхідні знання, постійно та самостійно вчитися, інтелектуально розвиватись.

Прилепа Іван Миколайович,

магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Самусь Тетяна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій с/г виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасному світі інформаційні технології зайняли міцну позицію під час підготовки педагогів професійного навчання, вони допомагають в організації освітнього процесу з різних дисциплін. Сьогодні не виникає сумнівів ефективність їх використання в освітньому процесі закладу вищої освіти (ЗВО). Усе частіше хмарні технології набирають більш широких обертів, їм присвячують сучасні науково-практичні конференції, проводять дослідження та публікують наукові роботи. Модернізація сучасної освіти найперше залежить від удосконалення методики викладання та розширення методичних прийомів для активізації діяльності майбутніх педагогів. В. О. Огнев'юк зазначає: «Особливого значення на шляху вдосконалення освіти набуває використання як традиційних, так і новітніх освітніх технологій як ефективного способу залучення до культури. Навчальні технології – важливий фактор культури, оскільки їх ефективне поєднання й застосування дає змогу не лише залучити студентів до навчальної й наукової діяльності, що значно підвищує ступінь соціалізації особистості, але й опанувати методи, прийоми й знаряддя культуротворення».

Завдяки впровадженню інформаційних технологій в освіту з'явилися нові можливості для індивідуалізації та диференціації освітнього процесу зорієнтованого на розвиток самостійного мислення та ефективну організацію пізнавальної діяльності студентів. Неособливу увагу заслуговують інформаційно-комунікаційні технології як один із дієвих засобів інтерактивного навчання.

Інформаційно-комунікаційні технології – це широкий спектр цифрових технологій, що використовуються для створення, передавання, поширення інформації та надання послуг: програмне забезпечення, комп'ютери, телефонні лінії, мобільний зв'язок, електронна пошта, мережі безпроводного і кабельного зв'язку, мультимедіа, Інтернет.

Різновидом інформаційних технологій є хмарні технології. Хмарні технології – це технології обробки даних, в яких комп'ютерні ресурси надаються Інтернет-користувачеві як онлайн-сервіси.

Концепція хмарних технологій охоплює багато понять: інфраструктура, програмне забезпечення, платформа, дані, робоче місце тощо. Головною функцією хмарних технологій є задоволення потреб користувачів, що потребують віддаленої обробки даних.

Практичний досвід показує, що значні дидактичні можливості мають хмарні сервіси, зокрема для ефективної організації самостійної роботи студентів та її активізації, у процесі виконання майбутніми педагогами індивідуальних навчально-дослідних завдань, оформлення матеріалів педагогічної практики, написання курсових та магістерських робіт. Отже, важливим стає забезпечення постійного взаємозв'язку викладача і студентів, а також студентів у групі. Таким чином, у хмарі підтримуються різні види діяльності (колаборація, комунікація, кооперація тощо).

Необхідно звернути увагу на те, що хмарні технології використовуються в освітніх установах України як безкоштовні хостінги для спілкування між

студентами та викладачами. Інші численні інструменти хмарних технологій для вивчення дисциплін практично не використовуються тому, що недостатньо інформації щодо їх використання і немає практичних навичок використання у професійних цілях. Зовсім недавно самі студенти та викладачі правильно почали оцінювати переваги хмарних технологій, а саме: Google Groups, Microsoft Office Web Apps, Amazon і т.д. На нашу думку, найкращим способом підготовки майбутніх педагогів професійного навчання засобами хмарних технологій є їх запровадження в освітній процес.

З перерахованого списку особливе місце посідає Google Groups, а саме частина їх Google Forms – служби, надані компанією Google, для використання свого доменного імені з можливістю роботи з веб-сервісами.

Служби Google Forms для навчальних закладів допомогли докорінно змінити систему навчання в багатьох ЗВО по всьому світу.

У наш час продукти Google стали для ЗВО тією технологічною базою, що допомогла підвищити ефективність спільної роботи викладачів та студентів. Перевагами хмарних технологій є можливість аудиторної роботи, наукових досліджень й управлінської ініціативи при тісному співробітництві викладачів і студентів.

Основні сфери використання хмарних сервісів:

1. Синхронізація. Користувач, зберігши файл у хмарі через комп'ютер, може отримати доступ до нього з будь-якого іншого пристрою (смартфон, планшет, ноутбук). Усі зміни у файлі будуть автоматично відображені на всіх пристроях.

2. Резервне копіювання – щоб запобігти втраті важливої інформації, можна відправити дані на віддалений сервер. У хмарі можна зберігати й резервні копії блогів та сайтів.

3. Спільна робота. Можна дозволити спільний доступ до певних файлів. С. Г. Литвинова визначає такі форми використання хмарних технологій в освіті: «Віртуальні предметні спільноти», «Віртуальні учительські», «Віртуальні методичні кабінети», «Віртуальні класи», «Віртуальний документообіг», електронний щоденник і журнал, інтерактивна приймальня, тематичний форум, організація самостійної роботи учнів та факультативне навчання, контентні сховища. Хмарні технології ефективно використовують не лише на різних етапах занять, але й у самостійній роботі студентів, у спільній проектній та дослідницькій діяльності.

Хмарні технології розширюють можливості роботи для викладачів та студентів. Вони надають вільний доступ до своїх збережених матеріалів і документів; використання відео-, аудіофайлів безпосередньо з Інтернету (без додаткового завантаження на комп'ютер); проведення онлайн занять, тренінгів, круглих столів; нові можливості для організації досліджень, проектної діяльності; організація онлайн занять, вебінарів, інтегрованих практичних занять, лабораторних робіт; онлайн комунікація зі студентами інших ЗВО України та інших країн.

Результатом використання хмарних технологій в освітньому процесі повинна стати побудова динамічно змінюваної (залежно від інтересів та зацікавленень конкретної групи студентів) навчальної дисципліни, а це, у свою чергу, сприятиме зацікавленості, активності та самостійності студентів.

Проблема застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в освіті є актуальною та потребує подальшого розвитку. Дослідження та впровадження в практику діяльності ЗВО хмарних технологій надасть можливість ефективно створити власний інформаційний простір та особисте освітнє середовище для студентів і викладачів.

Зайцева Ольга Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та
менеджменту освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
Рибець Руслан Миколайович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Модернізація системи освіти, її осучаснення і оновлення відповідно до перспективної мети і потреб суспільства потребує перегляду насамперед усталених поглядів на процес управління закладами освіти, на вирішальну роль у цьому процесі особистості керівника з позитивним професійним іміджем. Результатом має стати імідж успішного навчального закладу, що забезпечує якість освітніх послуг.

Дослідженням феномену іміджу в різних галузях наук займаються такі вчені, як Є. Н. Богданов, В. Г. Зазикін, О. А. Петрова, Г. Г. Почеппов, О. Б. Перелигіна, В. М. Шепель та ін. Учені пояснюють діловий імідж через образ окремої людини як працівника, враження про його ділові, в тому числі професійні, якості. Професійний імідж – конкретизація ділового іміджу. Універсальні ділові якості людини – працездатність, ініціативність, компетентність і т. д. знаходять вираження в рамках певної професії. Отже, діловий імідж насамперед постає як професійний імідж.

З погляду сутності та функцій професійний імідж є соціально-психологічною категорією, поєднує не тільки соціальний статус, соціальні зв'язки керівника, але і його психологічні особливості та якості [2].

Аналіз наукових праць [1; 2; 3; 4] показує, що на процес утворення іміджу впливають різні чинники. Вони можуть бути як первинними (ті, що впливають на створення іміджу при першій зустрічі з керівником), так і вторинними (ті, що впливають на формування іміджу керівника при тривалій взаємодії з ним). Ці чинники є визначальними на першому та другому етапах формування професійного іміджу.

На першому етапі створення іміджу великого значення набуває первинна інформація, або самопрезентація керівника. В. М. Шепель відзначає, що самопрезентація – «це вміння подати себе людям згідно з сучасними вимогами етики та етикету спілкування, естетики одягу, мімічної привабливості, приємної манери поведінки» [4]. Очевидно, що до ефективної самопрезентації схильні ті керівники, які впевнені в собі та своїх силах, активні, креативні, мають лідерські якості.

Первинна інформація, елементи якої при цілеспрямованому створенні іміджу входять до структури самопрезентації, має такі основні складові як одяг, міміка, жести, манера говорити. Вони становлять основу самопрезентації. Ураховуючи це, сучасні іміджмейкери пропонують такий алгоритм самопрезентації: візуалізація зовнішності, комунікативна механіка, вербальний ефект та емоційний вплив [1].

Таким чином, під впливом названих та деяких інших факторів складається перше враження про керівника, пов'язане з особливостями процесу міжособистісної перцепції, а одним із проявів феномену стереотипізації є ефект ореолу, або галоефект. Ефект ореолу – поширення в умовах дефіциту інформації про людину загального оцінного враження про неї на сприйняття її вчинків та особистісних якостей [3, с. 416].

Таким чином, на першому етапі створення іміджу діє такий алгоритм: елементи первинної інформації (самопрезентація при цілеспрямованому створенні іміджу) – перше враження – галоефект.

Вплив елементів першого етапу поширюється на елементи другого етапу, коли ефект ореолу продовжує впливати на загальний характер образу керівника, що формується на другому етапі. Недарма ця стадія має у своїй основі часовий аспект послідовності сприймання і його механізмів.

Другий етап утворення іміджу відбувається під час взаємодії керівника з оточенням (так зване лідерство «обличчя до обличчя») та охоплює такі елементи: професійні іміджеутворювальні фактори, що залежать від фахової підготовки, досвіду (у тому числі і управлінської діяльності), професійних досягнень. Другий етап теж пов'язаний зі сприйманням, але тут залежно від попереднього ефекту образ керівника або підтримується, доповнюється діяльнісними характеристиками, або докорінно змінюється. Якщо уявлення про керівника, що складаються на другому етапі, набуває характеру протилежного тому, який був на першому, то формування професійного іміджу суттєво змінюється. Загальний імідж набуває позитивного чи негативного характеру.

Слід зазначити, що процес утворення іміджу йде паралельно з процесом формування авторитету керівника і потребує значних зусиль та копіткої праці. Якщо керівник людина творча, вольова, знає досконало свою справу, має великий вплив на оточення, то його професійний імідж позитивний. Це означає визнання особистої відповідальності керівника за самого себе, за свої дії та обставини, в яких він перебуває, за прийняття ефективних

управлінських рішень, що будуть стимулювати колектив до подальшого розвитку навчального закладу та створювати його позитивний імідж.

Список бібліографічних посилань

1. Альтшуллер А. А. Суперменеджер: імідж и самопрезентация. Москва, 2004. 160 с.
2. Кравченко Л. М. Неперервна педагогічна підготовка менеджера освіти: монографія. Полтава, 2006. 420 с.
3. Психология делового преуспеяния. Москва, 2001. 304 с.
4. Шепель В. М. Импиджелогия: Секреты личного обаяния. 2-е изд, перераб и доп. Москва, 1997. 382с.

Зайцева Ольга Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
Счастливецова Вікторія Русланівна,
магістрантка Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПЕДАГОГА В ПРОЦЕСІ НАУКОВО- МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Актуальність проблеми інноваційної діяльності педагога визначається постійним зростанням вимог суспільства до освітан. Існує реальна суперечність: з одного боку, створена законодавча та наукова база щодо інноваційних підходів до розв'язання проблем сучасної освіти [1; 2; 3], а з іншого – цей процес гальмується недостатністю підготовки вчителів до створення та впровадження інновацій. Тому використання новітніх підходів не дасть очікуваних результатів без внутрішнього прагнення вчителя до змін, без його принципової переорієнтації на інноваційний підхід. Ці завдання покликана реалізувати науково-методична робота.

Проблему активності особистості та її формування в освітньому процесі досліджували М. Боришевський, Н. Галкіна, Ю. Міславський, Р. Пономарьова, А. Кульчицька, Є. Антіпова, В. Гурін, П. Ключник, В. Лозова та ін.

Активність особистості науковці тлумачать як особливий вид діяльності, що характеризується інтенсифікацією її основних характеристик (цілеспрямованості, мотивації, усвідомленості, володіння способами і прийомами дій, емоційності), а також наявністю таких властивостей, як ініціативність і ситуативність.

У структурі інноваційної активності педагога вчені вказують на її стратегічний (як у перспективі, так і у реальному часі у зв'язку з різким зростанням нестабільності зовнішнього середовища) і тактичний (має бути

раціональною як за послідовністю дій, так і за їх своєчасністю, задля забезпечення відповідно до ситуації необхідної динамічності) характер.

Інноваційну діяльність у стратегічному плані можна охарактеризувати такими показниками:

1. Якість інноваційної стратегії. Відповідність стратегії призначенню і орієнтації на зовнішнє середовище, потенціал, цілі, інші стратегії освіти загалом і навчального закладу зокрема.

2. Рівень мобілізації інноваційного потенціалу (здатність педагога проявити вищу компетенцію в конкретній ситуації інноваційного характеру).

3. Рівень залучених ресурсів.

4. Методи, культура, орієнтири, що використовуються під час інноваційних змін.

5. Обґрунтованість рівня інноваційної активності, що реалізується. Варто враховувати, що відповідний рівень стратегічної і тактичної активності має відповідати стану зовнішнього середовища і стану навчального закладу.

У тактичному плані інноваційна діяльність характеризується такими показниками: відповідність нововведень викликам часу; швидкість, або інтенсивність дій щодо створення і просування нововведень, упровадження інноваційних змін [3].

З огляду на вищезазначене інноваційна активність розглядається в поєднанні таких значущих компонентів: інноваційної готовності, інноваційної діяльності, її результативності. Ці показники виявляються в різноманітних поєднаннях і взаємозв'язках. Зокрема, потреба в нововведеннях активізує інтерес до найсвіжіших знань у конкретній галузі, а успішність власної педагогічної інноваційної діяльності допомагає долати труднощі, шукати нові способи діяльності, відстоювати новаторські підходи у взаємодії з тими, хто їх не сприймає.

Отже, інноваційна активність педагога забезпечує успіх у процесі інноваційної діяльності. Педагоги залучаються до розв'язання різних за складністю завдань: освоєння (впровадження) новацій; розроблення власних новацій; проведення педагогічних експериментів; передаванні власного досвіду і напрацювань. Вони можуть зосередитись як на вдосконаленні лише власної діяльності, так і брати активну участь у розвитку педагогічної системи школи.

Організаційно-педагогічними умовами забезпечення інноваційної активності педагога, на нашу думку, є:

1. Створення сприятливого психологічного мікроклімату в педагогічному колективі, підтримка керівництвом закладу освіти інноваційних починань, формування позитивної мотивації педагогів до реалізації новацій.

2. Окреслення системи вимог щодо особистості педагога, ступеня сформованості особистісних та професійних якостей, що забезпечують успішну реалізацію нововведень у освітній процес.

4. Створення належної матеріально-технічної бази закладу освіти.

5. Проведення майстер-класів з використання інноваційних технологій.

6. Широке висвітлення нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи для інноваційного розвитку сучасного закладу освіти

Означені пріоритетні умови покликані сприяти випереджувальному розвитку закладів освіти, що сприятиме їх подальшій модернізації в системі освіти України.

Список бібліографічних посилань

1. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради*. 2017, № 38–39. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/

3. Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад (Зі змінами): Наказ Міністерства освіти і науки від 20.02.2002 року № 114 (у редакції наказу № 1054 від 23.11.2009 року). *Директор школи*. 2010. № 9. С. 25–30.

Раковець Олександр Іванович,

магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Самусь Тетяна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій с/г виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Формування ефективного іміджу професійно-технічного навчального закладу (ПТНЗ) і його підтримання впливає не тільки на посилення позицій на локальному ринку освітніх послуг, але й у цілому свідчить про рівень розвитку освіти в регіоні та в країні, що значною мірою позначається на іміджі освіти. І хоча, з одного боку, більшість державних навчальних закладів має певний імідж і репутацію, побудові іміджу рідко приділяється увага, тоді як це рухома система, яку необхідно розвивати і підтримувати, адаптувати до умов, що змінюються.

Дослідження зазначеної проблематики дозволить найбільш чітко уявити наявну картину і провести глибокий аналіз ситуації, що сприяє підбору інструментів з формування іміджу ПТНЗ. Роль нашої роботи полягає в тому, щоб сформулювати низку положень про імідж навчального закладу, що сприяє ефективному просуванню його в конкурентному середовищі.

У рамках останніх тенденцій глобалізації та інтеграції зросла роль роботи над іміджем професійно-технічної освіти. Освіта має виходити на новий рівень розвитку, тому необхідно її реформувати.

Потреба активізації роботи над іміджем освіти, в тому числі й над іміджем ПТНЗ, зумовлена наявними соціально-економічними проблемами. Для характеристики наведемо цитату з роботи В. Слободчикова: «... Освіта хронічно запізнюється, опиняється в ролі наздоганяючого саме життя».

Важливою тенденцією розвитку освіти є те, що ПТНЗ починають роботу над своїм іміджем, оцінюючи рівень конкуренції на ринку і підвищений попит на ті чи інші спеціальності. Робота над іміджем ПТНЗ будується на стратегічній основі, оцінюється не лише нинішній стан, але й перспективи.

Г. Почепцов характеризує імідж як «найбільш економічний спосіб породження і розпізнавання складної соціальної дійсності; як результат обробки інформації; як згорнутий текст; як комунікативну одиницю, за допомогою якої можна працювати з масовою свідомістю».

При формуванні ефективного іміджу необхідно чітко визначати, в якому напрямі працювати, тобто конкретизувати, який тип іміджу розробляти. У цьому випадку необхідно зрозуміти, з яких елементів складається імідж ПТНЗ, визначити його структуру.

Розглянемо структуру іміджу ПТНЗ за Н. Моїсеєвою:

1. Імідж освітньої послуги – уявлення людей щодо унікальних характеристик, які, на їхню думку, має послуга. Наприклад, якість освіти, нові спеціальності, спеціалізації, ступінь після закінчення навчального закладу, вартість послуги, рівень зарубіжних зв'язків.

2. Імідж споживачів освітніх послуг уміщує інформацію про стиль життя, суспільний статус і деякі особистісні (психологічні) характеристики споживачів.

3. Внутрішній імідж ПТНЗ – це уявлення викладачів і учнів про навчальний заклад. Основними детермінантами внутрішнього іміджу є культура організації та соціально-психологічний клімат. Наприклад, система духовних цінностей, наявність груп КВК та інших творчих груп, театру, технологічність освіти, інноваційність, фінансова стійкість, можливість отримання високої заробітної плати, стипендії.

4. Імідж директора ПТНЗ – містить уявлення про здібності, установки, ціннісні орієнтації, психологічні характеристики, зовнішність.

5. Імідж персоналу – це збірний, узагальнений образ викладацького складу. До нього відносимо такі якості, як професійна компетентність: мобільність, акуратність у виконанні посадових обов'язків, точність виконання роботи, інформованість, професійна, висококваліфікована підготовка; культура: комунікабельність (привітність у спілкуванні, усмішлівість), правильність мовлення, соціально-психологічні характеристики викладачів.

6. Імідж формується на основі прямого контакту з викладачем ПТНЗ. При цьому кожен співробітник розглядається як «обличчя» ПТНЗ, за яким судять про навчальний заклад у цілому.

7. Соціальний імідж ПТНЗ – уявлення широкої громадськості про соціальні цілі та ролі ПТНЗ в економічному, соціальному та культурному житті суспільства. Наприклад, безкоштовне навчання дітей-інвалідів методом дистанційних технологій, сиріт, відстрочка від армії, взаємодії з іншими структурами соціальної системи суспільства (приміром, зі школами: укладення договорів про прийом медалістів, проведення вступних іспитів у школі).

8. Візуальний імідж ПТНЗ – уявлення про організацію, засновані на зорових відчуттях, фіксування інформації про інтер'єр корпусів, лекційних аудиторій, фірмову символіку організації. Фірмовий стиль є головною складовою іміджу ПТНЗ, він є основою під час розроблення філософії навчального закладу, створення внутрішнього та особистого іміджу. До візуальному іміджу можна віднести символіку ПТНЗ, що має давню традицію, добре запам'ятовується і є відомою.

9. Бізнес-імідж ПТНЗ – уявлення про організацію як про суб'єкт ділової активності. У якості складових бізнес-іміджу ПТНЗ виступає ділова репутація, знамениті випускники, інноваційні технології, різноманітність факультетів, нові спеціальності, швидкість реагування на зміни.

Удовиченко Андрій Вікторович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ АГРОНОМІЇ»

Серед навчальних предметів циклу професійної та практичної підготовки, що вивчаються майбутніми фахівцями професійної освіти, важливе місце посідає навчальний предмет «Основи агрономії». У результаті вивчення матеріалу цього предмета студенти повинні насамперед отримати цілісну систему знань щодо теоретичних основ науково обґрунтованої технології вирощування різних польових культур.

При цьому майбутні викладачі практичного навчання спеціальності «Професійна освіта. Технологія виробництва та переробка продуктів сільського господарства» повинні володіти знаннями з різних навчальних дисциплін. Водночас, навчальна дисципліна «Основи агрономії» є теоретичною основою для іншої, не менш важливої дисципліни «Технологія виробництва та переробка продуктів сільського господарства», яку опановують студенти на завершальному етапі фахової підготовки.

Для підвищення ефективності вивчення предмета «Основи агрономії» необхідне, як уже вказувалося, здійснення міжпредметних зв'язків. Як відомо, навчальний матеріал цього предмета забезпечує оволодіння студентами основними агробіологічним закономірностями рослинництва та землеробства. У свою чергу, ці знання є теоретичною базою для впровадження технології вирощування сільськогосподарських культур і навчання студентів технічного обслуговування машинно-тракторних агрегатів. Агрономічні знання студентів також широко використовуються при вивченні предмета «Сільськогосподарські машини».

Вважаємо, що необхідно повністю використовувати взаємозв'язок навчального матеріалу деяких тем предмета «Основи агрономії» і таких дисциплін загальноосвітнього циклу, як «Хімія» і «Загальна біологія». Наприклад, знання, отримані студентами з теми «Азот і фосфор» на заняттях з хімії, збігатимуться з темою «Органічні та мінеральні добрива», а тема «Фактори життя рослин та їх регулювання» – з відповідною темою «Загальної біології». Це треба врахувати викладачам цих предметів.

З викладачами предметів «Математика», «Фізика» і «Хімія» потрібно визначити зміст практичних завдань, що їх виконуватимуть студенти на основі певних математичних функцій і залежностей, фізичних і хімічних законів у зв'язку з навчальним матеріалом предмета «Основи агрономії». За своїм змістом система практичних завдань може передбачати розрахунково-якісні, розрахунково-експериментальні та просто розрахункові завдання.

Схеми міжпредметних зв'язків курсу «Основи агрономії» з загальноосвітніми предметами (біологія, хімія, математика) наведені в таблиці.

Таким чином, реалізація внутрішньо- та міжпредметних зв'язків у процесі вивчення майбутніми викладачами професійного навчання курсу «Основи агрономії» забезпечує формування в студентів цілісної системи знань. Це продиктовано, з одного боку, закономірностями розвитку наукового знання на сучасному етапі, а з іншого – вимогами, висунутими суспільством перед вищою освітою, спрямованими на формування високого рівня систематизації знань у майбутніх фахівців, стиснення, накопичення і збагачення навчального матеріалу.

Міжпредметні зв'язки в курсі «Основи агрономії»

	Біологія	Хімія	Математика
Рослини та умови їх життя	Біологічні особливості зелених рослин	Фотосинтез	Площа живлення рослин
Грунт та його властивості	Мікробіологічна діяльність ґрунту	Кругообіг речовин у природі	Розрахунок площі земельної ділянки різної геометричної форми
Бур'яни та заходи боротьби з ними	Пристосування рослин до умов життя	Хімічні речовини для боротьби з бур'янами	Розрахунок дози гербіциду на одиницю площі

Добрива, їх властивості та застосування	Вплив окремих елементів живлення на ріст та розвиток рослин	Значення окремих елементів у житті рослин	Розрахунок доз добрив, відсотки
Підготовка насіння до посіву та посів	Селекція і насінництво	Отрутохімікати для протруєння насіння	Розрахунок норми висіву насіння
Догляд за посівами після посіву	Біологічні засоби боротьби зі шкідниками та хворобами	Аміачна вода	Розрахунок кількості пестицидів на певний обсяг робіт
Захист рослин від шкідників і хвороб	Біологічні особливості шкідників та хвороб	Хімічні препарати для боротьби зі шкідниками та хворобами	Розрахунок доз отрутоядохімікатів на одиницю площі

Встановлено, що використання міжпредметних та внутрішньопредметних зв'язків у процесі проведення екскурсій та закладанні демонстраційних експериментів може бути ефективним засобом підвищення якості підготовки майбутніх інженерів–педагогів. Ці питання потрібно пов'язувати з вирішенням конкретних завдань галузі сільськогосподарського виробництва, що дасть можливість вдало поєднувати їх зі словесними методами навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Еремкин А. И. Система межпредметных связей в высшей школе (аспект подготовки учителя): монография. Харьков, 1984. 152 с.
2. Батурина Г. И. Межпредметные связи в обучении и их роль в формировании мировоззрения школьников. *Межпредметные связи в процессе обучения*. Рязань, 1976. С. 3–16.
3. Курок В. П. Міжпредметні зв'язки як чинник забезпечення інтеграції технічних знань. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. Вип. 27, С 3–9.
4. Стешенко В. В. Взаимосвязь специальных дисциплин и ее реализация в учебном процессе пединститута (на примере технических дисциплин по специальности 2120) : автореф. дис. ... канд. пед. Наук. Київ, 1987. 23 с.

Упр Світлана Олександрівна,
магістрантка Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ТЕХНІКИ ЗМШАНОГО В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ І СПИЦЯМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна технологічна підготовка старшокласників спрямована на формування та розвиток в учнів творчої ініціативи, наповнення їхньої

трудової діяльності інтелектуальним змістом, реалізацію особистісної активності учня, його індивідуальних можливостей та здібностей. Ця мета освітньої галузі «Технології» може бути досягнена за умови оволодіння школярами різноманітними технологіями обробки конструкційних матеріалів, серед яких одне із вагомих місць посідає в'язання. Наразі техніка в'язання переживає сплеск популярності, адже з'являються нові види пряжі, оригінальні моделі в'язаних виробів, незвичайні прийоми і техніки в'язання, зокрема змішаного в'язання гачком і спицями.

З метою виявлення сучасного стану вивчення техніки змішаного в'язання у старших класах закладів середньої освіти та з'ясування думки респондентів щодо планування змісту технологічної діяльності учнів з метою проектування і виготовлення в'язаного виробу нами було проведено анкетування вчителів технологій та учнів 10–11 класів закладів середньої освіти міста Глухова. У дослідженні взяли участь 5 учителів, які мають стаж роботи понад 10 років. Із них 2 учителів – вищої категорії, а 3 – II категорії. Також в опитуванні брали участь 43 учні старшої ланки ЗСО.

На основі проведеного анкетування можна зробити висновок, що техніка в'язання наразі досить популярна серед молоді, адже 68 % учнів подобається займатися цим видом декоративно-прикладного мистецтва. На уроках технологій учні виготовляють вироби інтер'єрного призначення (серветки, скатертини, панно тощо), а також іграшки та сувеніри (ляльки, актори пальчикового театру, прикраси на новорічну ялинку тощо). Старшокласники зазначили, що хотіли б виготовляти на уроках технологій і в'язаний одяг, але, на жаль, для цього відведено недостатньо навчального часу.

Учителі технологій відзначили, що вони знайомі з технікою змішаного в'язання гачком і спицями, а також фрагментарно навчають і учнів цієї техніки. Водночас учителі відзначили, що програмою відведено недостатньо часу на вивчення техніки в'язання, тому з метою ознайомлення учнів з технікою змішаного в'язання є потреба в раціональному доборі змісту та методів навчання, а також у наскрізному плануванні таких уроків з 5 по 11 клас. Зазначені заходи, на думку вчителів технологій, дозволять забезпечити оволодіння старшокласниками технікою змішаного в'язання на достатньо високому рівні, а також спроектувати та виготовити в'язаний виріб у цій техніці.

Результати проведеного дослідження були враховані нами під час формулювання завдань магістерського дослідження.

Список бібліографічних посилань

1. Кыверялг А. А. Методы исследования в профессиональной педагогике. Таллин, 1980. 334 с.
2. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень: навч. посібник для пед. вузів. Київ, 2000. 259 с.

УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТРАКТОРИ ТА АВТОМОБІЛІ»

Сучасний урок неможливо уявити без використання аудіовізуальних засобів навчання. Належне використання всіх складових процесу інформатизації, який зараз широко впроваджується в програмно-технічну та навчально-методичну сфери, засобів оцінювання успішності навчання, процесів пошуку, обміну та опрацювання інформації, підготовки та використання навчально-методичних матеріалів, тренування і контролю, розв'язування навчальних та прикладних задач сприятиме успішному та ефективному викладанню будь-якої дисципліни у ЗВО.

Аудіовізуальні засоби – це особлива група засобів навчання, що використовується для передавання та сприйняття інформації, зафіксованої на різних запам'ятовувальних пристроях (компактних дисках, картах пам'яті, флеш-носіях і таке інше) та на друкованих основах (схемах, таблицях, діаграмах, графіках тощо). Вони суттєво впливають на форми і методи навчання, роблять процес пізнання творчим, стимулюють самоосвіту.

На сучасному етапі розвитку інформаційних та комп'ютерних технологій не виникає сумніву в необхідності підготовки майбутніх фахівців, які б вільно орієнтувалися в інформаційному просторі. Аудіовізуальні засоби навчання повинні сприяти активному залученню студентів до навчального процесу, розумінню та засвоєнню учнями навчального матеріалу, підтримувати інтерес до пізнавальної діяльності. Сучасний викладач повинен активно впроваджувати та використовувати їх у своїй професійній діяльності. Засоби навчання завжди виступали як ресурси здійснення освітньої діяльності, структурно упорядкована взаємодія яких створює умови для успішного досягнення навчальних цілей.

Таким чином, виникає проблема: як все охопити, як уміло систематизувати та інтегрувати аудіовізуальні засоби в навчальний процес, як забезпечити цілісність і системність у навчанні. Очевидно, що необхідне осмислення дидактичних принципів інформатизації освіти, відпрацювання конкретних технологій і педагогічних методик викладання спецдисциплін з використанням аудіовізуальних засобів.

Комплексне використання аудіовізуальних засобів навчання під час викладання дисципліни «Трактори та автомобілі» повинно відповідати таким вимогам: урахування пізнавальних закономірностей навчальної діяльності студентів, їхня підготовленість до сприймання і засвоєння навчального змісту аудіовізуальними засобами; забезпечення органічного поєднання їх зі словесним супроводом викладача, а також з іншими засобами навчання; відповідність змісту і завданням занять; урахування можливості застосування

різних методичних прийомів, спрямованих на розвиток пізнавальних інтересів майбутніх фахівців і забезпечення міцності засвоєння знань.

Використання аудіовізуальних засобів навчання вимагає від викладача професійного навчання дотримання певних умов, що сприятимуть їх продуктивному й результативному застосуванню.

До психологічних умов належить моральна готовність і внутрішня мотивація викладача до використання передових інформаційних технологій у своїй діяльності, подолання страху перед використанням новітньої техніки, невідомого раніше програмного забезпечення.

Говорячи про технічні умови, зауважимо, що створення й використання аудіовізуальних засобів навчання вимагає від викладача та освітнього закладу, в якому він працює, наявності певної матеріально-технічної бази, а саме: комп'ютера, принтера, навушників, мікрофона, колонок, проектора, установки для проведення телеконференції, сервера для збереження аудіовізуального матеріалу, електронних носіїв для передавання й поширення мультимедійного матеріалу, архіву для збереження наявних матеріалів на фізичних електронних носіях, виходу до глобальної мережі Інтернет тощо.

Програмне забезпечення також є необхідною умовою для створення й використання викладачами аудіовізуальних засобів навчання. У процесі розроблення й застосування мультимедійних засобів навчання потрібно забезпечити викладачів програмами для систематизації та опису матеріалів медіатеки, програмами для обробки аудіо- та відеоматеріалу, програмним забезпеченням для роботи телеконференцій, спеціальним програвачем відеоматеріалів з мережі Інтернет - Flash Player, оболонкою для проведення вебінарів, веб-сторінкою для розміщення новин медіатеки, каталогу ресурсів медіатеки, розміщення відео для подальшої його інтеграції у віртуальне середовище підвищення кваліфікації тощо.

Таким чином, аудіовізуальні засоби дозволяють викладачу змінити акценти в методиці викладання предмета, підвищити навчальний інтерес студентів до вивчення дисципліни «Трактори та автомобілі», залучити їх до активних форм роботи під час занять.

На нашу думку аудіовізуальні засоби ніколи не замінять викладача, вони тільки ефективні помічники, що дозволяють підвищити якість навчання і ефективність освітнього процесу.

Список бібліографічних посилань

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2003. 576 с.
2. Інформаційне забезпечення навчального процесу: інноваційні засоби і технології: колективна монографія. Київ, 2005. 252 с.
3. Пашенко О. В. Реалізація сучасних комп'ютерних технологій у навчальному процесі. *Вісн. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний пед. унів. ім. Гр.Сковороди»*. Переяслав-Хмельницький, 2007. С. 283–289.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ 3D МОДЕЛЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ТА МЕЛІОРАТИВНІ МАШИНИ»

Динамічний розвиток обчислювальних машин сприяв удосконаленню та проникненню комп'ютерної графіки у всі сфери нашого життя, не оминувши і таку важливу сферу, як освіта. Таким чином, поступово, замість звичних таблиць і плакатів, застосовуються комп'ютерні презентації та мультимедійні дошки, а замість звичайного пояснення чи демонстрування якогось явища чи процесу за допомогою ілюстрацій або макетів ліпше подивитись відео, де все докладно показано. Останнім часом для створення наочності дедалі частіше використовуються 3D моделі, створені за допомогою різноманітних інструментів. Ця тенденція не підштовхує до повного усунення класичних методів, але стає що далі більш актуальною для більшості навчальних дисциплін, і спецдисципліни не є винятком.

Проаналізувавши літературні джерела [1–3], присвячені впровадженню новітніх інформаційних технологій у навчальний процес, можна зробити висновок, що нині інтенсивність досліджень такого впровадження в навчальних закладах тільки зростає. Дослідження в зазначеному напрямі досить широко проводилися М. І. Жалдаком [1–2]. У цих, та цілому ряді інших робіт започатковано сучасні комп'ютерно орієнтовані методичні системи навчання, орієнтовані на педагогічно доцільне поєднання надбань традиційних методичних систем навчання і сучасних інформаційних технологій.

Проаналізувавши з закордонний та вітчизняний досвід (І. В. Роберт, І. Б. Софронова, П. І. Самойленко, Н. В. Апатова, О. О. Кузнецов) можна зробити висновок, що інформаційні технології доцільно застосовувати під час вивчення всіх предметів [3]. При цьому вони постають як нові інтерактивні засоби навчання, що мають певні дидактичні особливості, що дають змогу якісно змінити методи і форми навчання.

У наш час є досить велика кількість програмних засобів для 3D моделювання, що надають досить широкий спектр інструментів для побудови необхідних для навчального процесу моделей. Але всі програмні засоби мають як свої переваги, так і недоліки. Достатньо вагомою залишається саме проблема вибору оптимального програмного засобу, який повною мірою забезпечить потреби викладача та студентів під час побудови 3D-моделей у процесі вивчення дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини».

Серед різноманіття програм 3D моделювання складно обрати оптимальний програмний засіб, але, зважаючи на те, що освітні версії програмного засобу Компас-3D, які можна використовувати на заняттях у ВНЗ, значно спрощенні порівнянно з повною версією, то розглянемо повністю безкоштовний програмний засіб 3D моделювання під назвою «Blender».

Blender – це безкоштовний професійний пакет [4; 5] для створення тривимірної комп'ютерної графіки, що містить інструменти моделювання, анімації, рендеринга, обробки відео тощо [6]. Особливістю цього програмного продукту є його невеликий розмір порівняно з іншими програмами, призначеними для роботи з 3D-графікою. Додаткові можливості реалізуються підключенням додаткових плагінів – як офіційних, так і розроблених незалежними користувачами.

Серед найбільш важливих властивостей програми доречно зазначити такі [6]:

- підтримка різноманітних геометричних примітивів;
- універсальні вбудовані механізми рендеринга;
- безліч корисних інструментів анімації (інверсна кінематика, скелетна анімація, сіткова деформація, анімація по ключових кадрах, редагування вагових коефіцієнтів вершин, динаміка м'яких тіл, динаміка твердих тіл);
- функції нелінійного редагування і комбінування відео.

Таким чином, вони дозволяють створювати фотореалістичні 3D моделі будь-яких сільськогосподарських машин та механізмів. Їх використання на лекційних та лабораторних заняттях з дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини» дозволить студентам за менший період часу більш досконало вивчити будову, принцип дії та регулювання техніки, що вивчається. Також нами передбачається підвищення інтересу та мотивації до вивчення дисципліни за рахунок організації необхідного рівня візуалізації та диференціації складності побудови моделі сільськогосподарської машини чи агрегата.

Зауважимо, що специфіка програми Blender дозволяє припустити, що її використання підвищить ефективність навчання, а в перспективі може сприяти поступовому переходу до вирішення нестандартних задач творчого характеру. Але обґрунтування цього потребує більш детального дослідження.

Список бібліографічних посилань

1. Жалдак М.І. Комп'ютер на уроках геометрії. Київ, 2004. 167 с.
2. Жалдак М. І. Теорія ймовірностей і математична статистика з елементами інформаційної технології. Київ, 1996. 352 с.
3. Рамский Ю.С. Информационное общество. *Информатизация образования*. Київ, 2003. С. 16–28.
4. Chronister J. Blender Basics Classroom Tutorial Book 4th Edition. 2011. 178 р.
5. Blender: Open Source 3D creation. URL: <https://www.blender.org/>. (дата звернення: 11.05.18).

6. Blender3D: Уроки по Blender. URL: <http://blender3d.com.ua/> (дата звернення: 11.05.18).

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ
І ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
22 – 23 травня 2018 р.

Підп. до друку 05. 05.2018

Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 10.81. Тираж 300 пр. Зам. №3096

Облік.-вид. арк. 11,78. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Видавництво Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка

41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24,

тел/факс (05444) 2-33-06

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи СМв № 046 від 16 червня 2014 року

Видруковано у редакційно-видавничому відділі
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24
тел/факс (05444) 2-33-0